

# STRATEGIA DE DEZVOLTARE ECONOMICĂ

**HARGHITA 2030**

VERSIUNE NR. 1



STRATEGIA DE DEZVOLTARE ECONOMICĂ – HARGHITA 2030  
**JUDEȚUL HARGHITA**  
versiune 1, varianta 0

Elaborat de: PLANIFICATIO DEZVOLTARE ȘI ENERGIE S.R.L.  
CUI 34307922 J19/96/2015  
www.planificatio.com

Coordonator Csák László PhD, PgDip  
Colaboratori: Gyergyai László-Zsolt, economist BA  
Kocsis Erika, economist MA  
Subcontractant: HÉTFA Elemző Központ Kft. HU14403767

semnătura coordonator

07.12.2020

---



## Cuprins

I.	Rezumatul strategiei.....	12
	Linii de dezvoltare: abordare unitară pentru proiecte Harghita 2030.....	13
	Programe cheie .....	15
	Acțiuni comunicative în planificare .....	33
II.	Evaluarea situației existente .....	86
	Descrierea generală.....	86
	Provocări și oportunități.....	87
	Context social .....	87
	Economie.....	103
	Servicii publice, utilități, transport .....	132
	Concluzii .....	137
III.	Priorități strategice.....	143
	Obiectivul strategiei .....	144
	Priorități strategice.....	145
IV.	Măsuri și intervenții prioritare .....	152
	Prioritizarea proiectelor .....	157
	Programe cheie .....	160
	Metodologie propusă pentru armonizarea proiectelor sectoriale .....	164
V.	Guvernanța strategică .....	167



Lista – tabele, figuri

1. Fig. - Ponderea răspunsurilor după zonele județului .....	34
2. Fig. - Sectoare publice menționate.....	36
3. Fig. - Actor activ/ pasiv/ mixt.....	36
4. Fig. - Ponderea respondenților după grupa de vârstă .....	38
5. Fig. - Ponderea respondeților după nivel de studii .....	39
6. Fig. - Care ar trebui să fie structura agriculturii în județul Harghita?.....	40
7. Fig. - Cel mai eficient mod de a ajuta fermierii în județul Harghita. ....	40
8. Fig. - Ați cumpăra produse locale ecologice? .....	41
9. Fig. - Este nevoie de planuri pentru construcții tip care să ajute populația să-și construiască locuințe eficiente și sigure pe care își pot permite. ....	41
10. Fig. - Ar trebui să se acorde consultanță celor care locuiesc în case private fără plan de construcție sau vechi cu privire la modul de a-și face locuințele mai sigure și mai eficiente... ..	42
11. Fig. - Antreprenorii ar trebui să investească în construcții de ansambluri rezidențiale cu apartamente pentru închiriere pentru familii cu venituri modeste.....	42
12. Fig. - Un tânăr la început de carieră are nevoie de spațiu de locuit mai mic, decât o familie cu mai mulți copii. ....	43
13. Fig. - Problema locuinței să fie rezolvată de administrația locală, ar trebui să existe mai multe blocuri ANL și locuințe sociale. ....	44
14. Fig. - În zonele rurale scopul principal să fie menținerea imaginii tradiționale a satului pentru care este nevoie de reglementări stricte și clare. ....	44
15. Fig. - A sta într-o locuință închiriată îți creează un sentiment de nesiguranță, nu o recomand tinerilor.....	45
16. Fig. - A închiria o locuință este o alternativă bună, deoarece putem trăi întotdeauna într-un apartament care satisface nevoile și posibilitățile noastre actuale. ....	46
17. Fig. - Problema locuinței este o dilemă importantă atunci când cineva decide să rămână în țară/ acasă sau să se mute/ să emigreze.....	46
18. Fig. - Există persoane/ familii care s-ar întoarce în țară, dar nu găsesc un apartament accesibil care să corespundă așteptărilor lor. ....	47



19. Fig. - Turismul și industria ospitalieră în prezent reprezintă mai puțin de 3% din economia județului, dar această ramură ar putea avea un rol determinat în economia județului.  
47
20. Fig. - Industria creativă reprezintă o oportunitate economică importantă care trebuie exploatată..... 48
21. Fig. – Singur nu se poate: Trebuie să atragem investitori străini să facă investițiile necesare. .... 48
22. Fig. - Universitățile trebuie să joace un rol important în dezvoltarea economică, deci dezvoltarea economică trebuie să fie concentrată în centre universitare. .... 49
23. Fig. - Întreprinderile locale ar trebui să investească în afaceri inovatoare, programe de dezvoltare și cercetare. .... 49
24. Fig. - Viitorul economiei județului depinde de soluții inteligente și inovatoare, consolidarea acestora este prioritatea noastră în secolul 21. .... 50
25. Fig. - Industria alimentară locală, inclusiv apele minerale și producerea berii va continua să domine economia județului. .... 51
26. Fig. – Utilizarea resurselor naturale, a resurselor forestiere, a pământului, a valorilor tradiționale reprezintă punctele noastre forte, nu sunt necesare schimbări majore..... 51
27. Fig. - Forțarea creșterii economice nu este o soluție. Soluția este în consolidarea sistemelor locale de autosuținere și excluderea influențelor externe..... 52
28. Fig. - Pentru loc de muncă mai bun și salarii mai mari oamenii trebuie să învețe, trebuie să se perfecționeze..... 52
29. Fig. - Cât credeți că ar trebui să fie salariul net optim până în 2030? ..... 53
30. Fig. - În zonele mai îndepărtate de municipii, unde există suficienți locuitori (cel puțin 15-20 de mii de oameni), trebuie create parcuri industriale cu oportunități de dezvoltare pentru antreprenori și investitori și noi locuri de muncă pentru oameni. .... 53
31. Fig. - Antreprenorii locali să investească în construcții de locuințe noi, de înaltă calitate, dar accesibile pentru tineri..... 54
32. Fig. - Județul ar trebui să fie atractiv pentru ardeleni: să oferte oportunități excelente, să fie un județ în care tinerii să-și dorească să trăiască. .... 54
33. Fig. - În familia dvs. există o persoană în vârstă care. .... 55



34. Fig. - Grija pentru bătrâni este reponsabilitatea familiei, trebuie rezolvată în familie. 55
35. Fig. - Îmbătrânirea nu este doar o problemă medicală. .... 56
36. Fig. - Avem nevoie de mai multe case de bătrâni. .... 56
37. Fig. - Trebuie acordată atenție sporită persoanelor în vârstă care trăiesc singure și nu prea se socializează. .... 57
38. Fig. - Persoanele în vârstă pot face multe pentru comunitate: prin transfer de cunoștințe sau voluntariat..... 57
39. Fig. - Rețeaua de drumuri, instituțiile, mijloacele de transport și stațiile de autobuz, dar în special unitățile de sănătate trebuie să fie proiectate în așa fel încât să fie accesibile și ușor de utilizat de către persoanele în vârstă. .... 58
40. Fig. - Familiile care au în grija lor persoane vârstnice, trebuie ajutate. Avem nevoie de centre de zi pentru vârstnici, case de bătrâni, precum și consiliere și asistență specializată... 58
41. Fig. - Ar trebui facilitată programarea pentru consultații medicale în ambulatoriu și diagnosticare pentru persoanele în vârstă..... 59
42. Fig. - Rata mortalității infantile în județ este mai mare decât media europeană. Serviciile neonatologice și pediatrie trebuie îmbunătățite..... 60
43. Fig. - În prezent serviciile medicale de specialitate pentru copii sunt oferite de spitale sau clinici private. Dacă ar exista cabinet de asistență medicală de specialitate în ambulatoriu pentru copii, mi-aș înscrie copilul acolo și aș recomanda acest lucru cunoscuților..... 60
44. Fig. - Monitorizarea și susținerea dezvoltării sănătoase a nou-născuților și a copiilor mici necesită cunoștințe speciale pe care majoritatea părinților nu le au, deci ar fi nevoie de ajutorul infirmierilor și medicilor de pediatrie..... 61
45. Fig. - Înființarea unor creșe ar fi de mare ajutor pentru cuplurile tinere..... 61
46. Fig. - Pe cine considerăm sărac?..... 62
47. Fig. - Sunteți de acord că săracii nu se pot ajuta decât pe ei înșiși?..... 62
48. Fig. - Sunteți de acord că bisericile ar trebui să fie implicate în ajutorarea săracilor? . 63
49. Fig. - Sunteți de acord că ajutorul social este o soluție suficientă, nu este nevoie de nimic altceva?..... 63



50. Fig. - Sunteți de acord că comunitatea locală ar trebuie să îi ajute pe cei săraci, de ex. cu donații și ajutor voluntar? ..... 64
51. Fig. - Sunteți de acord că ajutorarea săracilor îi revine administrației locale (consiliu, primărie)? ..... 64
52. Fig. - Sunteți de acord că este nevoie de un program unitar pentru incluziunea socială și combaterea sărăciei? ..... 65
53. Fig. - Am cunoștințe sărace. .... 65
54. Fig. - Sunteți de acord că toată lumea este reponsabilă de sine, săracii nu trebuie ajutați?  
66
55. Fig. - Sunteți de acord că avem nevoie de mai mulți specialiști care să ajute familiile sărace și copiii lor? ..... 66
56. Fig. - Am/ am avut un coleg care trăiește în sărăcie. .... 67
57. Fig. - Dacă aș fi sărac aș face orice pentru a-mi îmbunătăți situația. .... 67
58. Fig. - Ați fost voluntar în ultimul an? ..... 68
59. Fig. - Ați face voluntariat în următorul an? ..... 68
60. Fig. - Ați susține activitatea voluntară a altora cu bani? ..... 69
61. Fig. - În ce domeniu ați face voluntariat? ..... 69
62. Fig. - Folosiți serviciul de transport public interurban, intra-județean? ..... 70
63. Fig. - Folosiți bicicleta de cel puțin cinci ori pe săptămână (nu doar pentru sport, dar și pentru cumpărături, muncă, alte scopuri)? ..... 70
64. Fig. - Ați avut vreodată un accident de circulație ca pieton sau ciclist? ..... 71
65. Fig. - Unde nu există trotuar și trebuie să circulați pe marginea carosabilului, vă simțiți în siguranță? ..... 71
66. Fig. - Ați fost pus vreodată în pericol de un vehicul pe o trecere de pietoni? ..... 72
67. Fig. - Ați avut vreodată un conflict pieton-ciclist pe pista de bicicletă marcat pe trotuar?  
72
68. Fig. - Atenuarea traficului înseamnă reducerea numărului vehiculelor și/ sau limitarea vitezei în centrul orașelor și comunelor. Sunteți de acord cu utilizarea calmării traficului în centrul orașului dvs.? ..... 73



69. Fig. - Orarul autobuzelor și trenurilor regionale/ județene să fie armonizate cu orarul autobuzelor orășenești?..... 73
70. Fig. - În autogară, gara CF și instituții/ firme majore să fie amenajate parcări de biciclete ușor de utilizat..... 74
71. Fig. - Să existe cursă de autobuz către fiecare localitate din județ cel puțin de două ori pe zi. 74
72. Fig. - Să fie introdus un sistem unic de abonamente pentru transportul public intrajudețean și interurban. .... 75
73. Fig. - Dacă ați avea un loc de muncă într-o altă localitate decât în care locuiți, ați face naveta? ..... 75
74. Fig. - Cât timp pe zi ați fi dispus să petreceți pe drumuri? (dus-întors) ..... 76
75. Fig. - Cât ați fi dispus să cheltuiți pe lună pe abonament dacă ați face naveta cu trenul sau autobuzul? ..... 76
76. Fig. - În județ avem nevoie de servicii de promovare a sănătății și educație pentru sănătate oferite de instituții de sănătate, de educație și altele..... 77
77. Fig. - Avem nevoie în județ de centre de reabilitare pentru cei care au suferit accidente grave și accidente vasculare cerebrale..... 77
78. Fig. - Avem nevoie de un sistem unitar, rapid și precis de programare pentru consultații și diagnosticare pentru vârstnici și pacienți cronici. .... 78
79. Fig. - În lipsa unui program național de sănătate sau a fondurilor pentru aceste programe este nevoie de un ansamblu organizat de activități și servicii în scopul prevenirii unor boli cu consecințe grave asupra stării de sănătate a populației. .... 78
80. Fig. - În fiecare localitate ambulanța trebuie să ajungă în maximum 15 minute..... 79
81. Fig. - Cu care dintre următoarele afirmații sunteți cel mai mult de acord? ..... 79
82. Fig. - Sunteți de acord să se înființeze asociații sportive pentru vârstnici ca formă de promovare a îmbătrânirii active? ..... 80
83. Fig. - Cu care dintre următoare afirmații sunteți cel mai mult de acord?..... 80
84. Fig. – Evoluția populației în România, județul Harghita și județele limitrofe..... 87
85. Fig. – Evoluția nașterilor vii în România, județul Harghita și județele limitrofe..... 88





86.	Fig. – Numărul nașterilor înregistrate în rândul adolescenților sub 19 ani pentru localitățile din județul Harghita în 2018 .....	89
87.	Fig. – Ponderea născuților vii după vârsta mamei sub 19 ani .....	90
88.	Fig. - Ponderea născuților vii după vârsta mamei sub 15 ani .....	90
89.	Fig. – Evoluția deceselor în România, în județul Harghita și județele limitrofe .....	91
90.	Fig. – Mortalitatea sub 1 an în România, județul Harghita și județele limitrofe .....	92
91.	Fig. – Stabiliri cu reședința în România, județul Harghita și județele limitrofe .....	93
92.	Fig. – Stabiliri cu domiciliul în România, județul Harghita și județele limitrofe .....	93
93.	Fig. – Plecări cu reședința în România, județul Harghita și județele limitrofe .....	94
94.	Fig. – Plecări cu domiciliul în România, județul Harghita și județele limitrofe .....	94
95.	Fig. – Locuințe existente în România, județul Harghita și județele limitrofe .....	95
96.	Fig. – Suprafața locativă existentă în România, județul Harghita și județele limitrofe .	96
97.	Fig. – Locuințe terminate în România, județul Harghita și județele limitrofe .....	96
98.	Fig. – Populația școlară în România, județul Harghita și județele limitrofe .....	98
99.	Fig. – Personal didactic în România, județul Harghita și județele limitrofe .....	98
100.	Fig. – Cititori activi în România, județul Harghita și județele limitrofe .....	99
101.	Fig. – Volume eliberate în România, județul Harghita și județele limitrofe .....	99
102.	Fig. – Vizitatori în muzee în România, județul Harghita și județele limitrofe .....	100
103.	Fig. – Cabinete de medicină de familie în România, județul Harghita și județele limitrofe	101
104.	Fig. – Numărul total al medicilor în România, județul Harghita și județele limitrofe .	101
105.	Fig. – Numărul șomerilor înregistrați în România, județul Harghita și județele limitrofe	103
106.	Fig. – Numărul mediu al salariaților în județul Harghita .....	103
107.	Fig. – Numărul mediu al salariaților în România, județul Harghita și județele limitrofe	104
108.	Fig. – Evoluția autorizațiilor de construire pentru clădiri rezidențiale în România, județul Harghita și județele limitrofe .....	104
109.	Fig. – Autorizații de construire clădiri rezidențiale în județul Harghita .....	105



110.	Fig. - Evoluția autorizațiilor de construire pentru clădiri nerezidențiale în România, județul Harghita și județele limitrofe .....	105
111.	Fig. – Evoluția structurilor de primire turistică în România, județul Harghita și județele limitrofe.....	106
112.	Fig. - Evoluția capacității de cazare turistică în România, județul Harghita și județele limitrofe.....	106
113.	Fig. – Evoluția sosirilor de turiști în România, județul Harghita și județele limitrofe..	107
114.	Fig. – Evoluția înnoptărilor în structurile de primire turistică în România, județul Harghita și județele limitrofe .....	108
115.	Tabel. – Structura suprafeței totale a județului Harghita după folosință .....	108
116.	Fig. – Exploatații agricole în județul HR în 2010 .....	109
117.	Fig. – Suprafața de teren arabil după modul de deținere în județul Harghita .....	110
118.	Fig. – Exploatațiile agricole după clasa de mărime în județul Harghita .....	110
119.	Fig. – Efectivul de animale în județul Harghita.....	111
120.	Fig. – Numărul bovinelor în județul Harghita .....	112
121.	Fig. – Numărul porcinelor în județul Harghita.....	113
122.	Fig. – Numărul ovinelor în județul Harghita .....	114
123.	Fig. – Ponderea firmelor în județul Harghita după codul CAEN .....	116
124.	Fig. – Ponderea firmelor în județul Harghita după sediul companiei în 2009.....	117
125.	Fig. – Ponderea firmelor în județul Harghita după sediul companiei în 2017.....	117
126.	Fig. – Ponderea cifrei de afaceri după cod CAEN în 2017 .....	118
127.	Fig. – Cifra de afaceri realizat pe grupe CAEN în 2017 .....	118
128.	Fig. – Ponderea cifrei de afaceri după sediul companiei în 2009.....	119
129.	Fig. – Ponderea cifrei de afaceri în județul Harghita după sediul companiei în 2017.	120
130.	Fig. – Total salariați în județul Harghita după sediul angajatorului 2009.....	121
131.	Fig. – Total salariați în județul Harghita după sediul angajatorului 2017.....	121
132.	Fig. – Ponderea numărului salariaților după cod CAEN în 2017 .....	122
133.	Fig. – Numărul total al salariaților în județul Harghita .....	122



134.	Fig. – Productivitatea muncii în 2017, județul Harghita.....	123
135.	Fig. – Cifra de afaceri vs. salariați 2017, județul Harghita .....	124
136.	Fig. – Evoluția cifrei de afaceri a domeniilor cu potențial competitiv.....	124
137.	Fig. – Evoluția cifrei de afaceri în județul Harghita.....	126
138.	Fig. – Evoluția cifrei de afaceri pe sectoare economice, an de referință 2015 .....	126
139.	Fig.- Cifra de afaceri pe grupe CAEN de activitate 2017.....	127
140.	Fig. – Cifra de afaceri corelată cu rata inflației pe municipii .....	127
141.	Fig. – Evoluția PIB în 2009-2017 în județul Harghita și județele limitrofe.....	128
142.	Fig. – Evoluția PIB corelată cu rata inflației 2009-2017, România, județul Harghita și județele limitrofe.....	128
143.	Tabel – PIB/locuitor în România, județul harghita și județele limitrofe 2017.....	129
144.	Fig. – Evoluția profitului firmelor din județul Harghita .....	129
145.	Fig. – Miercurea Ciuc.....	130
146.	Fig. – Odorheiu Secuiesc.....	130
147.	Fig. - Gheorgheni .....	131
148.	Fig. – Cantitatea de apă potabilă distribuită consumatorilor, România, județul Harghita și județele limitrofe .....	132
149.	Fig. – Lungimea totală simplă a conductelor de canalizare, România, județul Harghita și județele limitrofe.....	132
150.	Fig. – Energia termică distribuită, România, județul Harghita și județele limitrofe....	133
151.	Fig. – Lungimea totală a conductelor de distribuție a gazelor, România, județul Harghita și județele limitrofe .....	133
152.	Fig. – Gaze naturale distribuite, România, județul Harghita și județele limitrofe.....	134



## I. Rezumatul strategiei

Strategia de dezvoltare economică a județului Harghita este concepută în așa fel încât să servească ca instrument de lucru pentru toți factorii decizionali și actorii economici implicați și interesați de dezvoltarea județului în perioada 2021-2030. Documentul de față prezintă viziunea individului, a OMULUI Harghitean în calitate de simplu cetățean, student sau angajat, angajator, întreprinzător, reprezentant al unei instituții decizionale etc. încercând să acopere toate sectoarele economice ale județului. Metodologia elaborării prezentei strategii astfel a pus accentul pe OM, factorul cheie în dezvoltarea județului.

12

Strategia de dezvoltare a județului Harghita pe perioada 2021 – 2030 trasează traiectoria de dezvoltare a fiecărui domeniu de activitate de la economic, social, cultural, al învățământului, al sănătății etc. prin valorificarea resurselor materiale, financiare, informaționale și umane de care dispune județul. Strategia reflectă o atitudine realistă și responsabilă, orientată către comunitate, către cetățean.

Liniile de dezvoltare propuse în prezentul document sunt de fapt convergențe ale propunerilor, necesităților, sugestiilor formulate de către fiecare sector în parte (agricultură, turism, tineret, sport etc.) având la bază analiza situației socio-economice actuale a județului, trendurile și obiectivele politicilor naționale și Europene, dar cu focus pe specificități locale, pe punctele forte ale fiecărei UAT. Totodată, în strategie sunt încorporate sugestiile, propunerile relevante pentru fiecare sector, înregistrate în cadrul consultărilor organizate în cele patru zone ale județului: Miercurea Ciuc, Odorheiu Secuiesc, Gheorgheni și Toplița.

**Cuvintele cheie** în jurul cărora am elaborat această strategie sunt: **cinste, perseverență, familie, respect, sârguință** dedicate dezvoltării individului, a familiei, a comunității și implicit a economiei locale.

### VIZIUNEA ȘI OBIECTIVUL GENERAL

**Viziunea:** În 2030 județul Harghita este locul unde oamenii pot și doresc să trăiască o viață întreagă, unde prețuirea moștenirilor și îmbrățișarea oportunităților merg mână în mână.

**Obiectivul general:** Creșterea competitivității economiei, creșterea calității vieții, creșterea nivelului de trai al populației, gestionarea durabilă și rațională a resurselor (materiale, financiare, umane, naturale), reducerea disparităților existente între mediul urban și rural.



## Linii de dezvoltare: abordare unitară pentru proiecte Harghita 2030

### I. Harghita 4.0

a. Sănătate publică: rapiditate în transferul regional de pacienți și coordonarea mai precisă a sarcinilor specifice județului, împărțirea responsabilităților pe regiuni (teritorii), îmbunătățirea asistenței medicale primare și ambulatorie bazate pe soluții de sănătate digitală și tehnologie avansată.

b. Competențe profesionale, formare profesională, educație pentru adulți, cu accent pe tineri: educație flexibilă începând chiar din școlile primare, cunoștințe transferabile, valoroase cu pregătire pentru locurile de muncă curente și viitoare pe piața muncii, cu consiliere la locul de muncă și orientare în carieră adecvată pentru elevi și pentru celor din vârsta activă, cu tehnologie avansată și oportunități valoroase de stagiu.

c. Îmbunătățirea condițiilor pentru agricultură și zootehnie: asigurarea cunoștințelor, și încurajarea antreprenoriatului prin servicii de învățământ superior sau programe de formare oferite de învățământ superior. Asigurarea de resurse (teren, sisteme de irigații, protecție împotriva inundațiilor și eroziunii) pentru fermele inovatoare, regenerabile.

d. Start-up-uri și spin-off-uri județene: inovare și transfer de cunoștințe cu implicarea activă a universităților, cu un accent deosebit pe diseminarea noilor tehnologii, a industriei 4.0 și a exploatarea economică a inițiativelor creative, artistice și artizanale existente, sprijinirea tinerilor în inițiative inovative.

e. Administrația digitală locală și județeană: obiectivul care trebuie atins este acela de a crea un sistem unic, bine coordonat, în rețea, interogabil, clar pentru fiecare sector (sănătate, transport, gestiune de înregistrări, cultură, valori de mediu etc.), interoperabilitatea cu alte sistemele municipale.

### II. Investiție în viitor

a. Valorile noastre comune: în acest domeniu (mediul, resursele naturale, tradițiile, moștenirile construite) abordarea restrictivă, regulativă, contravențională trebuie înlocuită de o abordare favorabilă, de susținere, de creare a valorilor.

b. O comunitate îngrijitoare: ajutorarea persoanelor în vârstă nu este doar o problemă a familiei, în soluționarea problemelor trebuie implicate toate comunitățile: este nevoie de oferirea de soluții inovatoare, orientate către persoană, cu accent pe prevenire, îngrijire ulterioară, reabilitare și integrare comunitară.



c. Incluziune socială: sărăcia, segregarea nu este o problemă etnică. În fiecare comunitate există oameni care din diferite motive sunt împinși la periferia societății. Pentru acești oameni și copiii lor trebuie asigurat posibilitatea de a redeveni membri deplin ai comunității.

### III. Mobilitate pentru o comunitate viabilă

a. Drumuri județene: modernizarea secțiunilor intravilane ale drumurilor județene ar trebui să se concentreze pe calmarea traficului, crearea condițiilor optime pentru traficul de pietoni și pentru biciclete, inclusiv realizarea de stații de autobuze cu alveolă.

b. Mobilitate alternativă cu bicicleta: dezvoltarea pistelor de bicicletă nu este doar un scop turistic. Din ce în ce mai mulți utilizează infrastructura publică din orașe și din jurul acestora – în acest sens județul ar putea transforma instituțiile județene în unele prietenoase cu bicicleta prin inițierea și sprijinirea proiectelor regionale, prin consolidarea comunicării și promovării mentalității prietenoase cu bicicleta.

c. Transport local: orare flexibile, aplicații online (nu numai itinerarii, ci și sisteme de cumpărare bilete și abonamente), frecvență mai bună de curse, realizarea de stații adecvate pentru a crește atractivitatea transportului public județean în rândul comunităților.

### IV. Județ pro-activ

a. Ghiduri și modele: județul ar trebui să ajute municipalitățile și orașele să implementeze mai bine programele, încorporând cele mai bune practici internaționale, cunoștințele și experiențele acumulate în proiectele județene.

b. Promovarea cooperării și a parteneriatelor: toate problemele care afectează cel puțin două municipalități devin probleme și de interes județean - în aceste probleme județul poate oferi asistență tehnică prioritară, respectiv birourile LEADER pot fi integrate în sistem; totodată județul poate avea rol și în consolidarea relațiilor internaționale ale municipalităților și orașelor.



## Programe cheie

Programele cheie prezentate mai jos sunt rezultatele preliminare a consultărilor online și offline în vederea elaborării Strategiei de dezvoltare "Harghita 2030". Grupurile țintă a acestor consultări pentru stabilirea obiectivelor și priorităților strategice au fost: UAT-urile, GAL-urile, instituțiile deconcentrate, instituțiile descentralizate și populația (prin 3 chestionare on-line).

Pentru armonizarea obiectivelor cu perioada de programare 2021-2027 am luat în considerare domenii de intervenție din draftul regulamentului comun, aplicabil atât pentru FEDR, cât și pentru FSE.

Sursele de finanțare luate în calcul:

- Contribuția privată pentru proiecte generatoare de profit,
- FEDR,
- FSE,
- FEADR,
- Bugetele locale,
- Bugetul de stat,
- BEI (în cazul în care programele operaționale nu conține fonduri suficiente, sau nu se finanțează obiectivele prioritare).

Am identificat trei tipuri de proiecte complexe:

- I. **Proiecte cheie** (vezi lista în tabelul următor)
- II. Proiecte zonale
  - a. Pentru zone urbane funcționale,
  - b. Pentru zone rurale, inclusiv pentru zone interjudețene
- III. Alte proiecte, cum ar fi
  - a. investiții în modernizarea drumurilor județene, inclusiv prin creșterea siguranței circulației în localități și calmarea traficului
  - b. modernizarea serviciilor medicale în spitale, inclusiv prin metode de e-sănătate pentru programări și gestionarea resurselor umane și materiale
  - c. reabilitarea educației pentru persoane cu nevoi speciale
  - d. înființarea serviciilor sociale noi pentru grupuri defavorizați (copii și tineri, femei, vârstnici și persoane cu handicap).

În contextul guvernancei am analizat bunele practici în alte țări membre UE, și conform experienței din Polonia și din Republica Slovacă propunem utilizarea ITI la nivel județean (regiune NUTS 3).



Proiectele complexe, mai ales cele cheie și zonale, necesită abordare multi-fund:

- FTJ
- FEDR
- FSE
- FEADR





## Programe CHEIE

IMM Harghita	<p>001 Investiții în active fixe în microîntreprinderi legate direct de activități de cercetare și inovare</p> <p>014 Infrastructuri comerciale pentru IMM-uri (inclusiv parcuri și situri industriale)</p> <p>018 Incubare, sprijinirea societăților spin off și spin-out și a start-upurilor</p> <p>008 Activități de cercetare și inovare în întreprinderi mici și mijlocii, inclusiv colaborarea în rețea</p> <p>016 Dezvoltarea competențelor pentru specializare inteligentă, tranziție industrială și antreprenariat</p> <p>002 Investiții în active fixe în întreprinderi mici și mijlocii (inclusiv centre de cercetare private) legate direct de activități de cercetare și inovare</p> <p>023 Procese de cercetare și inovare, transfer de tehnologie și cooperare între întreprinderi cu accent pe economia circulară</p> <p>015 Dezvoltarea comercială și internaționalizarea IMM-urilor</p> <p>007 Activități de cercetare și inovare în microîntreprinderi, inclusiv colaborarea în rețea (cercetare industrială, dezvoltare experimentală, studii de fezabilitate)</p> <p>011 Soluții TIC, servicii electronice și aplicații guvernamentale</p> <p>010 Digitalizarea IMM-urilor (inclusiv comerț electronic, activități economice electronice și procese economice în rețea, huburi de inovare digitală, laboratoare vii, antreprenori web și start-upuri în domeniul TIC, B2B)</p> <p>021 Transfer de tehnologie și cooperare între întreprinderi, centre de cercetare și sectorul învățământului superior</p> <p>012 Servicii și aplicații TI dedicate competențelor digitale și incluziunii digitale</p> <p>004 Investiții în active necorporale în microîntreprinderi legate direct de activități de cercetare și inovare</p> <p>005 Investiții în active necorporale în întreprinderi mici și mijlocii (inclusiv centre de cercetare private) legate direct de activități de cercetare și inovare</p>
--------------	--



**Programe CHEIE**

- 003 Investiții în active fixe în centre publice de cercetare și de învățământ superior legate direct de activități de cercetare și inovare
- 022 Procese de cercetare și inovare, transfer de tehnologie și cooperare între întreprinderi cu accent pe economia cu emisii scăzute de carbon, reziliență și adaptarea la schimbările climatice
- 017 Servicii avansate de sprijin pentru IMM-uri și grupuri de IMM-uri (inclusiv servicii de management, comercializare și proiectare)
- 009 Activități de cercetare și inovare în centre publice de cercetare, de învățământ superior și de competență, inclusiv colaborarea în rețea (cercetare industrială, dezvoltare experimentală, studii de fezabilitate)
- 019 Sprijinirea clusterelor de inovare și rețele comerciale, în principal în beneficiul IMM-urilor
- 045 Promovarea utilizării materialelor reciclate ca materii prime
- 024 Eficiență energetică și proiecte de demonstrare în IMM-uri și măsuri de sprijin
- 088 Infrastructuri pentru învățământul profesional și tehnic și educația adulților
- 097 Măsuri de îmbunătățire a accesului la locuri de muncă
- 100 Sprijin pentru activitățile independente și crearea de start-upuri
- 107 Măsuri pentru un mediu de lucru sănătos și bine adaptat, inclusiv promovarea activității fizice, care să abordeze riscurile pentru sănătate



Programe CHEIE	
Mediu de afaceri rural	<p>014 Infrastructuri comerciale pentru IMM-uri (inclusiv parcuri și situri industriale)</p> <p>052 TIC: Rețea în bandă largă de foarte mare capacitate (acces/bucă locală cu performanțe echivalente celor ale unei instalații de fibră optică, până la punctul de distribuție din locul de deservire pentru proprietățile cu mai multe apartamente)</p> <p>053 TIC: Rețea în bandă largă de foarte mare capacitate (acces/bucă locală cu performanțe echivalente celor ale unei instalații de fibră optică, până la punctul de distribuție din locul de deservire pentru locuințe și proprietăți comerciale)</p> <p>090 Infrastructuri de locuit (altele decât cele pentru migranți, refugiați și persoanele care solicită sau se află sub protecție internațională)</p>
Servicii de sanatate pentru copii	<p>026 Renovarea infrastructurilor publice în vederea creșterii eficienței energetice, proiecte de demonstrare și măsuri de sprijin</p> <p>092 Infrastructuri de sănătate</p> <p>093 Echipamente medicale</p> <p>095 Digitalizarea în asistența medicală</p> <p>123 Măsuri de îmbunătățire a accesibilității, eficacității și rezilienței sistemelor de sănătate (cu excepția infrastructurii)</p> <p>094 Active mobile de sănătate</p>



Programe CHEIE	
Reinnoirea educatiei	026 Renovarea infrastructurilor publice în vederea creșterii eficienței energetice, proiecte de demonstrare și măsuri de sprijin 052 TIC: Rețea în bandă largă de foarte mare capacitate (acces/bucă locală cu performanțe echivalente celor ale unei instalații de fibră optică, până la punctul de distribuție din locul de deservire pentru proprietățile cu mai multe apartamente) 053 TIC: Rețea în bandă largă de foarte mare capacitate (acces/bucă locală cu performanțe echivalente celor ale unei instalații de fibră optică, până la punctul de distribuție din locul de deservire pentru locuințe și proprietăți comerciale) 086 Infrastructuri pentru învățământul primar și secundar 108 Sprijin pentru dezvoltarea de competențe digitale
Silver economy	110 Măsuri de încurajare a îmbătrânirii active și în condiții bune de sănătate 124 Măsuri de îmbunătățire a accesului la servicii de îngrijire pe termen lung (cu excepția infrastructurii)
Produs secuiesc 2.0	Se va finanța parțial din FEADR.
Programul zonelor montane	029 Energii regenerabile: energia solară 041 Colectarea și tratarea apelor uzate 039 Furnizare de apă destinată consumului uman (infrastructuri de extracție, tratare, stocare și distribuție, măsurile de eficiență, aprovizionare cu apă potabilă)



Programe CHEIE	
	050 Protecția naturii și a biodiversității, infrastructura verde 049 Protejarea, restaurarea și utilizarea sustenabilă a siturilor Natura 2000  062 Alte drumuri reconstruite sau îmbunătățite (autostrăzi, drumuri naționale, regionale sau locale)  130 Protejarea, dezvoltarea și promovarea patrimoniului natural și a ecoturismului
Inovare in agricultura	023 Procese de cercetare și inovare, transfer de tehnologie și cooperare între întreprinderi cu accent pe economia circulară  019 Sprijinirea clusterelor de inovare și rețele comerciale, în principal în beneficiul IMM-urilor  030 Energii regenerabile: biomasa  040 Gospodărirea apelor și conservarea resurselor de apă (inclusiv managementul bazinelor hidrografice, măsuri specifice de adaptare la schimbările climatice, reutilizare, reducerea scurgerilor)  130 Protejarea, dezvoltarea și promovarea patrimoniului natural și a ecoturismului
Actiuni locale coordonate pentru grupuri defavorizate	112 Sprijin pentru învățământul primar și secundar (cu excepția infrastructurilor)  091 Alte infrastructuri sociale care contribuie la incluziunea socială în cadrul comunității  126 Promovarea integrării sociale a persoanelor expuse riscului de sărăcie sau de excluziune socială, inclusiv a persoanelor celor mai defavorizate și a copiilor



<b>Programe CHEIE</b>	
	127 Combaterea deprivării materiale prin asistență alimentară și/sau materială pentru persoanele cele mai defavorizate, inclusiv măsuri de însoțire
Energia verde	026 Renovarea infrastructurilor publice în vederea creșterii eficienței energetice, proiecte de demonstrare și măsuri de sprijin 034 Cogenerare de înaltă eficiență, încălzire și răcire centralizate
Dezvoltare comunitara	Se va realiza prin și pentru voluntariat, cofinanțat din bugetele locale.

**Programe zonale**

ZUF Odorhei	025 Renovarea fondului locativ existent în vederea creșterii eficienței energetice, proiecte de demonstrare și măsuri de sprijin 075 Infrastructuri de ciclism 073 Infrastructuri de transporturi urbane curate 077 Infrastructuri pentru combustibili alternativi 076 Digitalizarea transportului urban 129 Protejarea, dezvoltarea și promovarea patrimoniului cultural și a serviciilor culturale
ZUF Giurgeu	025 Renovarea fondului locativ existent în vederea creșterii eficienței energetice, proiecte de demonstrare și măsuri de sprijin 075 Infrastructuri de ciclism 073 Infrastructuri de transporturi urbane curate 077 Infrastructuri pentru combustibili alternativi 076 Digitalizarea transportului urban 129 Protejarea, dezvoltarea și promovarea patrimoniului cultural și a serviciilor culturale
ZUF Ciuc	025 Renovarea fondului locativ existent în vederea creșterii eficienței energetice, proiecte de demonstrare și măsuri de sprijin



	<p>075 Infrastructuri de ciclism</p> <p>073 Infrastructuri de transporturi urbane curate</p> <p>077 Infrastructuri pentru combustibili alternativi</p> <p>076 Digitalizarea transportului urban</p> <p>129 Protejarea, dezvoltarea și promovarea patrimoniului cultural și a serviciilor culturale</p>
ZUF Toplita-Borsec	<p>025 Renovarea fondului locativ existent în vederea creșterii eficienței energetice, proiecte de demonstrare și măsuri de sprijin</p> <p>075 Infrastructuri de ciclism</p> <p>073 Infrastructuri de transporturi urbane curate</p> <p>077 Infrastructuri pentru combustibili alternativi</p> <p>076 Digitalizarea transportului urban</p> <p>129 Protejarea, dezvoltarea și promovarea patrimoniului cultural și a serviciilor culturale</p>
Zona Ghimes (interjudetean)	<p>130 Protejarea, dezvoltarea și promovarea patrimoniului natural și a ecoturismului</p> <p>128 Protejarea, dezvoltarea și promovarea activelor turistice publice și servicii turistice conexe</p>
Tinutul Sarii (interjudetean)	<p>075 Infrastructuri de ciclism</p> <p>130 Protejarea, dezvoltarea și promovarea patrimoniului natural și a ecoturismului</p>





	128 Protejarea, dezvoltarea și promovarea activelor turistice publice și servicii turistice conexe
Zona Darjiu (UNESCO)	075 Infrastructuri de ciclism 129 Protejarea, dezvoltarea și promovarea patrimoniului cultural și a serviciilor culturale 128 Protejarea, dezvoltarea și promovarea activelor turistice publice și servicii turistice conexe



Obiectivul de politică 1: O Europă mai inteligentă – Transformare industrială inovatoare și inteligentă	Programe cheie										Programe zonale							
	IMM Harghita	Mediu de afaceri rural	Servicii de sanatate pentru copii	Reînnoirea educatiei	Silver economy	Produce seculesc 2.0	Program zonelor montane	Inovare in agricultura	Actiuni locale coordonate pentru grupuri defavorizate	Energia verde	Dezvoltare comunitara	ZUF Odorhei	ZUF Glurgeu	ZUF Cluc	ZUF Toplita-Borsec	Zona Ghimes (Interjudetean)	Tinutul Sarlii (Interjudetean)	Zona Darju (UNESCO)
013 Servicii și aplicații de e-Sănătate (inclusiv e-îngrijire, internetul obiectelor dedicat activității fizice și asistenței pentru autonomie la domiciliu)																		
001 Investiții în active fixe în microîntreprinderi legate direct de activități de cercetare și inovare																		
014 Infrastructuri comerciale pentru IMM-uri (inclusiv parcuri și situri industriale)																		
018 Incubare, sprijinirea societăților spin off și spin-out și a start-upurilor																		
008 Activități de cercetare și inovare în întreprinderi mici și mijlocii, inclusiv colaborarea în rețea																		
016 Dezvoltarea competențelor pentru specializare inteligentă, tranziție industrială și antreprenariat																		
002 Investiții în active fixe în întreprinderi mici și mijlocii (inclusiv centre de cercetare private) legate direct de activități de cercetare și inovare																		
023 Procese de cercetare și inovare, transfer de tehnologie și cooperare între întreprinderi cu accent pe economia circulară																		
015 Dezvoltarea comercială și internaționalizarea IMM-urilor																		
007 Activități de cercetare și inovare în microîntreprinderi, inclusiv colaborarea în rețea (cercetare industrială, dezvoltare experimentală, studii de fezabilitate)																		
011 Soluții TIC, servicii electronice și aplicații guvernamentale																		
010 Digitalizarea IMM-urilor (inclusiv comerț electronic, activități economice electronice și procese economice în rețea, huburi de inovare digitală, laboratoare vii, antreprenori web și start-upuri în domeniul TIC, B2B)																		
021 Transfer de tehnologie și cooperare între întreprinderi, centre de cercetare și sectorul învățământului superior																		
012 Servicii și aplicații TI dedicate competențelor digitale și incluziunii digitale																		
004 Investiții în active necorporale în microîntreprinderi legate direct de activități de cercetare și inovare																		
005 Investiții în active necorporale în întreprinderi mici și mijlocii (inclusiv centre de cercetare private) legate direct de activități de cercetare și inovare																		
003 Investiții în active fixe în centre publice de cercetare și de învățământ superior legate direct de activități de cercetare și inovare																		
022 Procese de cercetare și inovare, transfer de tehnologie și cooperare între întreprinderi cu accent pe economia cu emisii scăzute de carbon, rezilientă și adaptarea la schimbările climatice																		
017 Servicii avansate de sprijin pentru IMM-uri și grupuri de IMM-uri (inclusiv servicii de management, comercializare și proiectare)																		
009 Activități de cercetare și inovare în centre publice de cercetare, de învățământ superior și de competență, inclusiv colaborarea în rețea (cercetare industrială, dezvoltare experimentală, studii de fezabilitate)																		
019 Sprijinirea clusterelor de inovare și rețele comerciale, în principal în beneficiul IMM-urilor																		
020 Procese de inovare în IMM-uri (inovare la nivel de proces, la nivel organizațional, la nivel de marketing, la nivel de co creare și de utilizator și inovare bazată pe cerere)																		
006 Investiții în active necorporale în centre publice de cercetare și de învățământ superior legate direct de activități de cercetare și inovare																		



Obiectivul de politică 2: O Europă cu emisii scăzute de carbon și mai ecologică – Tranziția către o energie nepoluantă și echitabilă, investiții verzi și albastre, economia circulară, adaptarea la schimbările climatice și prevenirea riscurilor (78)	IMM Harghita	Mediu de afaceri rural	Servicii de sanatare pentru copii	Reinnoirea educatiei	Silver economy	Produs secuiesc 2.0	Program zonelor montane	Inovare in agricultura	Actiuni locale coordonate pentru grupuri	Energia verde	Dezvoltare comunitara	ZUF Odorhei	ZUF Giurgeu	ZUF Ciuc	ZUF Toplita-Borsec	Zona Ghimes (interjudetean)	Tinutul Sarii (interjudetean)	Zona Darju (UNESCO)
028 Energii regenerabile: energia vântului																		
041 Colectarea și tratarea apelor uzate																		
039 Furnizare de apă destinată consumului uman (infrastructuri de extracție, tratare, stocare și distribuție, măsurile de eficiență, aprovizionare cu apă potabilă)																		
050 Protecția naturii și a biodiversității, infrastructura verde																		
030 Energii regenerabile: biomasă																		
040 Gospodărirea apelor și conservarea resurselor de apă (inclusiv managementul bazinelor hidrografice, măsuri specifice de adaptare la schimbările climatice, reutilizare, reducerea scurgerilor)																		
026 Renovarea infrastructurilor publice în vederea creșterii eficienței energetice, proiecte de demonstrare și măsuri de sprijin																		
035 Măsuri de adaptare la schimbările climatice și prevenirea și managementul riscurilor legate de climă: inundații (inclusiv sensibilizare, protecție civilă și sisteme și infrastructuri de management al dezastrelor)																		
045 Promovarea utilizării materialelor reciclate ca materii prime																		
027 Sprijin pentru întreprinderile care oferă servicii ce contribuie la economia cu emisii scăzute de carbon și la reziliența la schimbările climatice																		
049 Protecția, restaurarea și utilizarea sustenabilă a siturilor Natura 2000																		
034 Cogenerare de înaltă eficiență, încălzire și răcire centralizate																		
033 Sisteme de distribuție inteligentă a energiei electrice la tensiuni joase și medii (inclusiv rețele inteligente și sisteme TIC) și stocarea aferentă																		
024 Eficiență energetică și proiecte de demonstrare în IMM-uri și măsuri de sprijin																		
048 Măsuri privind calitatea aerului și reducerea zgomotului																		
037 Măsuri de adaptare la schimbările climatice și prevenirea și managementul riscurilor legate de climă: alte, de exemplu, furtuni și secetă (inclusiv sensibilizare, protecție civilă și sisteme și infrastructuri de management al dezastrelor)																		
036 Măsuri de adaptare la schimbările climatice și prevenirea și managementul riscurilor legate de climă: incendii (inclusiv sensibilizare, protecție civilă și sisteme și infrastructuri de management al dezastrelor)																		
032 Alte energii regenerabile (inclusiv energia geotermală)																		
043 Gestionarea deșeurilor menajere: tratare mecano-biologică, tratare termică																		
044 Gestionarea deșeurilor comerciale, industriale sau periculoase																		
046 Reabilitarea siturilor industriale și a terenurilor contaminate																		
047 Sprijinirea proceselor de producție ecologice și utilizarea eficientă a resurselor în IMM-uri																		
038 Prevenire și management al riscurilor naturale care nu au legătură cu clima (de ex. cutremurele), precum și al riscurilor legate de activitățile umane (de ex. accidente tehnologice), inclusiv sensibilizare, protecție civilă și sisteme și infrastructuri de management al dezastrelor																		
031 Energii regenerabile: energia marină																		

Obiectivul de politică 3: O Europă mai conectată – Mobilitate și conectivitatea regională a tehnologiei informației și comunicațiilor	IMM Harghita	Mediu de afaceri rural	Servicii de sanatare pentru copii	Reinnoirea educatiei	Silver economy	Produs secuiesc 2.0	Program zonelor montane	Inovare in agricultura	Actiuni locale coordonate pentru grupuri defavorizate	Energia verde	Dezvoltare comunitara	ZUF Odorhei	ZUF Giurgeu	ZUF Ciuc	ZUF Toplita-Borsec	Zona Ghimes (interjudetean)	Tinutul Sarii (interjudetean)	Zona Darju (UNESCO)
062 Alte drumuri reconstruite sau îmbunătățite (autostrăzi, drumuri naționale, regionale sau locale)																		
075 Infrastructuri de ciclism																		
073 Infrastructuri de transporturi urbane curate																		
056 Autostrăzi și drumuri nou construite																		
058 Legături rutiere secundare nou construite către rețeaua rutieră și nodurile TEN-T																		
061 Autostrăzi și drumuri reconstruite sau îmbunătățite																		
077 Infrastructuri pentru combustibili alternativi																		
074 Material rulant de transport urban curat																		
079 Transporturi multimodale (neurbane)																		
063 Digitalizarea transporturilor; drumuri																		
072 Active feroviare mobile																		
054 TIC: Rețea în bandă largă de foarte mare capacitate (acces/budă locală cu performanțe echivalente celor ale unei instalații de fibră optică, până la stația de bază pentru comunicații wireless avansate)																		
076 Digitalizarea transportului urban																		
055 TIC: Alte tipuri de infrastructuri TIC (inclusiv resurse informatice/echipamente la scară mare, centre de date, senzori și alte echipamente wireless)																		
052 TIC: Rețea în bandă largă de foarte mare capacitate (acces/budă locală cu performanțe echivalente celor ale unei instalații de fibră optică, până la punctul de distribuție din locul de deservire pentru proprietățile cu mai multe apartamente)																		
053 TIC: Rețea în bandă largă de foarte mare capacitate (acces/budă locală cu performanțe echivalente celor ale unei instalații de fibră optică, până la punctul de distribuție din locul de deservire pentru locuințe și proprietăți comerciale)																		
078 Transporturi multimodale (TEN-T)																		

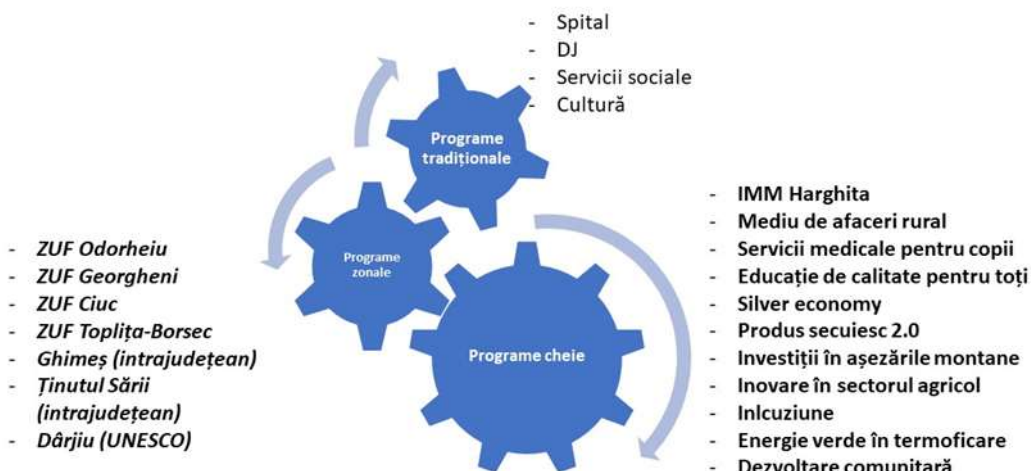


Obiectivul de politică 4: O Europă mai socială – Implementarea Pilonului european al drepturilor sociale	IMM Harghita	Mediu de afaceri rurale	Servicii de sănătate pentru copii	Reînnoirea educației	Silver economy	Produs seculesc 2.0	Program zonelor montane	Inovare în agricultură	Acțiuni locale coordonate pentru grupuri de favorizate	Energia verde	Dezvoltare comunitară	ZUF Odoheș	ZUF Gurgeni	ZUF Ciuc	ZUF Toplița-Bosac	Zona Ghimes (ntarjudetean)	Tinutul Sații (ntarjudetean)	Zona Darjiu (UNESCO)
100 Sprijin pentru activitățile independente și crearea de start-upuri																		
093 Echipamente medicale																		
099 Sprijin specific pentru ocuparea forței de muncă în rândul tinerilor și integrarea socioeconomică a tinerilor																		
086 Infrastructură pentru învățământul primar și secundar																		
085 Infrastructură pentru educația și îngrijirea copiilor preșcolari																		
090 Infrastructură de locuit (altă decât cele pentru migrați, refugiați și persoanele care solicită sau se află sub protecția internațională)																		
098 Măsură de promovare a accesului la muncă al femeilor de lungă durată																		
109 Sprijin pentru adaptarea la schimbări a lucrătorilor, întreprinderilor și antreprenorilor																		
095 Digitalizarea în asistența medicală																		
106 Măsură de promovare a echilibrului între viața profesională și cea privată, inclusiv a accesului la servicii de îngrijire a copiilor și persoanelor dependente																		
110 Măsură de încurajare a îmbătrânirii active și în condiții bune de sănătate																		
112 Sprijin pentru învățământul primar și secundar (cu excepția infrastructurilor)																		
091 Alte infrastructuri sociale care contribuie la incluziunea socială în cadrul comunității																		
087 Infrastructuri pentru învățământul terțiar																		
126 Promovarea integrării sociale a persoanelor expuse riscului de sărăcie sau de excluziune socială, inclusiv a persoanelor celor mai defavorizate și a copiilor																		
108 Sprijin pentru dezvoltarea de competențe digitale																		
121 Măsură de facilitare a accesului egal și în timp util la servicii de calitate, sustenabile și cu accesibile financiar																		
122 Măsură de îmbunătățire a prestării serviciilor de îngrijire familială și a serviciilor de îngrijire în cadrul comunității																		
123 Măsură de îmbunătățire a accesibilității, eficacității și rezistenței sistemelor de sănătate (cu excepția infrastructurii)																		
116 Platforme pentru integrarea și reintegrarea în muncă a persoanelor dezavantajate																		
127 Combaterea deprinderii materiale prin asistență alimentară și/sau materială pentru persoanele cele mai defavorizate, inclusiv măsură de însoțire																		
104 Sprijin pentru mobilitatea forței de muncă																		
094 Active mobile de sănătate																		
114 Sprijinul pentru educația adulților (cu excepția infrastructurilor)																		
101 Sprijin pentru economia socială și întreprinderile sociale																		
103 Sprijin pentru condiția corectă și a ofertei și pentru tranzițiile de pe piața muncii																		
107 Măsură pentru un mediu de lucru sănătos și bine adaptat, inclusiv promovarea activității fizice, care să abordeze riscurile pentru sănătate																		
105 Măsură de promovare a participării femeilor pe piața muncii și reducerea segregării de gen pe piața muncii																		
111 Sprijin pentru educația și îngrijirea copiilor preșcolari (cu excepția infrastructurilor)																		
102 Măsură de modernizare și consolidare a instituțiilor pieței muncii și servicii pentru evaluarea și anticiparea nevoilor de competențe și pentru asigurarea unei asistențe rapide și adaptate																		
115 Măsură de promovare a egalității de șanse și a participării active în societate																		
117 Măsură pentru îmbunătățirea accesului unor grupuri marginalizate, cum ar fi romii, la educație și locuri de muncă și pentru promovarea incluziunii sociale a acestora																		
124 Măsură de îmbunătățire a accesului la servicii de îngrijire pe termen lung (cu excepția infrastructurii)																		
113 Sprijin pentru învățământul terțiar (cu excepția infrastructurilor)																		
125 Măsură de modernizare a sistemelor de protecție socială, inclusiv promovarea accesului la protecție socială																		
118 Sprijin pentru societatea civilă care lucrează cu comunități marginalizate, cum ar fi romii																		
119 Acțiuni specifice pentru a spori participarea pe piața muncii a resortisanților țărilor terțe																		
120 Măsură de integrare socială a resortisanților țărilor terțe																		
089 Infrastructuri de locuit pentru migrați, refugiați și persoanele care solicită sau se află sub protecție internațională																		
096 Infrastructură de primire temporară pentru migrați, refugiați și persoanele care solicită sau se află sub protecție internațională																		



	IMM Harghita	Mediu de afaceri rural	Servicii de sanatate pentru copii	Reinnoirea educatiei	Silver economy	Produce securesc 2.0	Program zonelor montane	Inovare in agricultura	Actiuni locale coordonate pentru grupuri defavorizate	Energia verde	Dezvoltare comunitara	ZUF Odorhei	ZUF Giurgiu	ZUF Cluc	ZUF Toplita-Borsec	Zona Ghimes (Interjudetean)	Tinutul Sarii (Interjudetean)	Zona Darju (UNESCO)
<b>Obiectivul de politică 5 – O Europă mai aproape de cetățeni prin promovarea dezvoltării durabile și integrate a zonelor urbane, rurale și de coastă și a inițiativelor locale</b>																		
130 Protejarea, dezvoltarea și promovarea patrimoniului natural și a ecoturismului																		
129 Protejarea, dezvoltarea și promovarea patrimoniului cultural și a serviciilor culturale																		
131 Regenerarea fizică și securitatea spațiilor publice																		
128 Protejarea, dezvoltarea și promovarea activelor turistice publice și servicii turistice conexe																		
135 Consolidarea capacităților instituționale ale autorităților publice și ale părților interesate de a implementa proiecte și inițiative de cooperare teritorială într-un context transfrontalier, transnațional, maritim și interregional																		
133 Dezvoltarea cooperării cu parteneri din interiorul și din afara statului membru																		

## Programe cheie



### P1. IMM Harghita

În vederea susținerii inițiativelor inovatoare în domeniul IT, infrastructura IT, industria creativă, servicii, gastronomie, spin-off-uri, industrii mici rurale, centre de incubare și parcuri industriale este nevoie o **alinanță** puternică între firmele de succes din zonă (fabricile de apă minerală, de bere, firmele de construcții, de fabricare de mobilă, composesorate), universități și instituții județene, incluzând și catalizatoare externe.

### P2. Mediu de afaceri rural

Obiectivul acestui program este de a crea condiții de viață ca la oraș pentru stoparea migrației populației către centrele urbane, respectiv pentru atragerea tinerilor plecați în străinătate oferindu-le un mediu performant, eficient și competitiv în toate domeniile.

### P3. Servicii de calitate pentru părinți cu copii mici

Acest program vizează crearea unei rețele funcționale de cabinete de medicină de familie cu specializare în pediatrie pentru populația zonelor izolate (zone montane, cătune, comunelor la distanțe mari de orașe. Prin centrele de sănătate create, serviciile medicale de specialitate devin astfel accesibile în aceste zone. Pe lângă serviciile medicale pentru copii acest program susține construirea creșelor, unde există o cerere și necesitate reală pentru acest tip de serviciu.



#### P4. Reînnoirea educației

Acest program va susține pe de-o parte renovarea infrastructurilor școlare în vederea creșterii eficienței energetice, iar pe de altă parte pregătirea unităților de învățământ pentru provocările secolului XXI, în care digitalizarea devine obligatorie, pentru a asigura modalități de predare/învățare mixtă, sau exclusiv online. În acest sens asigurarea unei rețele în bandă largă de foarte mare capacitate este esențială pentru creșterea accesibilității la educație a tuturor copiilor și totodată dezvoltarea de competențe digitale atât a cadrelor didactice cât și a elevilor la toate nivelurile, mai ales în zonele rurale.

#### P5. Silver economy

Crearea condițiilor decente de viață pentru seniorii județului, promovarea îmbătrânirii active și asistarea specializată a vârstnicilor în nevoie este o prioritate pentru județ. Înființarea centrelor de îngrijire a vârstnicilor, a caselor sociale pentru bătrâni cu servicii de înaltă calitate, a centrelor de Alzheimer sunt câteva dintre obiectivele de atins în acest domeniu.

Prin reabilitarea caselor părăsite în sate îmbătrânite, amenajarea de sate special pentru pensionari cu toate condițiile și facilitățile necesare ar putea fi, pe deo parte, o alternativă viabilă pentru pensionari, iar, pe de altă parte, o afacere profitabilă pentru întreprinzători. Voluntariatul în rândul seniorilor în programe comunitare ar contribui la sănătatea fizică și mintală a vârstnicilor.

#### P6. Produs secuiesc 2.0

Introducerea sistemelor de calitate în producția agricolă și alimentară pentru produsele secuiești (Székely termék) conform legislației europene. Calitatea premium al produselor secuiești trebuie să fie o prioritate pentru asigurarea competitivității produselor atât pe piața internă cât și pe cea externă. În același timp, toate serviciile conexe acestui domeniu necesită introducerea unor standarde de calitate. Promovarea produselor, respectiv găsirea piețelor de desfacere fac parte din programul propus.

#### P7. Programul zonelor montane

În zonele izolate, departe de centrele comunale sau de orașe, amenajarea (în clădiri abandonate, școli rămase fără elevi) unor centre de deservire cu servicii multifuncționale (servicii medicale, de igienă mintală, culturale, administrație etc.) pentru populație în vederea creșterii accesibilității și nivelului de trai.



#### P8. Inovare in agricultură

Agricultura județului necesită dezvoltare prin inovare, calitate și transfer de cunoștințe. Crearea sistemului de ferme județene: pregătirea fermelor de 50-150 ha pentru persoane cu studii superioare în domeniu, pe bază de criterii bine stabilite (producții organice, cu forță de muncă locală, experiență) este o modalitate viabilă pentru dezvoltarea acestui sector. Sprijinirea înființării și lansării unor ferme model cu tehnologii și soluții inovatoare în agricultură, asigurarea de servicii educaționale de nivel universitar (licee agricole: tehnician și lucrător), facilitarea utilizării soluțiilor digitale sunt doar câteva exemple de direcții propuse pentru viitorul agriculturii în județul Harghita.

#### P9. Acțiuni locale coordonate pentru grupuri defavorizate

Acest program vizează acțiuni de sprijin pentru învățământul primar și secundar, incluziunea socială în cadrul comunității, promovarea integrării sociale a persoanelor expuse riscului de sărăcie sau de excluziune socială, combaterea deprivării materiale prin asistență alimentară și/sau materială pentru persoanele cele mai defavorizate. Crearea unui cadru și o platformă județeană bazat pe motivație și cooperare pentru formarea continuă a personalului dedicat grupurilor dezavantajate, asigurarea specialiștilor la fiecare primărie.

#### P10. Energia verde

Programul susține reinstalarea sistemului de încălzire centrală pe bază de surse regenerabile, cogenerare (biomasă), modernizarea sistemului (eficientizare și calitate înaltă de deservire a populației). În mediul rural asigurarea apei calde în instituții publice, școli prin instalații de biogaz. Îmbunătățirea calității aerului din sălile de curs ale școlilor din mediul rural prin sisteme de ventilație cu recuperare de căldură.

#### P11. Dezvoltare comunitară

O modalitate de implicare activă în viața unei comunități este voluntariatul. Este adevărat că voluntariatul este răspândit mai mult în rândul tinerilor, iar acțiunile organizate sunt focalizate preponderent în domenii ca plantare de copaci, colectare selectivă a deșeurilor, tendința și disponibilitatea de a face voluntariat crește în mod continuu. Această atitudine pozitivă a populației ar putea crește solidaritatea între generații, participare comunitară, mobilizare de resurse. Promovarea voluntariatului în rândul vârstnicilor ar crește încrederea în sine a acestei generații, ar contribui la îmbunătățirea sănătății mintale și nu în ultimul rând ar fi o oportunitate excelentă de transfer de cunoștințe și de experiențe către generațiile mai tinere. Asigurarea de infrastructură sportivă accesibilă pentru toți, organizarea și managementul infrastructurii existente.





### Acțiuni comunicative în planificare

În elaborarea strategiei de dezvoltare economică a județului Harghita am avut patru consultări față-în-față cu peste 100 de reprezentanți ai autorităților publice și întreprinzători din zona Miercurea Ciuc. Rezultatul acestor întâlniri a conturat domeniile cele mai importante de dezvoltat în județ și anume: sănătate și servicii sociale, mobilitate, infrastructură, mediu, cultură, turism și sport, economie, educație.

După aceste întâlniri următoarea rundă de consultări s-a realizat on-line în două etape și ne-am adresat tuturor cetățenilor județului, care au fost invitați să răspundă la întrebările formulate în calitate de simplu cetățean, reprezentant al unei organizații sau instituții publice sau ca întreprinzător.

Abordarea noastră în elaborarea strategiei a fost una coerentă și participativă. Intenția noastră prin realizarea consultării on-line în două etape a fost pe de-o parte o invitație de a reflecta asupra situației actuale și a oportunităților viitoare de dezvoltare a județului, având în vedere specificitățile regiunii, iar pe de altă parte a fost un îndemn la implicare în formarea viitorului dorit.

Primul chestionar online a fost postat pe 7 aprilie 2020, pe pagina de Facebook dedicată acestei teme (<https://www.facebook.com/Hargita2030/>), iar al doilea pe data de 27 aprilie 2020.

În continuare vă prezentăm concluziile celor două consultări online cu populația și mediul de afaceri din județ.

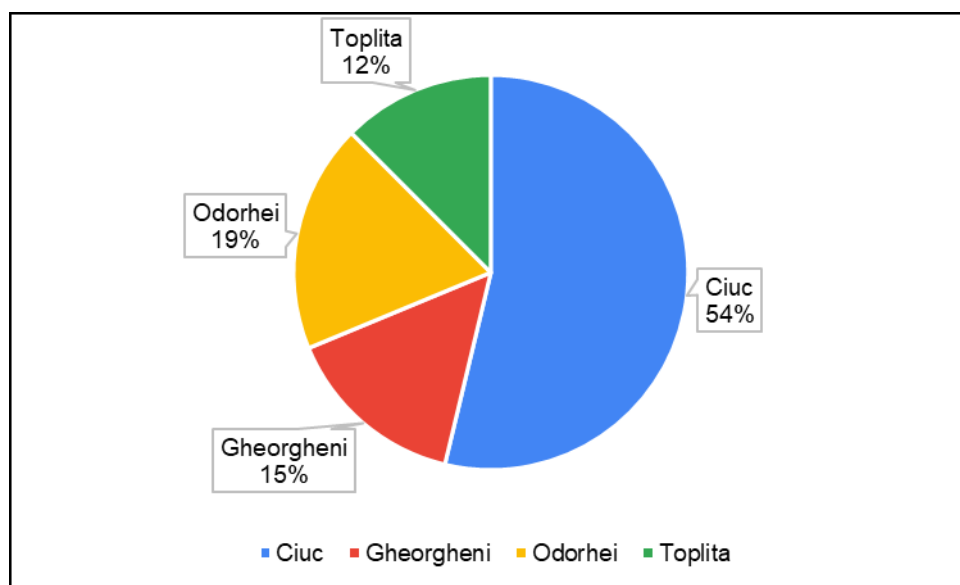
## MESAJELE PRINCIPALE ALE PRIMEI CONSULTĂRI ONLINE

Primele două întrebări formulate au fost:

1. Imaginați-vă acel județ Harghita unde ați dori să trăiți în 2030! Formulați în câteva propoziții care ar fi cele mai importante schimbări, noutăți, realizări pe care ați dori să le vedeți?
2. Viitorul este responsabilitatea noastră comună, la formularea căruia trebuie să contribuim cu toții. Dvs. personal, sau firma, instituția reprezentată de Dvs. cum ar putea contribui la revigorarea județului?

Din cele 80 de răspunsuri primite majoritatea au fost formulate în calitate de cetățean, 85%, iar restul de 15% ca întreprinzător. Reprezentarea zonelor județului a fost conform figurii de mai jos.

1. Fig. - Ponderea răspunsurilor după zonele județului



Sursa: Chestionar online, © Planificatio 2020

Într-o perioadă în care preocuparea principală este sănătatea individului și criza economică generată de pandemie oamenii sunt optimiști, încrezători și preocupați (80%) în ceea ce privește viitorul județului, iar imaginea proiectată prin răspunsurile lor este una pozitivă și dinamică. Din răspunsurile primite la cele două întrebări de mai sus viziunea locuitorilor privind județul Harghita este următoarea.

În 2030 județul Harghita este un loc unde oamenii se respectă reciproc și unde se trăiește bine, serviciile publice și private, mărfurile sunt accesibile tuturor, atât în mediul urban cât și cel rural. Instituțiile statului nu își impun autoritatea prin amenzi și controale, ci acționează în beneficiul și

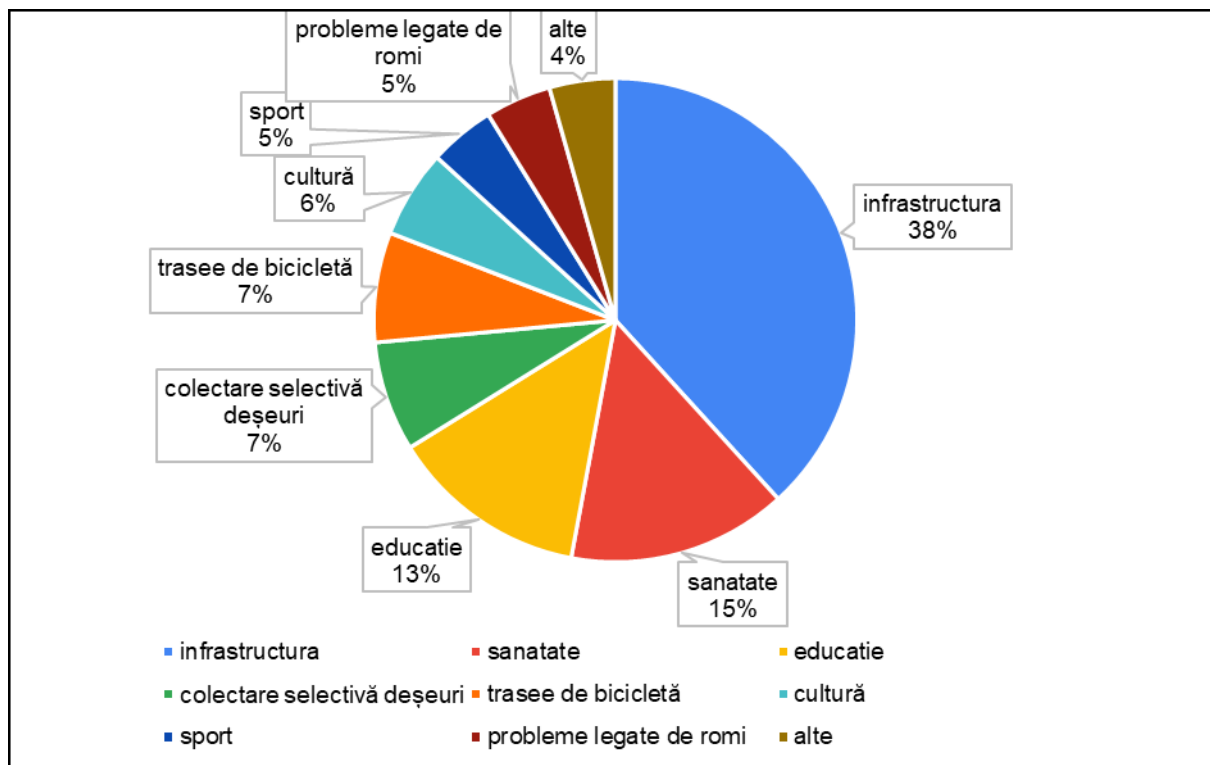


ajutorul cetățeanului. Cetățeanul în schimb este mult mai responsabil în primul rând în ceea ce privește consumul bunurilor și modul de viață în general, iar voluntariatul, ajutorul reciproc este modul normal la care acționează în comunitatea în care trăiește.

17,5% dintre respondenți consideră că una dintre direcțiile cheie ale dezvoltării economice ar putea fi susținerea **producătorilor locali** și orientarea populației către un consum durabil și responsabil al **produselor locale**. În ordinea importanței, a doua schimbare pe care ar dori să o vadă este dezvoltarea **industrii** și crearea de **parcuri industriale**, ceea ce ar însemna și crearea de noi **locuri de muncă** în regiune. Răspunsurile au relevat, de asemenea, nevoia de **formare profesională** și înlocuirea rutinei cu **spiritul de inovare** în toate domeniile. Din răspunsurile primite mai putem evidenția **turismul** ca sector economic cu potențial real de dezvoltare în județ.

În ceea ce privește schimbările dorite, populația are în continuare așteptări clare din partea sectorului public. 26,25% dintre respondenți subliniază necesitatea dezvoltării și extinderii în continuare a **rețelei de drumuri** și a **serviciilor publice de alimentare cu apă și canalizare**, dezvoltarea rețelelor inclusiv pentru localități izolate, cătune. Următoarele două sectoare publice menționate în ordinea importanței din punctul de vedere al respondenților sunt **sănătatea și serviciile pentru vârstnici și educația**. Locuitorii județului ar dori schimbări și în ceea ce privește **mediul înconjurător**. **Colectarea selectivă a deșeurilor** este o preocupare majoră, la fel ca **mobilitatea urbană sustenabilă** sau **traseele de bicicletă** pentru mobilitate alternativă. **Cultura, sportul** și îmbunătățirea **serviciilor pentru comunități dezavantajate** sunt alte câteva sectoare menționate în răspunsurile primite.

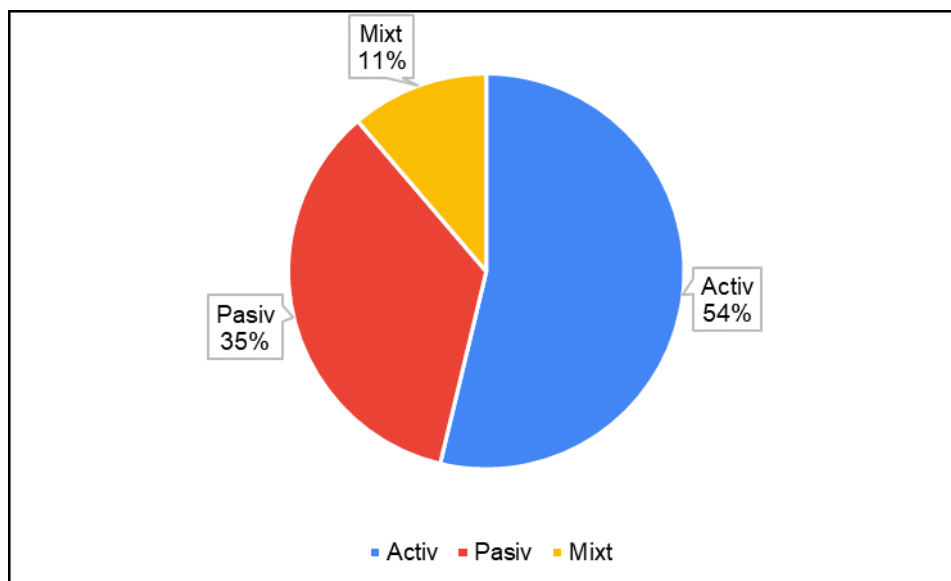
2. Fig. - Sectoare publice menționate



Sursa: Chestionar onlie, © Planificatio 2020

La întrebarea referitoare la intenția și modul **contribuție** personală la dezvoltarea județului, 65% au răspuns cu idei concrete, pro-active.

3. Fig. - Actor activ/ pasiv/ mixt



Sursa: Chestionar onlie, © Planificatio 2020



Modul în care oamenii doresc să se implice în viața cotidiană este în primul rând prin **voluntariat**, prin **educare** și **exemplu bun**. În mod concret ei au spus că **colectează selectiv deșeurile**, consumă **produse locale** și **consumă responsabil** astfel sprijinind economia locală. Prin educație formală sau informală doresc transformarea în bine a societății. Valorile transmise sunt: integritate, colaborare, bunătate, evoluție, responsabilitate, contribuție. Întreprinzătorii, care au răspuns la întrebările noastre, vor contribui cu **inovare**, **experiența profesională**, **transfer de valori și cunoștințe** și nu în ultimul rând **prin crearea de noi locuri de muncă**.

Lista proiectelor propuse pentru dezvoltarea economică a județului Harghita este rezultatul a patru întâlniri cu peste 100 de reprezentanți ai mediului economic și ai UAT-urilor din județ. În urma consultărilor proiectele propuse sunt din domeniile: sănătate și servicii sociale, mobilitate, infrastructură, mediu, cultură, turism și sport, economie, educație.

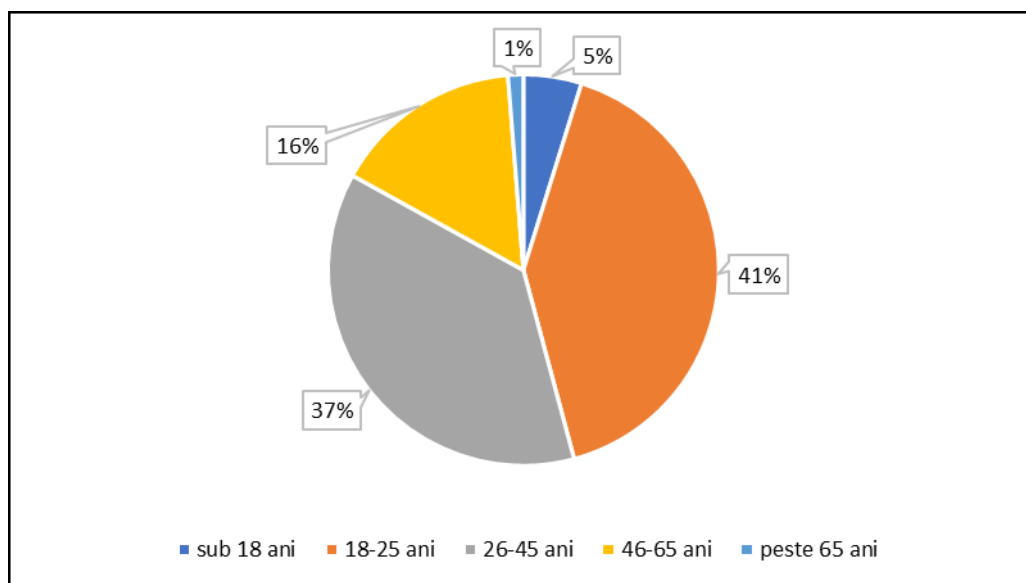
## MESAJELE PRINCIPALE ALE CELEI DE-A DOUA CONSULTĂRII ONLINE

### Profilul respondenților

Chestionarul online lansat pentru consultarea populației județului Harghita privind dezvoltarea economică a județului în următorii 10 ani a fost completat în total de 395 de persoane, dintre care 80% în limba maghiară și 20% în limba română. 8% dintre respondenți au domiciliul în Ungaria, Regatul Unit și Canada. 106 de răspunsuri am primit din Miercurea Ciuc, 40 Odorhei, 27 Toplița și 20 Gheorgheni.

Cei mai mulți respondenți aparțin intervalului de vârstă 18 – 65 de ani, 94% din total.

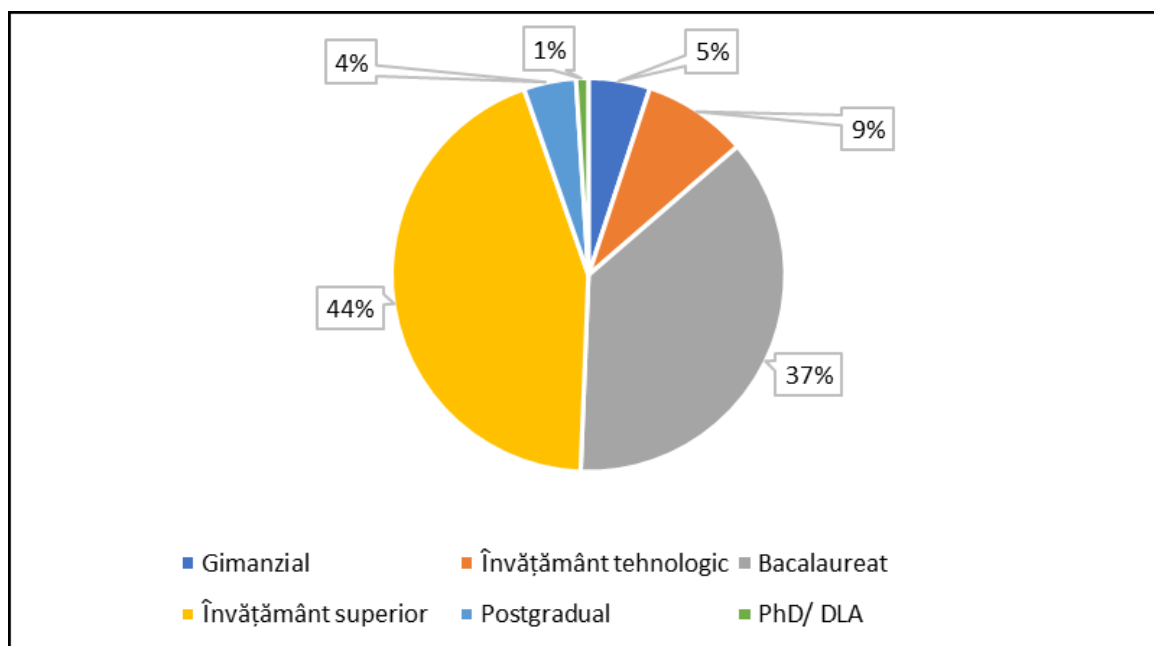
4. Fig. - Ponderea respondenților după grupa de vârstă



Sursa: Chestionar online, © Planificatio 2020

Cei mai mulți dintre respondenți au studii superioare (49%), 37 % au absolvit liceul, 9% au absolvit o școală tehnologică și 5% au studii gimnaziale.

5. Fig. - Ponderea respondeților după nivel de studii



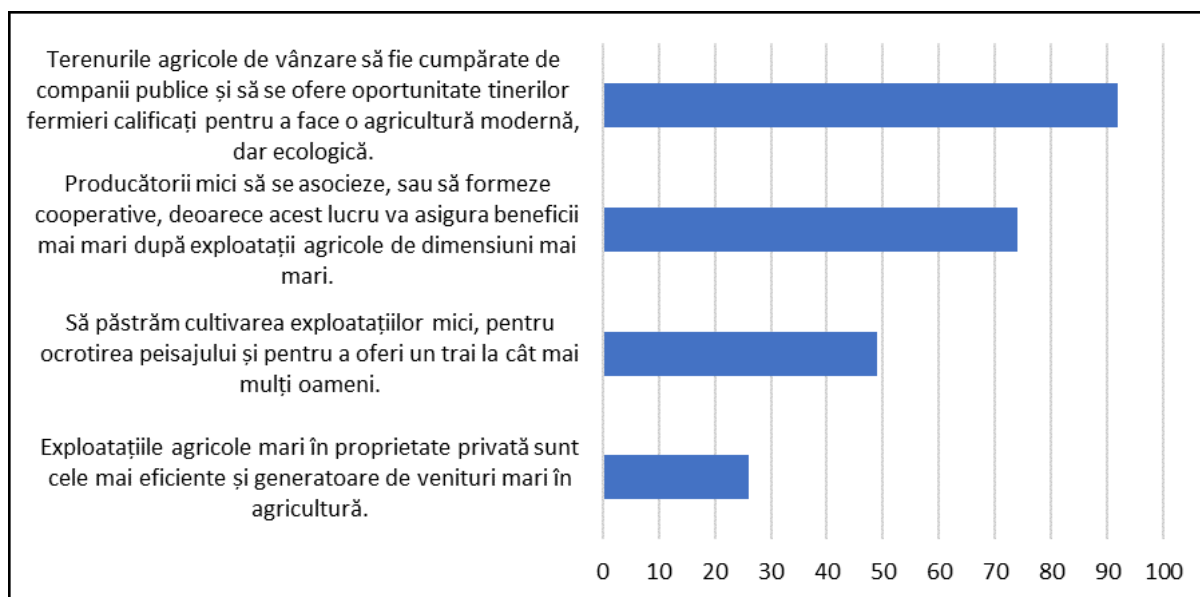
Sursa: Chestionar onlie, © Planificatio 2020

Întrebările tematice au fost formulate în 10 domenii. Respondenții puteau alege una sau mai multe teme, în funcție de interesul propriu.

#### 1. Agricultura

La prima întrebare referitoare la profilul agricol al județului au răspuns 241 de persoane, dintre care 92 sprijină ideea de exploatații mari de proprietate publică, care să fie date în împrumut pe termen lung tinerilor fermieri calificați și inovativi pentru a face o agricultură modernă și ecologică. A doua opțiune ca importanță, 74 de răspunsuri, este asocierea sau cooperativele producătorilor mici pentru o productivitate mai bună.

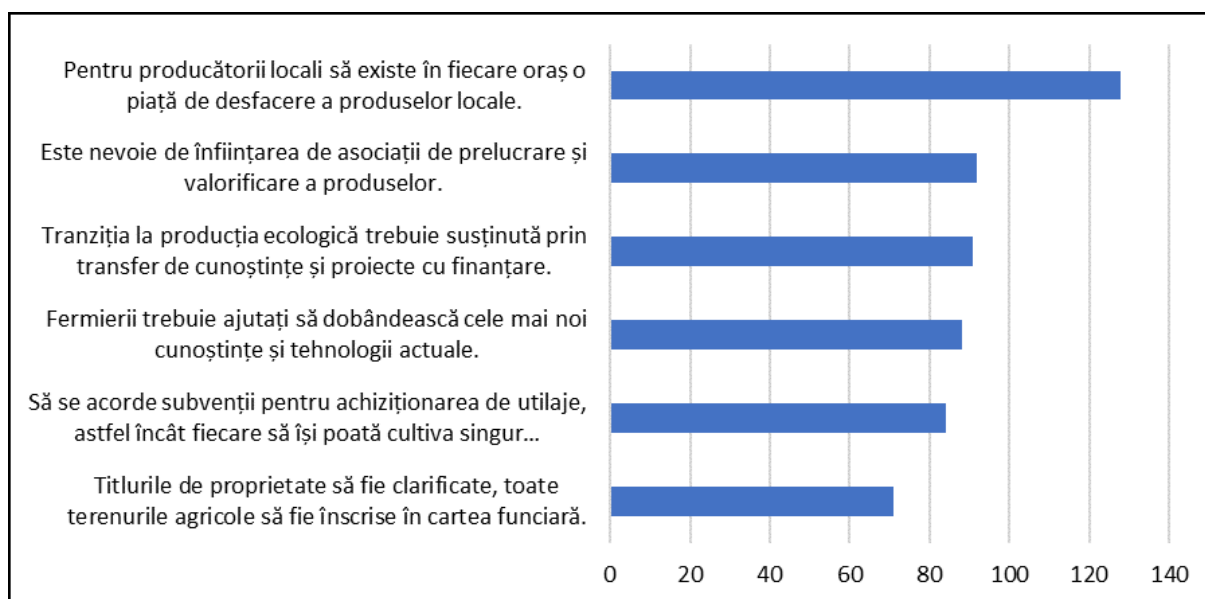
6. Fig. - Care ar trebui să fie structura agriculturii în județul Harghita?



Sursa: Chestionar online, © Planificatio 2020

Majoritatea respondenților cred că o piață de desfacere în fiecare oraș a produselor locale, unde accesul ar fi exclusiv pentru fermierii locali, ar fi cel mai mare sprijin pentru agricultori și acest lucru se armonizează perfect cu răspunsul a 96% dintre respondenți, care preferă să cumpere produse ecologice locale. În afară de piață de valorificare a produselor, este nevoie asociații de prelucrare a produselor bazat pe transfer de cunoștințe și inovare.

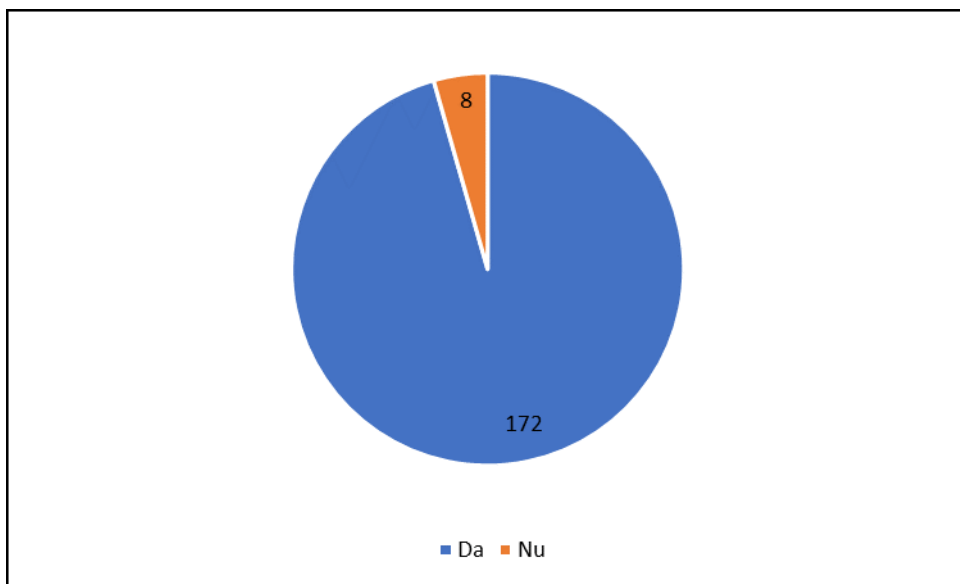
7. Fig. - Cel mai eficient mod de a ajuta fermierii în județul Harghita.



Sursa: Chestionar online, © Planificatio 2020



8. Fig. - Ați cumpăra produse locale ecologice?

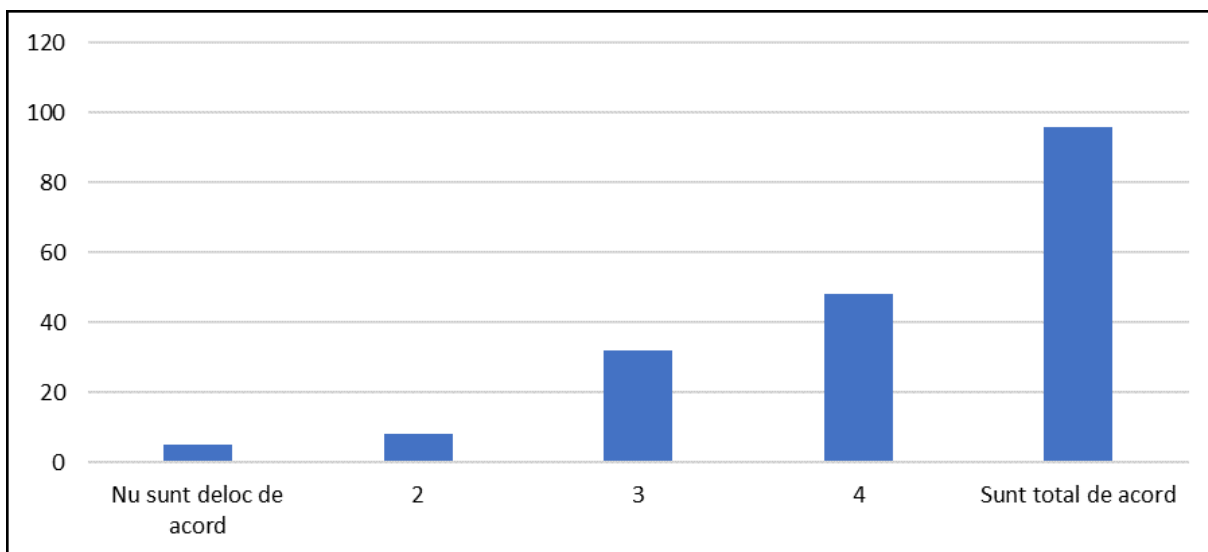


Sursa: Chestionar onlie, © Planificatio 2020

## 2. Fondul locativ

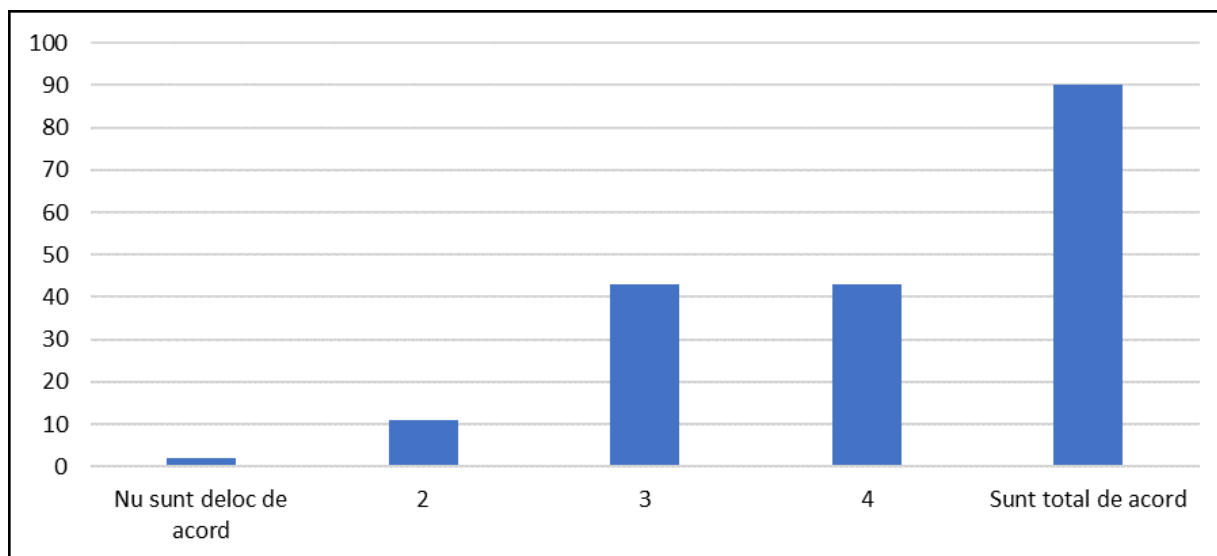
Politica locativă a statului este învechită și nu mai corespunde nevoilor tinerilor și a familiilor la început de carieră sau viață de familie. Locuințele, proprietate privată, construite în anii '70 sau locuințele ANL nu sunt soluții reale la nevoi reale, iar imobilele mari sunt inaccesibile din punct de vedere financiar, deloc atractive persoanelor tinere.

9. Fig. - Este nevoie de planuri pentru construcții tip care să ajute populația să-și construiască locuințe eficiente și sigure pe care își pot permite.



Sursa: Chestionar onlie, © Planificatio 2020

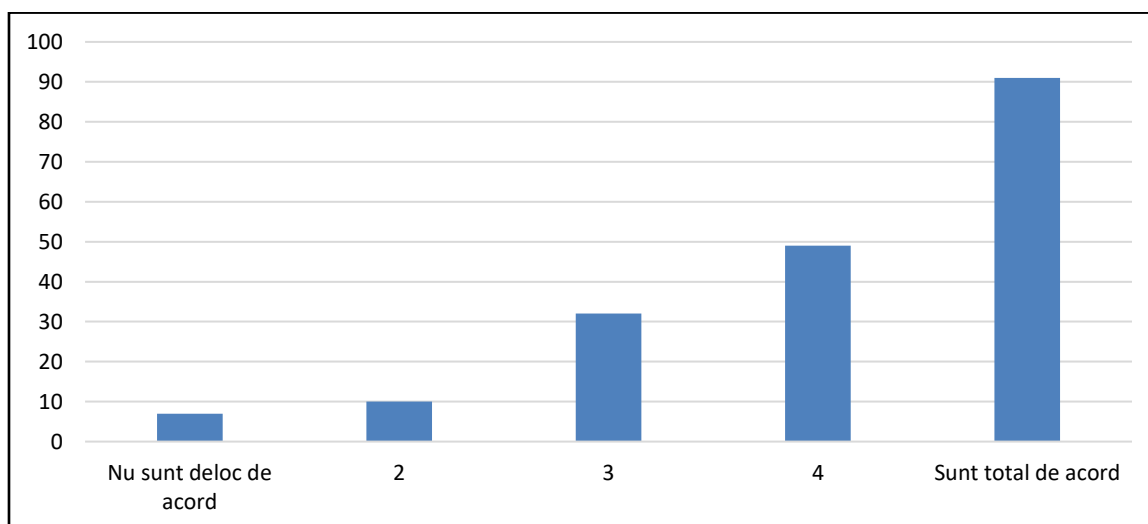
10. Fig. - Ar trebui să se acorde consultanță celor care locuiesc în case private fără plan de construcție sau vechi cu privire la modul de a-și face locuințele mai sigure și mai eficiente.



Sursa: Chestionar onlie, © Planificatio 2020

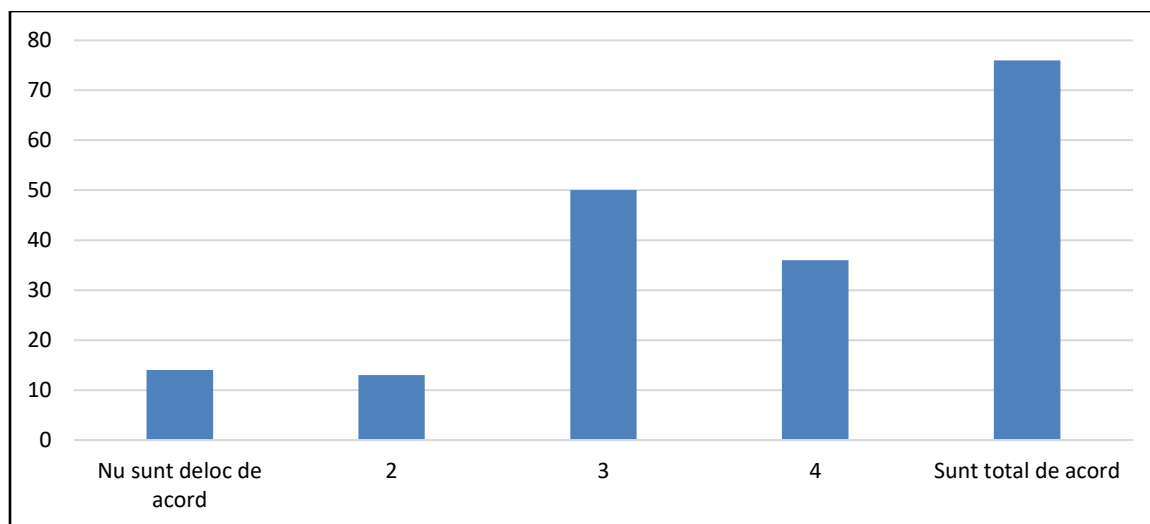
Din 189 răspunsuri primite la întrebările aferente acestei teme, 140 consideră că antreprenorii, nu statul sau individul, ar trebui să investească în ansambluri rezidențiale cu apartamente care să corespundă diferitelor nevoi în diferite perioade ale persoanelor în căutare (persoane singure, cupluri fără copii, familii cu copii mici etc. ). În același timp este nevoie mare de locuințe sociale pentru familii nevoiașe. Soluționarea acestei probleme însă revine, conform răspunsurilor primite, administrației locale.

11. Fig. - Antreprenorii ar trebui să investească în construcții de ansambluri rezidențiale cu apartamente pentru închiriere pentru familii cu venituri modeste



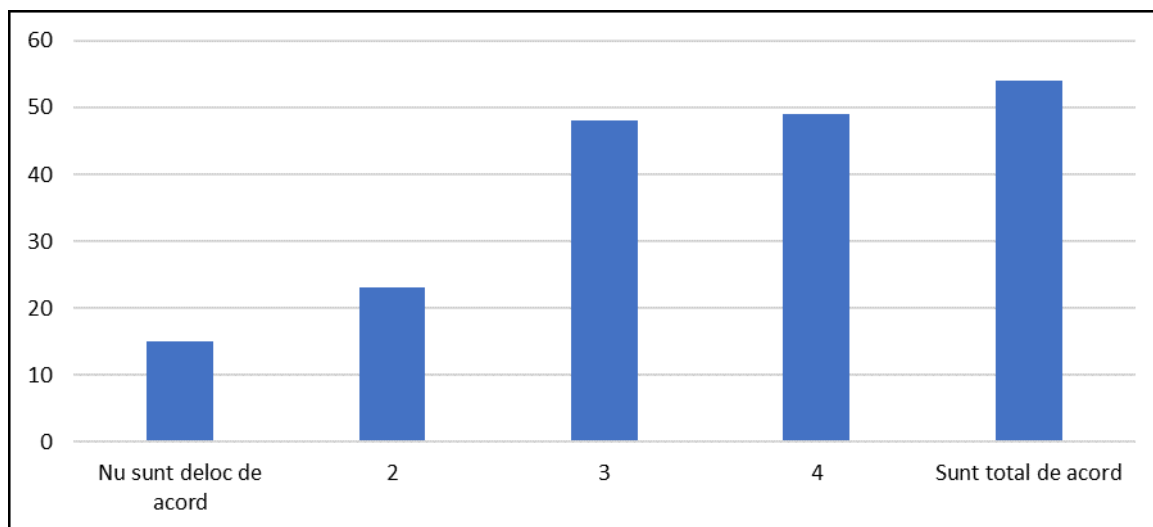
Sursa: Chestionar onlie, © Planificatio 2020

12. Fig. - Un tânăr la început de carieră are nevoie de spațiu de locuit mai mic, decât o familie cu mai mulți copii.



Sursa: Chestionar onlie, © Planificatio 2020

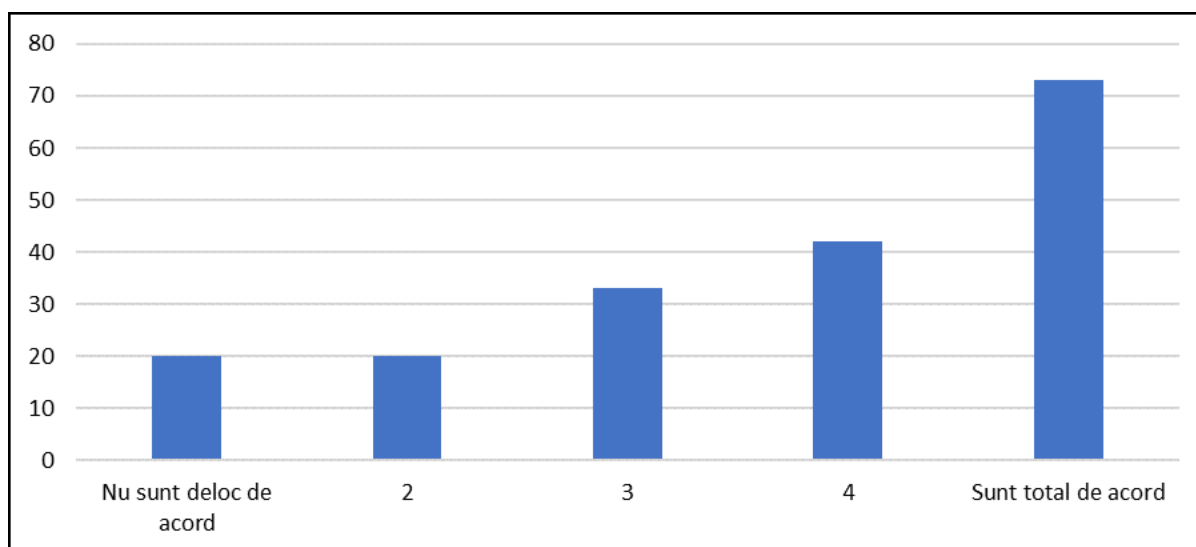
13. Fig. - Problema locuinței să fie rezolvată de administrația locală, ar trebui să existe mai multe blocuri ANL și locuințe sociale.



Sursa: Chestionar onlie, © Planificatio 2020

În zonele rurale însă accentul în ceea ce privește construcțiile noi ar trebui să fie pe menținerea imaginii tradiționale a satului prin reglementări stricte și clare. Din 188 răspunsuri 115 consideră acest aspect ca fiind foarte important.

14. Fig. - În zonele rurale scopul principal să fie menținerea imaginii tradiționale a satului pentru care este nevoie de reglementări stricte și clare.

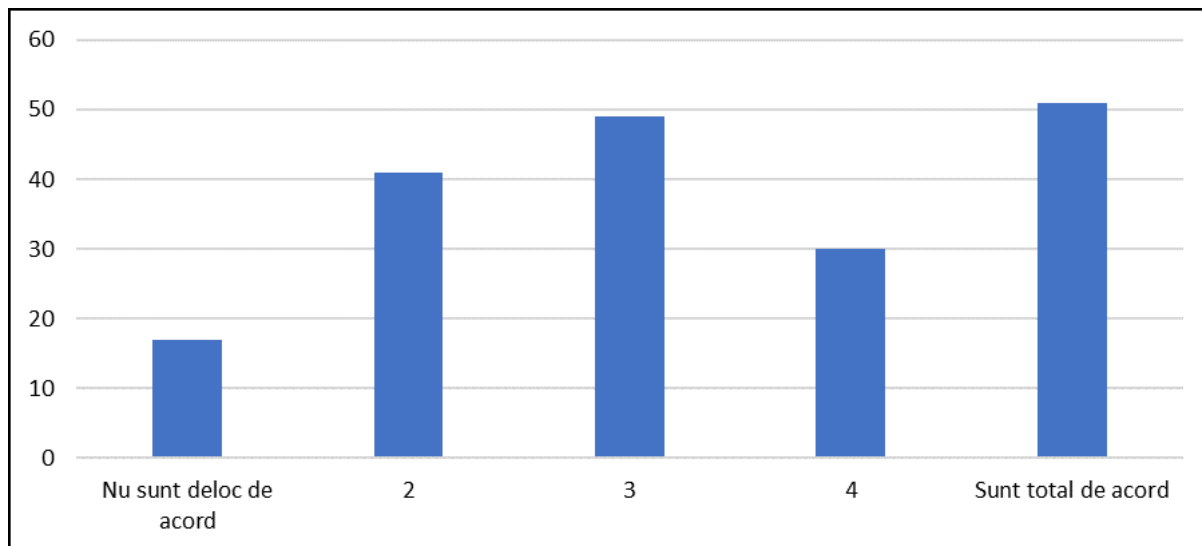


Sursa: Chestionar onlie, © Planificatio 2020

Se observă că respondenții sunt rezervați în ceea ce privește siguranța unei locuințe închiriate. Ei preferă să fie proprietari, în loc să închirieze o locuință, iar cumpărarea unei locuințe reprezintă o

prioritate. Simțul proprietății foarte bine dezvoltat la noi este o “moștenire” și continua să fie mai preferat decât chiria.

15. Fig. - A sta într-o locuință închiriată îți creează un sentiment de nesiguranță, nu o recomand tinerilor.

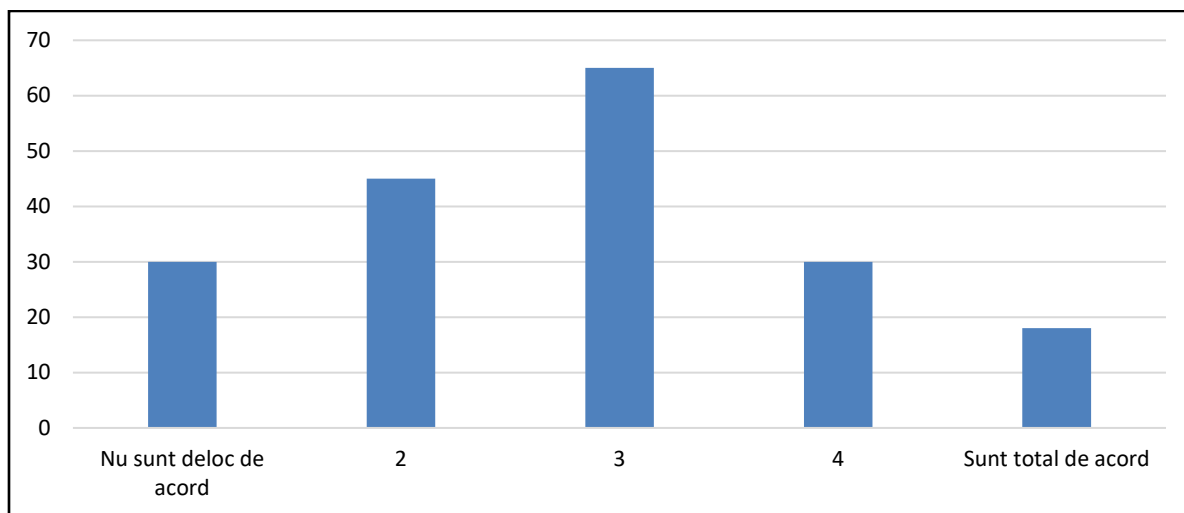


Sursa: Chestionar onlie, © Planificatio 2020

Cu toate că majoritatea tinerilor optează pentru achiziționarea unei locuințe atunci când își doresc să întemeieze o familie, dilema chiriei sau propriei case există. Ambele opțiuni au avantaje și dezavantaje. 26% dintre respondenți consideră mai avantajoasă închirierea unei locuințe, iar 34% consideră la fel de avantajoasă ca achiziționarea uneia.

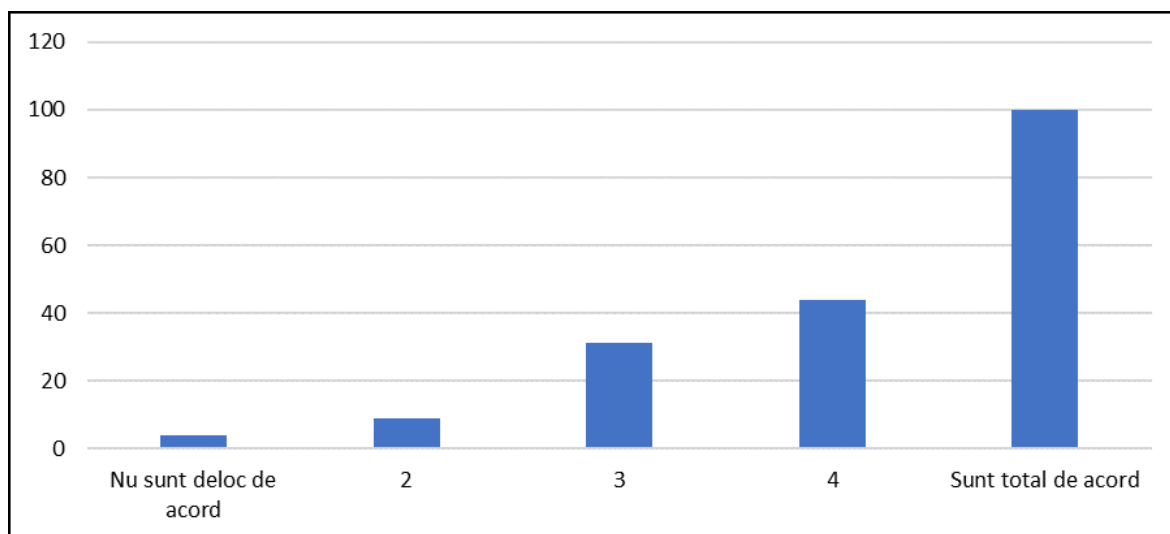
Ceea ce este cert însă, este faptul că problema locuinței este una decisivă în viața tinerilor, a familiilor tinere care vor să se stabilească într-un loc, sau vor să se întoarcă acasă din străinătate. Pentru ei investițiile private în construcția unor complexe de apartamente ar fi soluția.

16. Fig. - A închiria o locuință este o alternativă bună, deoarece putem trăi întotdeauna într-un apartament care satisface nevoile și posibilitățile noastre actuale.



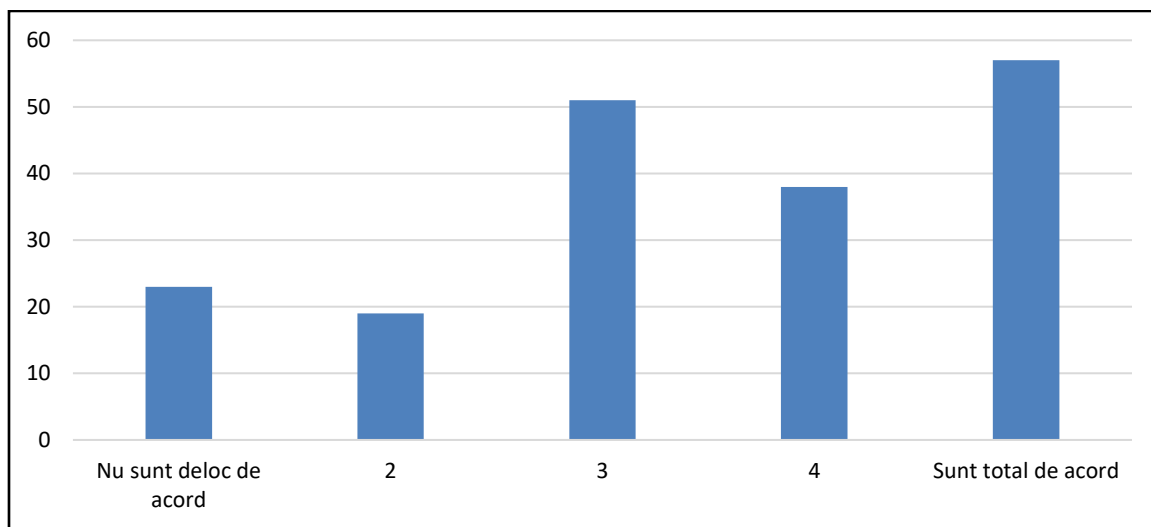
Sursa: Chestionar onlie, © Planificatio 2020

17. Fig. - Problema locuinței este o dilemă importantă atunci când cineva decide să rămână în țară/ acasă sau să se mute/ să emigreze.



Sursa: Chestionar onlie, © Planificatio 2020

18. Fig. - Există persoane/ familii care s-ar întoarce în țară, dar nu găsesc un apartament accesibil care să corespundă așteptărilor lor.

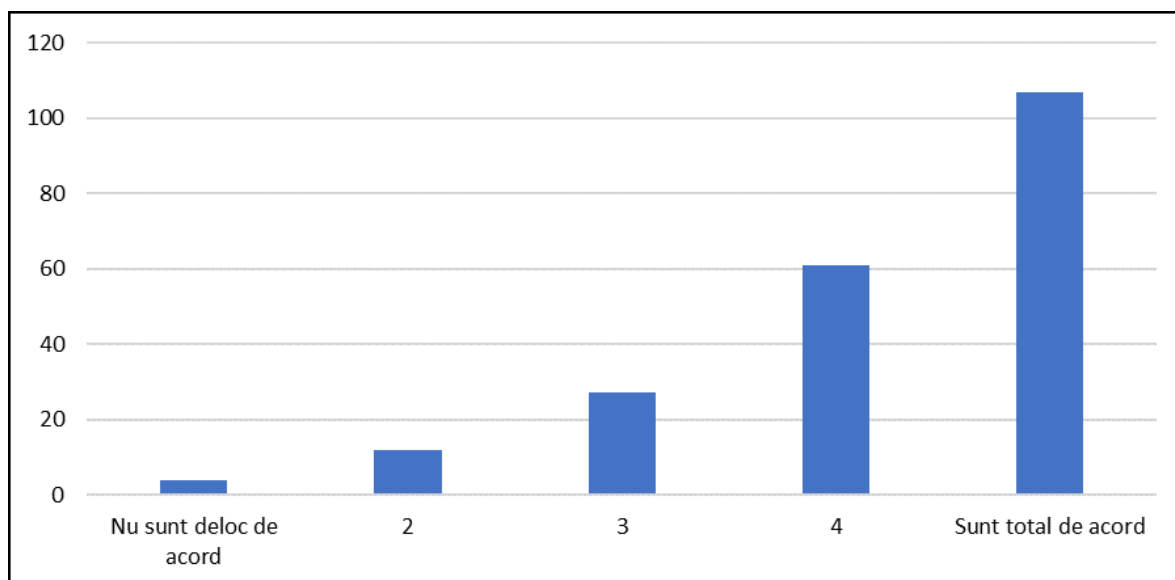


Sursa: Chestionar onlie, © Planificatio 2020

### 3. Economie

Turismul și industria ospitalieră deocamdată contribuie doar cu 3% la economia județului, totuși foarte mulți îl consideră sectorul cu potențial real în dezvoltarea economică.

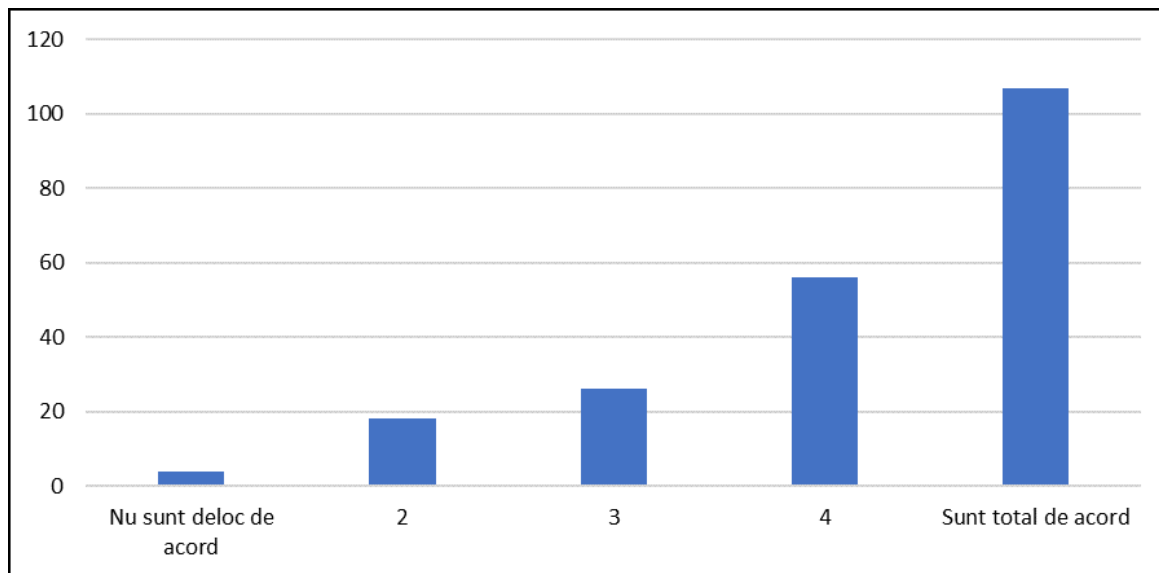
19. Fig. - Turismul și industria ospitalieră în prezent reprezintă mai puțin de 3% din economia județului, dar această ramură ar putea avea un rol determinat în economia județului.



Sursa: Chestionar onlie, © Planificatio 2020

O altă oportunitate pentru creștere economică locală o constituie sprijinirea industriei creative locale care întrunește tineri talentați și ambițioși dornici să se implice și să contribuie la economia locală.

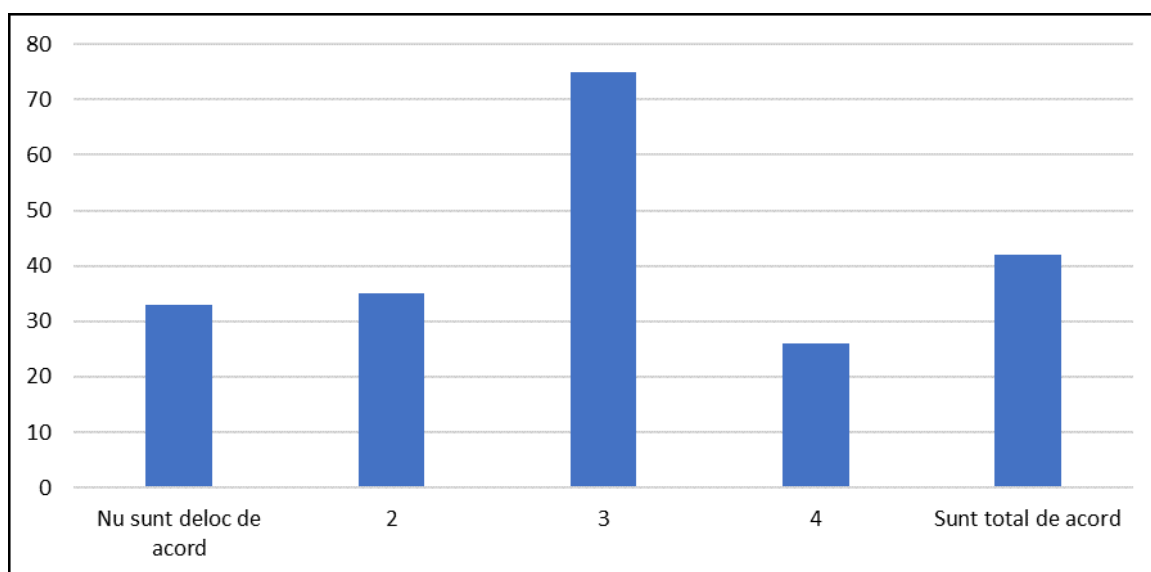
*20. Fig. - Industria creativă reprezintă o oportunitate economică importantă care trebuie exploataată.*



Sursa: Chestionar onlie, © Planificatio 2020

La întrebarea cât de important este de a atrage investitori străini, dintre 211 răspunsuri primite 68 (33%) cred că dezvoltarea economică se poate realiza doar apelând la resurse și investiții autohtone, iar 75 sunt pentru un mix de investiții.

*21. Fig. – Singur nu se poate: Trebuie să atragem investitori străini să facă investițiile necesare.*

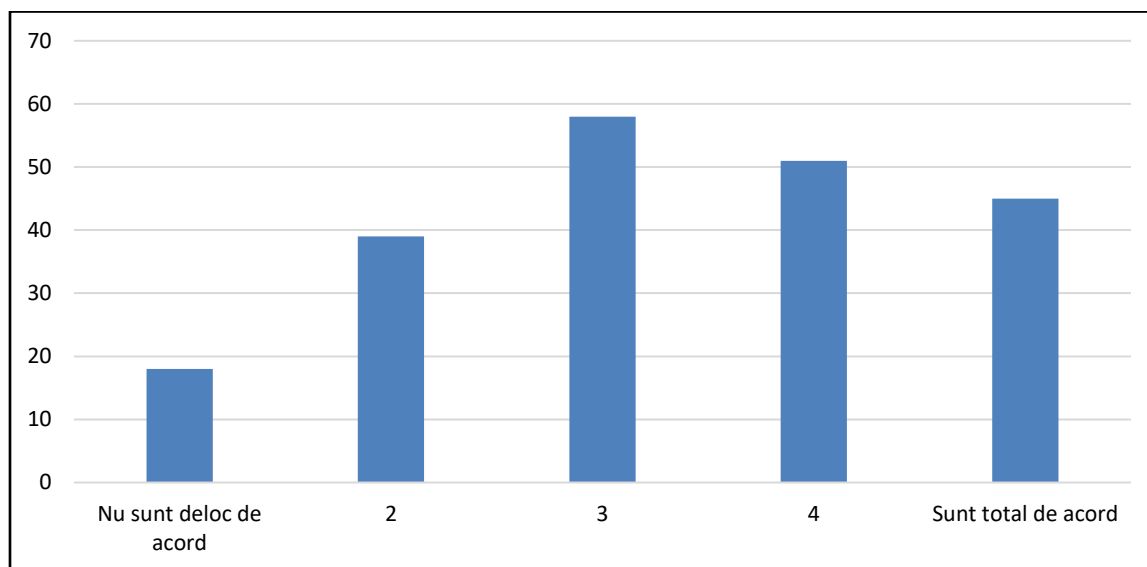


Sursa: Chestionar onlie, © Planificatio 2020



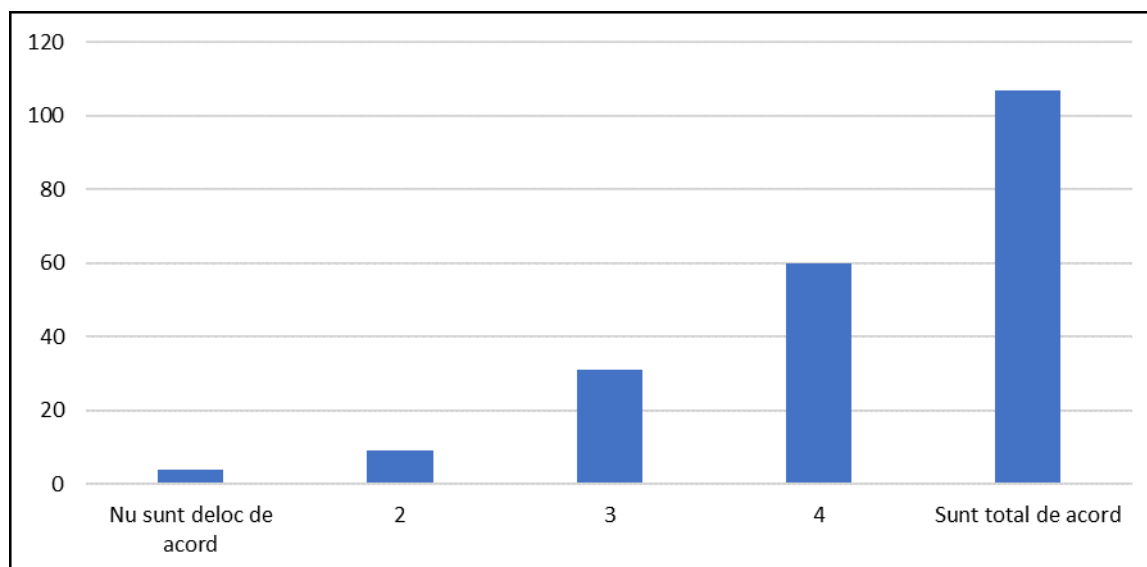
Majoritatea respondenților sunt convingși că viitorul economiei județului depinde de soluții inteligente și inovatoare, iar întreprinderile locale trebuie să investească în programe de dezvoltare și cercetare pentru a putea ține pasul cu provocările secolului 21.

22. Fig. - Universitățile trebuie să joace un rol important în dezvoltarea economică, deci dezvoltarea economică trebuie să fie concentrată în centre universitare.



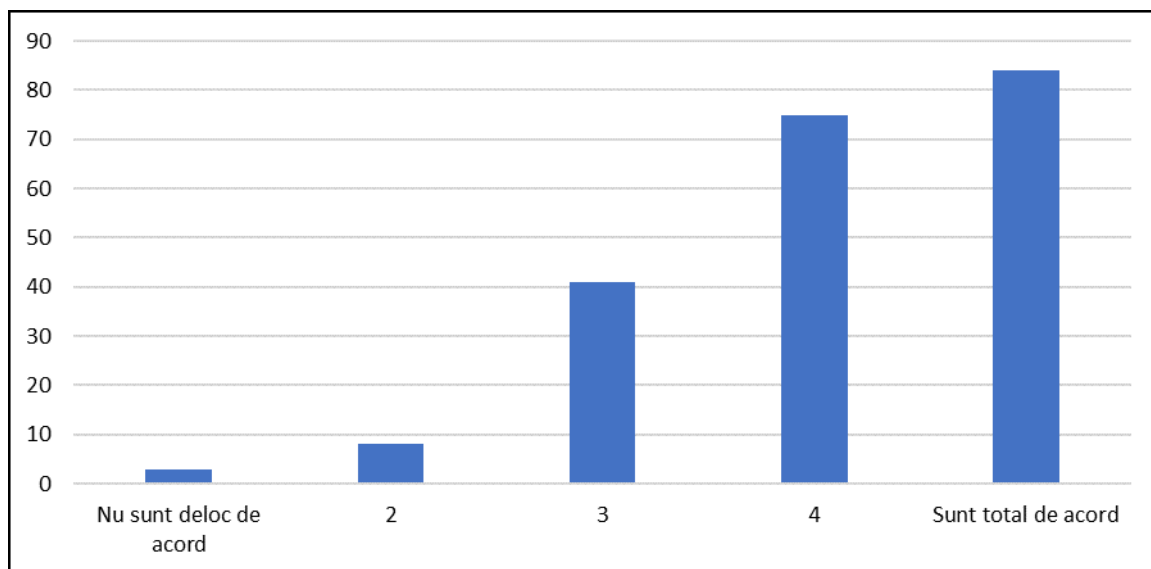
Sursa: Chestionar onlie, © Planificatio 2020

23. Fig. - Întreprinderile locale ar trebui să investească în afaceri inovatoare, programe de dezvoltare și cercetare.



Sursa: Chestionar onlie, © Planificatio 2020

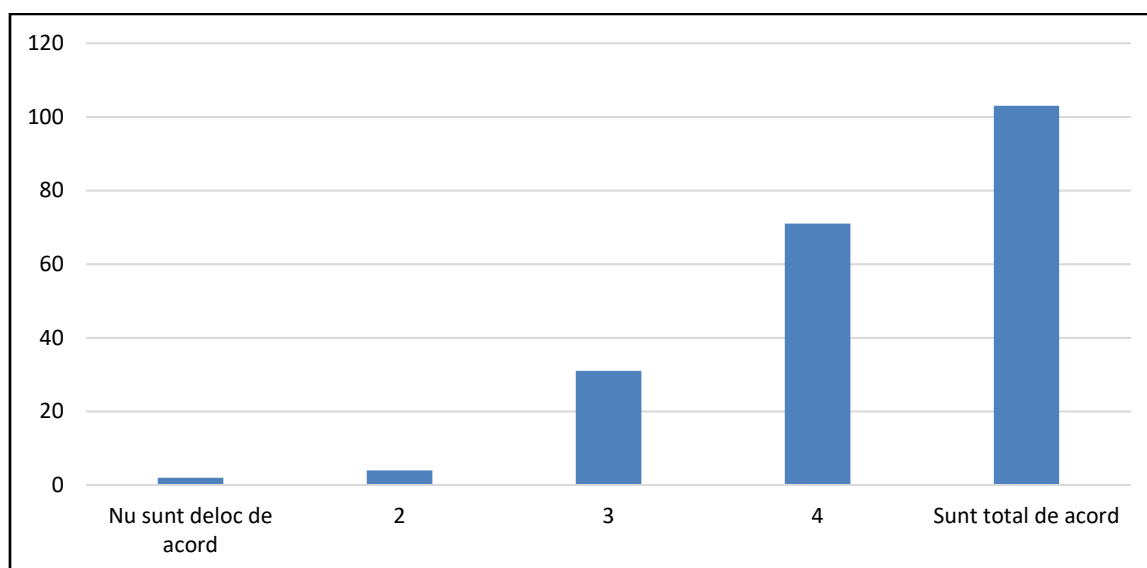
24. Fig. - Viitorul economiei județului depinde de soluții inteligente și inovatoare, consolidarea acestora este prioritatea noastră în secolul 21.



Sursa: Chestionar onlie, © Planificatio 2020

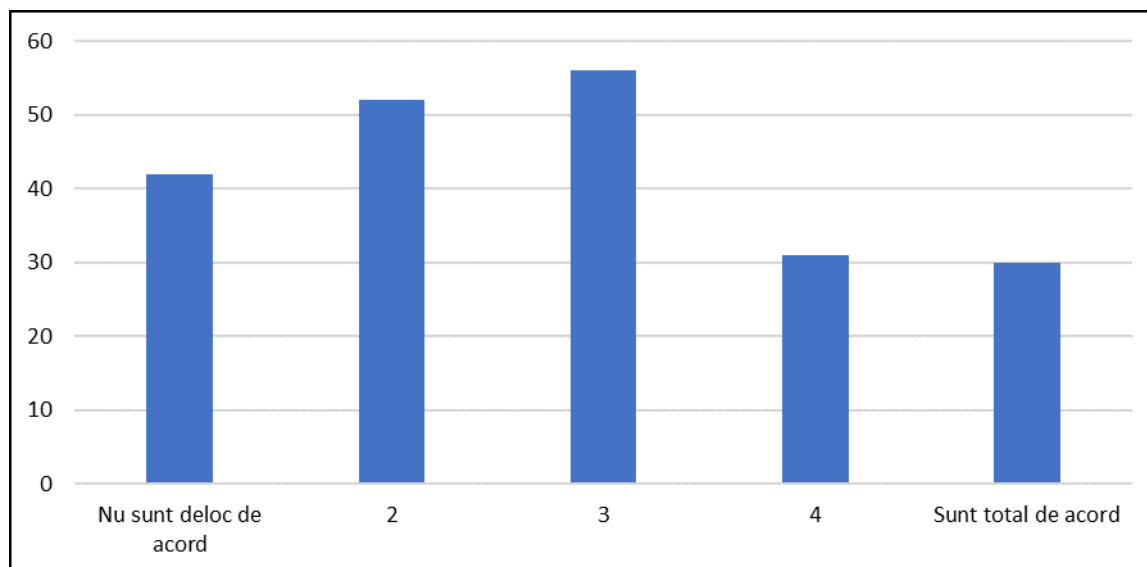
În opinia respondenților industria alimentară locală, în special producția băuturilor, va continua să domine economia județului, însă nu este de ajuns să ne bazăm doar pe utilizarea resurselor naturale locale și tradițiile locale, este nevoie de o schimbare majoră pentru rezultate pozitive cu impact semnificativ asupra economiei.

25. Fig. - Industria alimentară locală, inclusiv apele minerale și producerea berii va continua să domine economia județului.



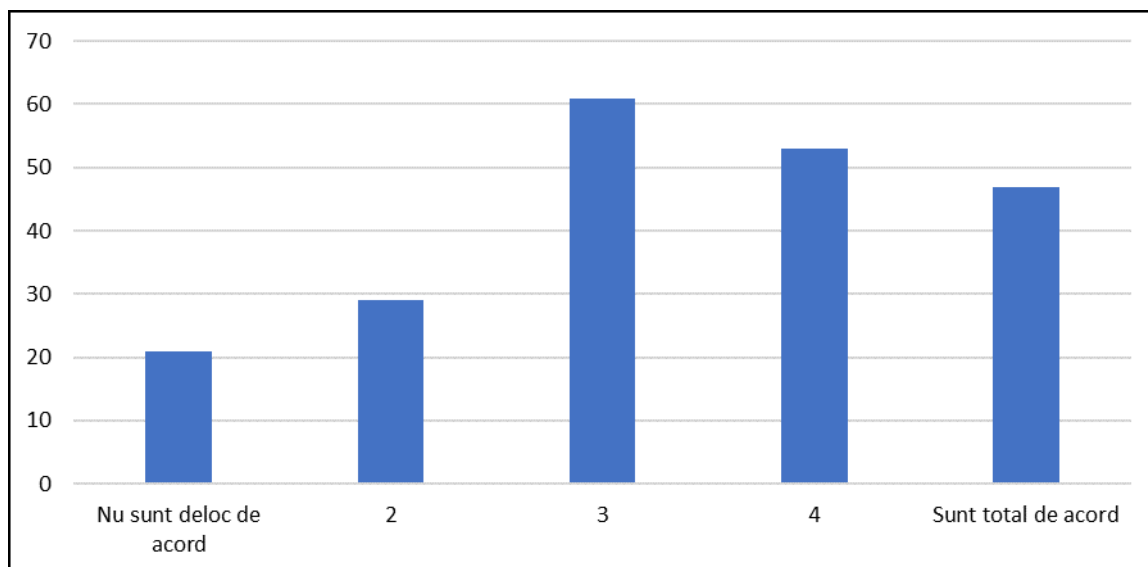
Sursa: Chestionar onlie, © Planificatio 2020

26. Fig. - Utilizarea resurselor naturale, a resurselor forestiere, a pământului, a valorilor tradiționale reprezintă punctele noastre forte, nu sunt necesare schimbări majore.



Sursa: Chestionar onlie, © Planificatio 2020

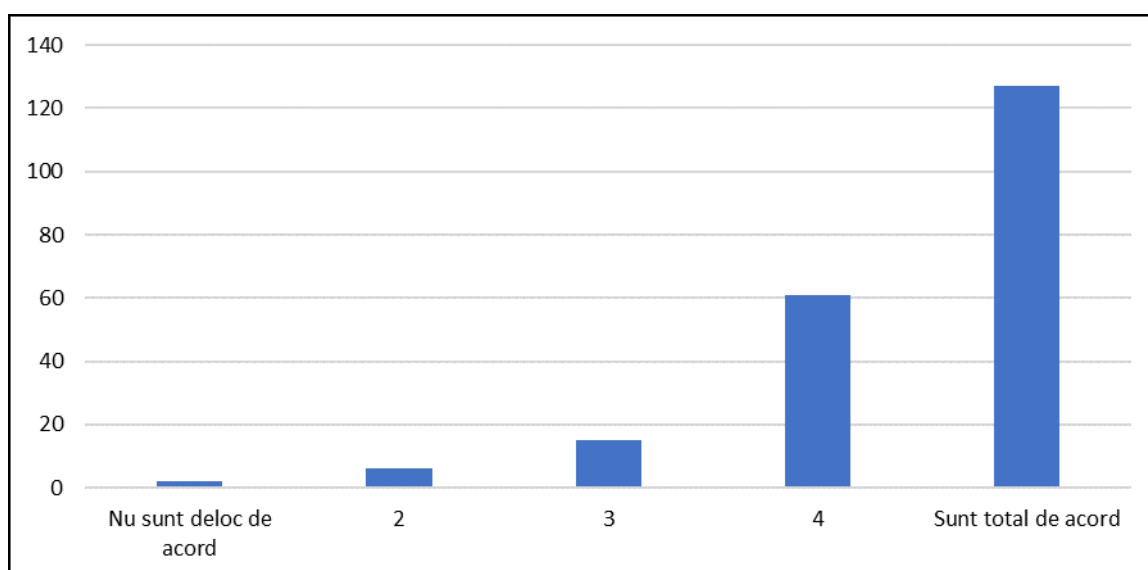
27. Fig. - Forțarea creșterii economice nu este o soluție. Soluția este în consolidarea sistemelor locale de autosusținere și excluderea influențelor externe.



Sursa: Chestionar onlie, © Planificatio 2020

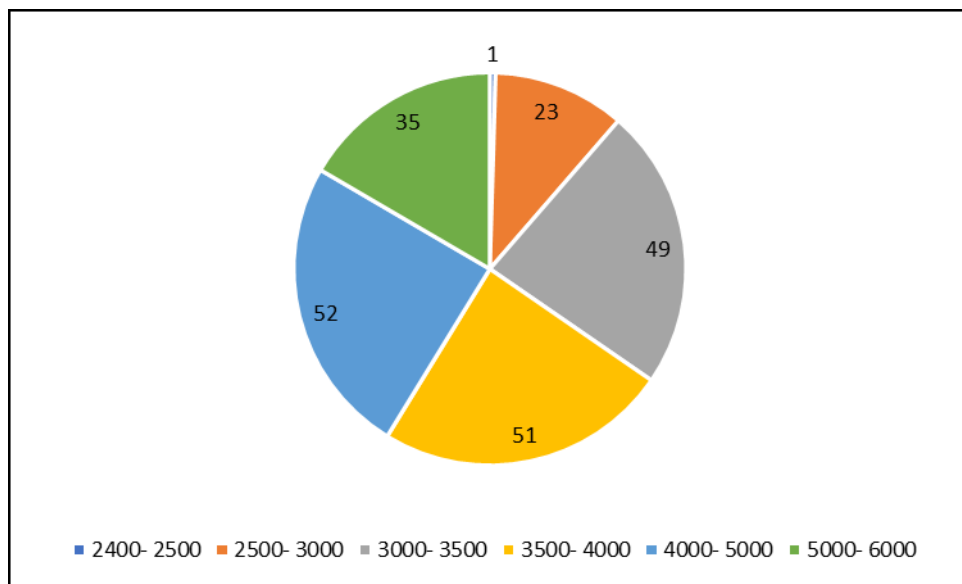
Oamenii din județul Harghita își doresc un trai mai bun, salarii mai mari, locuri de muncă sigure, moderne. Sunt de acord și conștienți că pentru a atinge aceste obiective personale trebuie să învețe, să se perfecționeze, dar doresc să fie respectate și apreciate pentru performanțele profesionale personale.

28. Fig. - Pentru loc de muncă mai bun și salarii mai mari oamenii trebuie să învețe, trebuie să se perfecționeze.



Sursa: Chestionar onlie, © Planificatio 2020

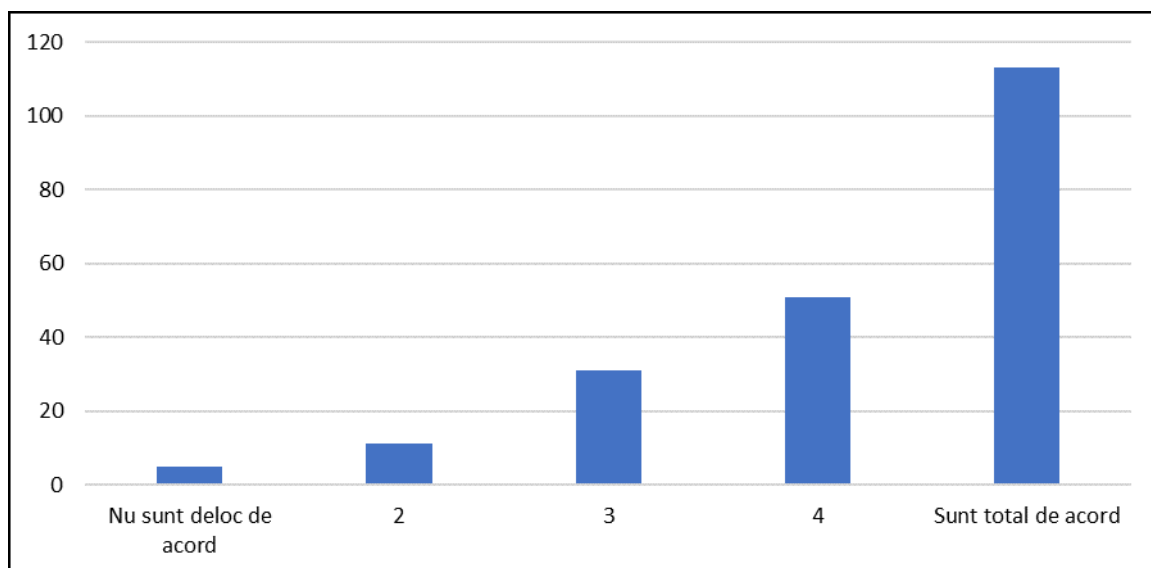
29. Fig. - Cât credeți că ar trebui să fie salariul net optim până în 2030?



Sursa: Chestionar onlie, © Planificatio 2020

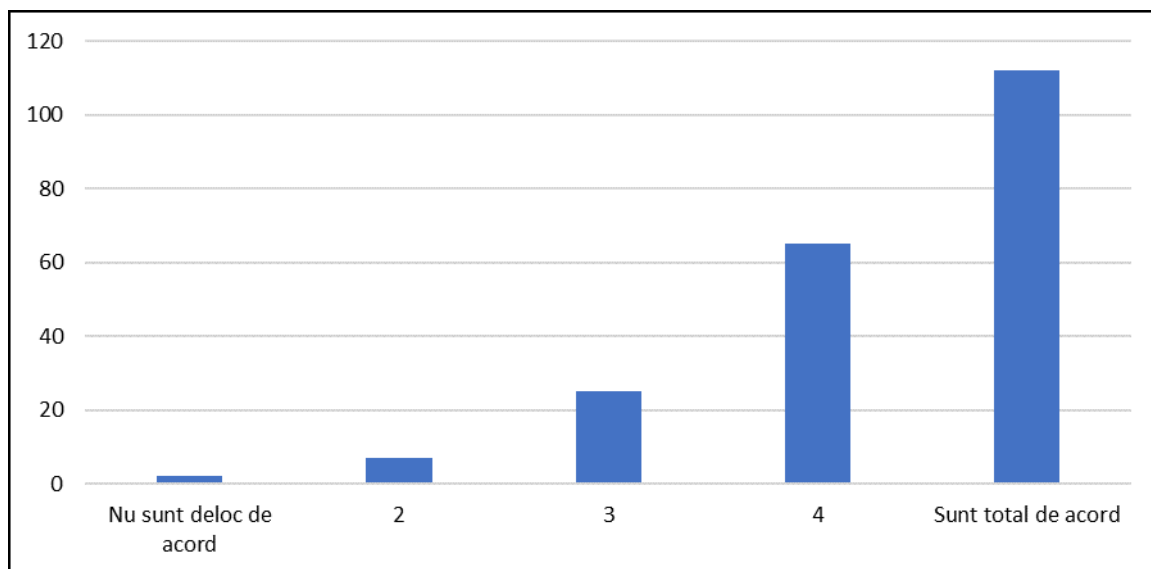
În zonele mai îndepărtate de municipiile județului, dar unde sunt suficienți locuitori, una dintre soluțiile posibile de a crea noi locuri de muncă este construirea de parcuri industriale.

30. Fig. - În zonele mai îndepărtate de municipii, unde există suficienți locuitori (cel puțin 15-20 de mii de oameni), trebuie create parcuri industriale cu oportunități de dezvoltare pentru antreprenori și investitori și noi locuri de muncă pentru oameni.



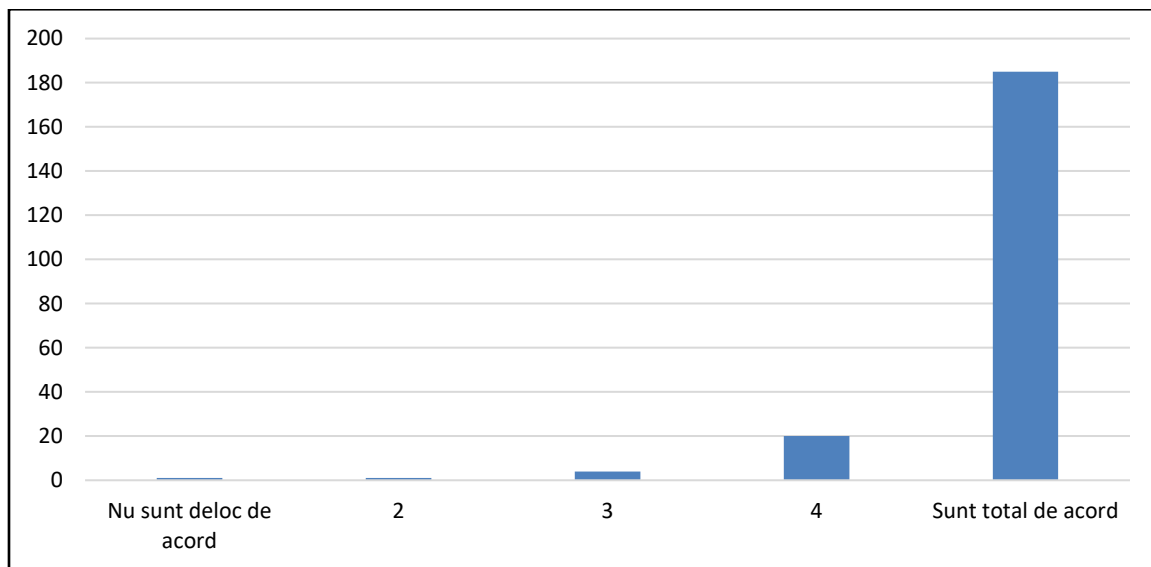
Sursa: Chestionar onlie, © Planificatio 2020

31. Fig. - Antreprenorii locali să investească în construcții de locuințe noi, de înaltă calitate, dar accesibile pentru tineri.



Sursa: Chestionar onlie, © Planificatio 2020

32. Fig. - Județul ar trebui să fie atractiv pentru ardeleni: să oferte oportunități excelente, să fie un județ în care tinerii să-și dorească să trăiască.



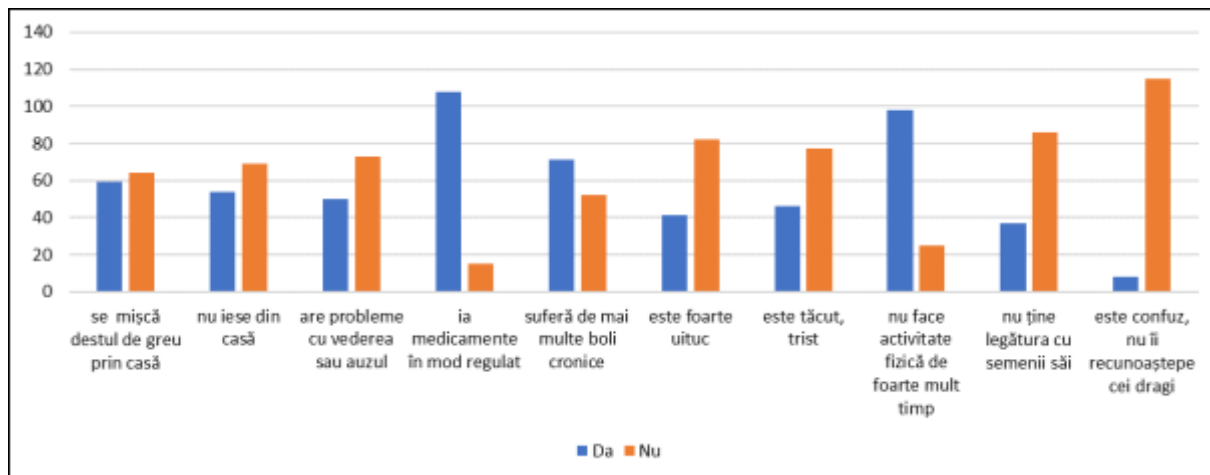
Sursa: Chestionar onlie, © Planificatio 2020

#### 4. Grijă pentru vârstnici

Unul dintre grupurile vulnerabile îl constituie vârstnicii, care în majoritatea cazurilor trăiesc împreună cu familia. Din răspunsurile primite privind situația vârstnicilor din județul Harghita putem concluziona că majoritatea acestora suferă de mai multe boli cronice, iau medicamente în mod regulat și fac foarte

puțină mișcare fizică. Fiecare al doilea respondent are în familie o persoană în vârstă care nu prea iese din casă și care prezintă simptome a unei forme de demență. În acest context este foarte important lărgirea ofertei serviciilor destinate acestei categorii de persoane.

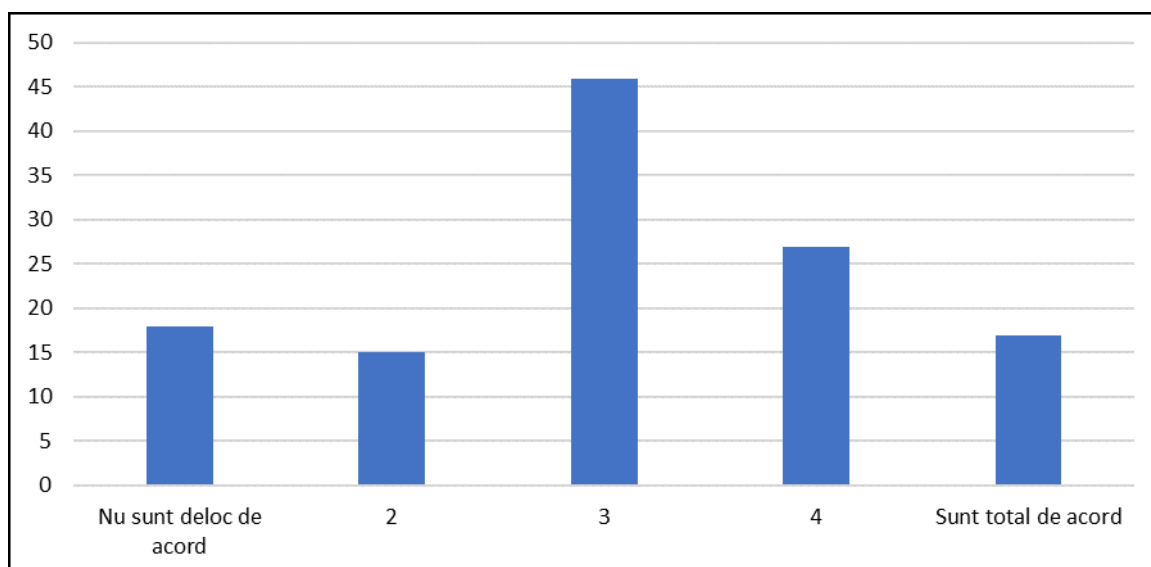
33. Fig. - În familia dvs. există o persoană în vârstă care..



Sursa: Chestionar onlie, © Planificatio 2020

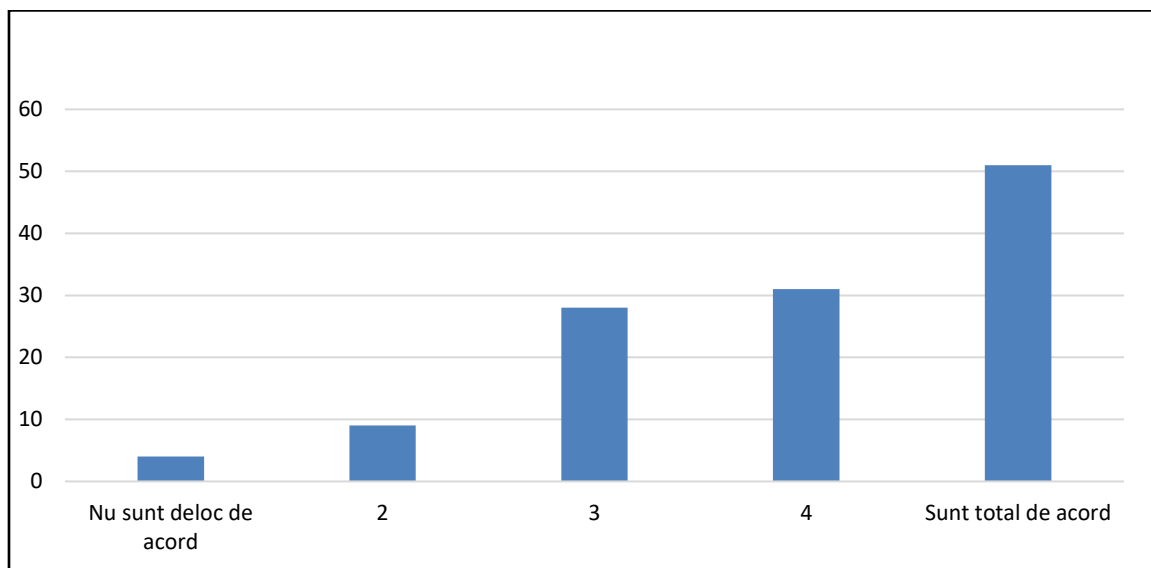
În ceea ce privește îngrijirea vârstnicilor 33% dintre respondenți consideră că este responsabilitatea familiei îngrijirea vârstnicilor, 28 % crede că această sarcină nu cade în responsabilitatea membrilor de familie, iar 39% spune că îngrijirea bătrânilor este o responsabilitate împărtășită, nu poate pe deplin să fie nici a familiei, dar nici a statului. Pe lângă faptul că, în mentalitatea locală este puternică responsabilitatea și grija pentru vârstnici în familie 67% dintre respondenți sunt de acord că ajutorul provenit din comunitate este esențială și 65% susține ideea de înființare de noi cămine de bătrâni.

34. Fig. - Grija pentru bătrâni este reponsabilitatea familiei, trebuie rezolvată în familie.



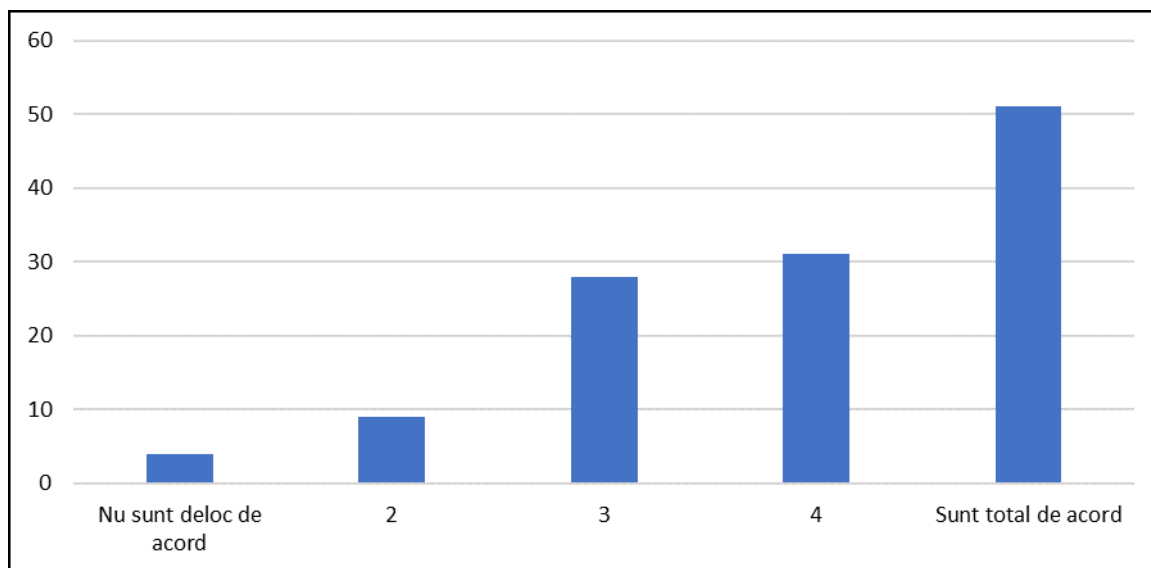
Sursa: Chestionar onlie, © Planificatio 2020

35. Fig. - Îmbătrânirea nu este doar o problemă medicală.



Sursa: Chestionar onlie, © Planificatio 2020

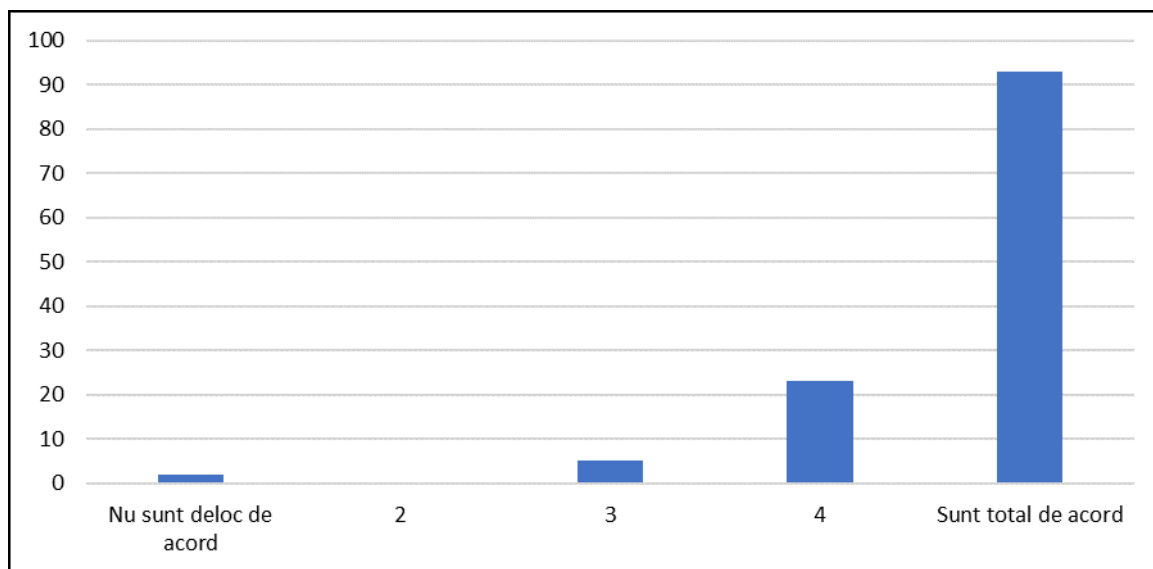
36. Fig. - Avem nevoie de mai multe case de bătrâni.



Sursa: Chestionar onlie, © Planificatio 2020



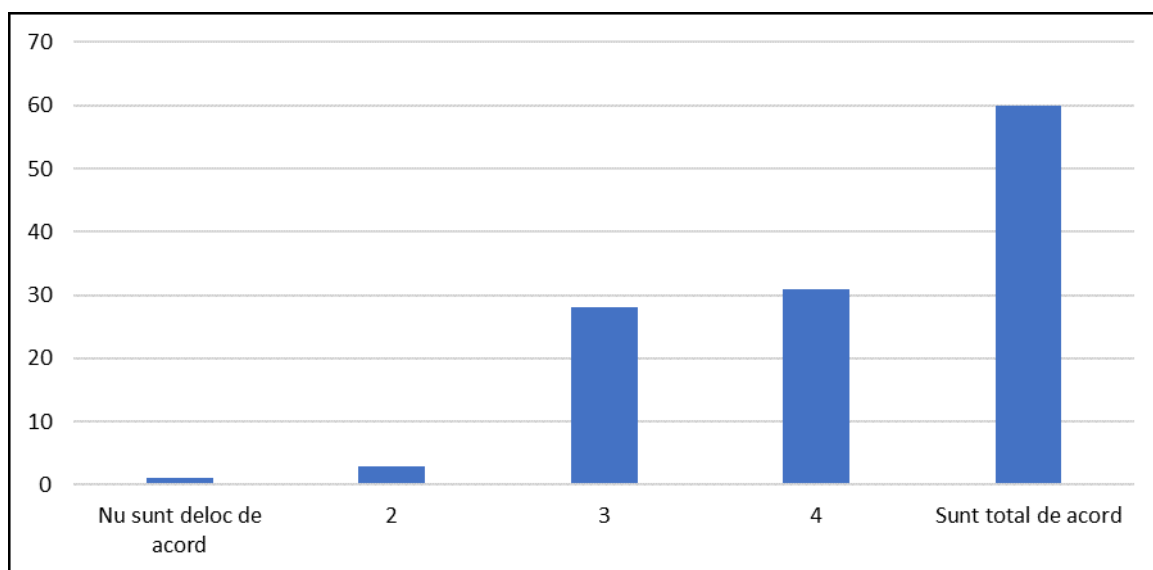
37. Fig. - Trebuie acordată atenție sporită persoanelor în vârstă care trăiesc singure și nu prea se socializează.



Sursa: Chestionar onlie, © Planificatio 2020

Vârstnicii pot fi o sursă importantă de cunoștințe și experiențe, cu competențe care pot fi transferate la generațiile tinere, astfel 73 % dintre cei care au răspuns la întrebările acestei teme consideră că trebuie asigurat generației silver posibilitatea de conectare activă la viața socială, la posibilități de voluntariat și transfer de cunoștințe.

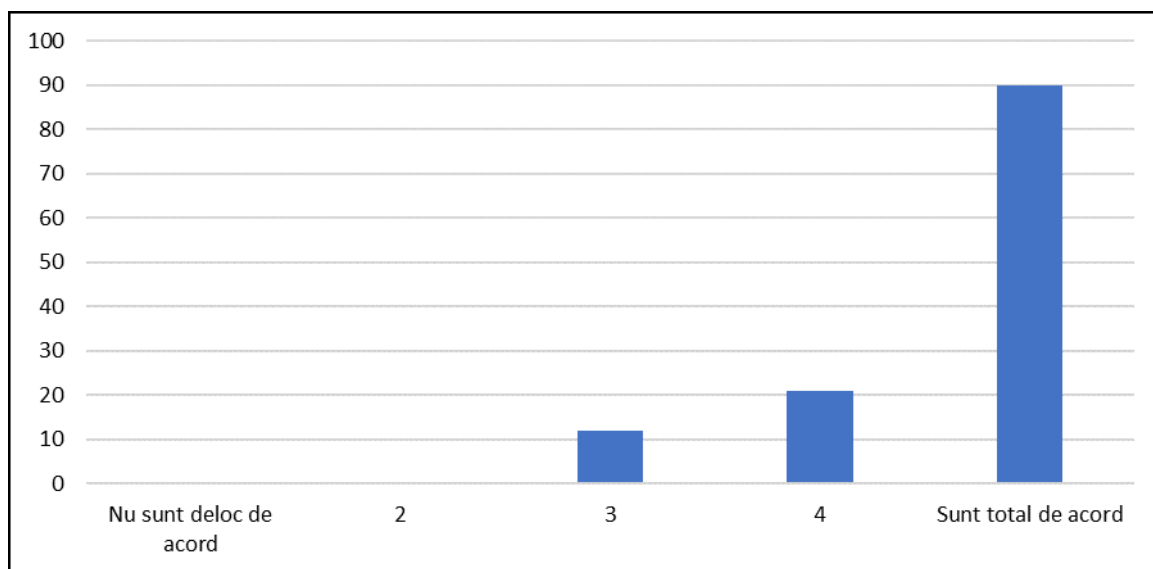
38. Fig. - Persoanele în vârstă pot face multe pentru comunitate: prin transfer de cunoștințe sau voluntariat.



Sursa: Chestionar onlie, © Planificatio 2020

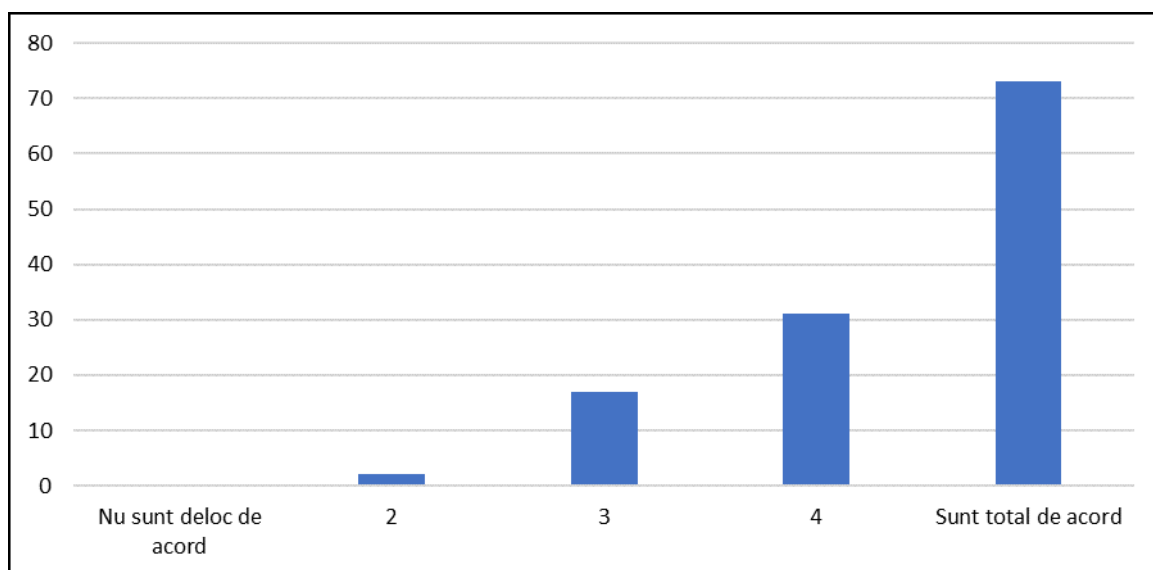
Îmbătrânirea nu este doar o problemă medicală. Accesibilitatea necondiționată a tuturor serviciilor asigură un trai decent persoanelor în vârstă și este o componentă indispensabilă a unui oraș viabil.

*39. Fig. - Rețeaua de drumuri, instituțiile, mijloacele de transport și stațiile de autobuz, dar în special unitățile de sănătate trebuie să fie proiectate în așa fel încât să fie accesibile și ușor de utilizat de către persoanele în vârstă.*



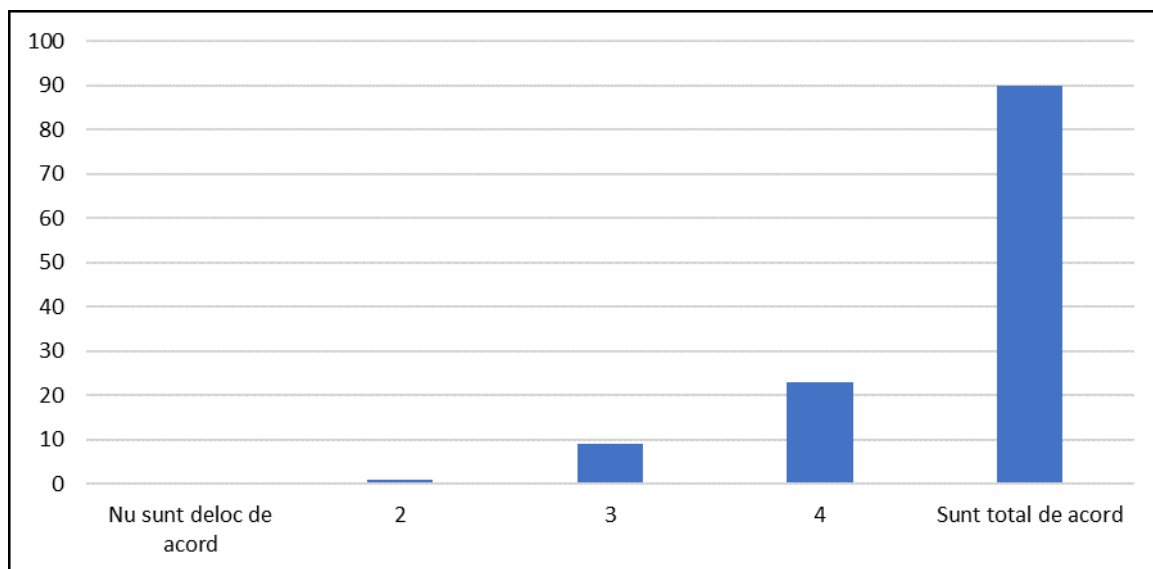
Sursa: Chestionar onlie, © Planificatio 2020

*40. Fig. - Familiile care au în grija lor persoane vârstnice, trebuie ajutate. Avem nevoie de centre de zi pentru vârstnici, case de bătrâni, precum și consiliere și asistență specializată.*



Sursa: Chestionar onlie, © Planificatio 2020

41. Fig. - Ar trebui facilitată programarea pentru consultații medicale în ambulatoriu și diagnosticare pentru persoanele în vârstă.

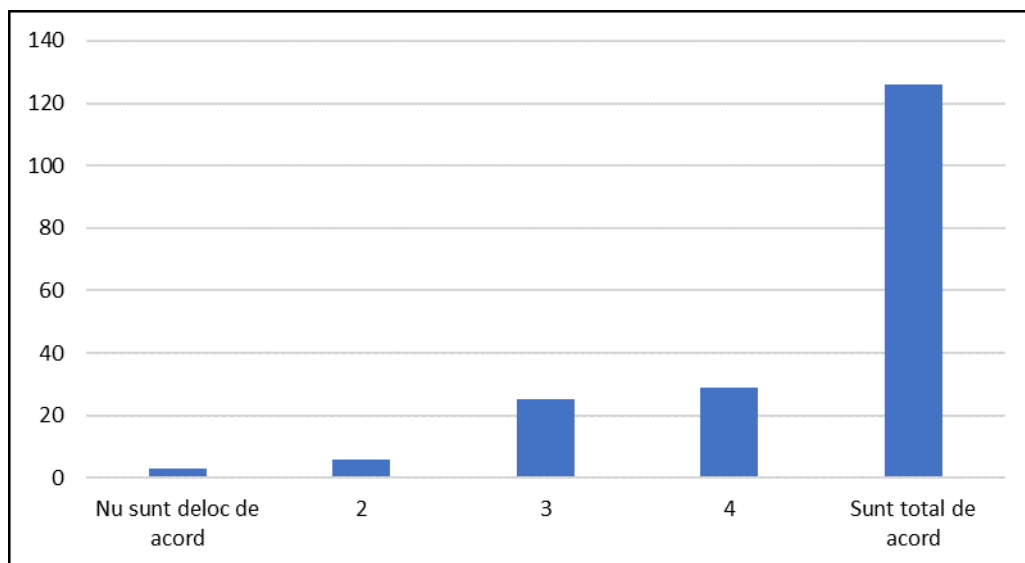


Sursa: Chestionar onlie, © Planificatio 2020

#### 5. Servicii medicale pentru nou-născuți și copii

Serviciile medicale publice s-au îmbunătățit considerabil în ultima perioadă în județul Harghita însă sunt două verigi care necesită atenție sporită: sistemul infirmierilor și medicilor de pediatrie, respectiv lipsa cabinetelor de asistență medicală de specialitate în ambulatoriu pentru copii. Aceste două aspecte sunt oportunități de investiții care sunt importante și în opinia majorității respondenților. Dacă ar exista aceste cabinete medicale specializate în pediatrie 89% dintre respondenți ar înscrie copiii la un medic pediatru, decât la un medic generalist, de familie.

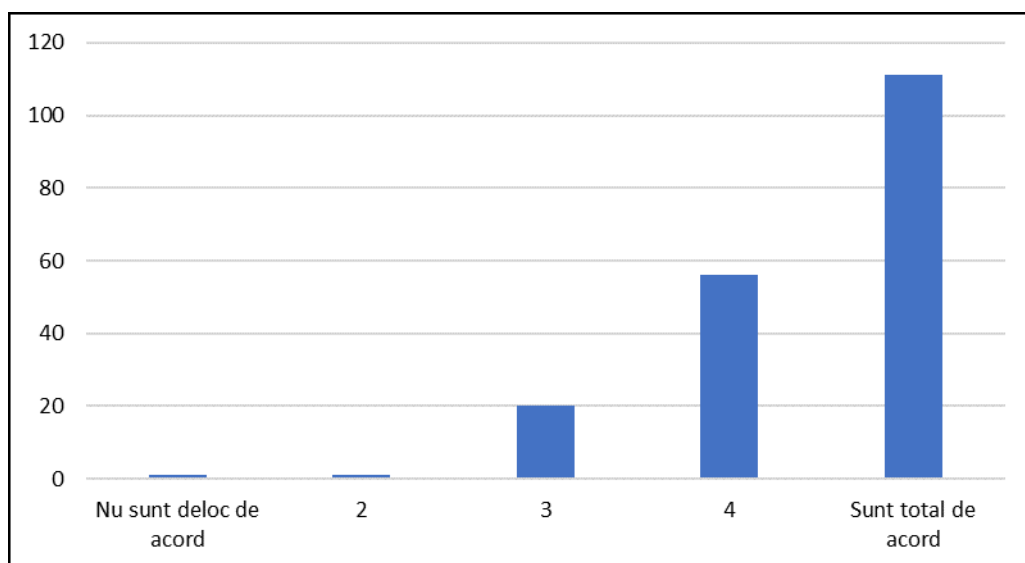
42. Fig. - Rata mortalității infantile în județ este mai mare decât media europeană. Serviciile neonatologice și pediatrie trebuie îmbunătățite.



Sursa: Chestionar onlie, © Planificatio 2020

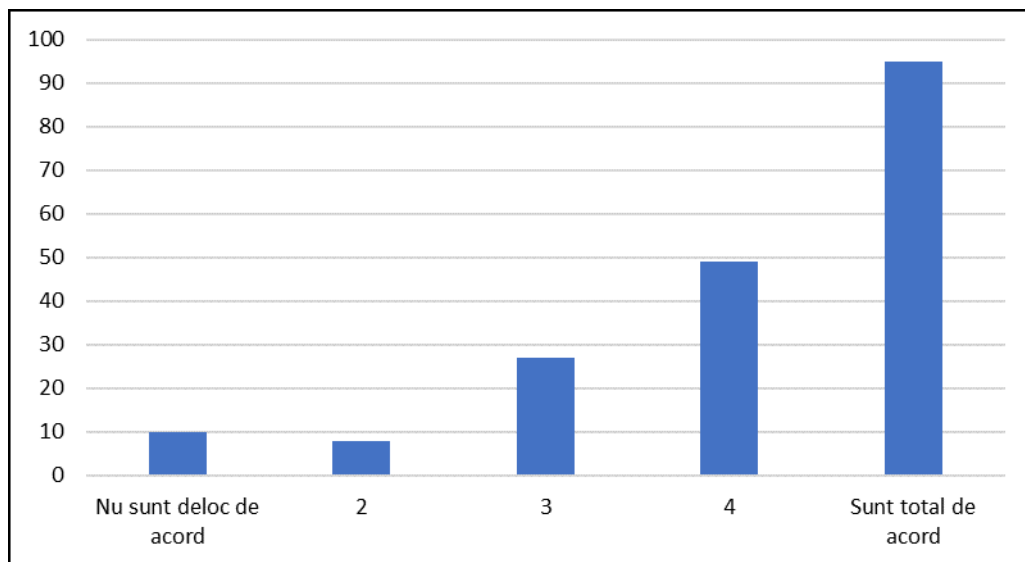
Crearea acestui sistem de servicii pentru copii, accesibile și în zonele rurale ar contribui la scăderea mortalității infantile din județ și ar crește sentimentului de siguranță și încredere în sistem. Totodată înființarea creșelor în localitățile unde sunt multe familii tinere ar fi un ajutor considerabil, reiese din răspunsurile primite de la locuitorii județului.

43. Fig. - În prezent serviciile medicale de specialitate pentru copii sunt oferite de spitale sau clinici private. Dacă ar exista cabinet de asistență medicală de specialitate în ambulatoriu pentru copii, mi-aș înscrie copilul acolo și aș recomanda acest lucru cunoscuților.



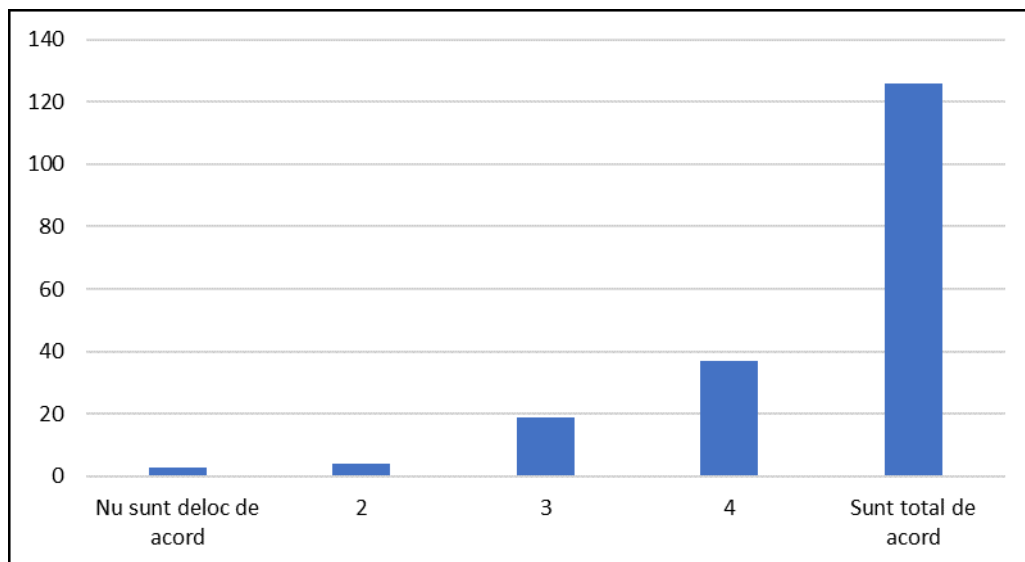
Sursa: Chestionar onlie, © Planificatio 2020

44. Fig. - Monitorizarea și susținerea dezvoltării sănătoase a nou-născuților și a copiilor mici necesită cunoștințe speciale pe care majoritatea părinților nu le au, deci ar fi nevoie de ajutorul infirmierilor și medicilor de pediatrie.



Sursa: Chestionar onlie, © Planificatio 2020

45. Fig. - Înființarea unor creșe ar fi de mare ajutor pentru cuplurile tinere.



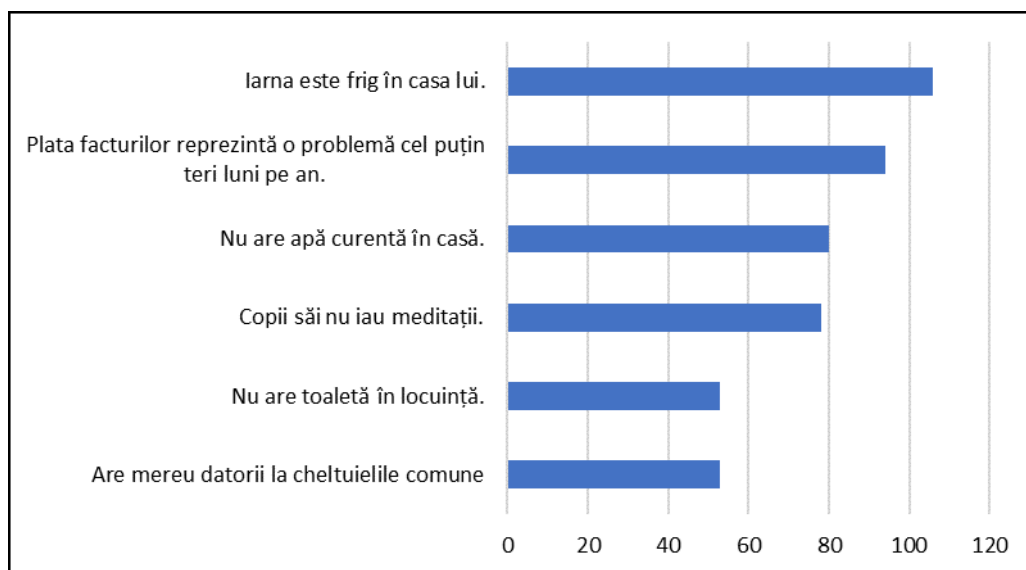
Sursa: Chestionar onlie, © Planificatio 2020

## 6. Combaterea sărăciei și ameliorarea politicilor de protecție socială

Recesiunea economică precum și alte cauze economico-sociale au dus la apariția unor dezechilibre structurale, la sărăcirea unei părți semnificative a populației. Întrebările referitoare la sărăcie au fost

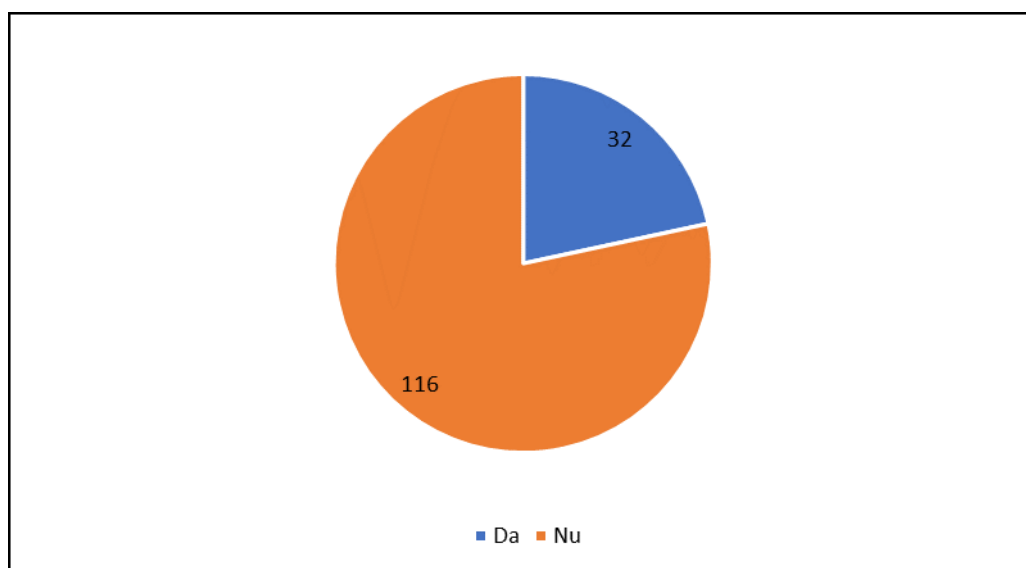
alese de către 40% dintre respondenții la acest chestionar. Din răspunsurile primite reiese în mod evident că oamenii săraci nu sunt considerate responsabile pe deplin pentru condițiile în care trăiesc, iar soluționarea problemelor nu cade exclusiv în sarcina statului, sau ajutoarele sociale nu sunt suficiente pentru combaterea sărăciei. Comunitatea locală, biserica au trebuie să-și asume responsabilitate și să contribuie la ameliorarea situației și ajutorarea populației sărace.

46. Fig. - Pe cine considerăm sărac?



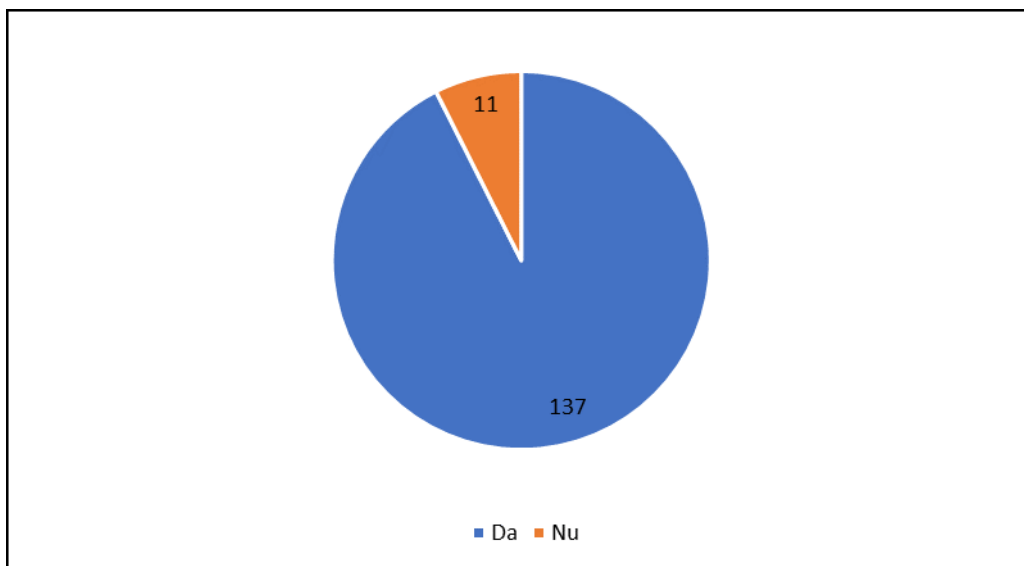
Sursa: Chestionar onlie, © Planificatio 2020

47. Fig. - Sunteți de acord că săracii nu se pot ajuta decât pe ei înșiși?



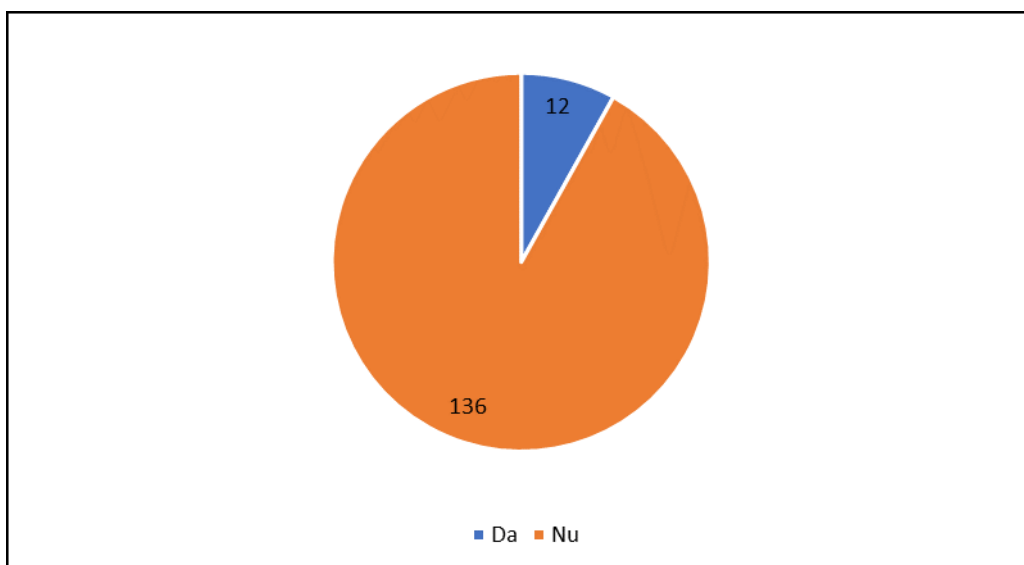
Sursa: Chestionar onlie, © Planificatio 2020

48. Fig. - Sunteți de acord că bisericile ar trebui să fie implicate în ajutorarea săracilor?



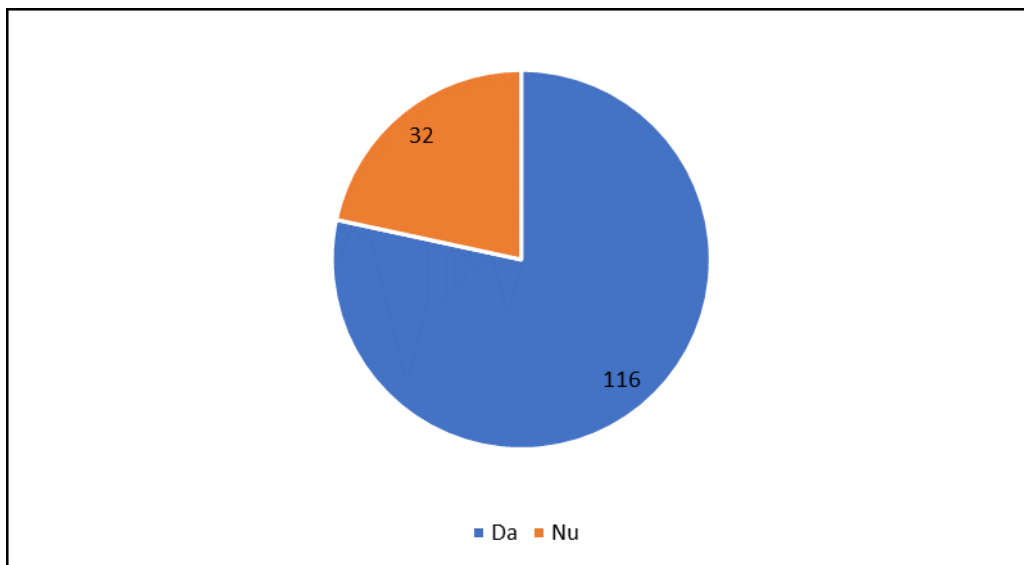
Sursa: Chestionar onlie, © Planificatio 2020

49. Fig. - Sunteți de acord că ajutorul social este o soluție suficientă, nu este nevoie de nimic altceva?



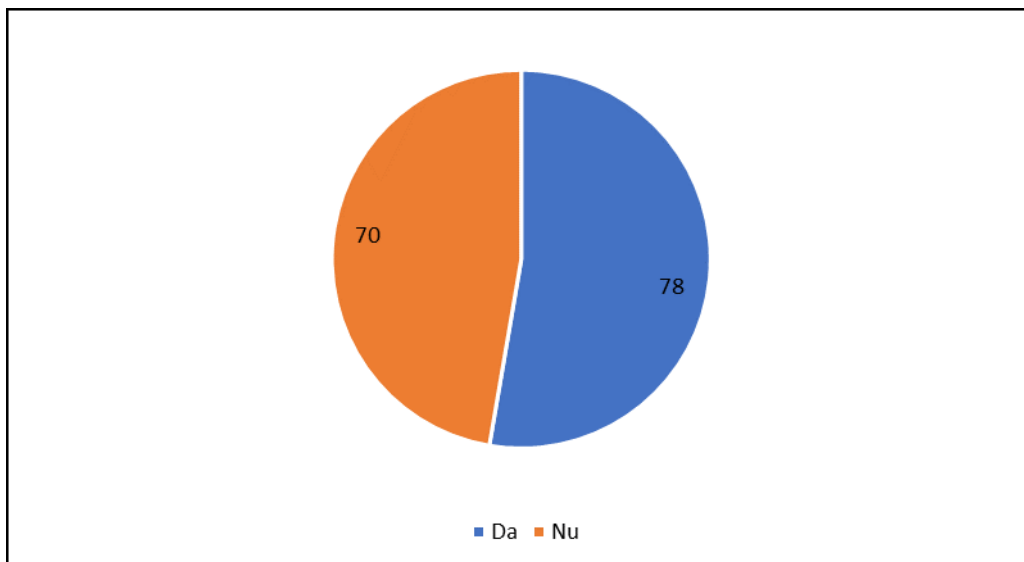
Sursa: Chestionar onlie, © Planificatio 2020

50. Fig. - Sunteți de acord că comunitatea locală ar trebuie să îi ajute pe cei săraci, de ex. cu donații și ajutor voluntar?



Sursa: Chestionar onlie, © Planificatio 2020

51. Fig. - Sunteți de acord că ajutorarea săracilor îi revine administrației locale (consiliu, primărie)?

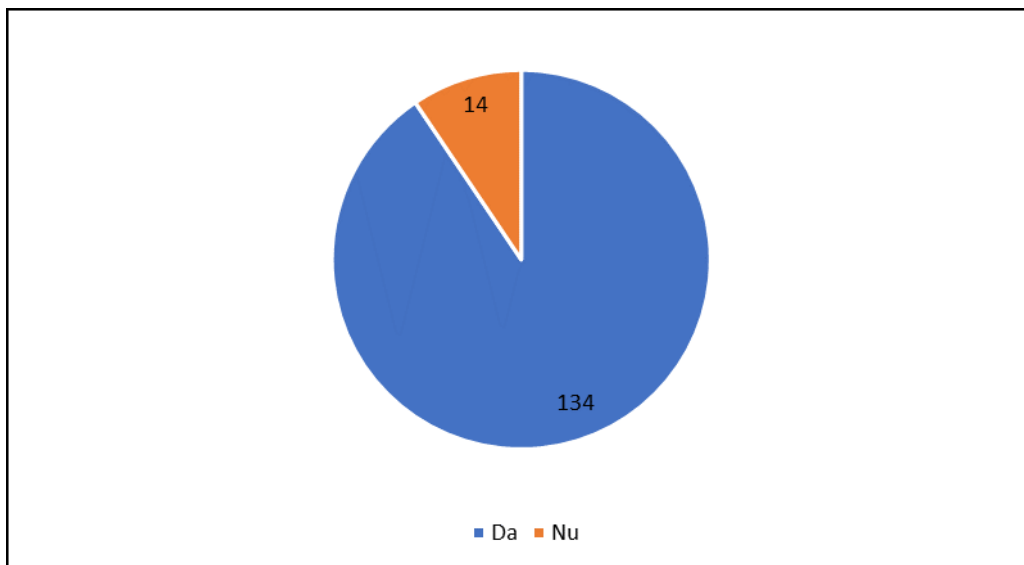


Sursa: Chestionar onlie, © Planificatio 2020

Din răspunsurile primite se conturează necesitatea unui program județean care este funcțional, bine coordonat și implementat în mod unitar în județ de către toate instituțiile abilitate. Din 148 de persoane din 134 consideră o necesitate elaborarea unui astfel de plan.

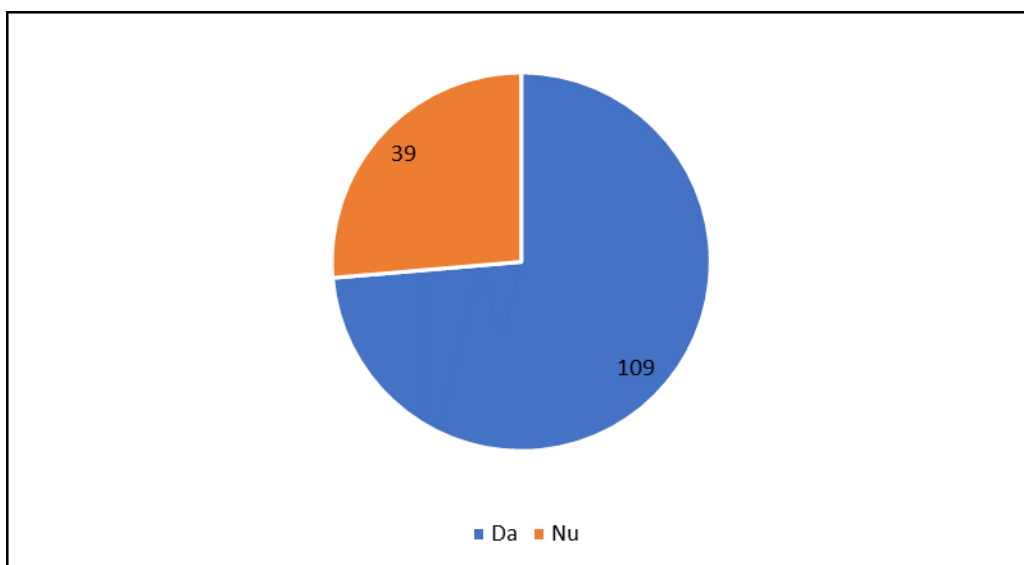


52. Fig. - Sunteți de acord că este nevoie de un program unitar pentru incluziunea socială și combaterea sărăciei?



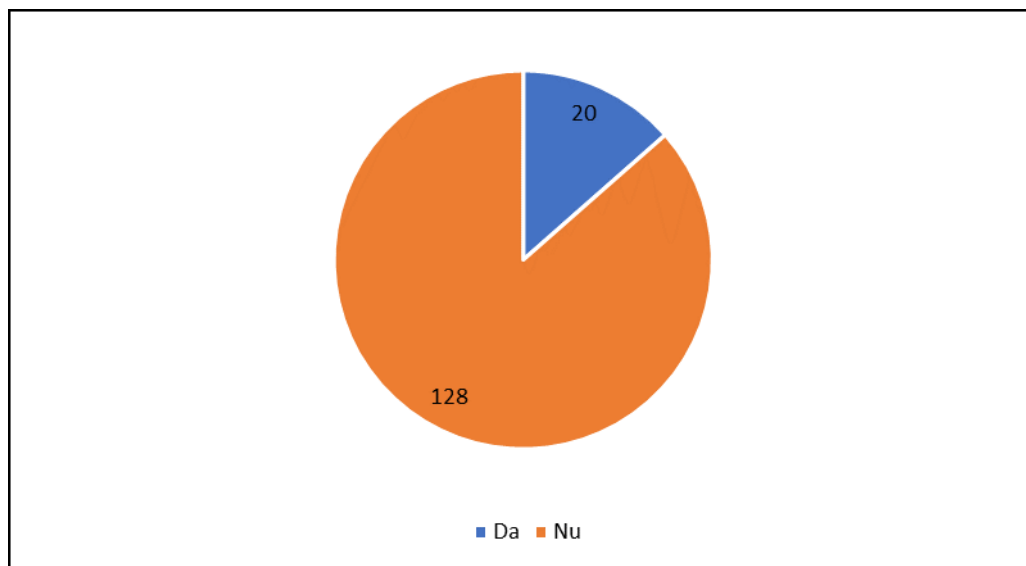
Sursa: Chestionar onlie, © Planificatio 2020

53. Fig. - Am cunoștințe sărace.



Sursa: Chestionar onlie, © Planificatio 2020

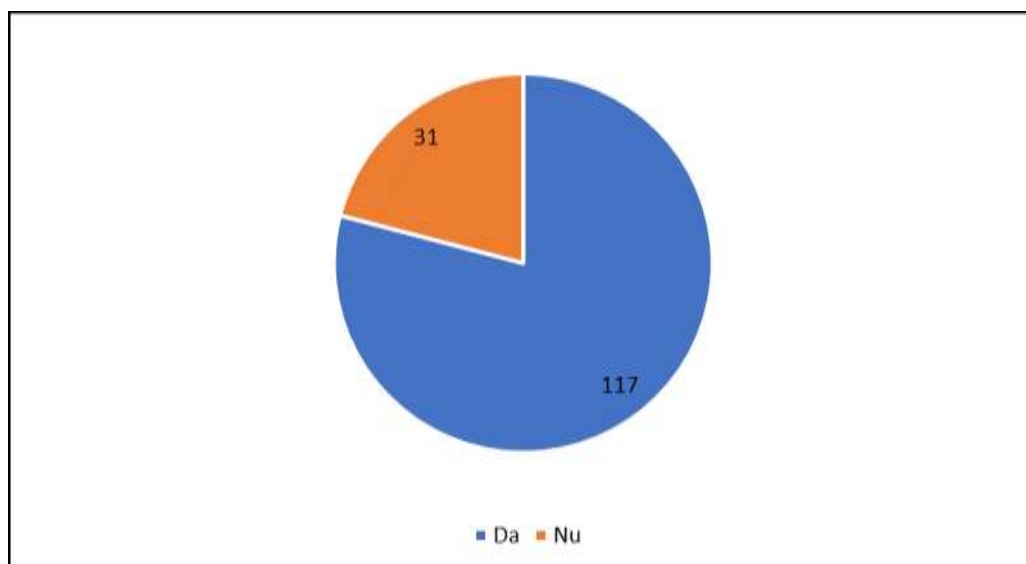
54. Fig. - Sunteți de acord că toată lumea este responsabilă de sine, săracii nu trebuie ajutați?



Sursa: Chestionar onlie, © Planificatio 2020

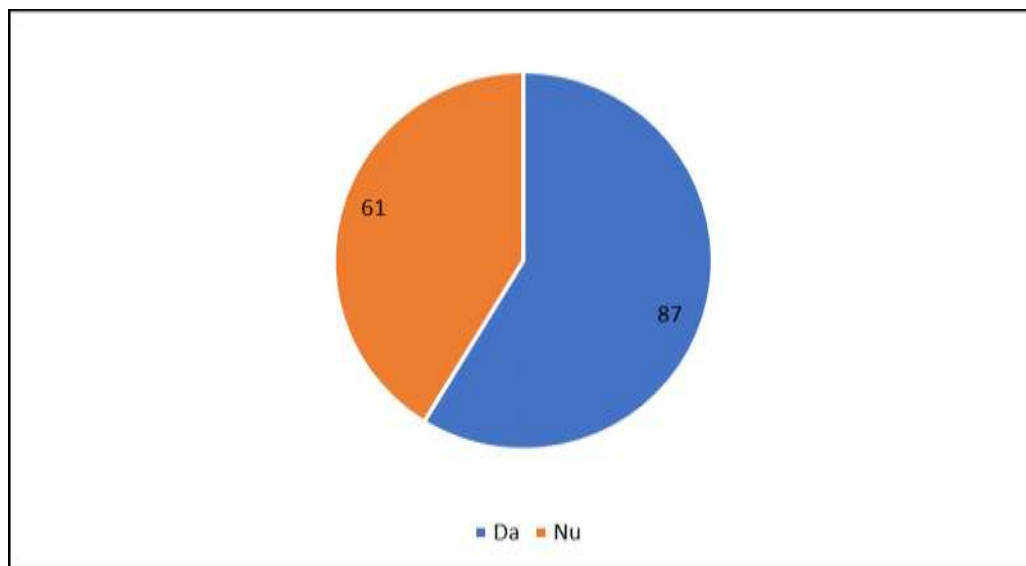
Din 148 de respondenți 117 consideră că sistemul județean are nevoie de mai mulți specialiști (în serviciile de educație, serviciile de sănătate, serviciile de asigurare a locuirii) care să ajute familiile sărace și copii lor.

55. Fig. - Sunteți de acord că avem nevoie de mai mulți specialiști care să ajute familiile sărace și copii lor?



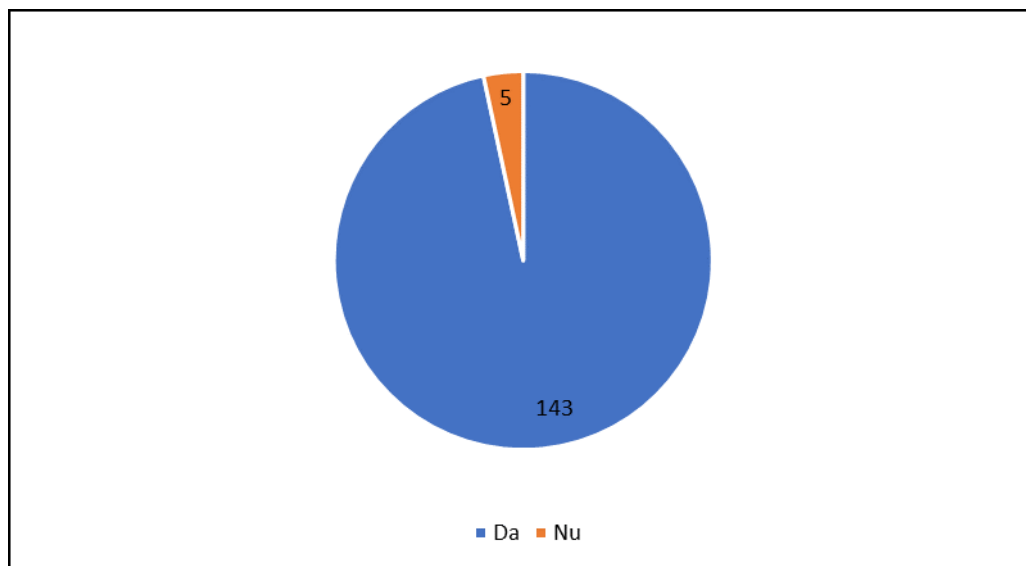
Sursa: Chestionar onlie, © Planificatio 2020

56. Fig. - Am/ am avut un coleg care trăiește în sărăcie.



Sursa: Chestionar onlie, © Planificatio 2020

57. Fig. - Dacă aș fi sărac aș face orice pentru a-mi îmbunătăți situația.



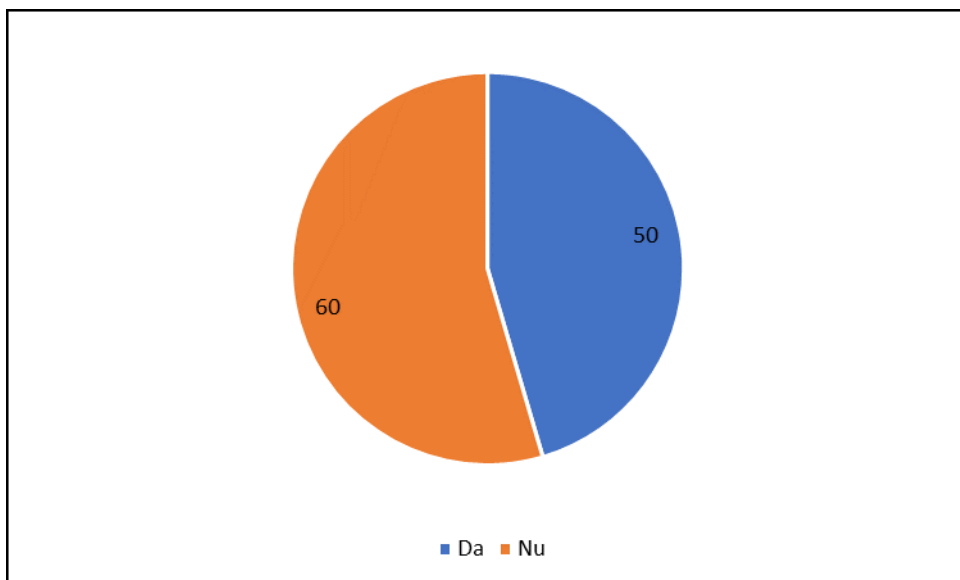
Sursa: Chestionar onlie, © Planificatio 2020

## 7. Voluntariat

Voluntariatul devine din ce în ce mai popular în rândul locuitorilor județului. În timp ce generațiile mai în vârstă nu prea se implică în activități de voluntariat sau nu își dau seama că atunci când îi ajută pe vecini de fapt se oferă voluntar în anumite activități, atitudinea generației tinere este pozitivă față de voluntariat și trendul arată creștere și la noi. În ultimul an aproape jumătate din respondenți a fost

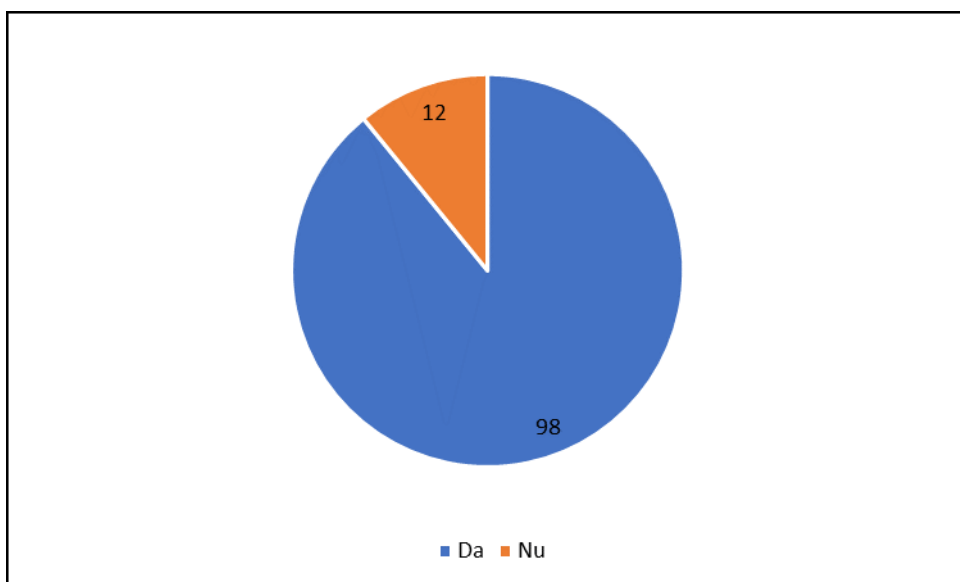
voluntar, iar aproape cu toții sunt dispuși să se implice în acțiuni de voluntariat în anul următor. 72 din 110 de persoane ar susține cu bani activitatea voluntară a altora.

58. Fig. - Ați fost voluntar în ultimul an?



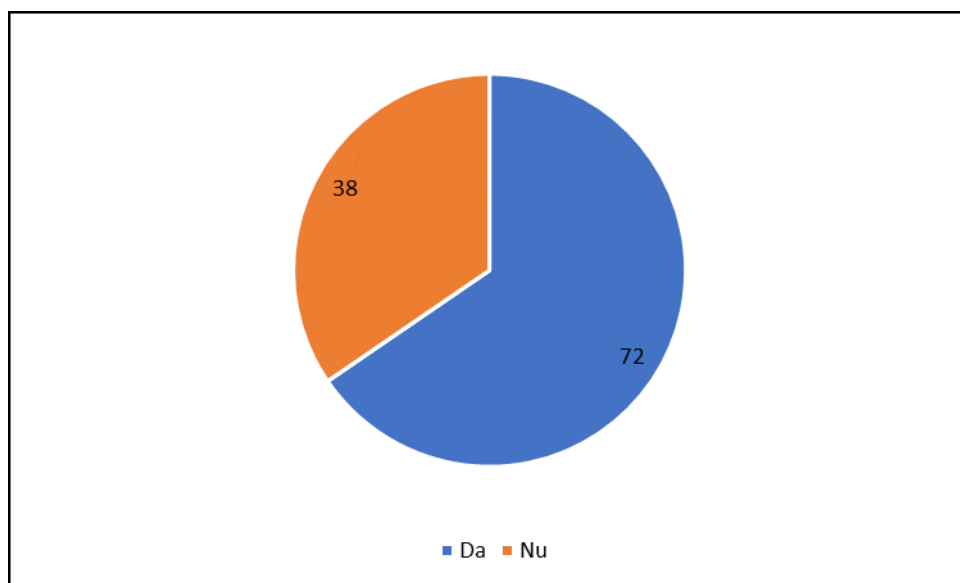
Sursa: Chestionar onlie, © Planificatio 2020

59. Fig. - Ați face voluntariat în următorul an?



Sursa: Chestionar onlie, © Planificatio 2020

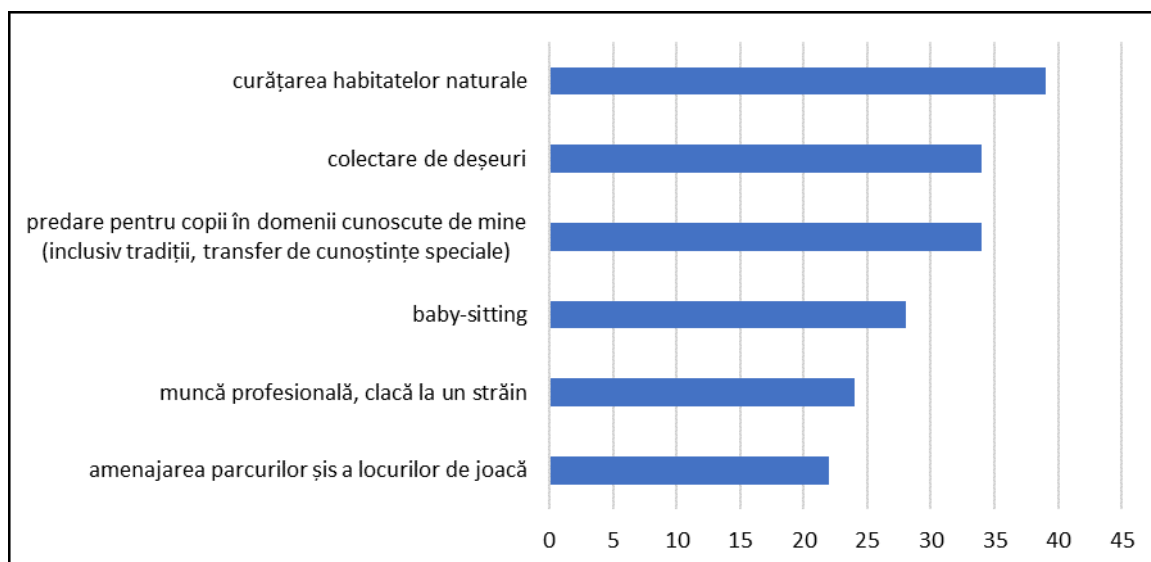
60. Fig. - Ați susține activitatea voluntară a altora cu bani?



Sursa: Chestionar onlie, © Planificatio 2020

Domeniile preferate de voluntariat sunt: curățarea habitatelor naturale, colectarea de deșeuri, sasu diferitele activități cu copii, inclusiv învățământ informnal.

61. Fig. - În ce domeniu ați face voluntariat?

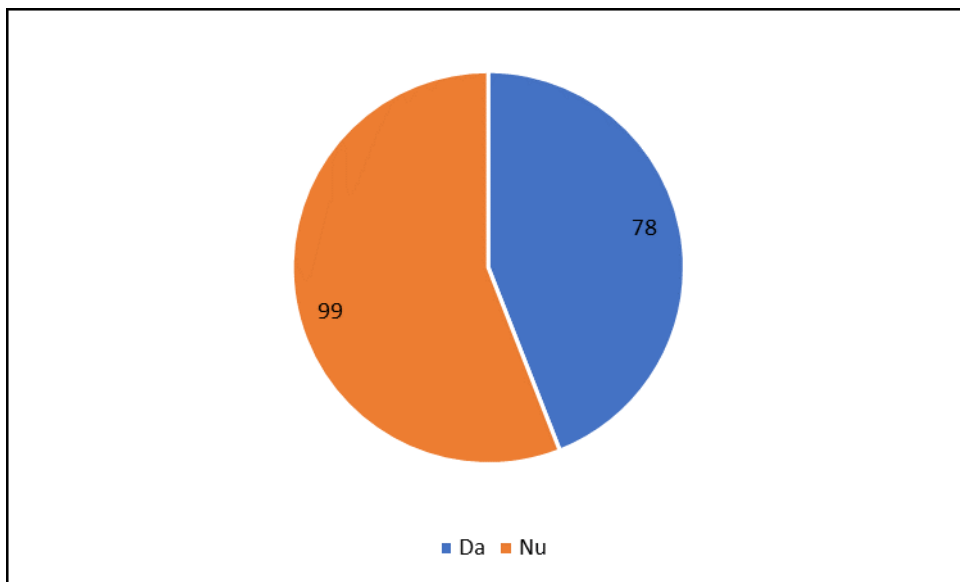


Sursa: Chestionar onlie, © Planificatio 2020

## 8. Mobilitate și transport public

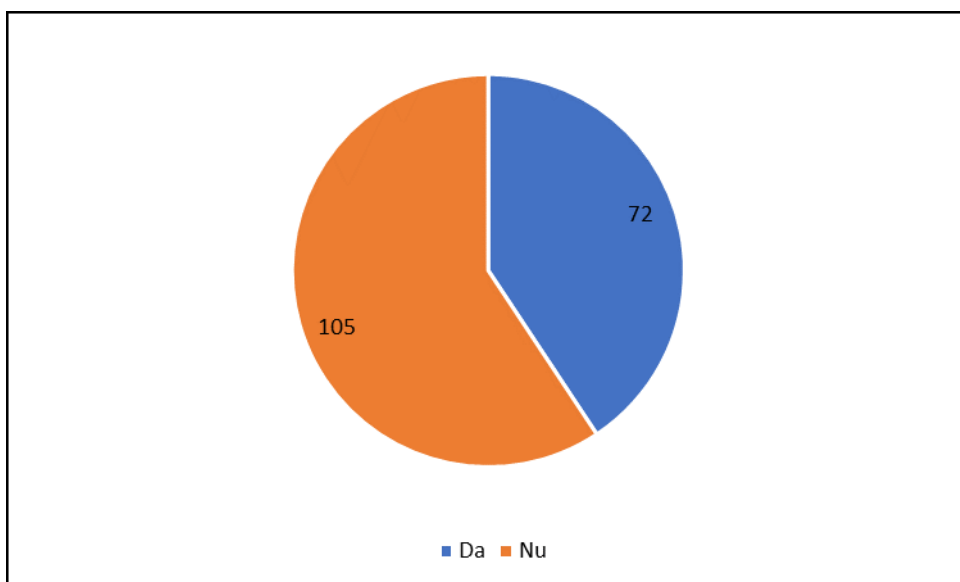
40% dintre respondenți folosește transportul public interurban sau între-județean. 75% dintre aceștia nu se simt în siguranță, dacă nu există trotuar și 16% a fost implicat într-un accident rutier ca pieton sau ciclist.

62. Fig. - Folosiți serviciul de transport public interurban, intra-județean?



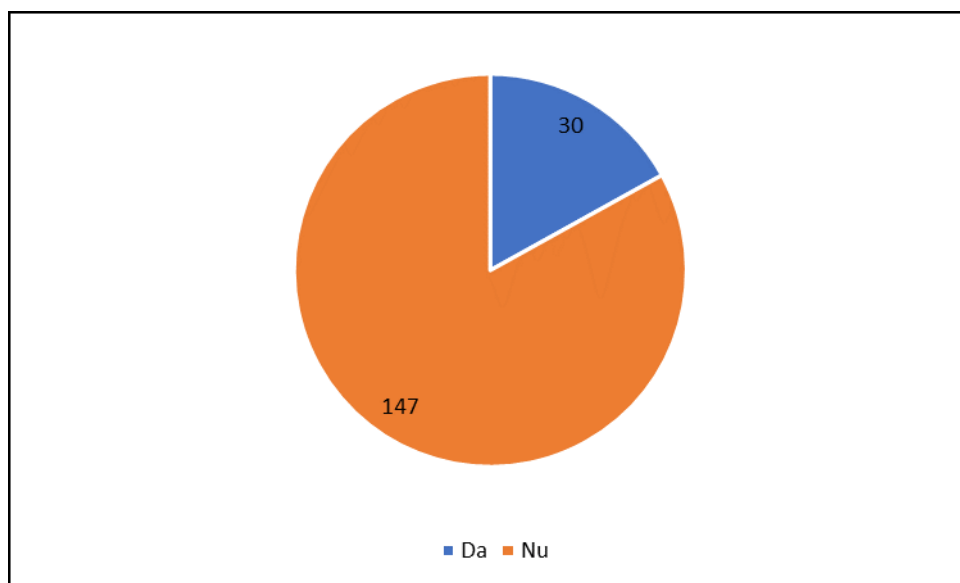
Sursa: Chestionar onlie, © Planificatio 2020

63. Fig. - Folosiți bicicleta de cel puțin cinci ori pe săptămână (nu doar pentru sport, dar și pentru cumpărături, muncă, alte scopuri)?



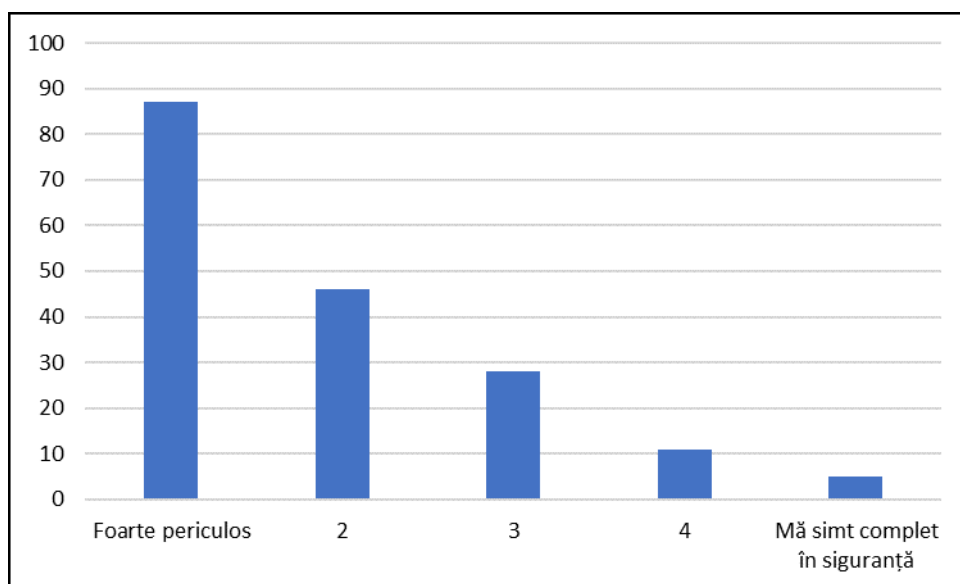
Sursa: Chestionar onlie, © Planificatio 2020

64. Fig. - Ați avut vreodată un accident de circulație ca pieton sau ciclist?



Sursa: Chestionar onlie, © Planificatio 2020

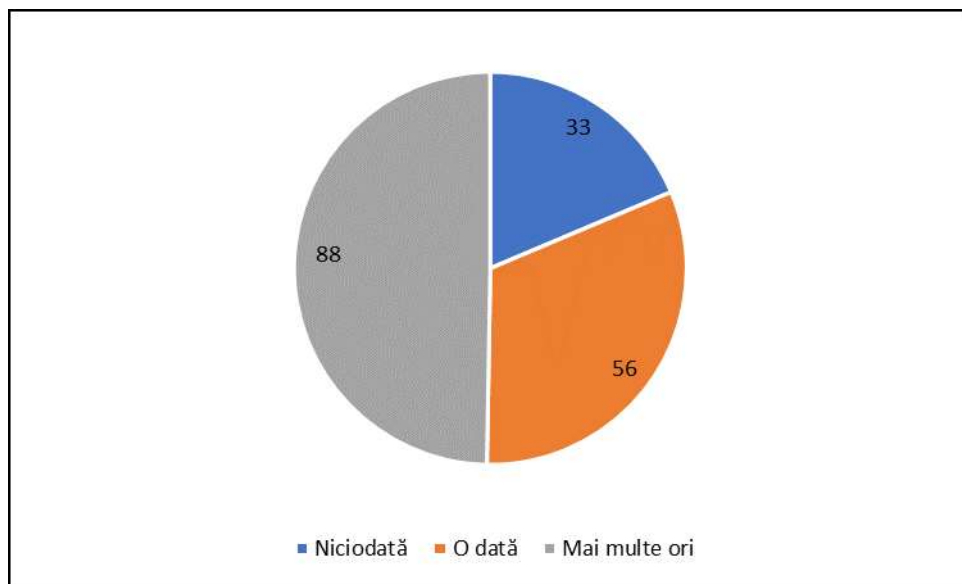
65. Fig. - Unde nu există trotuar și trebuie să circulați pe marginea carosabilului, vă simțiți în siguranță?



Sursa: Chestionar onlie, © Planificatio 2020

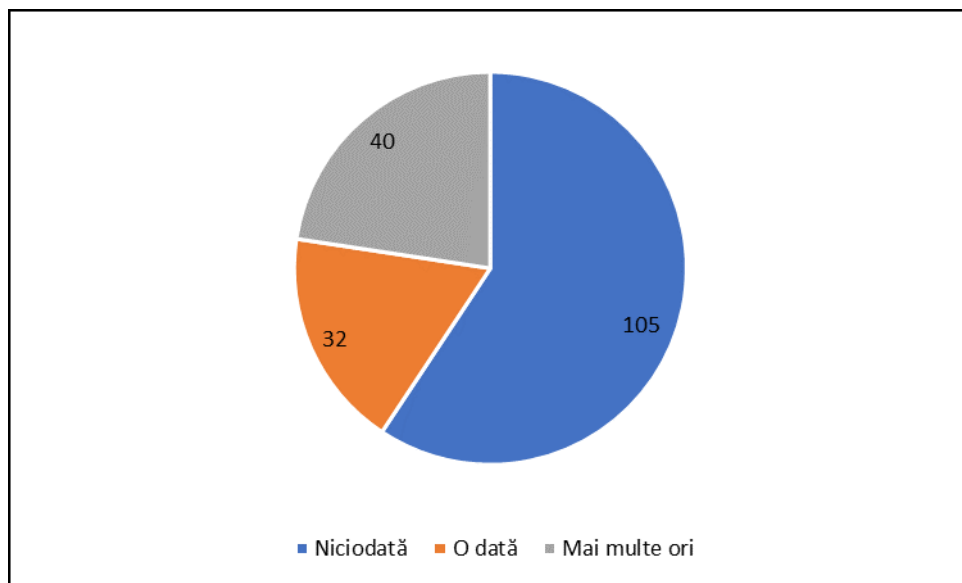
Trecerile de pietoni nu sunt semnalizate corespunzător, 50 % dintre respondenți s-a aflat în pericol pe o trecere de pietoni de mai multe ori, iar 31% o dată. Atenuarea traficului este necesar nu doar în centrul orașelor dar și în centrul comunelor cu trafic motorizat mai mare. 72% dintre respondenți sprijină atenuarea traficului în centrul localităților.

66. Fig. - Ați fost pus vreodată în pericol de un vehicul pe o trecere de pietoni?



Sursa: Chestionar onlie, © Planificatio 2020

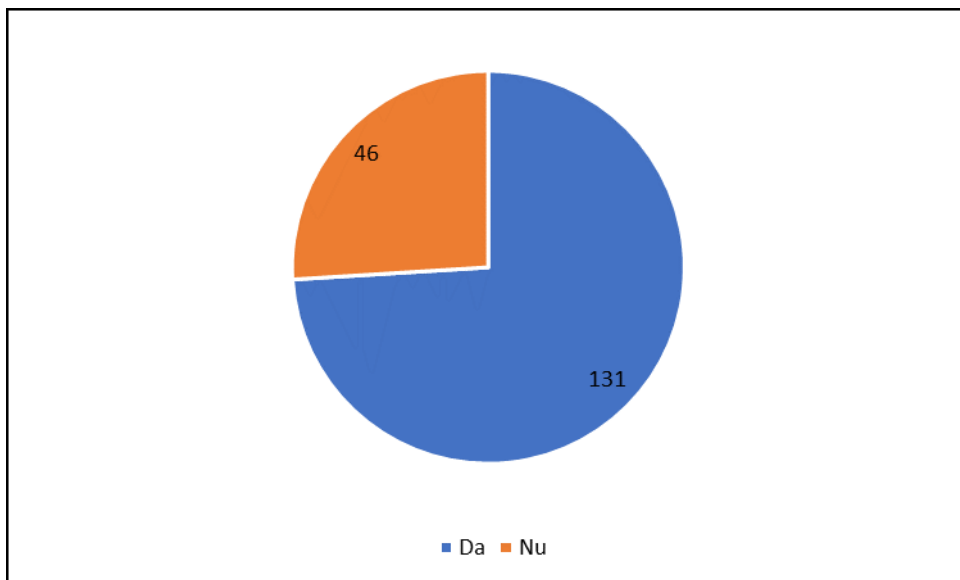
67. Fig. - Ați avut vreodată un conflict pieton-ciclist pe pista de bicicletă marcat pe trotuar?



Sursa: Chestionar onlie, © Planificatio 2020



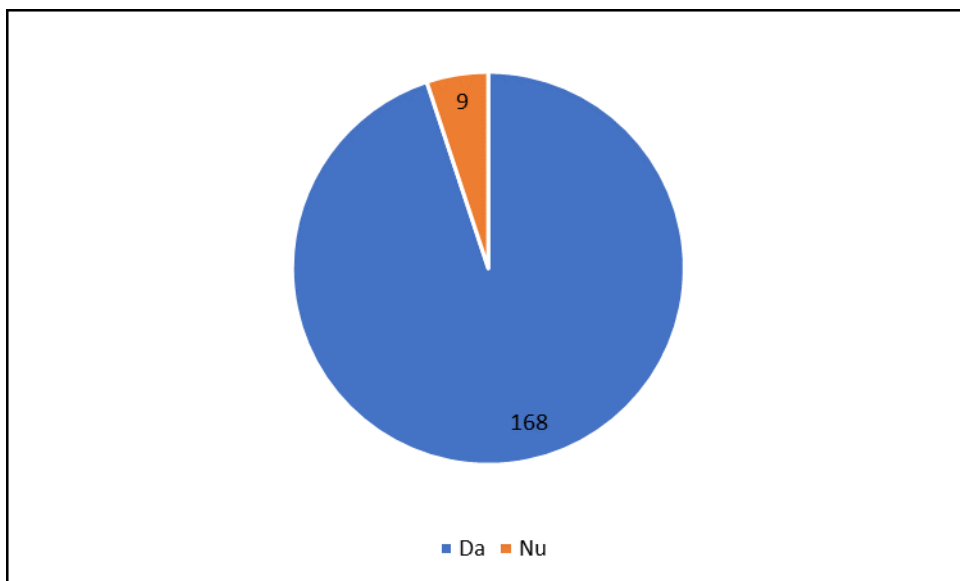
68. Fig. - *Atenuarea traficului înseamnă reducerea numărului vehiculelor și/ sau limitarea vitezei în centrul orașelor și comunelor. Sunteți de acord cu utilizarea calmării traficului în centrul orașului dvs.?*



Sursa: Chestionar onlie, © Planificatio 2020

Mobilitate durabilă presupune organizarea optimă a curselor de transport public și armonizarea orarului autobuzelor și trenurilor regionale cu cel al autobuzelor orășenești. Mulți ar prefera transportul public în locul deplasării cu mașina proprie, dacă această armonizare s-ar întâmpla, iar sistemul de informare a călătorilor și condițiile de călătorie ar fi de calitate superioară.

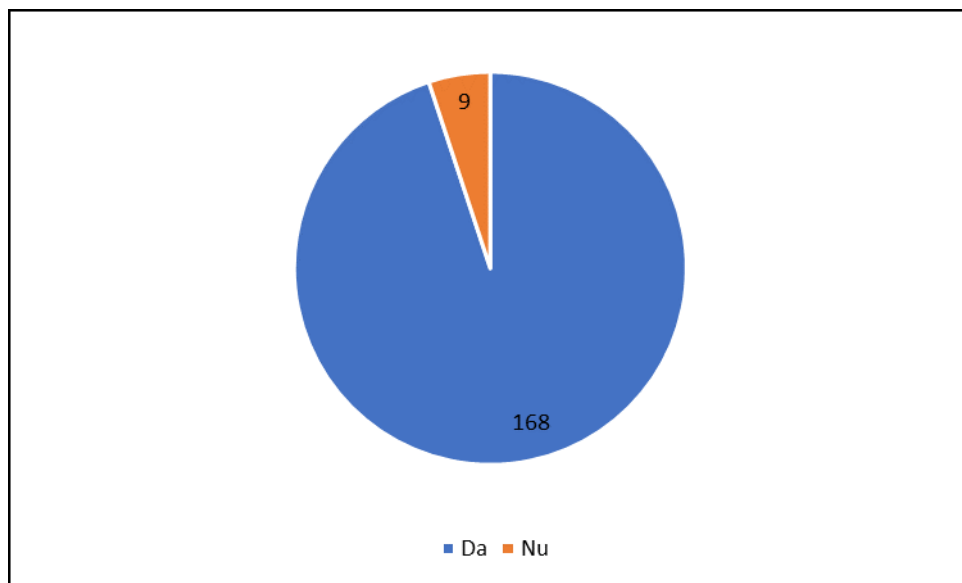
69. Fig. - *Orarul autobuzelor și trenurilor regionale/ județene să fie armonizate cu orarul autobuzelor orășenești?*



Sursa: Chestionar onlie, © Planificatio 2020

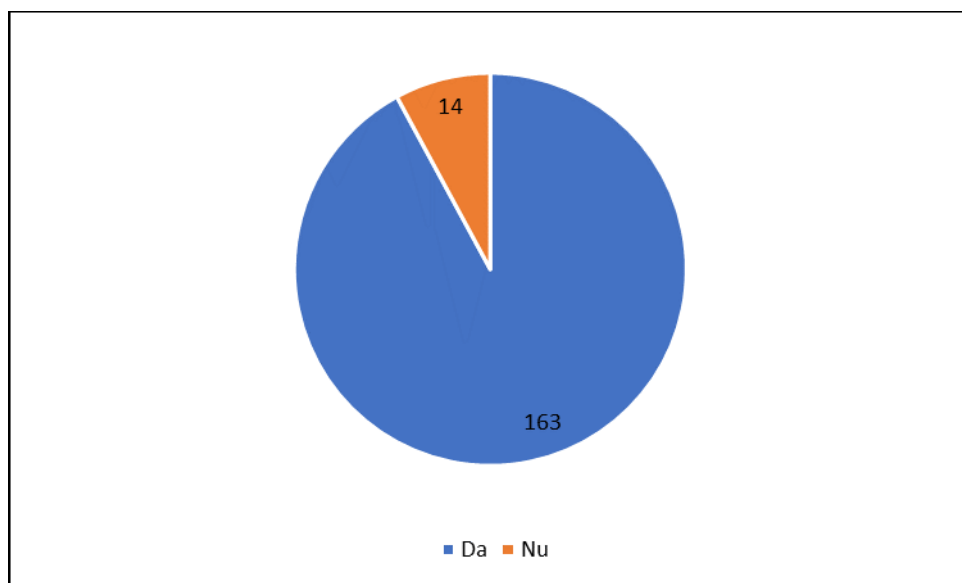
Mobilitatea alternativă, cu bicicleta, este din ce în ce mai populară. Există a cerere pentru amenajarea unor parcări de biciclete în gările CF, autogară și firme și instituții mari.

*70. Fig. - În autogară, gara CF și instituții/ firme majore să fie amenajate parcări de biciclete ușor de utilizat.*



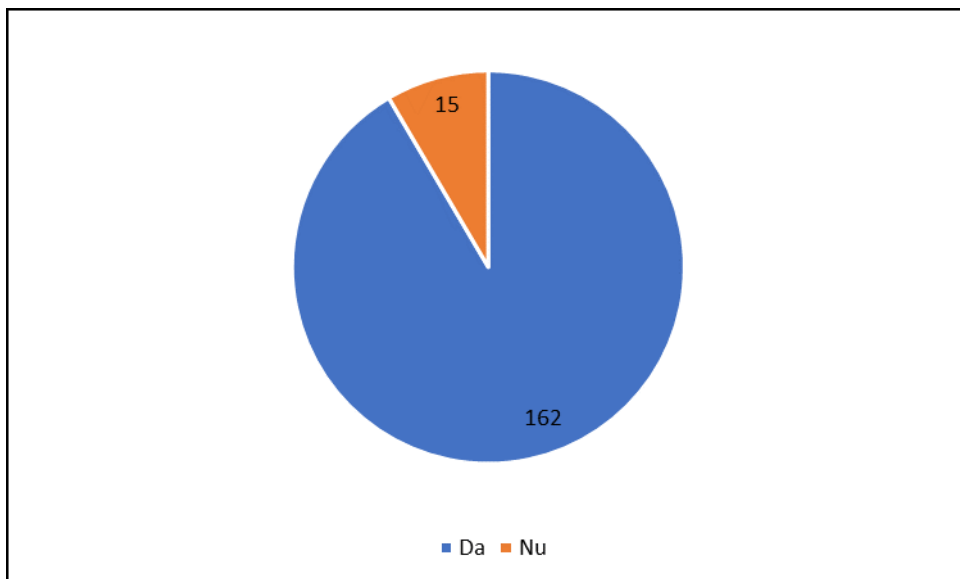
Sursa: Chestionar onlie, © Planificatio 2020

*71. Fig. - Să existe cursă de autobuz către fiecare localitate din județ cel puțin de două ori pe zi.*



Sursa: Chestionar onlie, © Planificatio 2020

72. Fig. - Să fie introdus un sistem unic de abonamente pentru transportul public intrajudețean și interurban.

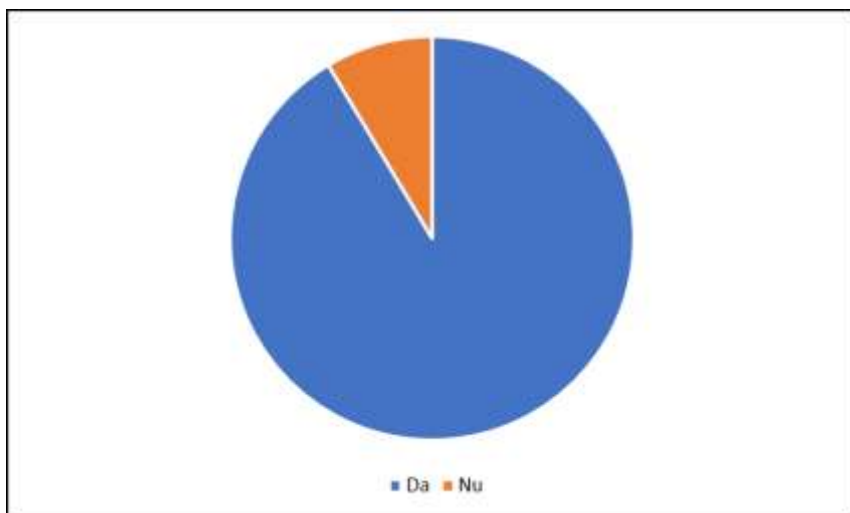


Sursa: Chestionar onlie, © Planificatio 2020

### 9. Deplasare / navetă în interes de serviciu

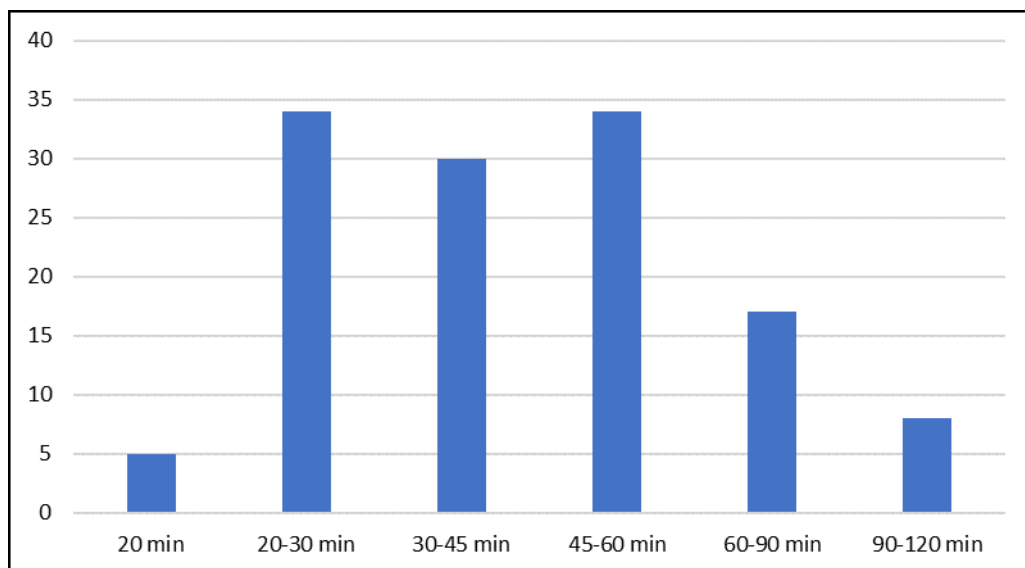
Am dorit să aflăm obiceiurile și disponibilitatea populației de a face navetă în interes de serviciu. Mobilitatea intra-județeană a respondenților este foarte mare. 91% dintre ei ar fi dispuși să facă navetă zilnic în interesul unui loc de muncă mai bun. 28% chiar și dacă deplasarea ar dura 45-60 de minute. Acest lucru indică faptul că locul de muncă este ca un pool, întărind dezavantajele care provin din structura teritorială oraș mic-sat.

73. Fig. - Dacă ați avea un loc de muncă într-o altă localitate decât în care locuiți, ați face naveta?



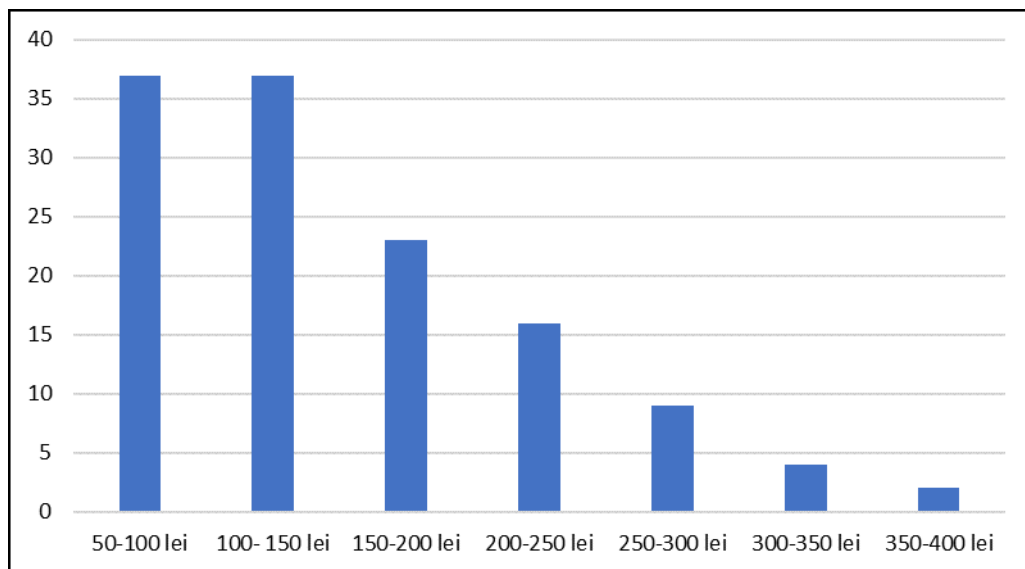
Sursa: Chestionar onlie, © Planificatio 2020

74. Fig. - Cât timp pe zi ați fi dispus să petreceți pe drumuri? (dus-întors)



Sursa: Chestionar onlie, © Planificatio 2020

75. Fig. - Cât ați fi dispus să cheltuiți pe lună pe abonament dacă ați face naveta cu trenul sau autobuzul?



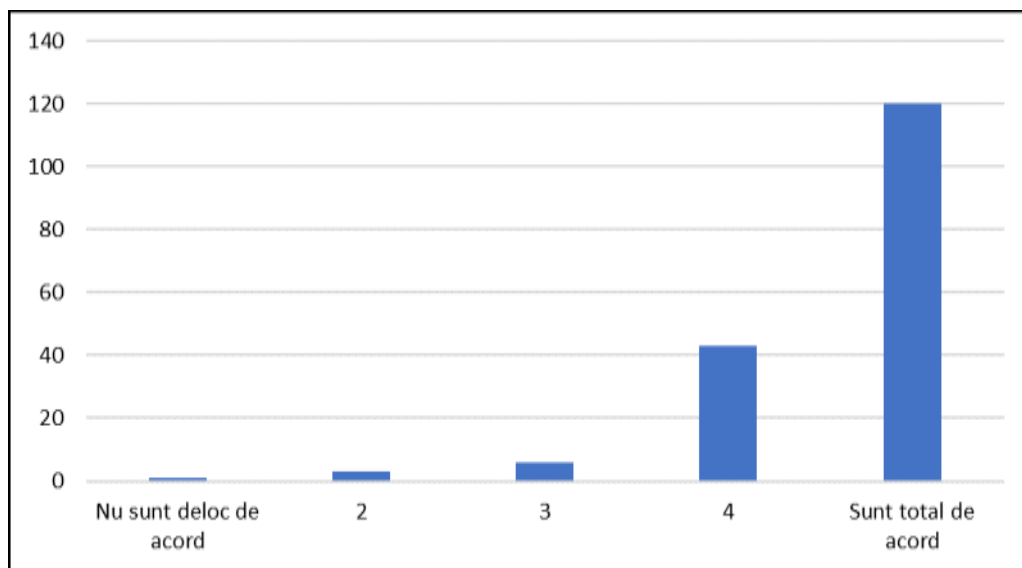
Sursa: Chestionar onlie, © Planificatio 2020

## 10. Servicii complementare în sănătate publică

La acest capitol cele mai importante investiții se referă la programele de informare și educare a populației în domeniul sănătății și programele de prevenție și de diagnosticare rapidă a bolilor. O necesitate absolută este garantarea ajungerii ambulanței în cel mult 15 minute în fiecare localitate.

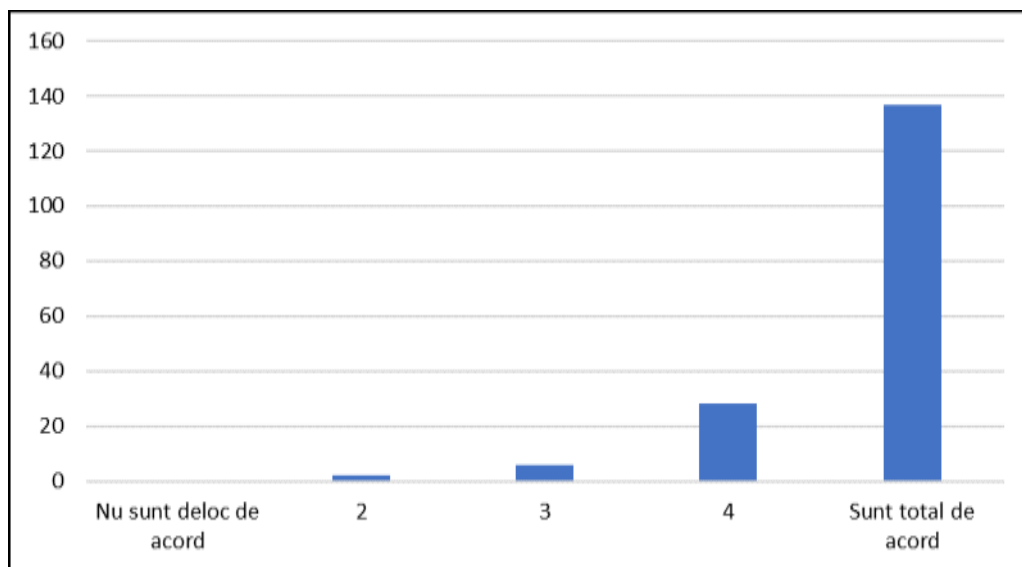
O altă necesitate în județ este înființarea unui centru de reabilitare pentru cei care au suferit accidente grave și accidente vasculare cerebrale.

*76. Fig. - În județ avem nevoie de servicii de promovare a sănătății și educație pentru sănătate oferite de instituții de sănătate, de educație și altele.*



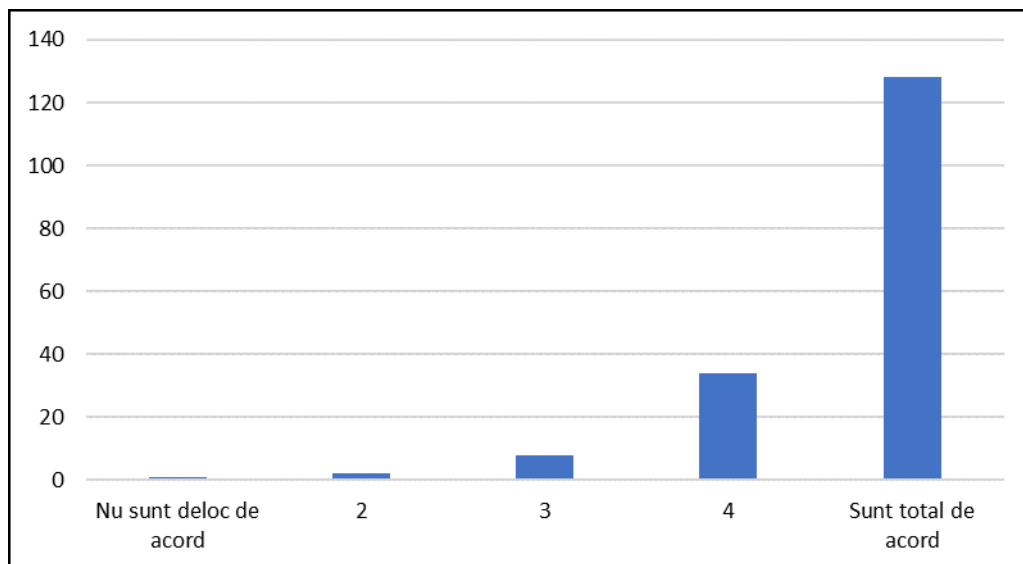
Sursa: Chestionar onlie, © Planificatio 2020

*77. Fig. - Avem nevoie în județ de centre de reabilitare pentru cei care au suferit accidente grave și accidente vasculare cerebrale.*



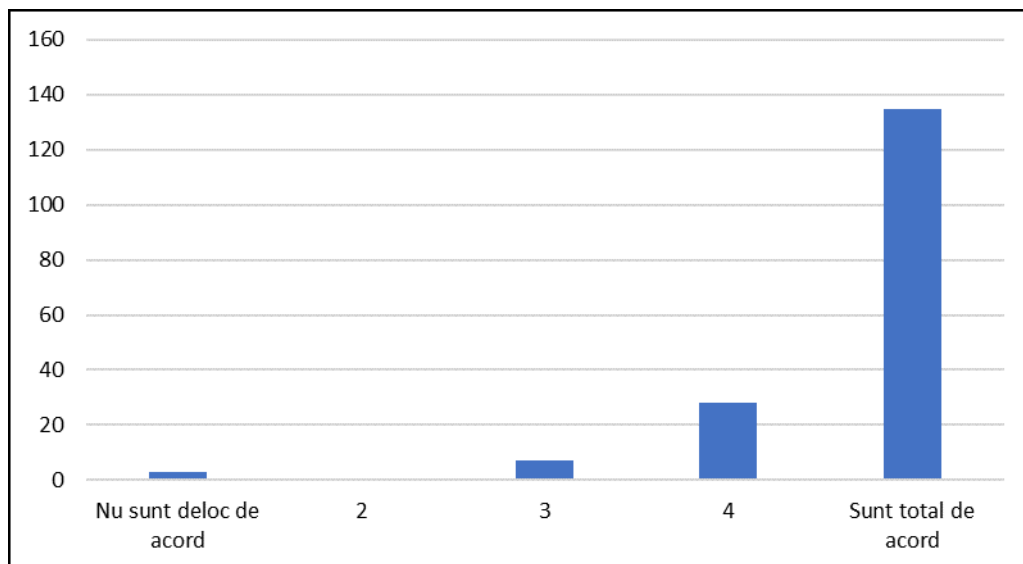
Sursa: Chestionar onlie, © Planificatio 2020

78. Fig. - *Avem nevoie de un sistem unitar, rapid și precis de programare pentru consultații și diagnosticare pentru vârstnici și pacienți cronici.*



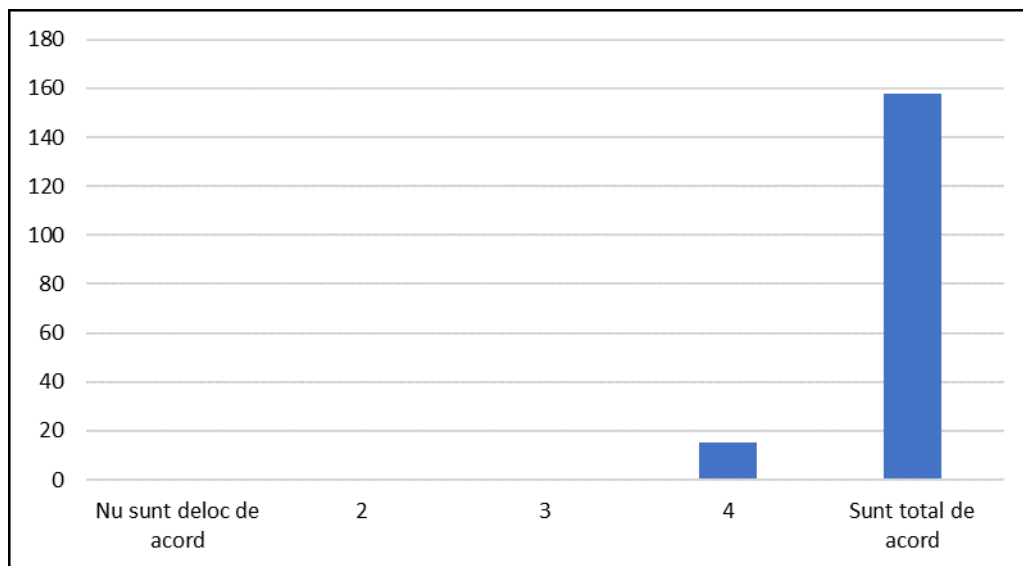
Sursa: Chestionar onlie, © Planificatio 2020

79. Fig. - *În lipsa unui program național de sănătate sau a fondurilor pentru aceste programe este nevoie de un ansamblu organizat de activități și servicii în scopul prevenirii unor boli cu consecințe grave asupra stării de sănătate a populației.*



Sursa: Chestionar onlie, © Planificatio 2020

80. Fig. - În fiecare localitate ambulanța trebuie să ajungă în maximum 15 minute.

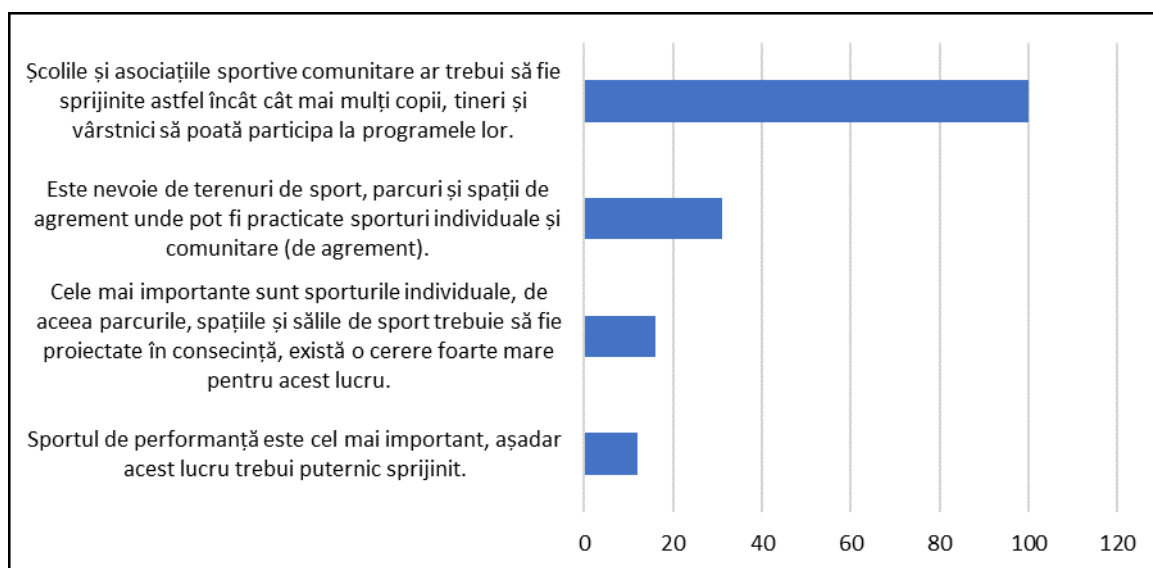


Sursa: Chestionar onlie, © Planificatio 2020

## 11. Sport

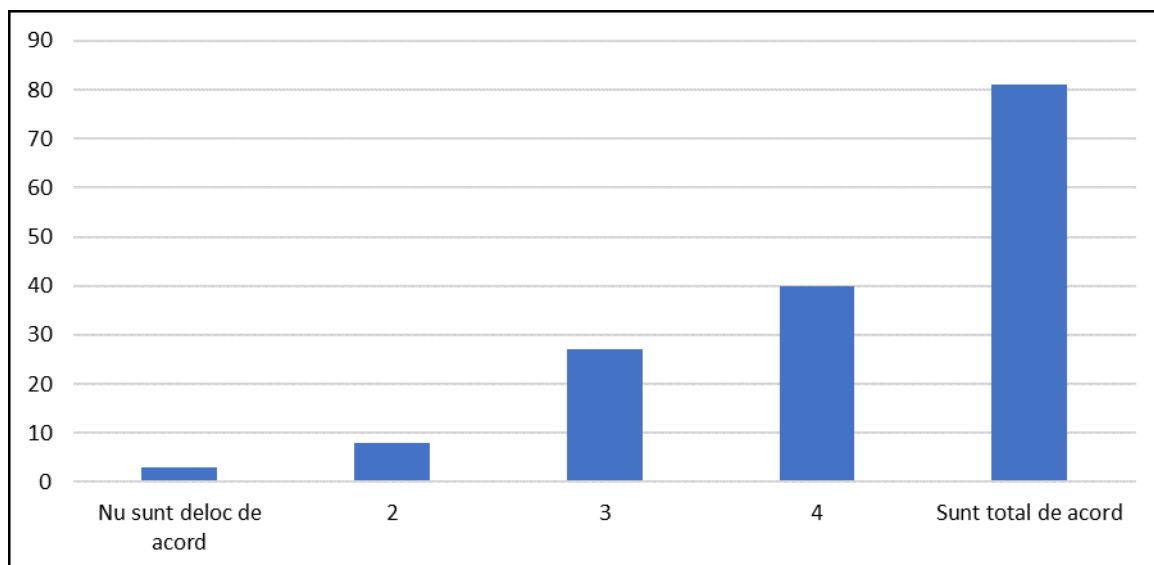
Viața sportivă din județul Harghita ar trebui să se încline către susținerea sporturilor de agrement. La această temă, 91% a respondenților consideră că autoritățile județene împreună cu primăriile trebuie să-și asume un rol în susținerea vieții sportive de agrement pentru a facilita accesul populației la aceste activități. Totodată organizarea programelor sportive pentru vârstnici este considerat important de către 75% dintre cei care au completat această secțiune a chestionarului.

81. Fig. - Cu care dintre următoarele afirmații sunteți cel mai mult de acord?



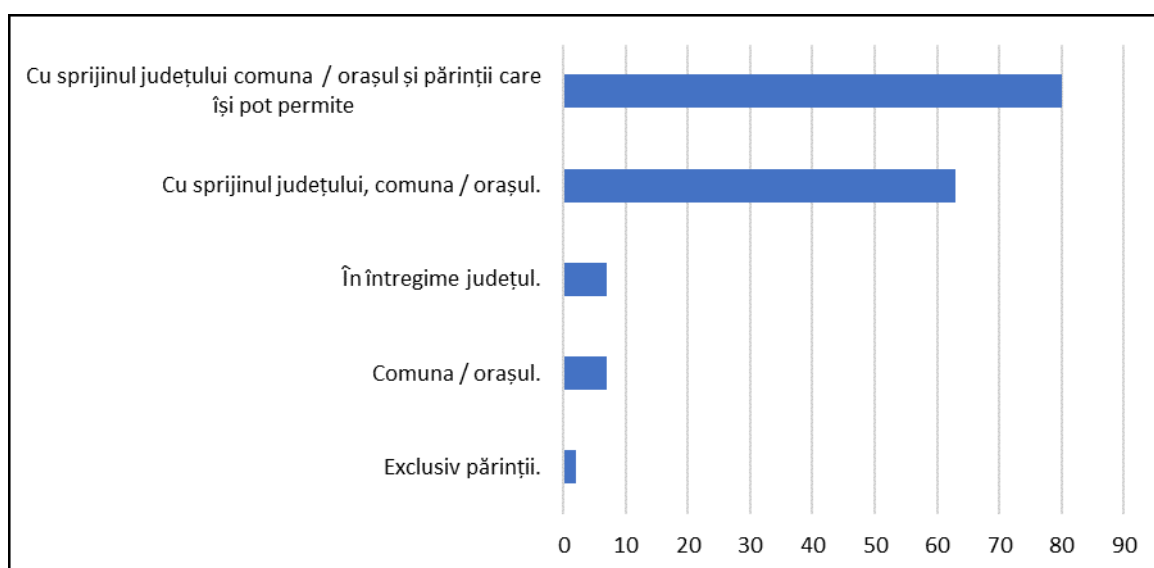
Sursa: Chestionar onlie, © Planificatio 2020

82. Fig. - Sunteți de acord să se înființeze asociații sportive pentru vârstnici ca formă de promovare a îmbătrânirii active?



Sursa: Chestionar onlie, © Planificatio 2020

83. Fig. - Cu care dintre următoarele afirmații sunteți cel mai mult de acord?



Sursa: Chestionar onlie, © Planificatio 2020

În urma analizei răspunsurilor primite la chestionarul online programele cheie sunt următoarele:

I. IMM Harghita

Sprijin județean pentru asocierea diferiților actori economici în vederea relansării economiei locale (producători de băuturi, fabrici de mobilă, composesorate, firme de construcții) în parteneriat cu





universități și catalizatori externi. Direcționarea întreprinderilor către inovare în toate domeniile cu potențial economic (IT, industria creativă, gastronomie, firme spin-off)

Armonizarea dezvoltării firmelor în așa fel încât să se realizeze o politică locativă flexibilă, de calitate, care să corespundă diferitelor nevoi ale tinerilor și vârstnicilor deopotrivă.

## II. Mediul de afaceri rural

Obiectivul acestui program este de a crea condiții de viață ca la oraș pentru stoparea migrației populației către centrele urbane, respectiv pentru atragerea tinerilor plecați în străinătate oferindu-i un mediu performant, eficient și competitiv în toate domeniile.

Crearea de parcuri industriale mici și centre de inovare în zone mai îndepărtate de aglomerația urbană: zona Cristur, Valea Ghimeșului, Gheorgheni.

Programul „Satul întreprinzător” care oferă transfer de cunoștințe, loc de incubare, sprijin profesional pentru afacerile de la sate.

## III. Servicii de calitate pentru părinți cu copii mici

Acest program vizează crearea unei rețele funcționale de cabinete de medicină de familie cu specializare în pediatrie pentru populația zonelor izolate (zone montane, cătune, comunelor la distanțe mari de orașe. Prin centrele de sănătate create, serviciile medicale de specialitate devin astfel accesibile în aceste zone. Pe lângă serviciile medicale pentru copii acest program susține construirea creșelor, unde există o cerere și necesitate reală pentru acest tip de serviciu.

## IV. Reînnoirea educației

Acest program va susține pe de-o parte renovarea infrastructurilor școlare în vederea creșterii eficienței energetice, iar pe de altă parte pregătirea unităților de învățământ pentru provocările secolului XXI, în care digitalizarea devine obligatorie, pentru a asigura modalități de predare/învățare mixtă, sau exclusiv online. În acest sens asigurarea unei rețele în bandă largă de foarte mare capacitate este esențială pentru creșterea accesibilității la educație a tuturor copiilor și totodată dezvoltarea de competențe digitale atât a cadrelor didactice cât și a elevilor la toate nivelurile, mai ales în zonele rurale.

Școala digitală: modernizarea a cel puțin 47 de școli până în 2030.



Asigurarea conexiunii de internet și echipamentelor necesare pentru predare digitală. Laboratoare STEM și aplicare de noi metodologii de predare. Asigurarea perfecționării cadrelor didactice și pregătirea lor pentru blended-learning.

Modernizarea și îmbunătățirea confortului clădirilor de școală din punct de vedere PSI, calitatea aerului și accesibilitate.

#### V. Silver economy

Crearea condițiilor decente de viață pentru seniorii județului, promovarea îmbătrânirii active și asistarea profesională a vârstnicilor în nevoie este o prioritate pentru județ. Înființarea centrelor de îngrijire a vârstnicilor, a centrelor de zi pentru bătrâni cu servicii de înaltă calitate, a centrelor de Alzheimer sunt câteva dintre obiectivele de atins în acest domeniu.

Prin reabilitarea caselor părăsite în sate îmbătrânite, amenajarea de sate special pentru pensionari cu toate condițiile și facilitățile necesare ar putea fi, pe deo parte, o alternativă viabilă pentru pensionari, iar, pe de altă parte, o afacere profitabilă pentru întreprinzători. Voluntariatul în rândul seniorilor în programe comunitare ar contribui la sănătatea fizică și mintală a vârstnicilor.

Silver economy este un termen utilizat larg și în Uniunea Europeană și acoperă domeniile de creare, promovare și comercializare a unor produse și servicii care îmbunătățesc traiul populației în vârstă și care contribuie la o viață mai activă și mai independentă. În afara componentei legate de calitatea vieții există și una comercială prin dezvoltarea unor piețe noi, deci este o oportunitate crescândă pentru antreprenori. Domenii cuprinse de silver economy sunt de ex. viața independentă în interiorul locuinței, independență în mediul exterior, asistență specializată specifică vârstei.

#### VI. Produs secuiesc 2.0 – direcție de premium, de calitate înaltă a produselor locale

Propunem acordarea de asistență și sprijin producătorilor locali, care doresc să se implice și să dezvolte brandul Székely termék și care se conformează anumitor standarde și criterii de calitate. Promovarea produselor, respectiv găsirea piețelor de desfacere fac parte din programul propus.

Calitatea premium al produselor secuiești trebuie să fie o prioritate pentru asigurarea competitivității produselor atât pe piața internă cât și pe cea externă. În același timp, toate serviciile conexe acestui domeniu necesită introducerea unor standarde de calitate.



#### VII. Programul zonelor montane

Pentru satele izolate, departe de localitatea reședință a comunei și departe de oraș propunem realizarea unor puncte de deservire complexe unde locuitorii beneficiază de servicii primare de sănătate, de servicii publice de natură administrativă, sociale, culturale etc. Amenajarea acestor puncte de servicii în clădiri abandonate, școli rămase fără elevi ar crește semnificativ accesibilitatea serviciilor și ar rezulta îmbunătățirea nivelului de trai al populației din zonă.

#### VIII. Inovare în agricultură

Lansarea fermelor mari județene (50-150 ha) după modele de succes din Europa pentru tineri calificați, pe bază de criterii bine stabilite (producție organică, angajare de forță de muncă locală, nivel de calificare cât mai mare). Integrare verticală pentru lanțurile scurte de aprovizionare cu alimente, ceea ce înseamnă vânzarea de la un fermier la un consumator prin implicarea unui număr cât mai redus de intermediari. Promovarea agriculturii ecologice. Sprijinirea înființării și lansării unor ferme model cu tehnologii și soluții inovatoare în agricultură.

Înființarea unei instituții de învățământ superior / filiale în domeniul agricol la distanță pentru facilitarea oportunităților de studii de calitate pentru tineri. Sprijinirea digitalizării agriculturii.

#### IX. Acțiuni coordonate local pentru grupuri defavorizate

Acest program vizează acțiuni de sprijin pentru învățământul primar și secundar, incluziunea socială în cadrul comunității, promovarea integrării sociale a persoanelor expuse riscului de sărăcie sau de excluziune socială, combaterea deprivării materiale prin asistență alimentară și/sau materială pentru persoanele cele mai defavorizate.

Grupurile vulnerabile, romii, persoanele cu dizabilități, comunitățile sărace au nevoie de **servicii sociale de bază și servicii specializate**, bine coordonate, accesibile în toate localitățile județului. Astfel, crearea unei rețele județene a instituțiilor specializate și a experților în diferite probleme ale grupurilor defavorizate este de importanță strategică. La nivelul fiecărei UAT din județ trebuie să existe o echipă de specialiști. Pe lângă consilier **expert** local **pe probleme de romi** să existe și un **asistent social**, un asistent în sănătate publică, iar fiecare școală să aparțină de un **psihopedagog** căruia să-i revină responsabilitatea de a oferi servicii specializate. Acestor specialiști să li se ofere cursuri de **perfecționare continuă și o platformă online** care servește ca instrument pentru cooperare între instituții și experți, pentru transfer de cunoștințe, împărtășire de exemple de bună practică transferabile.



#### X. Energia verde

Programul susține reinstalarea sistemului de încălzire centrală pe bază de surse regenerabile, cogenerare (biomasă), modernizarea sistemului (eficientizare și calitate înaltă de deservire a populației). În mediul rural asigurarea apei calde în instituții publice, școli prin instalații de biogaz. Îmbunătățirea calității aerului din sălile de curs ale școlilor din mediul rural prin sisteme de ventilație cu recuperare de căldură.

#### XI. Dezvoltare comunitară

O modalitate de implicare activă în viața unei comunități este voluntariatul. Este adevărat că voluntariatul este răspândit mai mult în rândul tinerilor, iar acțiunile organizate sunt focalizate preponderent în domenii ca plantare de copaci, colectare selectivă a deșeurilor, tendința și disponibilitatea de a face voluntariat crește în mod continuu. Această atitudine pozitivă a populației ar putea crește solidaritatea între generații, participare comunitară, mobilizare de resurse. Promovarea voluntariatului în rândul vârstnicilor ar crește încrederea în sine a acestei generații, ar contribui la îmbunătățirea sănătății mintale și nu în ultimul rând ar fi o oportunitate excelentă de transfer de cunoștințe și de experiențe către generațiile mai tinere.

Asigurarea de infrastructură sportivă accesibilă pentru toți, organizarea și managementul infrastructurii existente.

#### COORDONARE JUDEȚEANĂ

Desigur în afara celor 11 programe listate sunt necesare altele conexe pentru atingerea obiectivelor însă orice inițiativă, propunere, proiect trebuie să corespundă unor criterii de performanță.

Indicatorii de performanță permit măsurarea performanței pentru fiecare acțiune întreprinsă, în vederea atingerii obiectivelor propuse. Astfel toate proiectele cheie trebuie să fie:

- a. inovatoare
- b. să ofere siguranță (economică, socială)
- c. să fie adaptate la schimbările climatice
- d. eficiente și cu impact pozitiv
- e. centrat pe om, să aibă la bază nevoile reale ale beneficiarilor



- f. să contribuie la conceptul județ inteligent, să fie transferabil în diferitele zone ale județului, să fie în sinergie cu alte proiecte



## II. Evaluarea situației existente

Analiza economico-socială a județului a fost realizată pentru perioada 2005-2018, anul de referință fiind 2005.

### Descrierea generală

În județul Harghita rețeaua orașelor este relativ echilibrată în teritoriu. Cel mai mare oraș, reședința de județ, fiind Miercurea Ciuc cu 38966 de locuitori conform recensământului din 2011. Cu toate că orașele deservește aproape toate zonele județului, încă există areale situate la o distanță destul de mare de vreun centru urban, mai ales satele din zonele montane. Gradul de urbanizare a municipiilor și orașelor din județ diferă. Municipiul Miercurea Ciuc și Odorheiu Secuiesc sunt cele două poluri urbane mai dezvoltate, cu funcții complexe privind serviciile de bază pentru populație.

În județul Harghita puțin peste jumătate din populație locuiește în mediul rural. Pe lângă caracterul rural al județului și al mărimii municipiilor și orașelor, în județ se manifestă o serie de probleme permanente, precum schimbările demografice, emigrarea forței de muncă în străinătate, stagnarea economică, sărăcia etc. Rezolvarea acestor probleme sau ameliorarea situației prezente sunt principalele obiective pentru perioada următoare de dezvoltare strategică.

Investițiile teritoriale integrate (ITI) reprezintă instrumentul cel mai adecvat pentru dezvoltarea integrată a zonelor urbane și rurale și pot diminua decalajul economic de lungă durată între zonele județului.

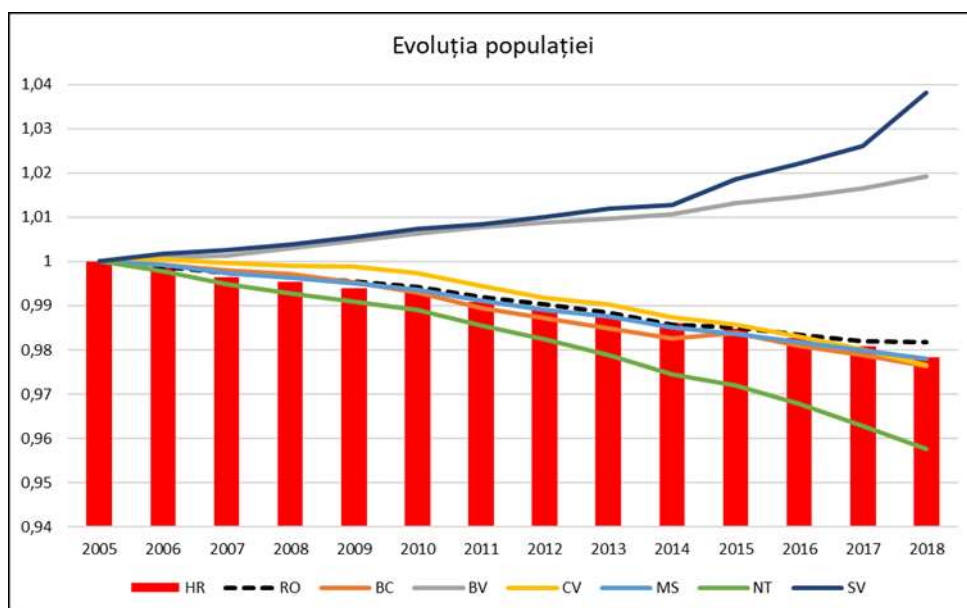
## Provocări și oportunități

### Context social

#### Populația

Evoluția numărului populației din județ în perioada vizată este în scădere, similar cu tendița națională și a majorității județelor vecine cu Harghita. Cele două județe cu populație în creștere sunt: Brașov și Suceava. În județul Harghita numărul populației a scăzut de la 339320 în 2005, la 331947 în 2018.

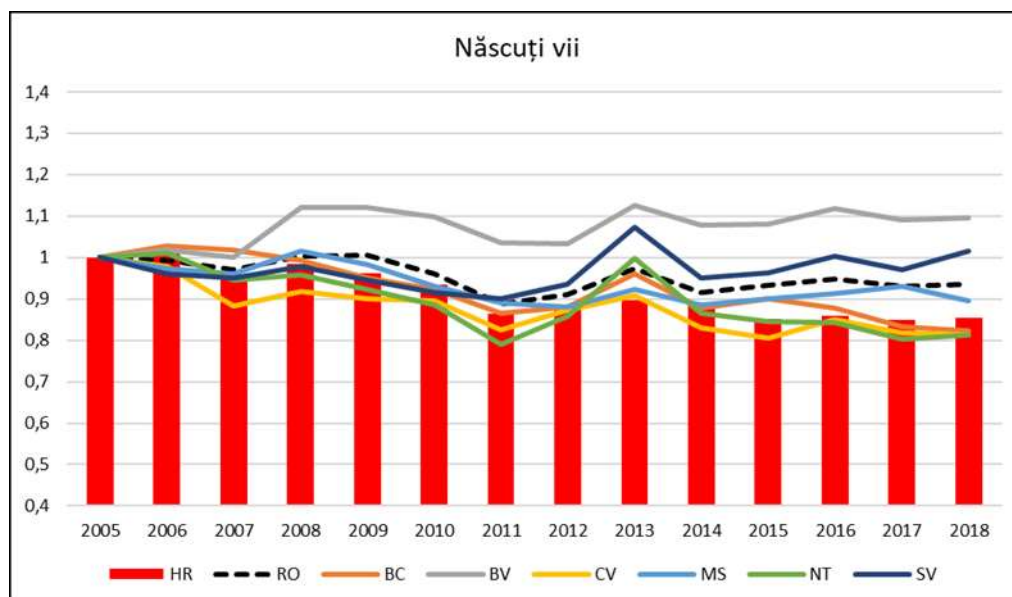
84. Fig. – Evoluția populației în România, județul Harghita și județele limitrofe



Sursa: INS TEMPO, Planificatio 2020

Natalitatea: În perioada 2005 - 2018, în evoluția proceselor demografice au avut loc schimbări, care sunt exprimate, în primul rând, prin scăderea natalității și creșterea mortalității generale. Pe parcursul perioadei analizate, sporul natural a avut o evoluție negativă, cu excepția anului 2006 când s-a înregistrat o ușoară creștere față de anul de referință. Evoluția natalității în județul Harghita comparativ cu cele din județele vecine prezintă o evoluție mai negativă în special față de județul Brașov și Suceava. Numărul născuților vii în județul Harghita în 2005 a fost de 3788, în 2018 3238.

85. Fig. – Evoluția nașterilor vii în România, județul Harghita și județele limitrofe

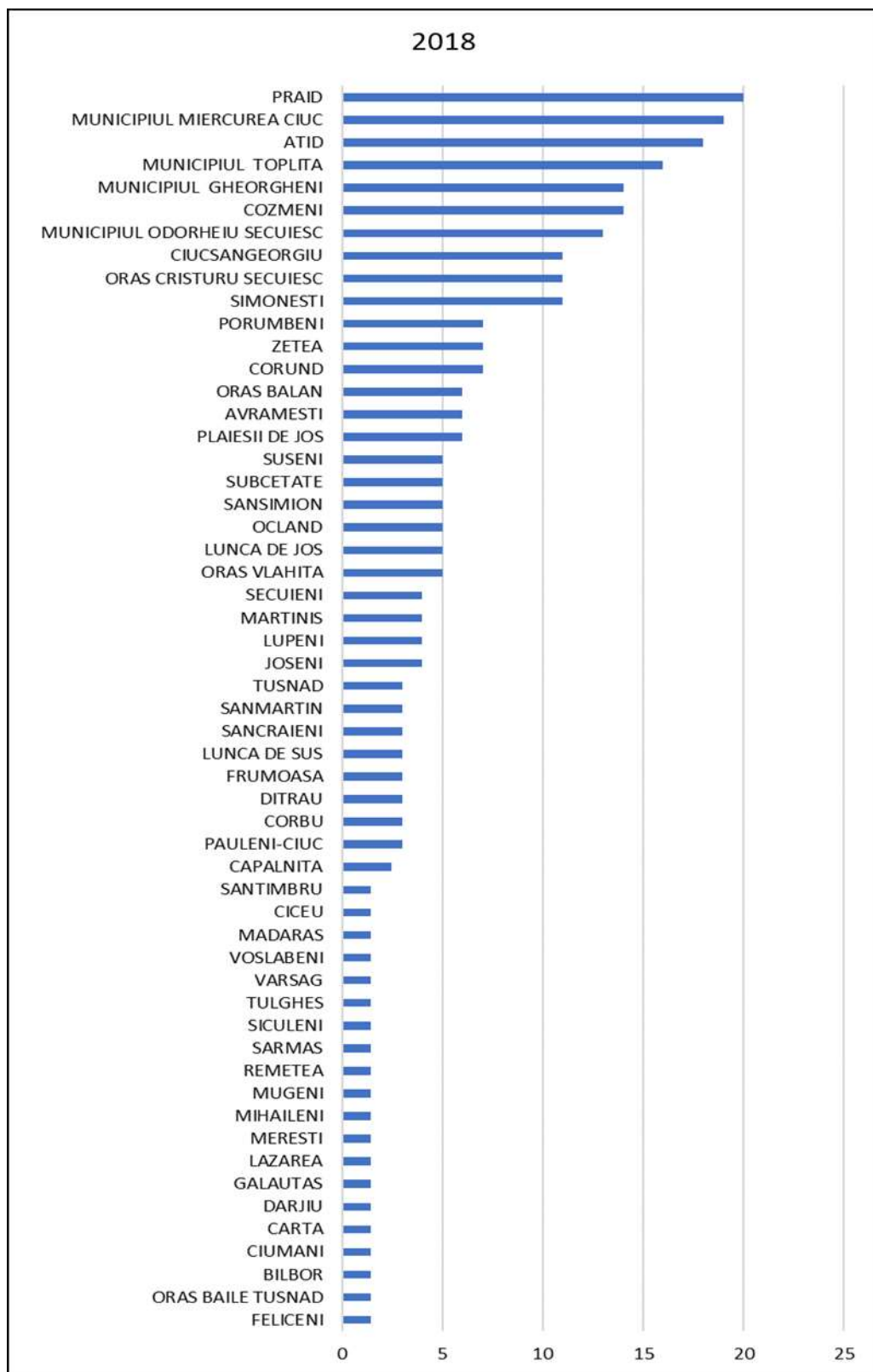


Sursa: INS TEMPO, Planificatio 2020

Rata nașterilor înregistrate în rândul adolescentelor sub 19 ani pentru localitățile din județul Harghita, în anul 2018 sunt prezentate în graficul de mai jos (figura 86). În 2018 din totalul de 3238 de născuți vii în județul Harghita 287 sunt născuți de mame cu vârsta sub 19 ani, adică un procent de 8,86%. Dintre acești 287 de copii, 9 au mame minore de vârsta sub 15 ani. Problema mamelor adolescente au în spate, de fapt, motive sociologice: lipsa accesului la informare, în special în mediul rural, abandonul școlar, plecarea părinților în străinătate sau tradițiile culturale în anumite cazuri.

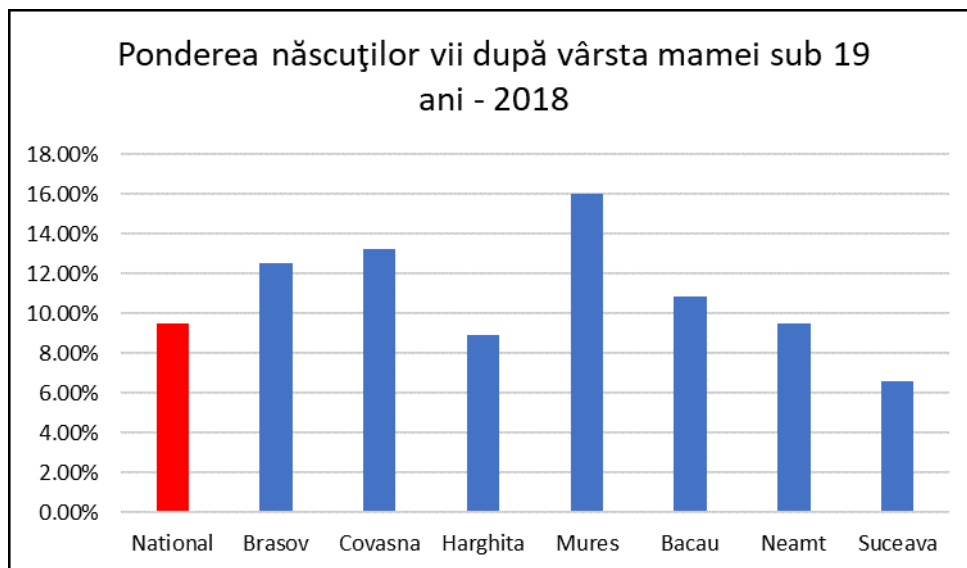


86. Fig. – Numărul nașterilor înregistrate în rândul adolescenților sub 19 ani pentru localitățile din județul Harghita în 2018



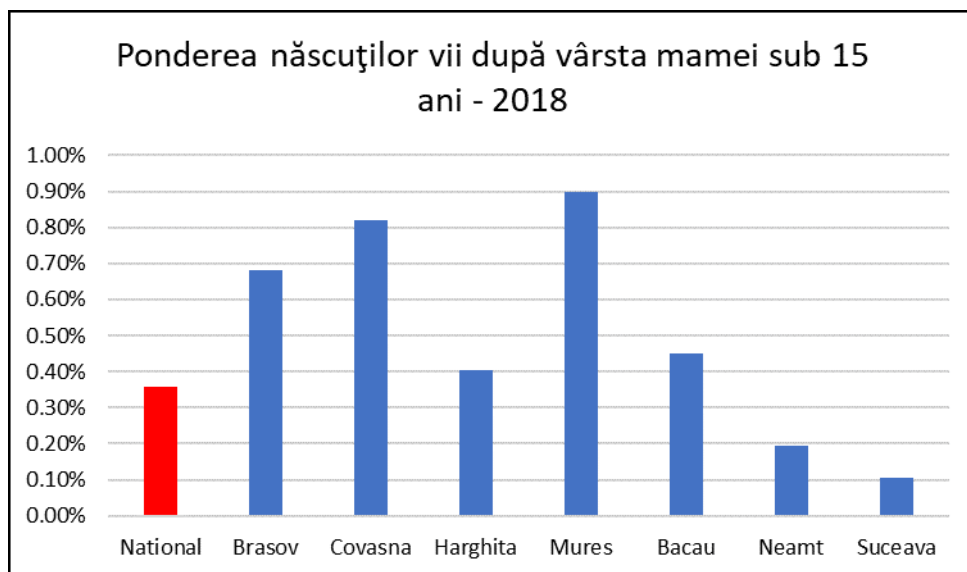
Sursa: INS TEMPO, Planificatio 2020

87. Fig. – Ponderea născuților vii după vârsta mamei sub 19 ani



Sursa: INS TEMPO, Planificatio 2020

88. Fig. - Ponderea născuților vii după vârsta mamei sub 15 ani

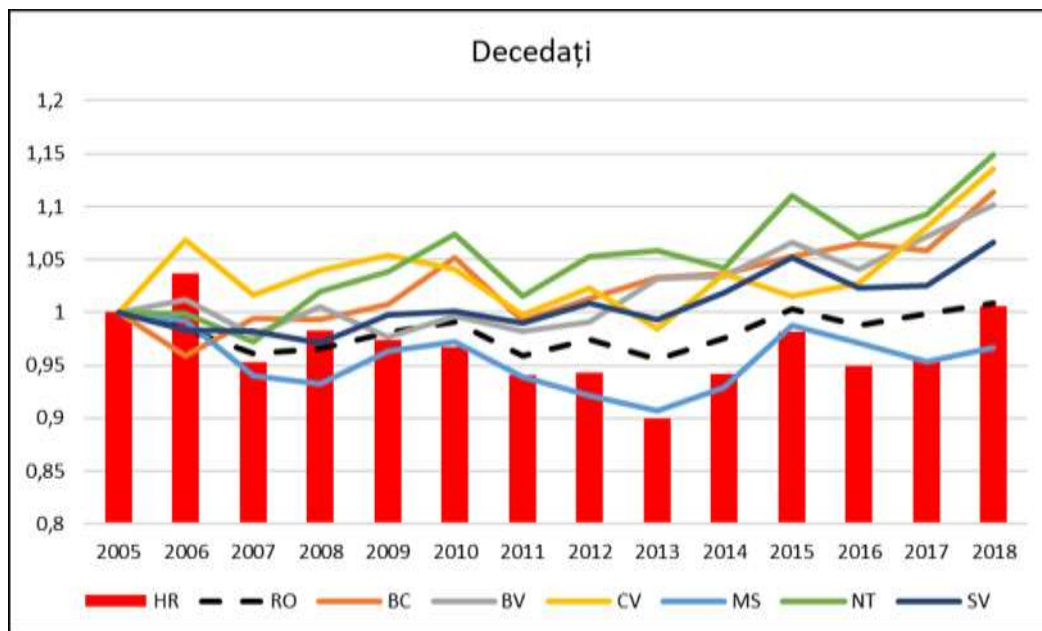


Sursa: INS TEMPO, Planificatio 2020

Din punct de vedere al născuților-vii, care aveau mama cu vârsta sub 19 ani, în anul 2018 județul Harghita s-a situat pe locul 5, după județul Mureș, Covasna, Brașov și Bacău. Față de media națională județul Harghita se află puțin sub aceasta, care este o situație pozitivă (figura 87). Acest indicator însă este foarte important deoarece are strânsă legătură cu situația sistemului sanitar în județ și totodată este și un indicator de sărăcie în rândul populației vulnerabile.

Numărul născuților vii de mame cu vârsta sub 15 ani este mai puțin favorabil în județul Harghita comparativ cu media națională. În această privință județul Harghita se situează puțin peste media națională și pe locul patru în comparație cu județele vecine. Cei mai mulți copii cu mame adolescente, vu vârsta sub 15 ani s-au înregistrat în județul Mureș, unde din fiecare 100 de mame aproximativ una are sub 15 ani.

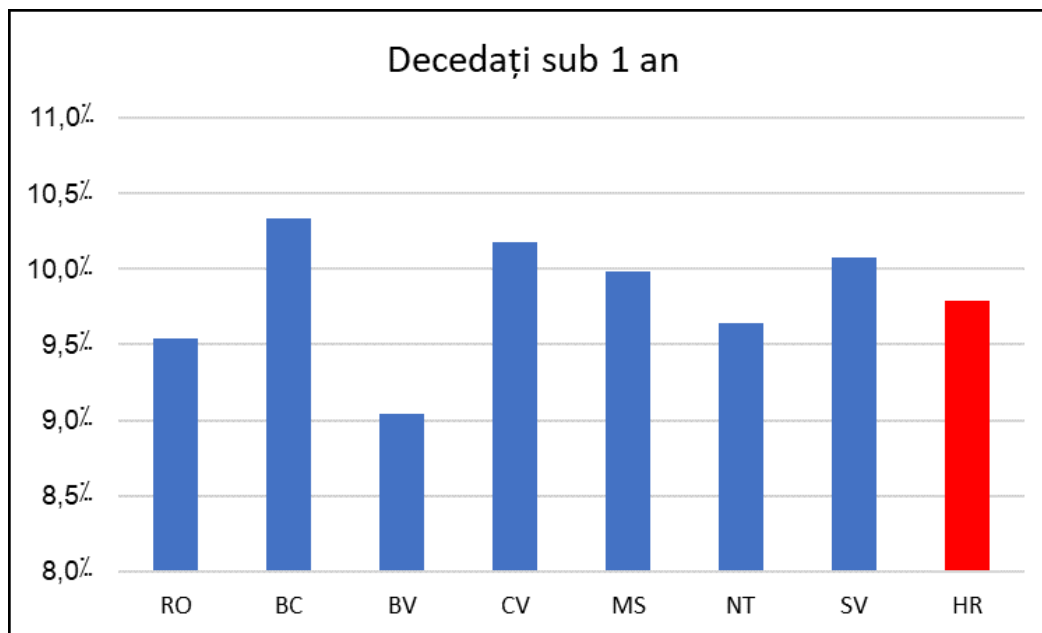
89. Fig. – Evoluția deceselor în România, în județul Harghita și județele limitrofe



Sursa: INS TEMPO, Planificatio 2020

Mortalitatea: În perioada 2005 – 2018 în județul Harghita cele mai multe decese au fost înregistrate în 2006. Cele mai puține decese înregistrate au fost în 2013. Cu excepția județului Mureș, toate celelalte județe au înregistrat un număr mai mare de decese decât județul Harghita.

90. Fig. – Mortalitatea sub 1 an în România, județul Harghita și județele limitrofe



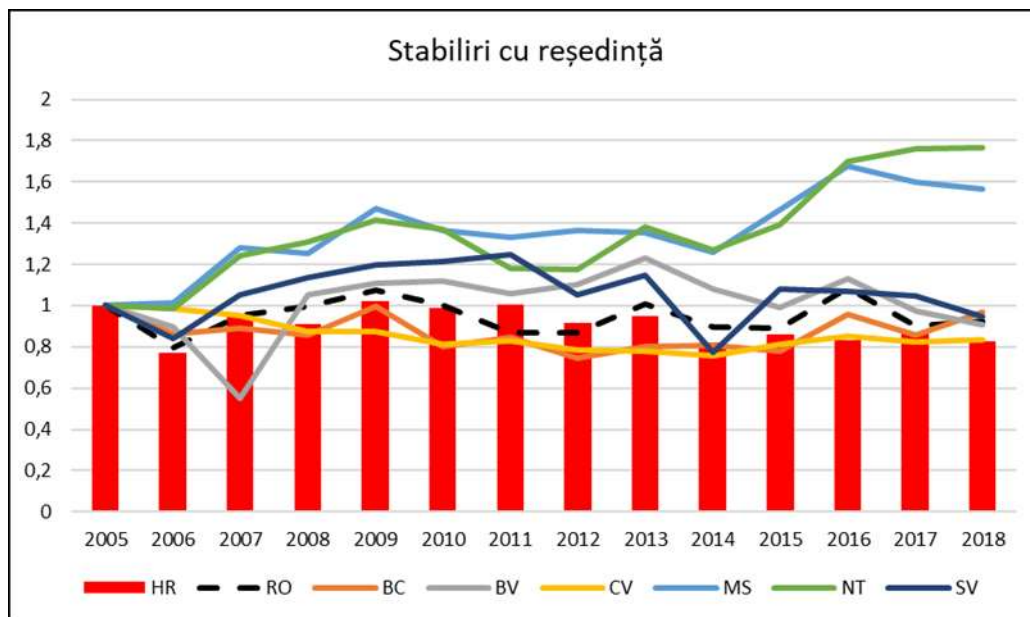
Sursa: INS TEMPO, Planificatio 2020

Mortalitatea infantilă sub 1 an este puțin peste media pe țară, dar rămâne sub  $1^0/_{00}$  ( $0,979^0/_{00}$ ) și sub rata județelor Suceava, Mureș, Covasna și Bacău.

Mișcarea naturală a populației județului Harghita în perioada 2005 – 2018 este prezentată în figurile 91, 92, 93 și 94. În anul 2018 se înregistrează o scădere de 17,47% a stabilirilor cu reședință în județul Harghita față de anul de referință 2005 (figura 91).

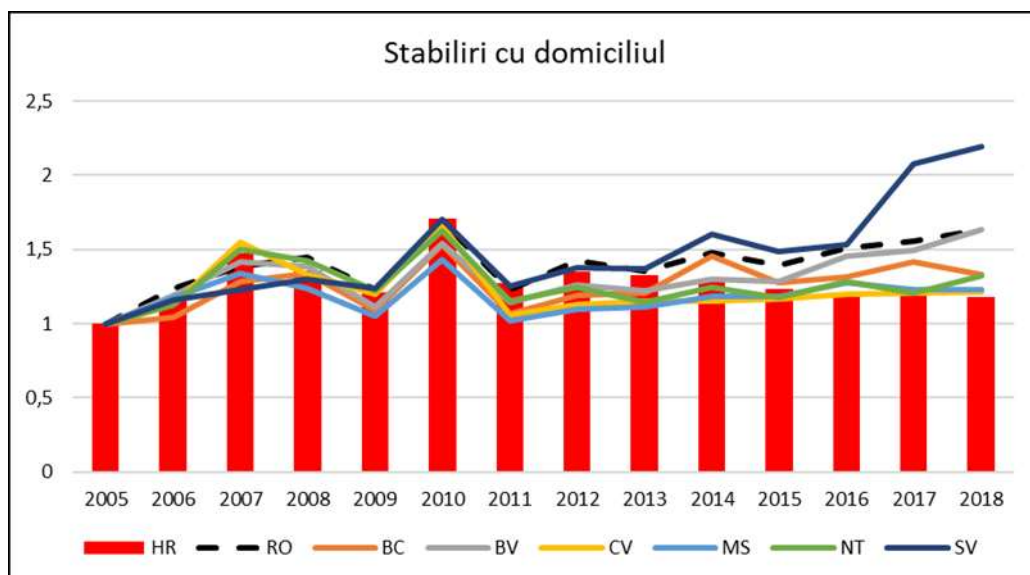
Totuși în cazul județului Harghita mișcarea naturală a populației nu este atât de semnificativă în perioada vizată, ca și în cazul județelor Mureș, Neamț sau Suceava.

91. Fig. – Stabiliri cu reședință în România, județul Harghita și județele limitrofe



Sursa: INS TEMPO, Planificatio 2020

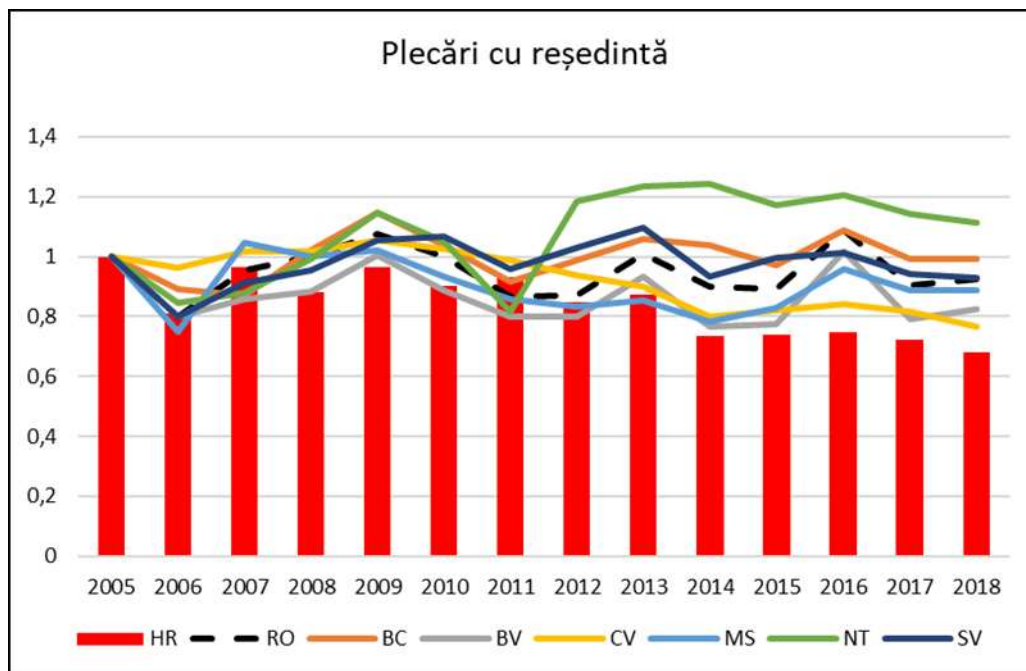
92. Fig. – Stabiliri cu domiciliul în România, județul Harghita și județele limitrofe



Sursa: INS TEMPO, Planificatio 2020

În ceea ce privește stabilirile cu domiciliul (figura 92), anii 2007 și 2010 prezintă o creștere a populației din punct de vedere al stabilirilor cu domiciliul atât la nivel de țară cât și la nivelul județelor, ca în 2011 situația să revină la cea din 2009. În județul Harghita după a creștere ușoară în 2012, trendul este descrescător până în 2018, însă rămâne pozitiv față de anul de referință 2005.

93. Fig. – Plecări cu reședința în România, județul Harghita și județele limitrofe

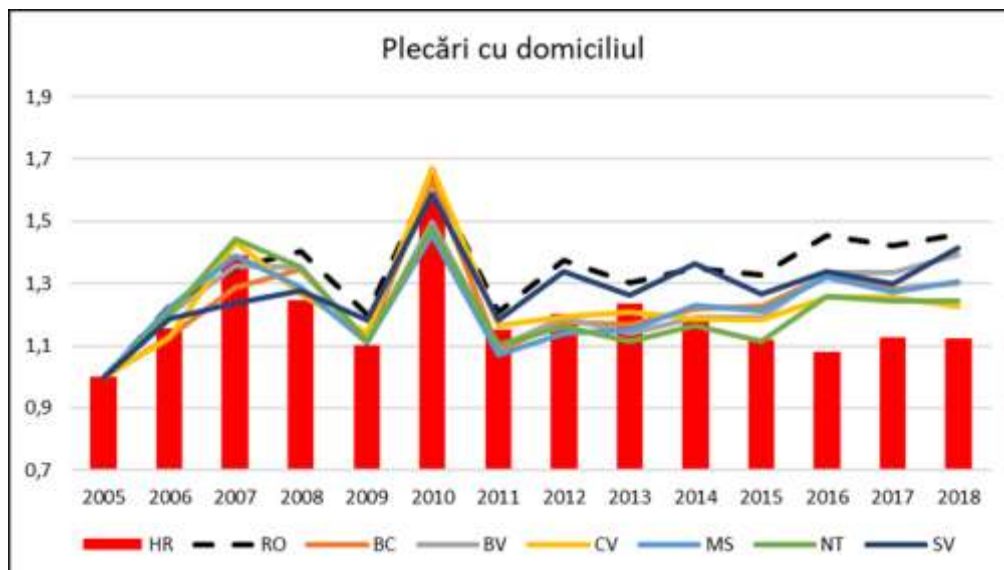


Sursa: INS TEMPO, Planificatio 2020

În anul 2005 s-au înregistrat 5849 de plecări cu reședința din județul Harghita (figura 93), iar în 2018, 3988. În 2018 soldul schimbărilor de reședință al populației județului Harghita este unul pozitiv, 4256 stabiliri și 3988 plecări, un spor de 268 schimbări de reședință.

Soldul schimbărilor de domiciliu este negativ, 3752 plecări și 3251 stabiliri, cu 501 mai multe plecări decât stabiliri de domiciliu.

94. Fig. – Plecări cu domiciliul în România, județul Harghita și județele limitrofe



Sursa: INS TEMPO, Planificatio 2020

Plecările cu domiciliul în 2007 și 2010 au crescut cu 38%, respectiv 56% față de 2005. În 2018 cu 12% au crescut plecările cu domiciliul față de 2005, însă cifra este cu 44% mai mică decât în 2010 (figura 94).

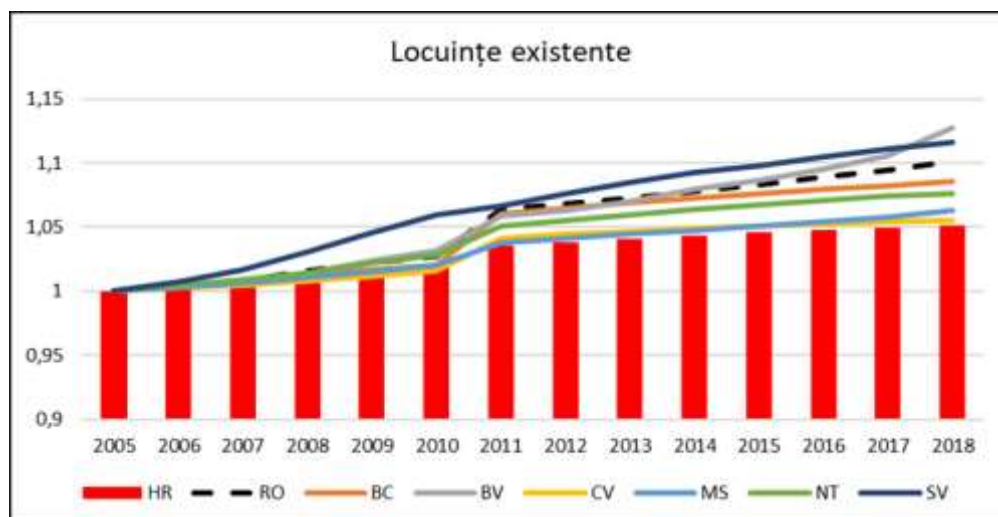
#### Profilul demografic și social al județului Harghita

Densitatea populației în județ este scăzută (49,99 locuitor/km<sup>2</sup>), sub cea înregistrată la nivel regional sau național. În perioada 2005 -2018 populația județului a scăzut cu 2,17 % față de 2005, înregistrând un declin continuu. Evoluția structurii pe grupe de vârstă arată un proces de îmbătrânire. Ponderea vârstnicilor mărindu-se de la 13,19% în 2005 la 16,55% în 2018. Această evoluție a fost influențată pe de o parte, de scăderea natalității, iar, pe de altă, parte de procesul migrațional al populației. Această tendință de îmbătrânire a populației va continua, județul Harghita fiind puternic influențată de îmbătrânirea demografică. Evoluțiile demografice se desfășoară în mod diferit din punct de vedere teritorial. În județ există municipii cu economie dinamică și cu un echilibru demografic, dar există și localități cu acces dificil, cu o puternică tendință de îmbătrânire și depopulare. Rata de urbanizare a județului este scăzută. Rețeaua localităților cuprinde 4 municipii, 5 orașe și 58 comune.

#### Fondul locativ

Fondul de locuințe a crescut constant în toate județele și la nivel național. În județul Harghita numărul lor a crescut de la 129748 în 2005, la 136367 în 2018. Există o anumită particularitate înregistrată în raportul populație/locuințe: fondul de locuințe a crescut în timp ce numărul populației a înregistrat o dinamică descendentă.

95. Fig. – Locuințe existente în România, județul Harghita și județele limitrofe

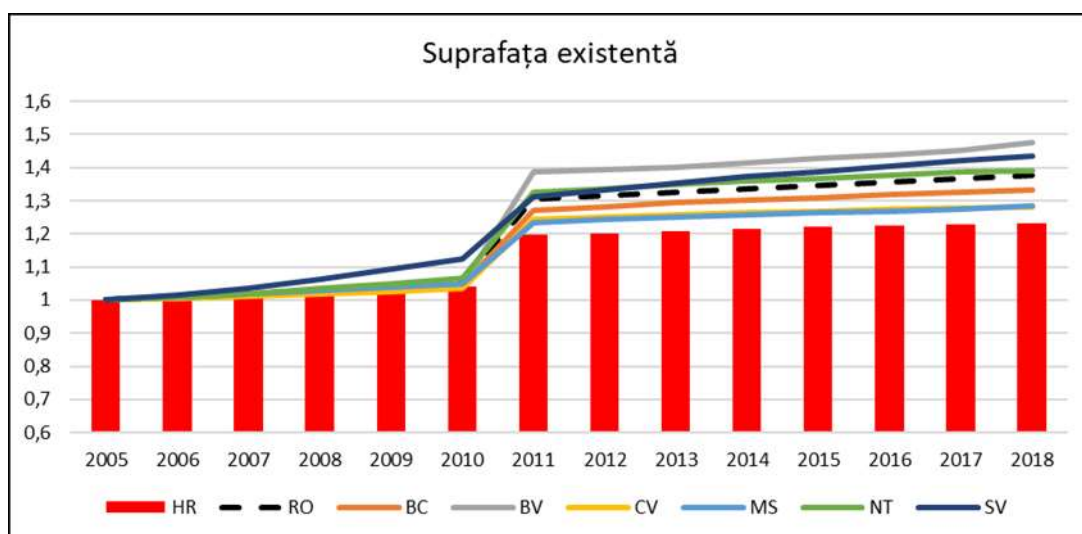


Sursa: INS TEMPO, Planificatio 2020

Suprafața acestor locuințe a însumat 5053054 mp în 2005, cu tendință de creștere ajungând la 6043456 în 2011 mp pentru 134389 locuințe. În 2018 suprafața locuințelor a fost 6232672 mp.

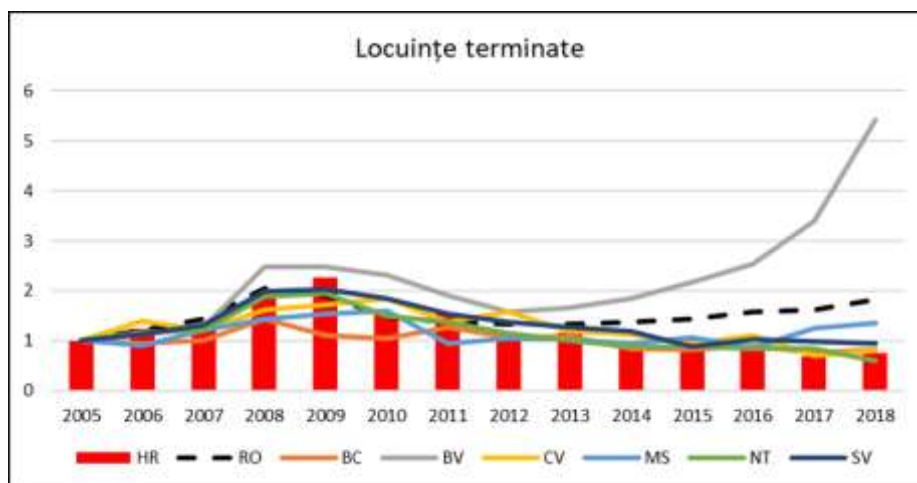
Numărul locuințelor terminate în cursul anului în județul Harghita a fost cel mai mare în anul 2008 (644 de locuințe), cel mai mic în anul 2017 (234). În 2018 numărul locuințelor terminate în județ a fost de 250. În județul Brașov trendul pozitiv a numărului locuințelor terminate este foarte accentuat, numărul acestora fiind 4007 în 2018.

96. Fig. – Suprafața locativă existentă în România, județul Harghita și județele limitrofe



Sursa: INS TEMPO, Planificatio 2020

97. Fig. – Locuințe terminate în România, județul Harghita și județele limitrofe



Sursa: INS TEMPO, Planificatio 2020





### **Provocări**

- i. Îmbătrânirea populației
- ii. Sărăcia și excluziunea socială
- iii. Sate izolate fără servicii de bază
- iv. Numărul redus de cămine pentru bătrâni
- v. Lipsa personalului calificat în servicii sociale
- vi. Situația copiilor și adulților cu handicap sever
- vii. Lipsa locuințelor protejate pentru copii și tineri cu handicap

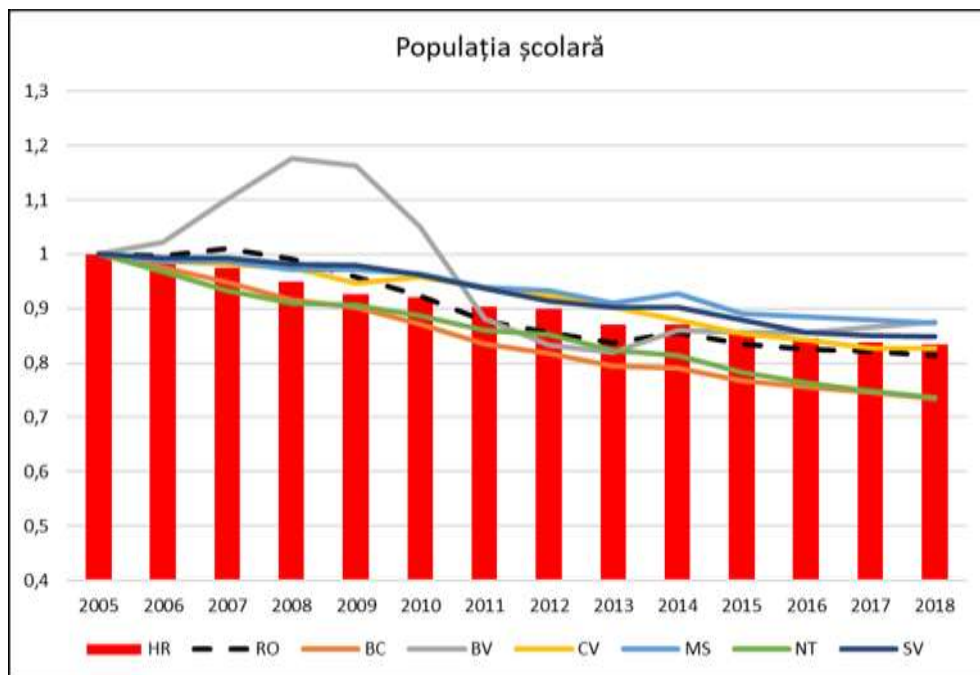
### **Oportunități**

#### Educație și cultură

Viața culturală a județului este bogată, cu evenimente și festivaluri care de-a lungul anilor s-au dezvoltat și au devenit puncte de atracție nu doar publicului local, ci și turiștilor din afara țării. Provocările în acest domeniu sunt realizarea sinergiei ofertelor culturale, deschiderea către abordări moderne, atractive care să ofere experiențe inedite tuturor categoriilor de vârstă. În ceea ce privește industria creativă, aceasta trebuie sprijinită din toate punctele de vedere, din perspectiva managerială, de know-how și pragmatism. Nu în ultimul rând, este nevoie de a da încredere capitalului autohton.

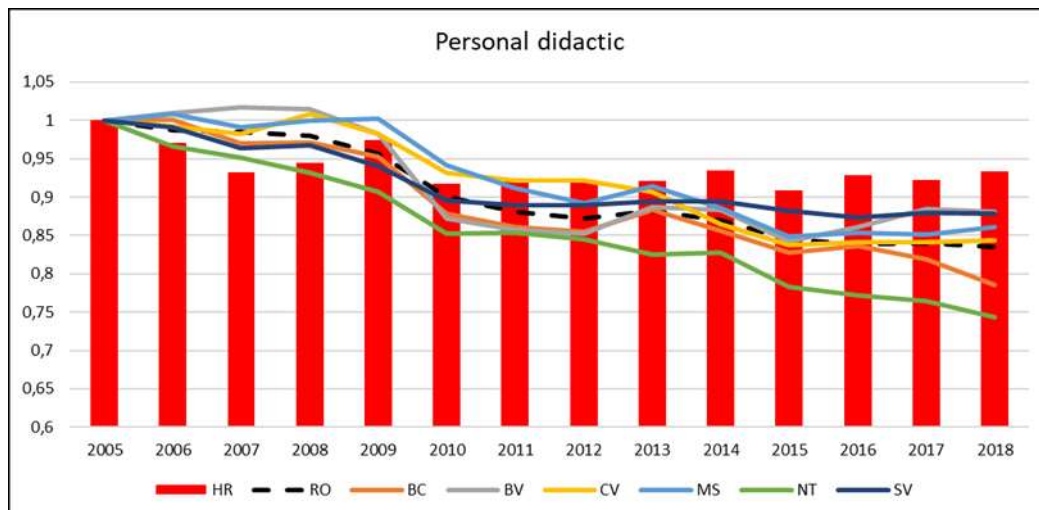
În 2005 în județul Harghita la o populație școlară de 62488 au fost 4481 persoane angajate ca personal didactic. În 2018 populația școlară a numărat 52090, iar numărul de personal didactic 4184 (Figurile 98 și 99).

98. Fig. – Populația școlară în România, județul Harghita și județele limitrofe



Sursa: INS TEMPO, Planificatio 2020

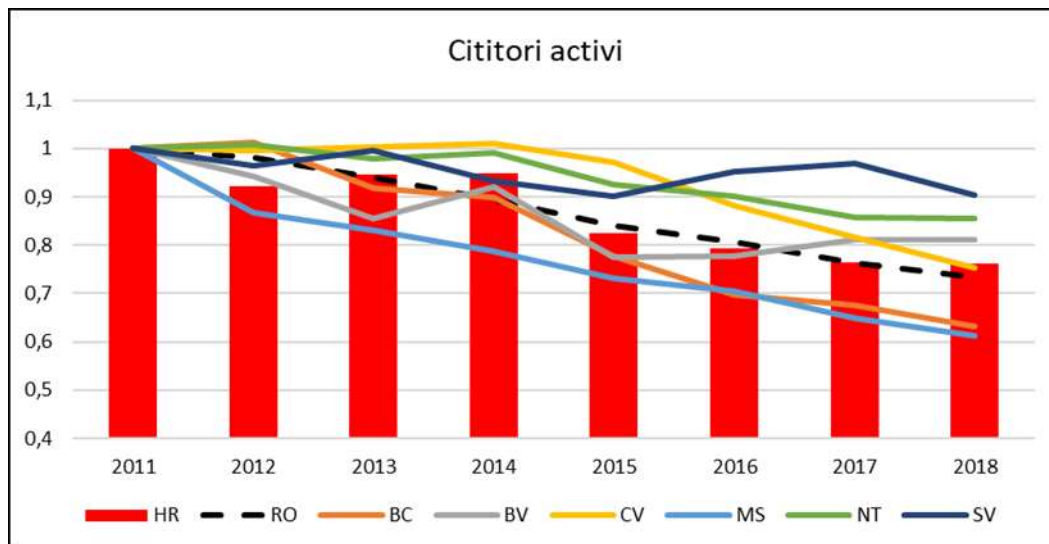
99. Fig. – Personal didactic în România, județul Harghita și județele limitrofe



Sursa: INS TEMPO, Planificatio 2020

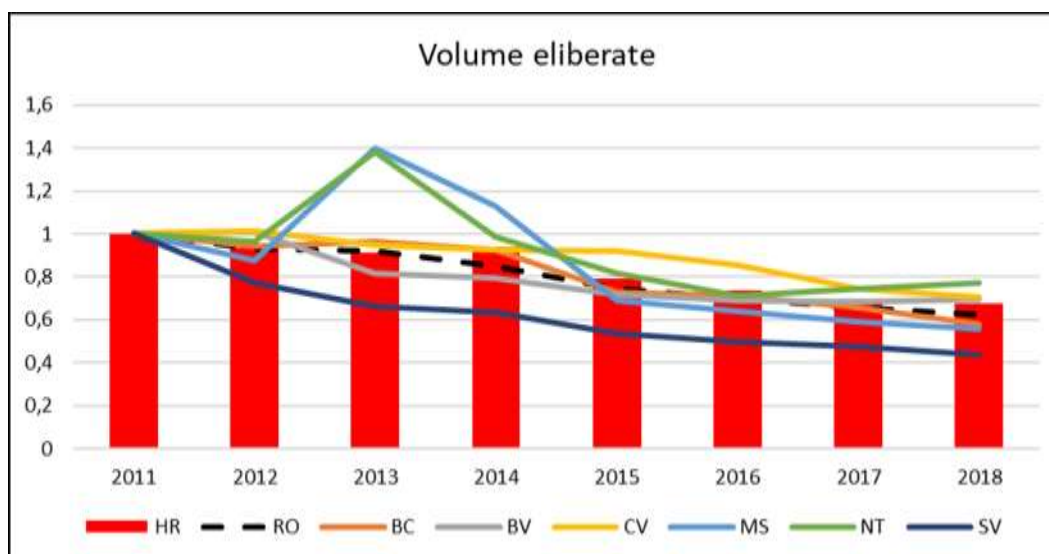
În perioada analizată, Figurile 100 și 102, numărul consumatorilor de cultură în județul Harghita în segmentul cititorilor activi a scăzut de la 64199 (2005) la 48876 (2018), iar a vizitatorilor de muzee de la 117530 (2005) la 97077 (2018).

100. Fig. – Cititori activi în România, județul Harghita și județele limitrofe



Sursa: INS TEMPO, Planificatio 2020

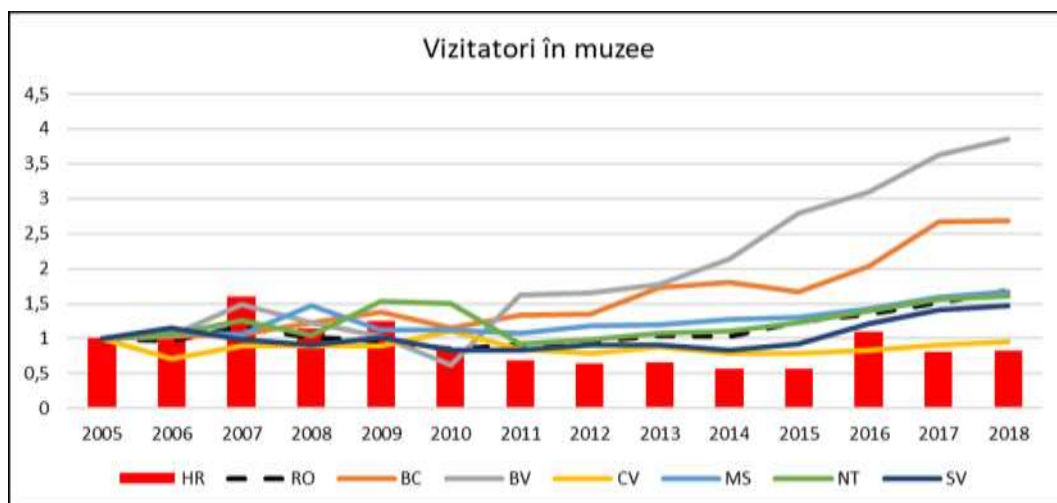
101. Fig. – Volume eliberate în România, județul Harghita și județele limitrofe



Sursa: INS TEMPO, Planificatio 2020

În ceea ce privește numărul volumelor publicate, județul Harghita se situează puțin peste media pe țară în 2018, dar din 2014 cu o tendință negativă constantă.

102. Fig. – Vizitatori în muzee în România, județul Harghita și județele limitrofe



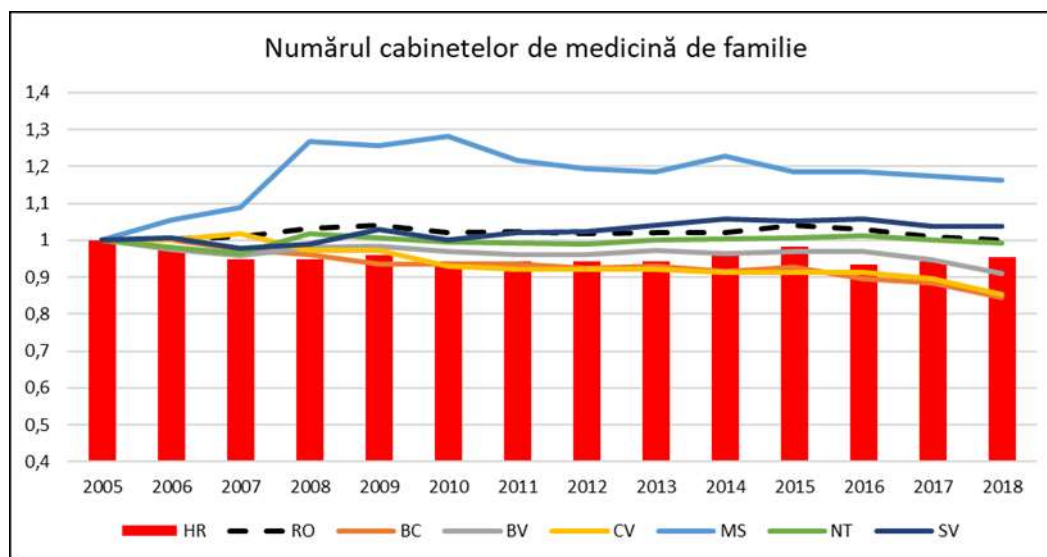
Sursa: INS TEMPO, Planificatio 2020

#### Provocări

- i. Lipsa sinergiei în domeniu
- ii. Educarea la consumul conștient de cultură a populației
- iii. Lipsa sprijinului pentru domenii inovatoare, creative
- iv. Valorificarea serviciilor și produselor culturale

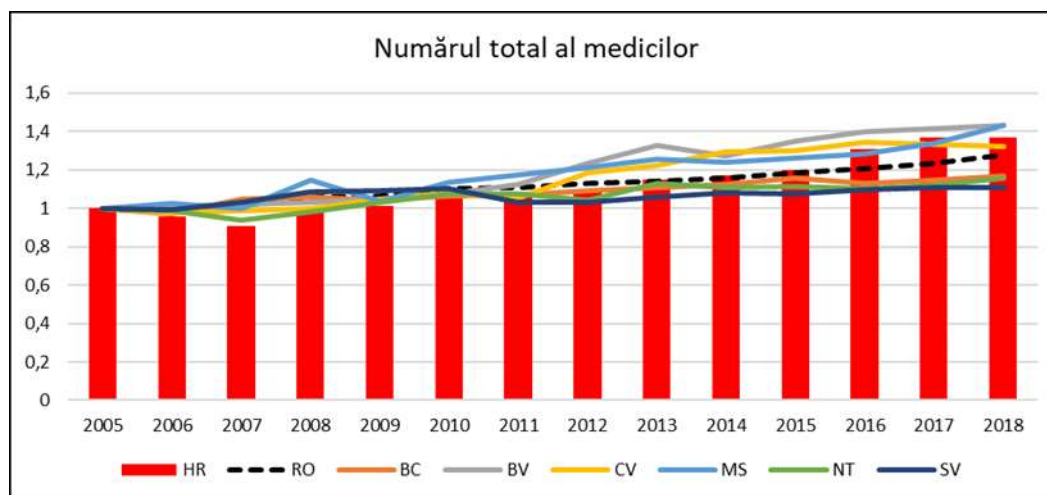
Sănătate

103. Fig. – Cabinete de medicină de familie în România, județul Harghita și județele limitrofe



Sursa: INS TEMPO, Planificatio 2020

104. Fig. – Numărul total al medicilor în România, județul Harghita și județele limitrofe



Sursa: INS TEMPO, Planificatio 2020

În județul Harghita în perioada 2005-2018 numărul total al medicilor a crescut de la 423 la 579 (figura 104), însă numărul cabinetelor medicilor de familie a scăzut de la 171 la 163 (figura 103). Scăderea numărului cabinetelor medicilor de familie se observă și în cazul județelor Bacău, Brașov și Covasna.

În mediul rural, accesul persoanelor la servicii de sănătate se realizează, de regulă, prin intermediul medicilor de familie. Deși în mediul rural trăiesc mai mult de jumătate din locuitorii județului. În mediul



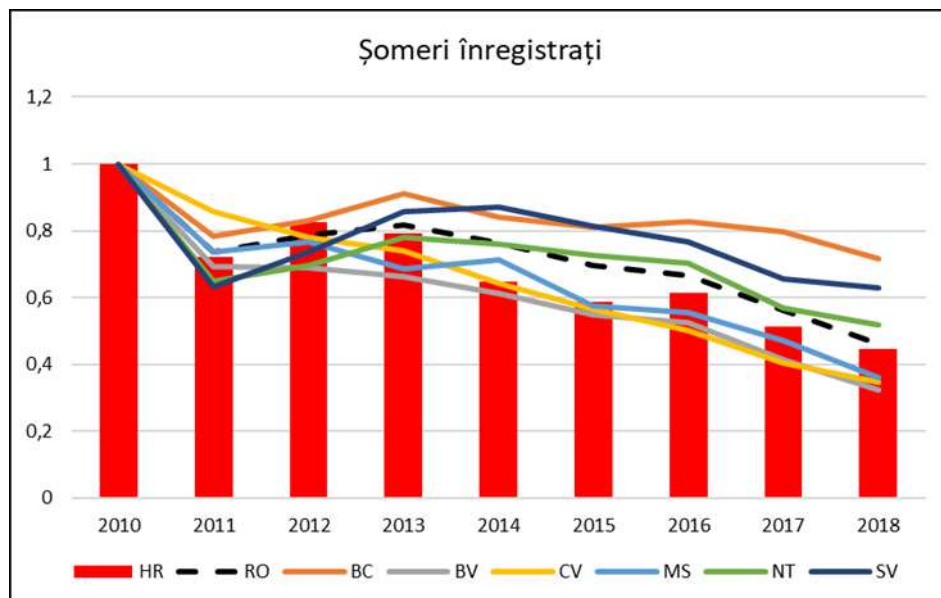
rural nu există unități sanitare de specialitate publice sau private, doar cabinete de stomatologie în comunele mai mari. Pacienții din mediul rural au acces limitat la servicii medicale de specialitate. Factorii care condiționează accesibilitatea sunt: distanța dintre domiciliu și oraș, starea drumurilor de legătură cu localitatea urbană, condițiile și posibilitățile de transport în comun, factorul timp și nu în ultimul rând, factorul financiar.

#### Provocări

- i. Birocrația excesivă
- ii. Distanțele mari între localități
- iii. Indisponibilitatea personalului medical
- iv. Lipsa parteneriatelor strategice
- v. Mobilitatea personalului (asistenți, medici) calificat
- vi. Lipsa echipamentelor medicale mobile

Economie

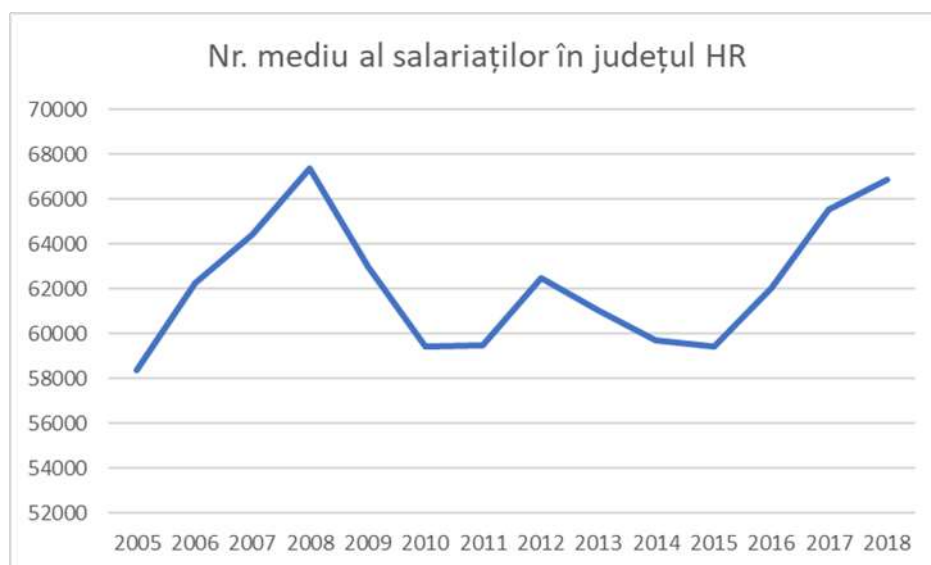
105. Fig. – Numărul șomerilor înregistrați în România, județul Harghita și județele limitrofe



Sursa: INS TEMPO, Planificatio 2020

La sfârșitul anului 2018 numărul șomerilor înregistrați în județul Harghita a fost de 5705 persoane, cu 7072 mai puțin față de anul 2005.

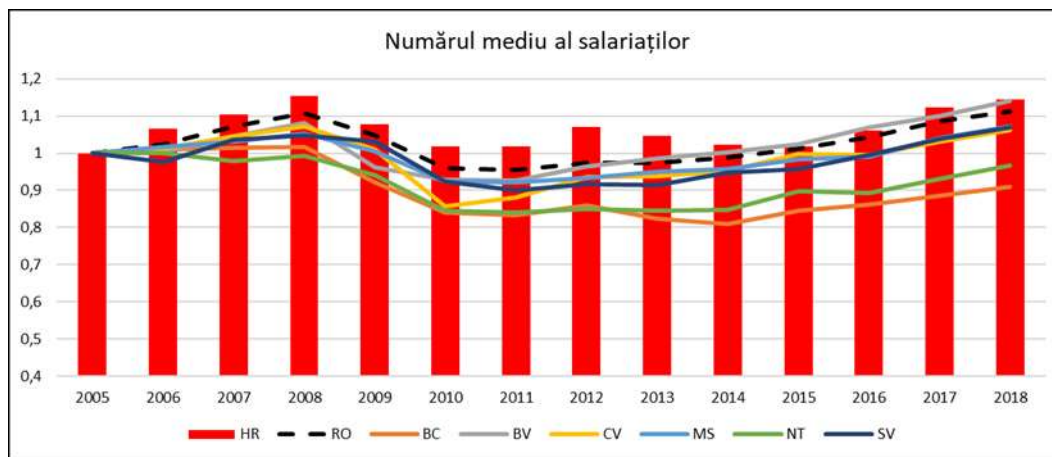
106. Fig. – Numărul mediu al salariaților în județul Harghita



Sursa: INS TEMPO, Planificatio 2020

Numărul mediu al salariaților la sfârșitul anului 2018 în județul Harghita a fost de 66886 persoane, cu 8492 mai mult față de 2005.

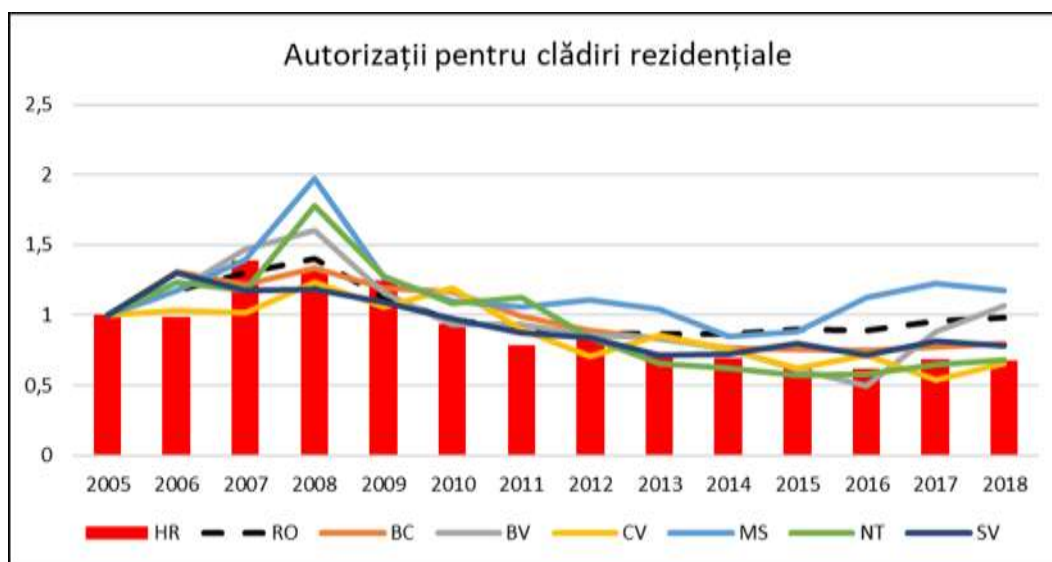
107. Fig. – Numărul mediu al salariaților în România, județul Harghita și județele limitrofe



Sursa: INS TEMPO, Planificatio 2020

Autorizații de construcție eliberate

108. Fig. – Evoluția autorizațiilor de construire pentru clădiri rezidențiale în România, județul Harghita și județele limitrofe

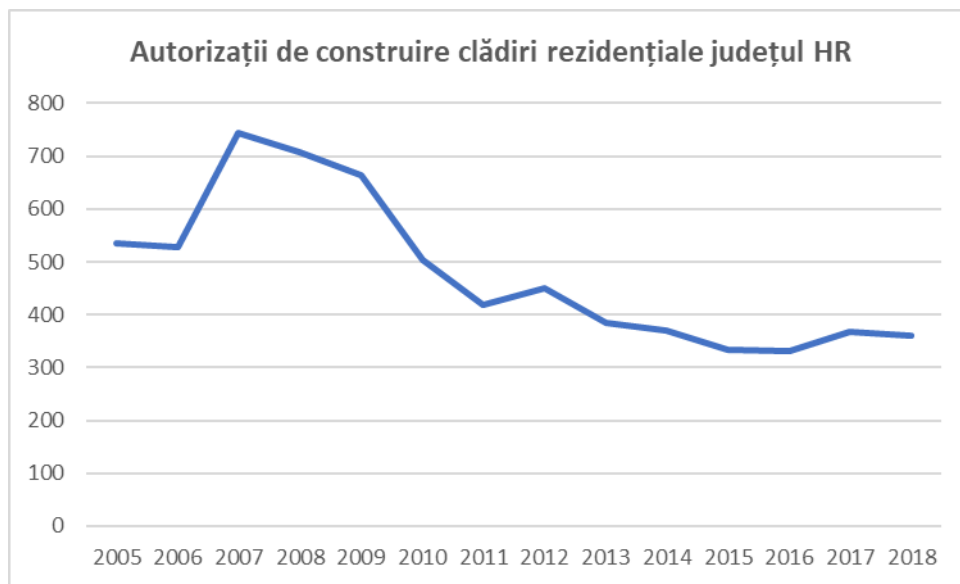


Sursa: INS TEMPO, Planificatio 2020

În perioada 2005-2018 numărul maxim de autorizații pentru construire clădiri rezidențiale au fost eliberate în 2007 într-un număr de 744. În 2018 361 de autorizații au fost eliberate, cu 30 mai mult decât în 2016 când această cifră a fost cea mai scăzută.

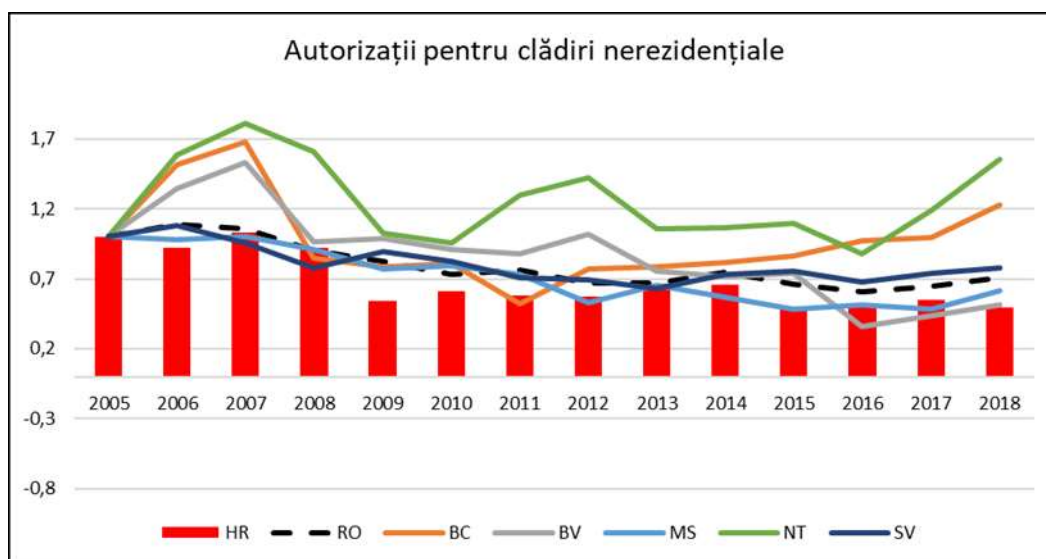


109. Fig. – Autorizații de construire clădiri rezidențiale în județul Harghita



Sursa: INS TEMPO, Planificatio 2020

110. Fig. - Evoluția autorizațiilor de construire pentru clădiri nerezidențiale în România, județul Harghita și județele limitrofe

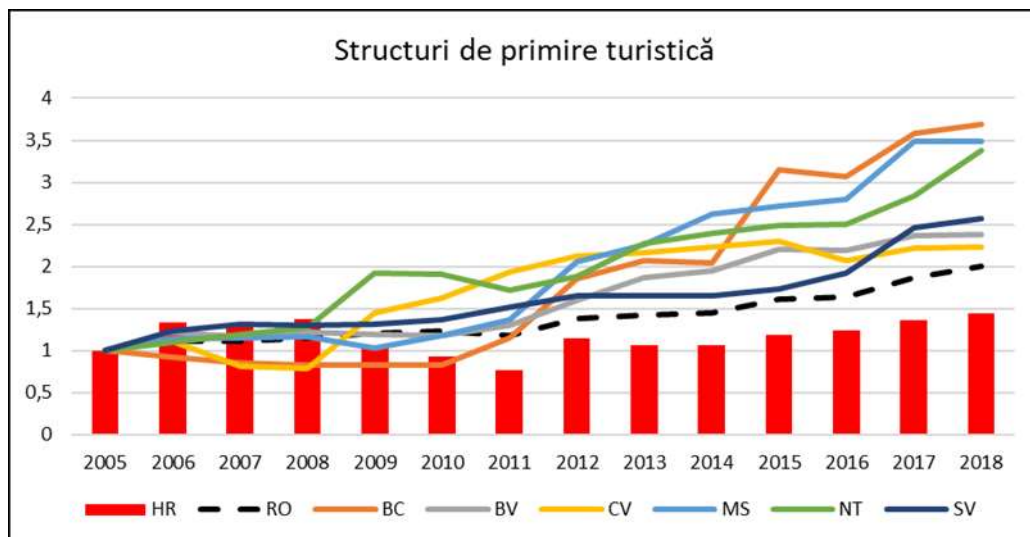


Sursa: INS TEMPO, Planificatio 2020

Numărul autorizațiilor de construire în scop nerezidențial, la nivelul județului Harghita a scăzut de la 408, numărul maxim în 2007, la 196 cel mai mic număr, în 2018.

Turism

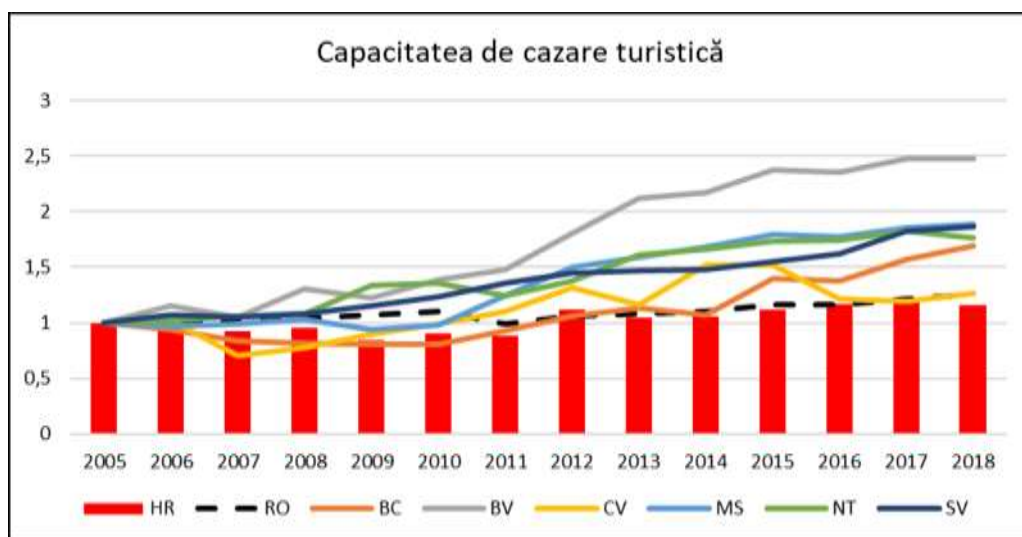
111. Fig. – Evoluția structurilor de primire turistică în România, județul Harghita și județele limitrofe



Sursa: INS TEMPO, Planificatio 2020

Creșterea numărului de structuri de primire turistică în județul Harghita este mult mai lentă decât în județele vecine și la nivel național. În timp ce în județul Brașov numărul structurilor de primire turistică a crescut de la 403 în 2005 la 961 în 2018, în județul Harghita numărul acestora a crescut de la 301 în 2005 la 434 în 2018.

112. Fig. - Evoluția capacității de cazare turistică în România, județul Harghita și județele limitrofe



Sursa: INS TEMPO, Planificatio 2020

Cea mai slabă creștere a capacității de cazare turistică s-a înregistrat în județul Harghita. De la 7644 de locuri în 2005 la 8889 în 2018. Județul Brașov dispune de cea mai mare capacitate de cazare turistică, cu 29832 locuri, urmat de județul Suceava cu 12152 de locuri și județul Mureș cu 11686 de locuri.

În 2018 cei mai mulți turiști au sosit în județele Brașov (1380277) și Mureș (571454), urmat de județul Suceava (figura 113). În Harghita în 2018 au fost înregistrați 220954 de turiști. Din 2015 numărul sosirilor de turiști în județul Harghita este mai mare decât media pe țară.

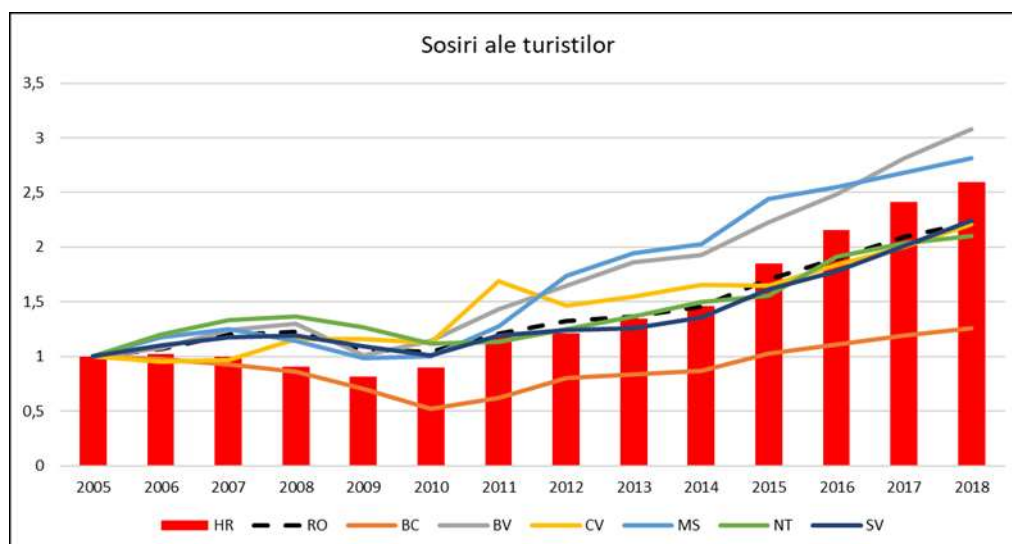
Înnoptările în județul Harghita au crescut de la 311165 în 2005, la 496118 în 2018 (figura 114), puțin peste media pe țară, însă sub înnoptările înregistrate în celelalte județe, mai puțin județul Covasna și Bacău.

În ultimii ani se poate observa o stagnare în evoluția capacității de cazare atât pe plan național cât și în județele analizate, însă capacitatea de cazare județene este peste media națională (figura 112).

Turiștii sosesc în număr mai mare în județele Mureș și Brașov. Numărul sosirilor de turiști are o tendință crescătoare și în cazul județului Harghita și se situează peste media pe țară (figura 113).

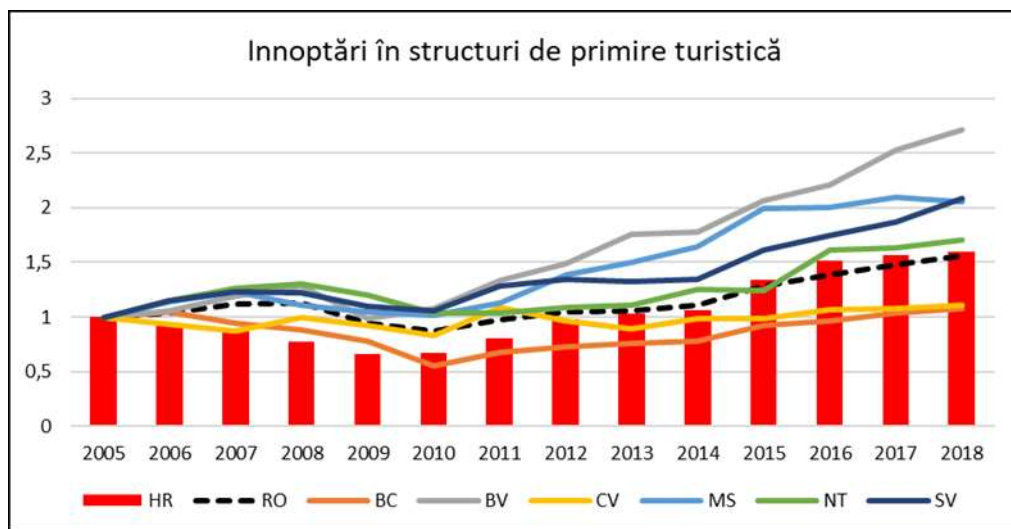
Din 2010 s-a înregistrat o creștere continuă și în ceea ce privește înnoptările înregistrate, ritmul creșterii în județul Harghita fiind similar cu cel național, însă într-o situație mai modestă decât județele Neamț, Suceava, Mureș și Brașov.

113. Fig. – Evoluția sosirilor de turiști în România, județul Harghita și județele limitrofe



Sursa: INS TEMPO, Planificatio 2020

114. Fig. – Evoluția înoptărilor în structurile de primire turistică în România, județul Harghita și județele limitrofe



Sursa: INS TEMPO, Planificatio 2020

#### Agricultura

Datorită structurii teritoriale și economice, județul Harghita are caracter preponderent rural (lipsa marilor orașe, zone montane, densitate scăzută a populației) și deci dependența economiei de sectorul agrar este mare.

În 2014 suprafața totală a județului Harghita este de 663890 ha, din care 395393 ha fiind reprezentat de terenuri agricole și 237574 ha de terenuri forestiere. Suprafața agricolă reprezintă 59,55% din suprafața totală, iar terenurile forestiere 35,78 %

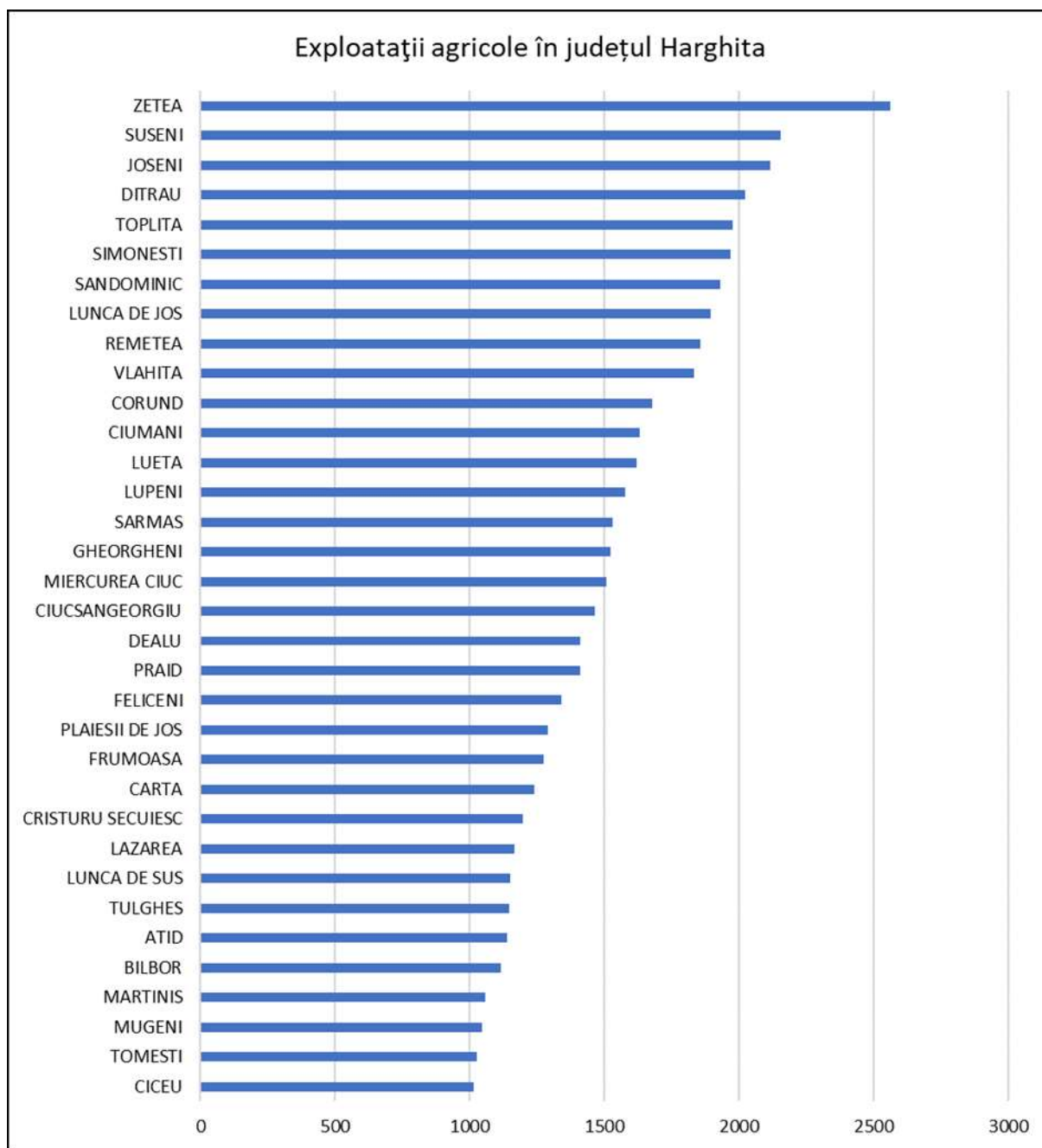
115. Tabel. – Structura suprafeței totale a județului Harghita după folosință

Suprafața totală ha	Teren agricol ha	Teren forestier ha	Teren neagricol și neforestier ha
663890	395393	237574	30923

Sursa: INS TEMPO, Planificatio 2020

În 2010 în județul Harghita au existat 72531 de exploatații agricole (număr) care au utilizat suprafețe agricole și/ sau care au deținut efective de animale. Distribuția acestora pe localități este prezentat în Figura 116, comuna Zetea situând pe locul 1 cu 2562 exploatații agricole, reprezentând 42,64 % din total.

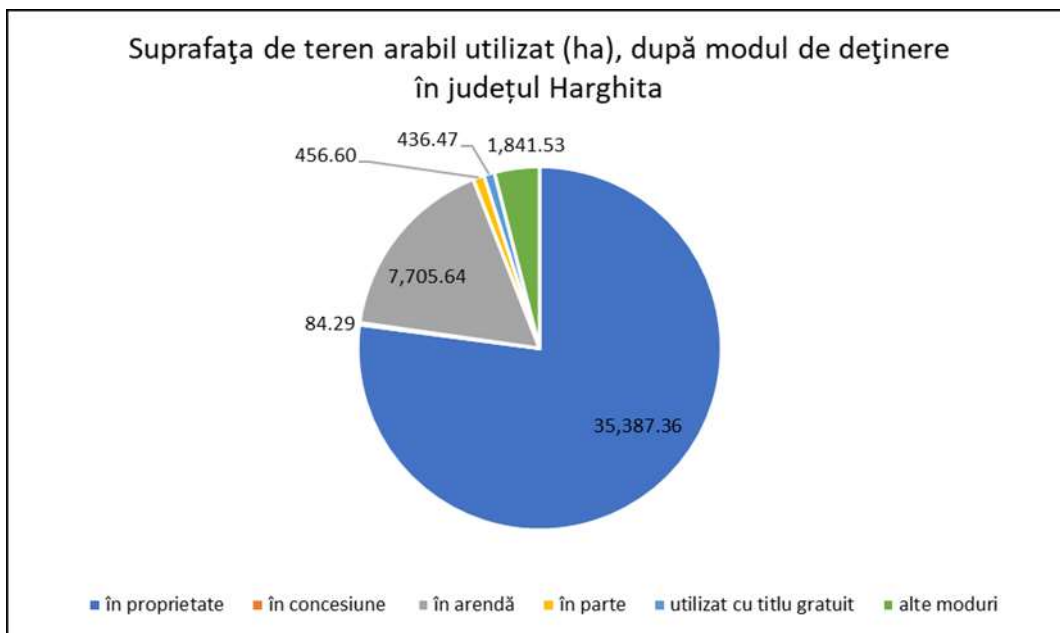
116. Fig. – Exploatații agricole în județul HR în 2010



Sursa: Recensământ agricol 2010, Planificatio 2020

77%, adică 35387,36 ha din suprafața de teren arabil utilizat (hectare), în județul Harghita, Figura 117, este în proprietate, iar 17% în arendă.

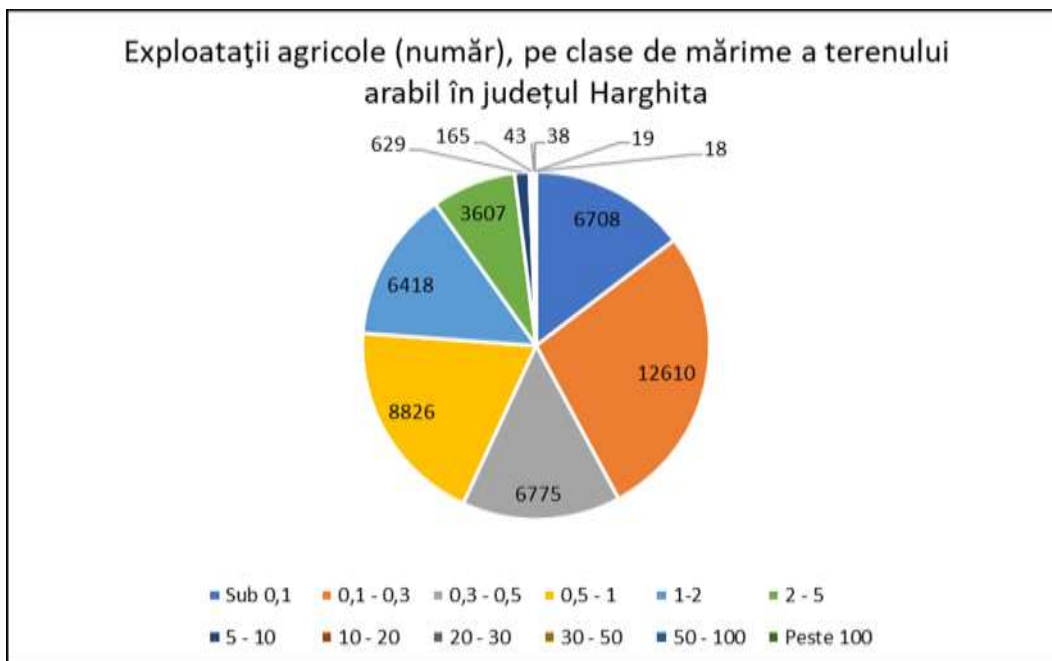
117. Fig. – Suprafața de teren arabil după modul de deținere în județul Harghita



Sursa: Recensământ agricol 2010, Planificatio 2020

Din numărul totalul de 45856 exploatații agricole în județul Harghita, doar 18 sunt de mărime mai mare de 100 ha și 19 de mărime între 50 - 100 ha. Cele mai multe suprafețe arabile sunt de mărimea 0,1-0,3 ha, 12610 la număr (figura 118). În județul Harghita producția agricolă de realizează pe mici parcele, gospodării de 30 subzistență.

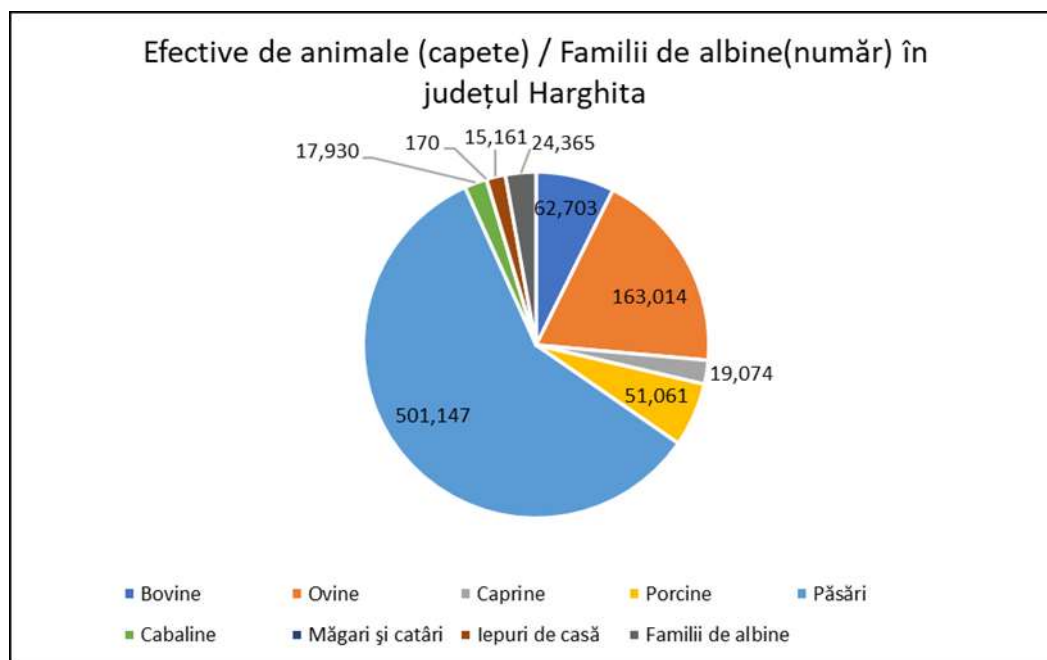
118. Fig. – Exploatațiile agricole după clasa de mărime în județul Harghita



Sursa: Recensământ agricol 2010, Planificatio 2020

	Specii de animale								
	Bovine	Ovine	Caprine	Porcine	Păsări	Cabaline	Măgari și catâri	Iepuri de casă	Familii de albine
JUDEȚUL HARGHITA	62,703	163,014	19,074	51,061	501,147	17,930	170	15,161	24,365

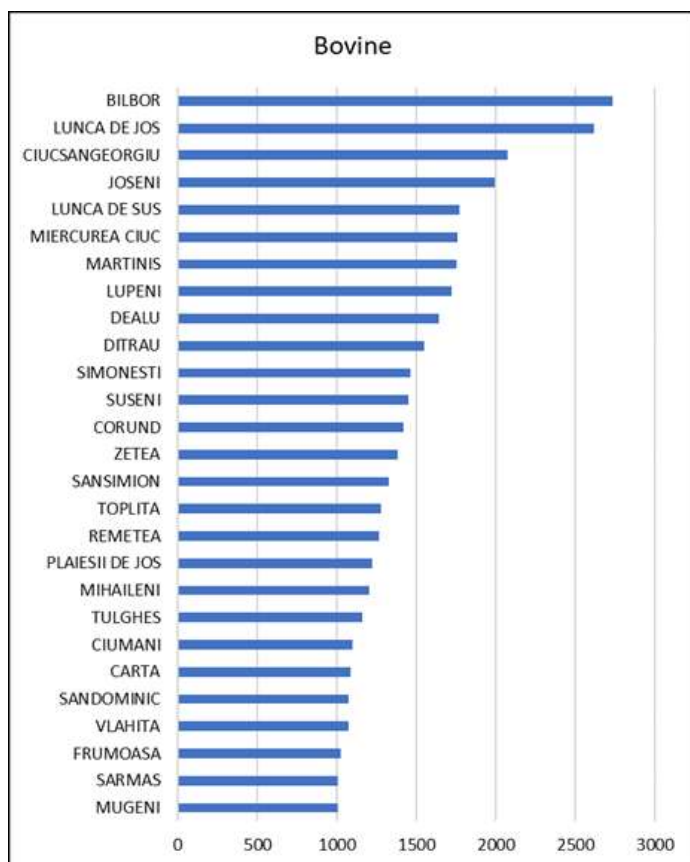
119. Fig. – Efectivul de animale în județul Harghita



Sursa: Recensământ agricol 2010, Planificatio 2020

Efectivul de animale în județul Harghita este prezentat în figura 119. După efectivul de păsări, ovinele, bovinele și porcinele fiind cele mai populare animale crescute în județ.

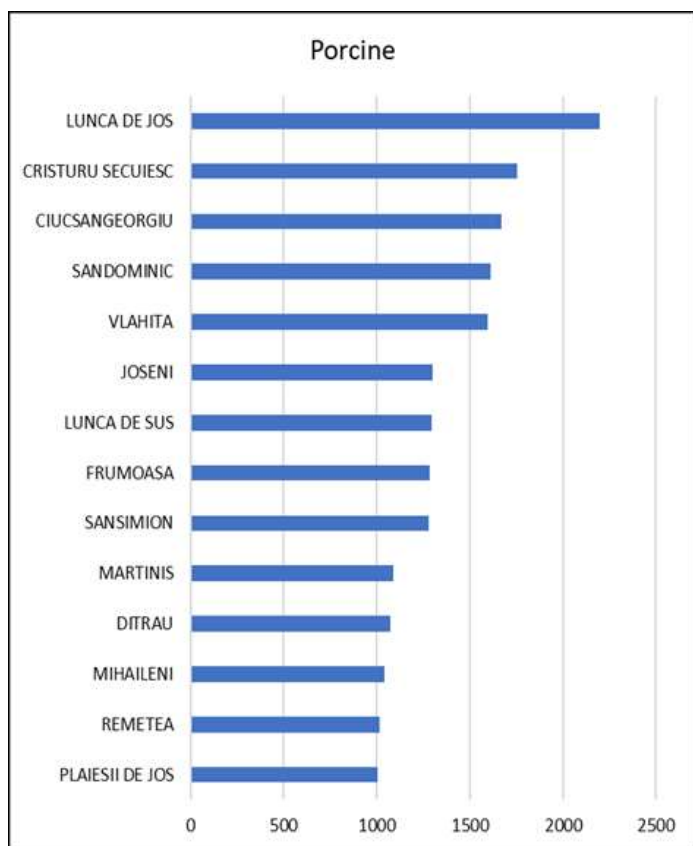
120. Fig. – Numărul bovinelor în județul Harghita



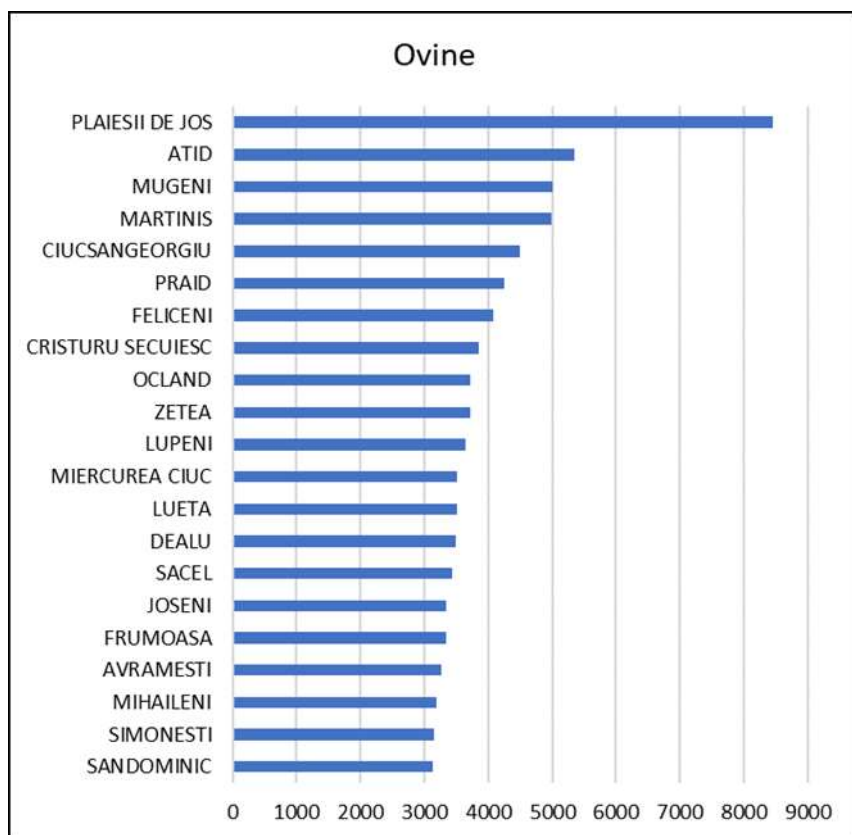




121. Fig. – Numărul porcinelor în județul Harghita



122. Fig. – Numărul ovinelor în județul Harghita



Sursa: Recensământ agricol 2010, Planificatio 2020

Cele mai importante zone de creștere a animalelor sunt: Bilbor, Lunca de jos, Ciucsângeorgiu, Plăieșii de Jos.

#### Agricultura și fondul forestier

Județul Harghita prin așezarea sa geografică și prin tradițiile sale este o zonă preponderent rural-agricolă. Cu toate că este o ramură tradițională, agricultura este slab integrată în economia de piață. În analiza economică a județului, sectoarele economice care se bazează pe resursele naturale existente, primar și secundar, nu reprezintă în actualul context un motor al economiei locale. Investițiile teritoriale integrate în așezările rurale cu activități potențial agricol semnificativ vor contribui la bunăstarea cetățenilor din zona rurală și urbană, precum și bunăstarea producătorilor agricoli.

Agricultura ecologică poate avea o contribuție majoră la dezvoltarea durabilă a agriculturii, la creșterea activităților economice cu o importantă valoare adăugată. Agricultura ecologică devine tot mai



importantă și competitivă, îndeplinind funcții cum ar fi protejarea mediului înconjurător. Piața de desfacere a produselor ecologice este în continuă creștere. Sprijinirea fermierilor în valorificarea acestor produse ar aduce bunăstare și dezvoltarea spațiului rural.

Creșterea bovinelor este o activitate tradițională a populației din județ. Sprijinirea acestui sector poate asigura stabilitatea forței de muncă în zona rurală și montană, iar diversitatea producțiilor pe care le realizează, consumul redus de energie și natura furajelor pe care le valorifică, conferă creșterii și exploataării bovinelor caracterul unei activități durabile și de perspectivă.

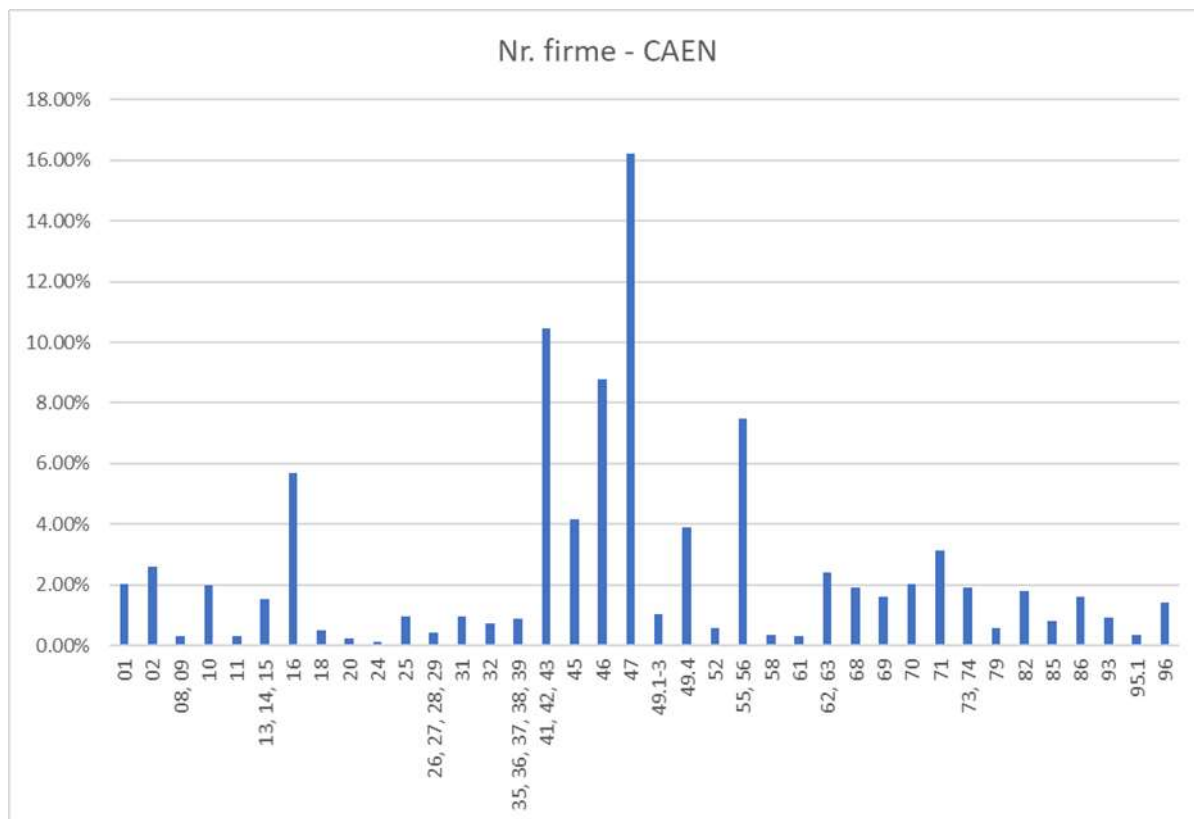
#### Provocări

- i. Neproductivitatea sectorului
- ii. Slaba calificare a angajaților în sector
- iii. Investițiilor inovatoare
- iv. Lipsa culturii antreprenoriale în zone rurale
- v. Masa critică a forței de muncă
- vi. Lipsa pieței de desfacere și valorificare a produselor agricole
- vii. Colaborarea între diverși actori economici
- viii. Percepția / mentalitatea despre rolul sectorului în dezvoltarea economică

#### Număr firme

În 2017 numărul total de firme înregistrate în județul Harghita a fost de 9426. Figura 123 arată profilul firmelor din județul Harghita conform activității principale, respectiv al codului CAEN. Astfel cele mai multe societăți comerciale sunt în domeniul comerțului cu amănuntul reprezentând 16,21% din totalul firmelor. Al doilea sector ca mărime după numărul de firme este domeniul construcțiilor, iar al treilea comerțul cu ridicata.

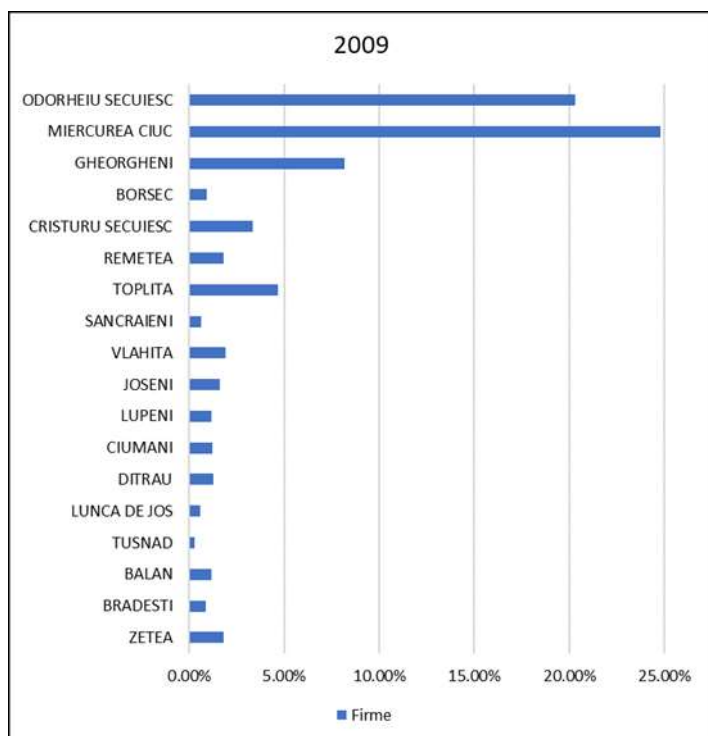
123. Fig. – Ponderea firmelor în județul Harghita după codul CAEN



Sursa: Lista Firme, Planificatio 2020

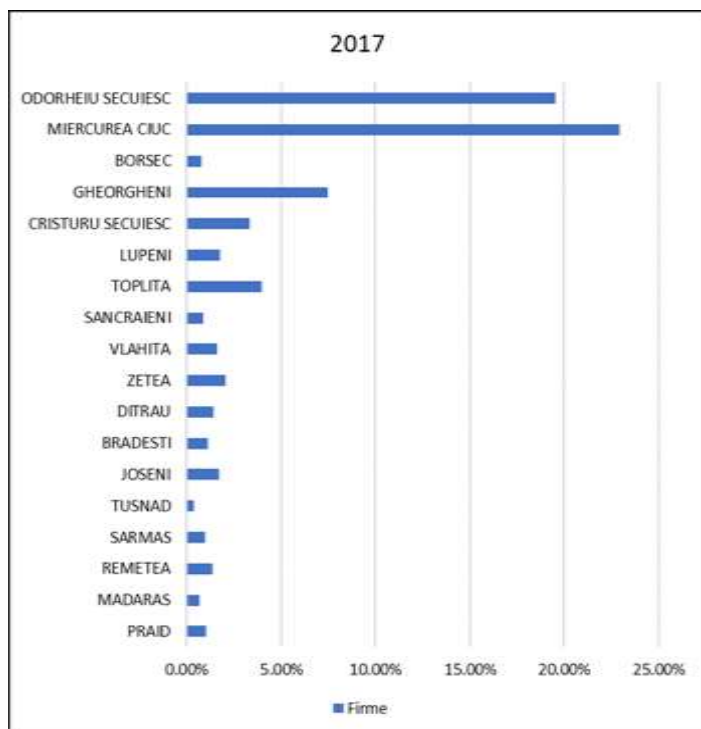
Evoluția numărului firmelor în orașele și comunele județului Harghita în anii 2009 și 2017 sunt prezentate în Figurile 124 și 125. În 2017 din numărul total al firmelor în județul Harghita, 22,92% au fost înregistrate în Miercurea Ciuc și 19,53% în Odorheiu Secuiesc. Locul 3, după numărul firmelor este ocupat de Municipiul Gheorgheni cu 7,48%.

124. Fig. – Ponderea firmelor în județul Harghita după sediul companiei în 2009



Sursa: Lista Firme, Planificatio 2020

125. Fig. – Ponderea firmelor în județul Harghita după sediul companiei în 2017

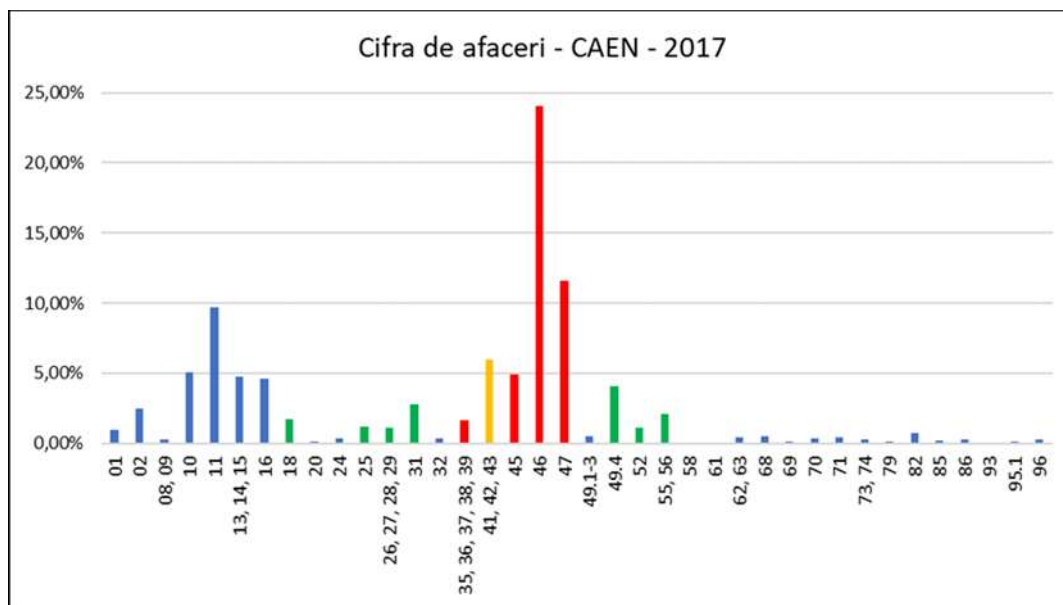


Sursa: Lista Firme, Planificatio 2020

Cifra de afaceri

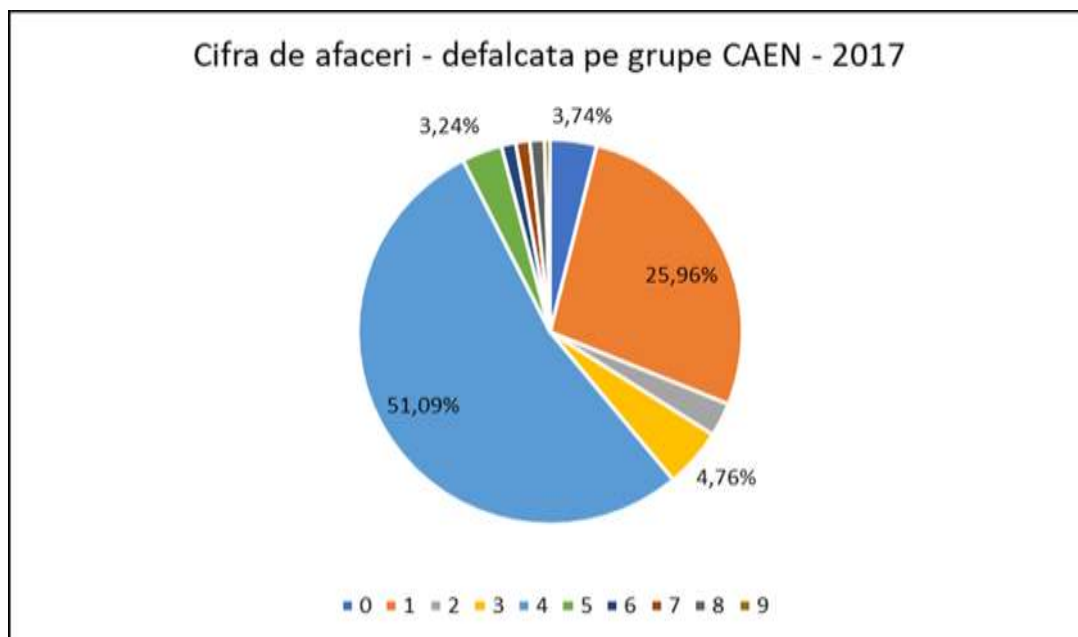
În ceea ce privește cifra de afaceri realizat pe anul 2017, Figura 51, observăm că domeniul care a realizat cea mai mare cifră de afaceri a fost comerțul cu ridicata (24, 03% din total), urmat de comerțul cu amănuntul (11,59%) și fabricarea băuturilor (9,72%).

126. Fig. – Ponderea cifrei de afaceri după cod CAEN în 2017



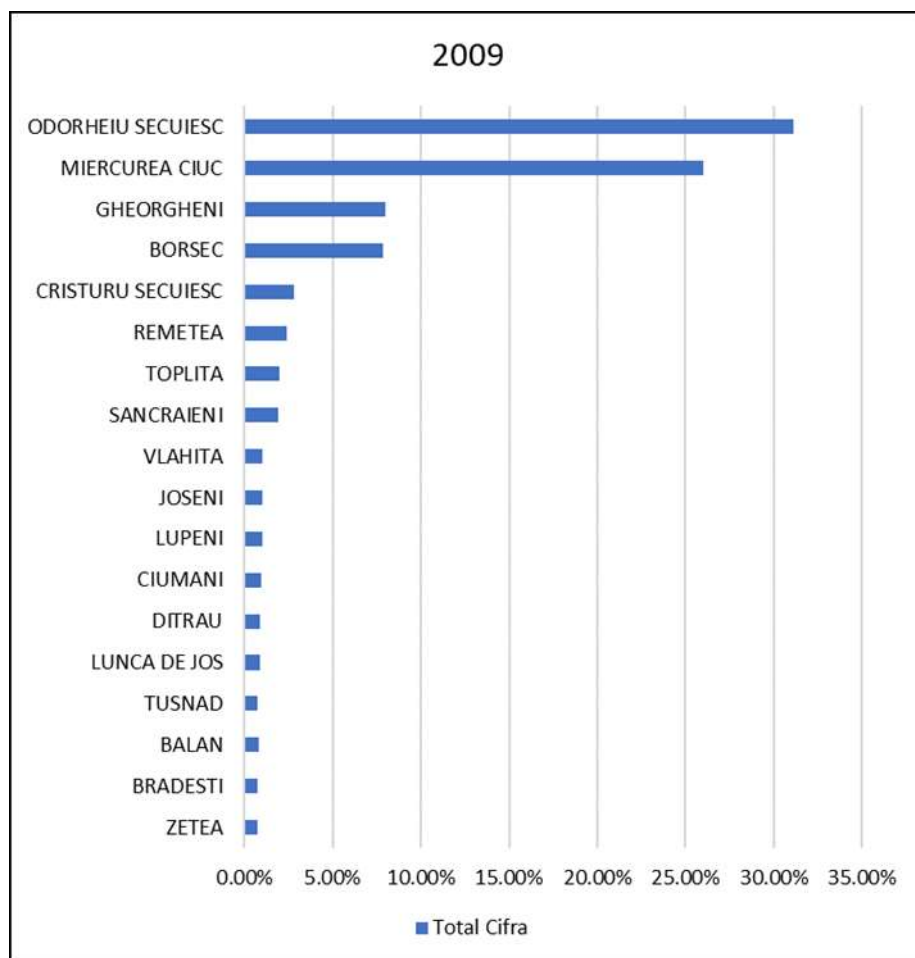
Sursa: Lista Firme, Planificatio 2020

127. Fig. – Cifra de afaceri realizat pe grupe CAEN în 2017



Sursa: Lista Firme, Planificatio 2020

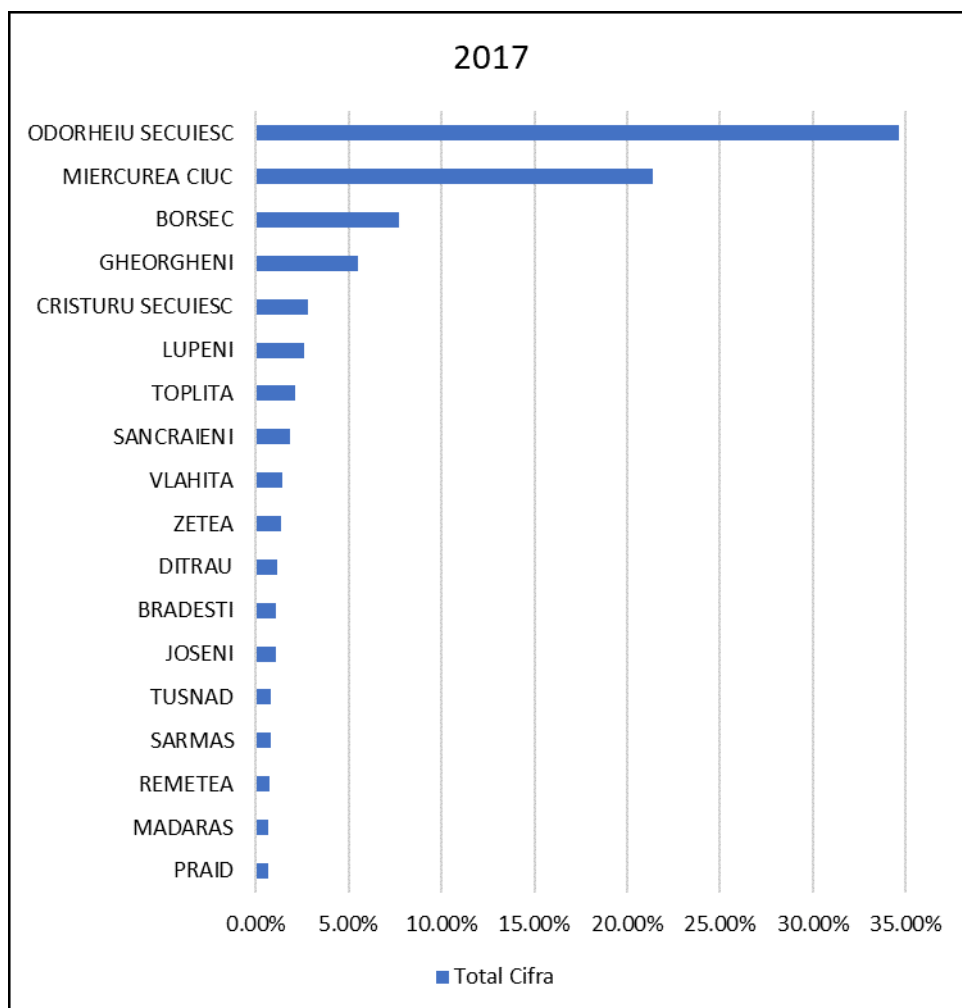
128. Fig. – Ponderea cifrei de afaceri după sediul companiei în 2009



Sursa: Lista Firme, Planificatio 2020

În 2009 ponderea cifrei de afaceri realizate de firmele din Odorheiu Secuiesc a fost de 31.07% (figura 128), urmat de firmele din Miercurea Ciuc cu 25.97%. Firmele din Gheorgheni au contribuit cu 7.99% din cifra de afaceri totală realizat de firmele din județul.

129. Fig. – Ponderea cifrei de afaceri în județul Harghita după sediul companiei în 2017



Sursa: Lista Firme, Planificatio 2020

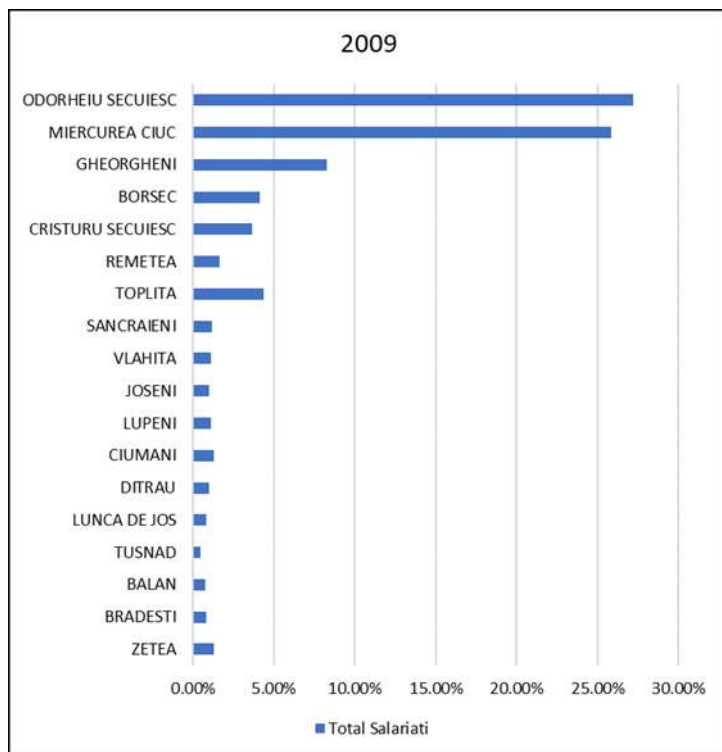
În 2017 ponderea cifrei de afaceri realizate de firmele din Odorheiu Secuiesc a fost de 34.62 % (figura 129), urmat de firmele din Miercurea Ciuc cu 21.40%. Firmele din Borsec au urcat pe locul trei cu 7.70 %. Firmele din Gheorgheni au realizat doar 5.52 % din total.

#### Numărul salariaților

În 2017 în județul Harghita cei mai mulți salariați lucrau în comerț, 5567 în comerțul cu amănuntul, 4436 în comerțul cu ridicata și firmele din industria ușoară (fabricarea de îmbrăcăminte, textile, piele etc.) cu un efectiv de salariați de 4745.

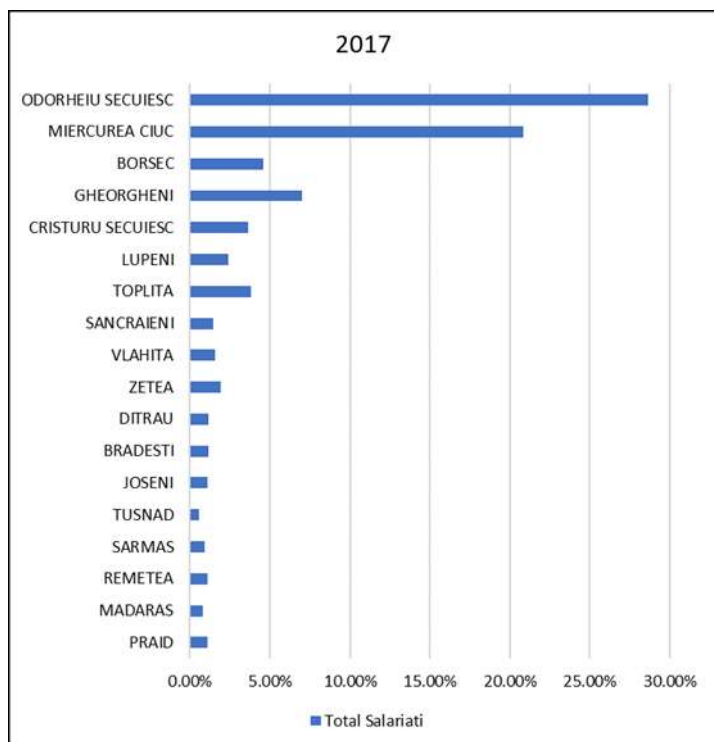


130. Fig. – Total salariați în județul Harghita după sediul angajatorului 2009



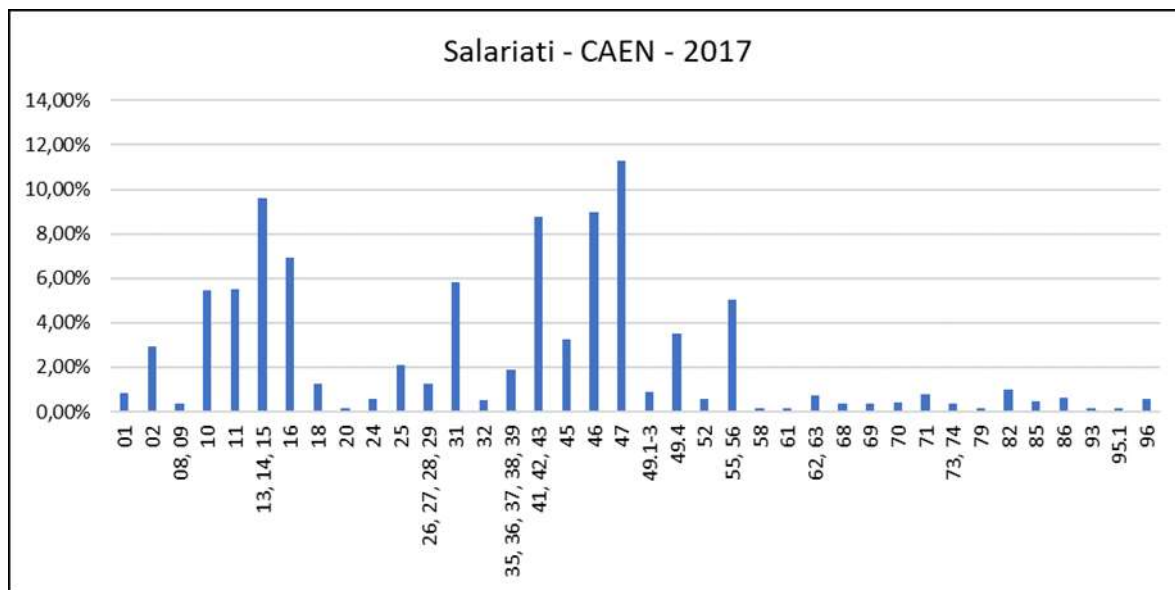
Sursa: Lista Firme, Planificatio 2020

131. Fig. – Total salariați în județul Harghita după sediul angajatorului 2017



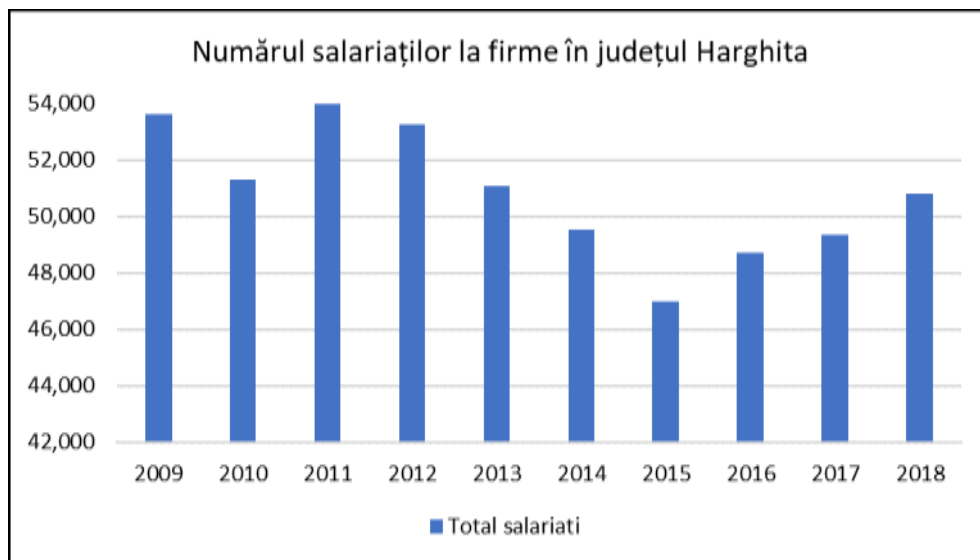
Sursa: Lista Firme, Planificatio 2020

132. Fig. – Ponderea numărului salariaților cupă cod CAEN în 2017



Sursa: Lista Firme, Planificatio 2020

133. Fig. – Numărul total al salariaților în județul Harghita

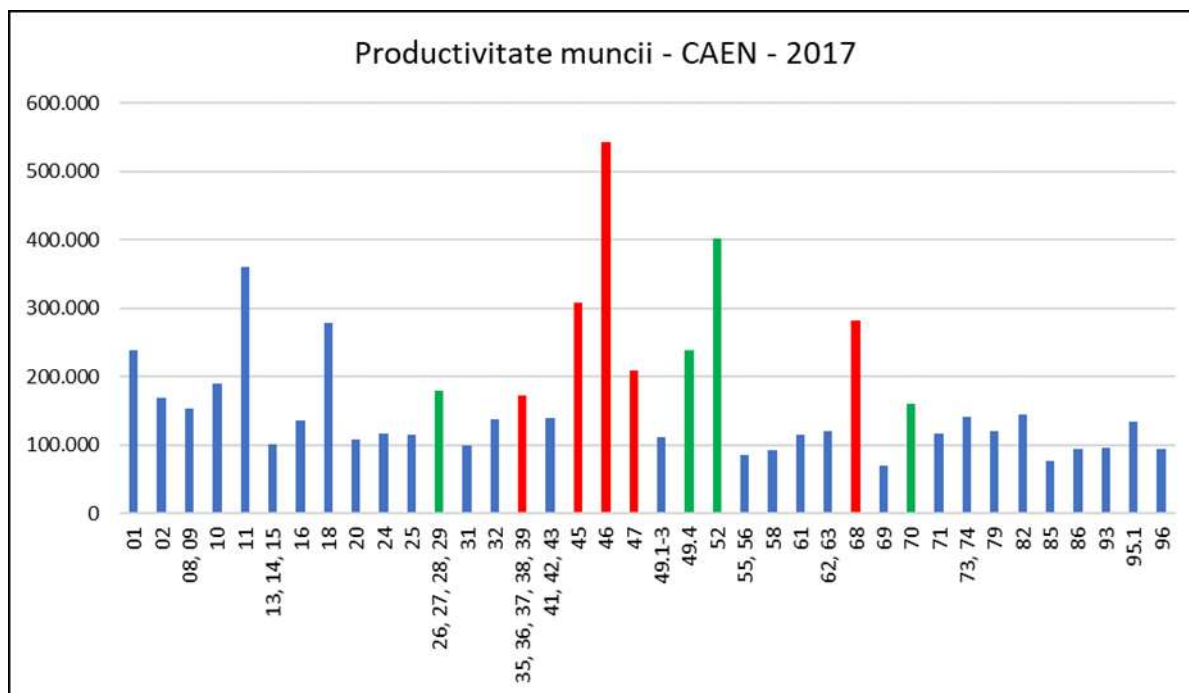


Sursa: Lista Firme, Planificatio 2020

După o cădere semnificativă a numărului salariaților din cadrul firmelor din județul Harghita (46991 de angajați în 2015), în 2018 numărul salariaților a crescut la 50797 de salariați, dar rămânând sub numărul maxim înregistrat în 2011 de 53971 de angajați.

Productivitatea firmelor

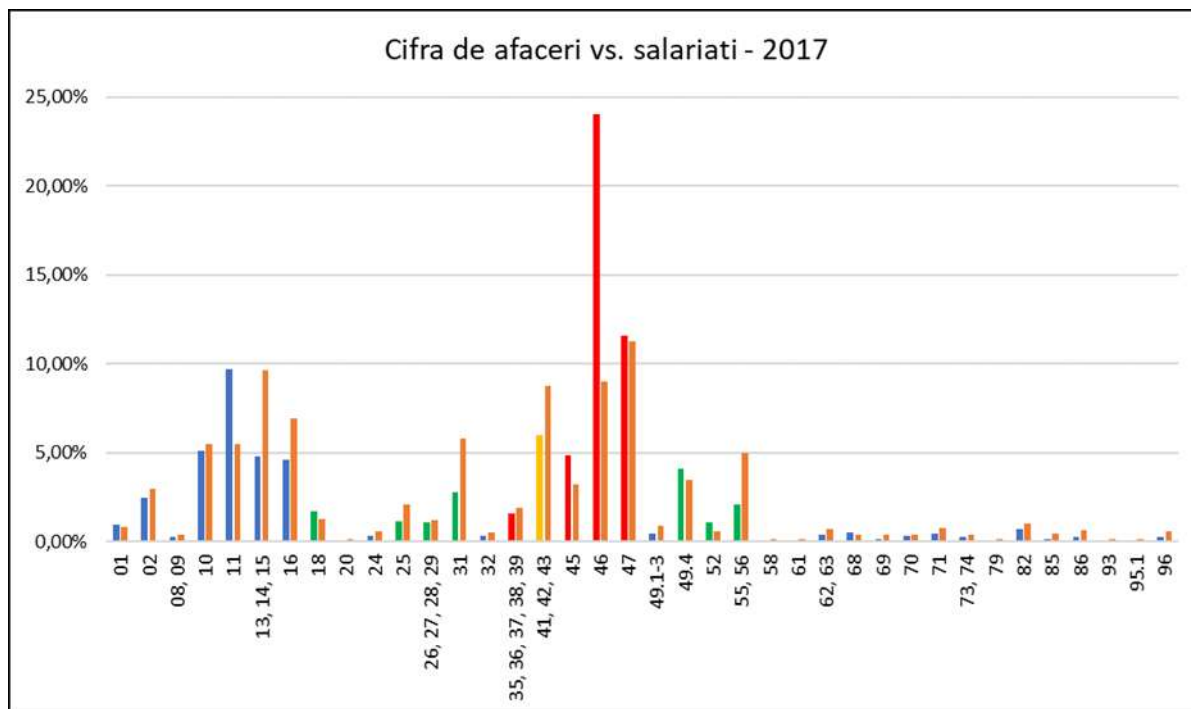
134. Fig. – Productivitatea muncii în 2017, județul Harghita



Sursa: Lista Firme, Planificatio 2020

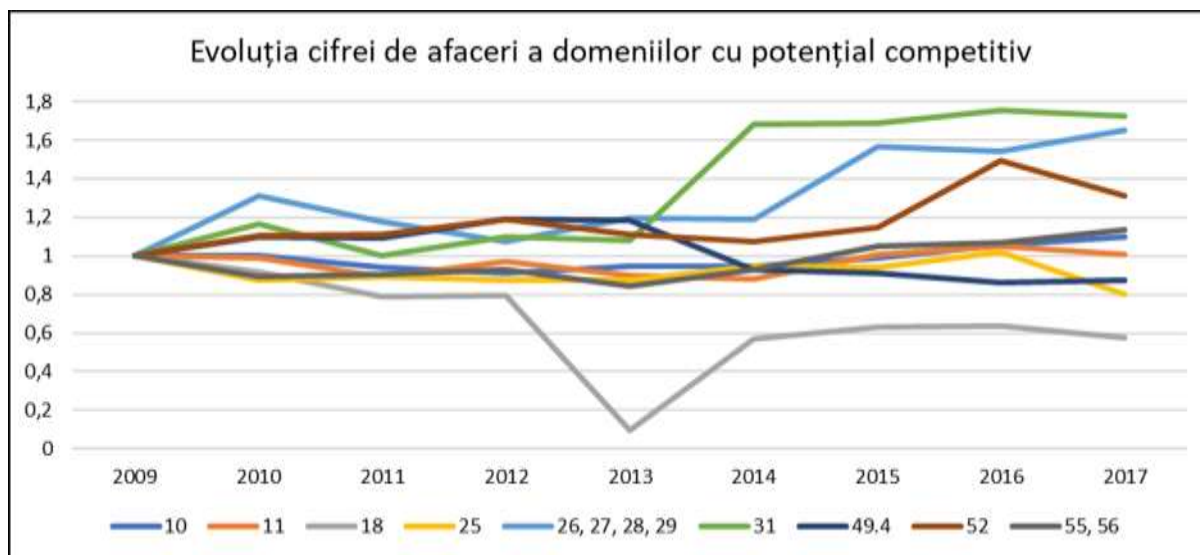
Figura 134 arată productivitatea firmelor (cifra de afaceri per salariat) pe categorii de activitate. Primele trei domenii sunt: comerțul cu ridicata, depozitare și activități auxiliare pentru transporturi, fabricarea băuturilor. Dacă ne uităm însă și la numărul angajaților în domeniile respective, situația se prezintă altfel (figura 132). Cel mai productiv sector rămâne comerțul cu ridicata, urmat de firmele din domeniul fabricării băuturilor și comerț cu ridicata și cu amănuntul, întreținerea și repararea autovehiculelor și a motocicletelor.

135. Fig. – Cifra de afaceri vs. salariați 2017, județul Harghita



Sursa: Lista Firme, Planificatio 2020

136. Fig. – Evoluția cifrei de afaceri a domeniilor cu potențial competitiv



Sursa: Lista Firme, Planificatio 2020



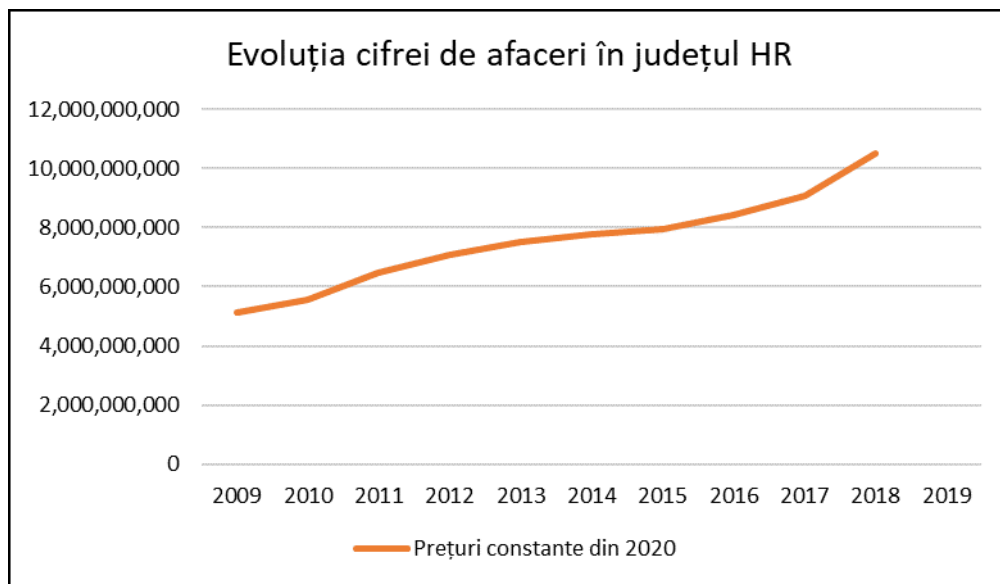
În figura 136 sunt prezentate domeniile economice cu potențial competitiv în județul Harghita. După codul CAEN, aceste domenii sunt:

- 10 - Industria alimentară
- 11 - Fabricarea băuturilor
- 18 - Tipărire și reproducerea pe suportți a înregistrărilor
- 25 - Industria construcțiilor metalice și a produselor din metal, exclusiv mașini, utilaje și instalații
- 26 - Fabricarea calculatoarelor și a produselor electronice și optice
- 27 - Fabricarea echipamentelor electrice
- 28 - Fabricarea de mașini, utilaje și echipamente n.c.a.
- 29 - Fabricarea autovehiculelor de transport rutier, a remorcilor și semiremorcilor
- 31 - Fabricarea de mobilă
- 49.4 - Transporturi rutiere de mărfuri și servicii de mutare
- 52 - Depozitare și activități auxiliare pentru transporturi
- 55 - Hoteluri și alte facilități de cazare
- 56 - Restaurante și alte activități de servicii de alimentație

În perioada analizată (2009 – 2019) în județul Harghita se observă a creștere economică susținută (figura 137). Conform informațiilor disponibile pentru anii 2015-2019 o contribuție semnificativă la creșterea economică vine din comerț și industria alimentară și fabricarea băuturilor. Ponderea cifrei de afaceri a acestor sectoare în 2017 este 51,09%, respectiv de 25,96% din totalul cifrei de afaceri realizat la nivelul județului Harghita (figura 138).

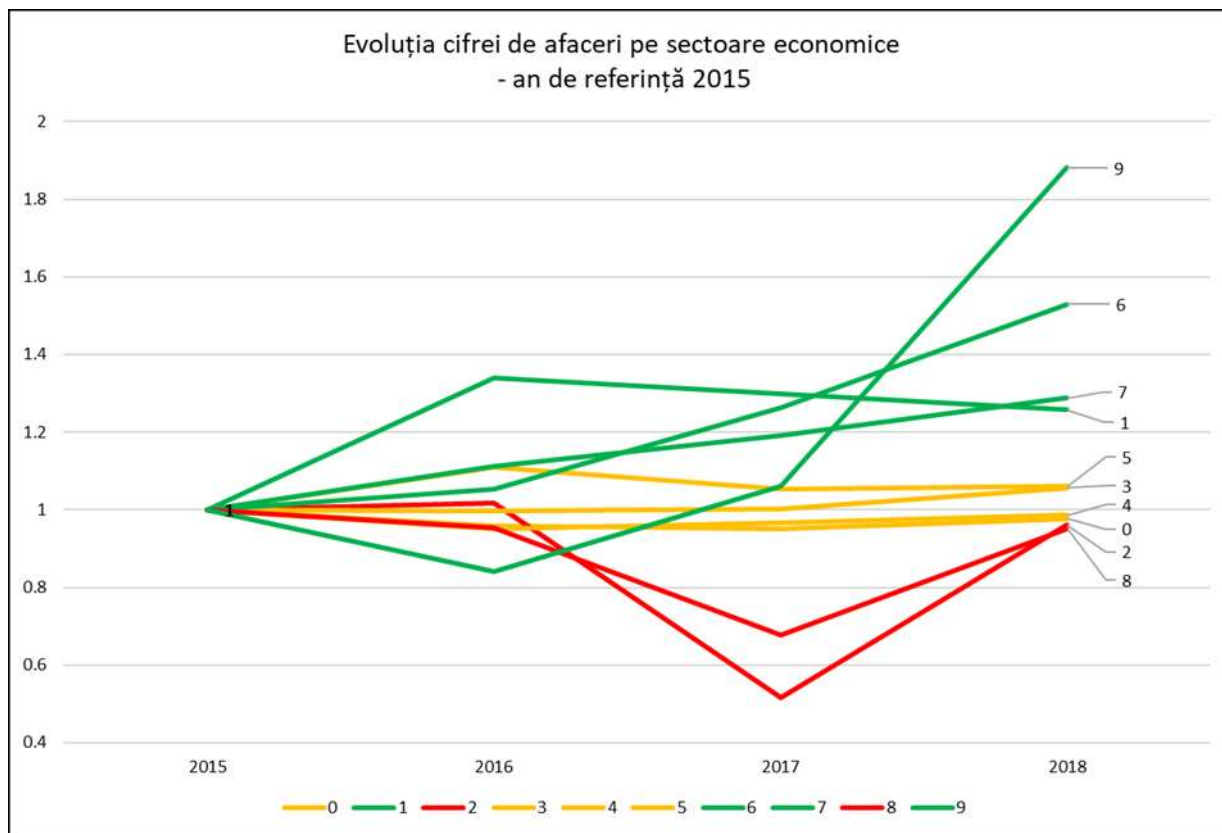
Această creștere susținută a economiei se bazează însă pe consum și nu pe investiții, o dinamică care generează dezechilibre și limitează potențialul de dezvoltare pe termen mediu și lung.

137. Fig. – Evoluția cifrei de afaceri în județul Harghita



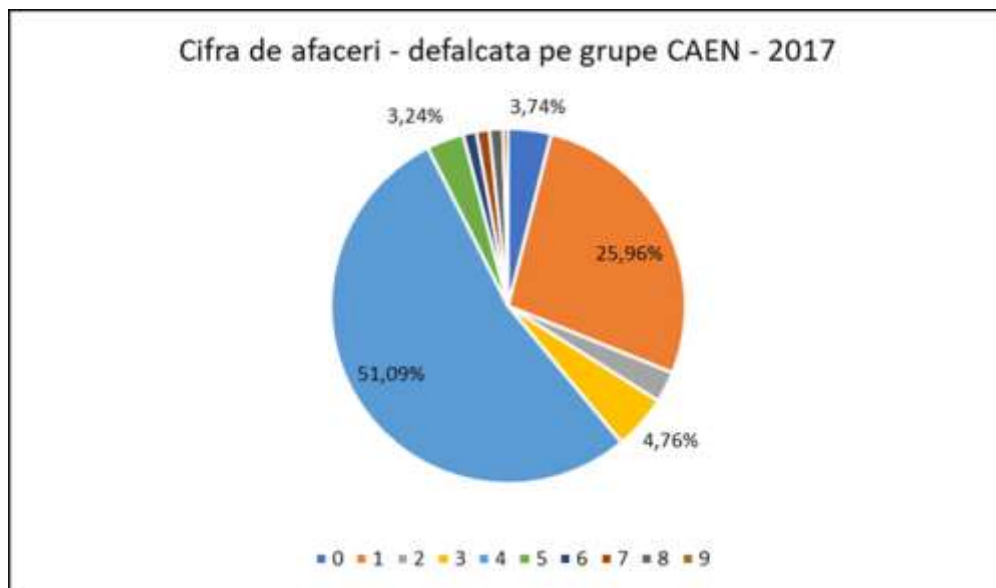
Sursa: Lista Firme, Planificatio 2020

138. Fig. – Evoluția cifrei de afaceri pe sectoare economice, an de referință 2015



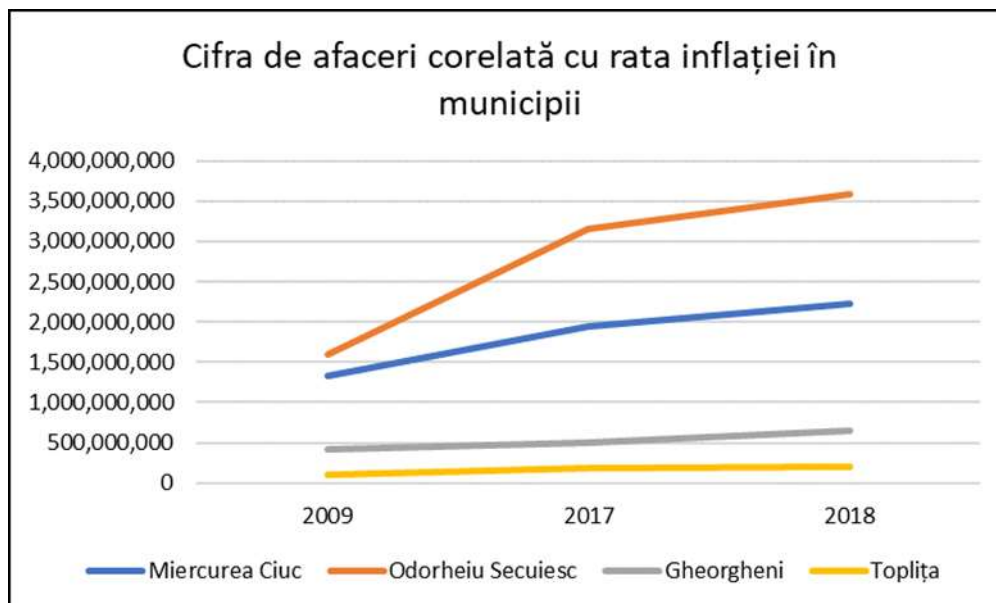
Sursa: Lista Firme, Planificatio 2020

139. Fig.- Cifra de afaceri pe grupe CAEN de activitate 2017



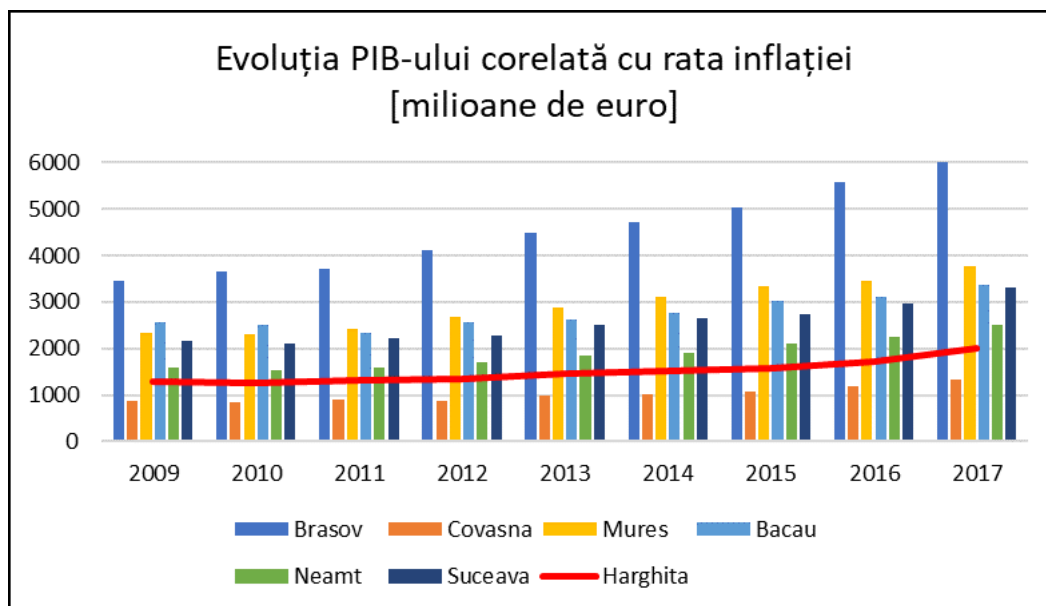
Sursa: Lista Firme, Planificatio 2020

140. Fig. – Cifra de afaceri corelată cu rata inflației pe municipii



Sursa: Lista Firme, Planificatio 2020

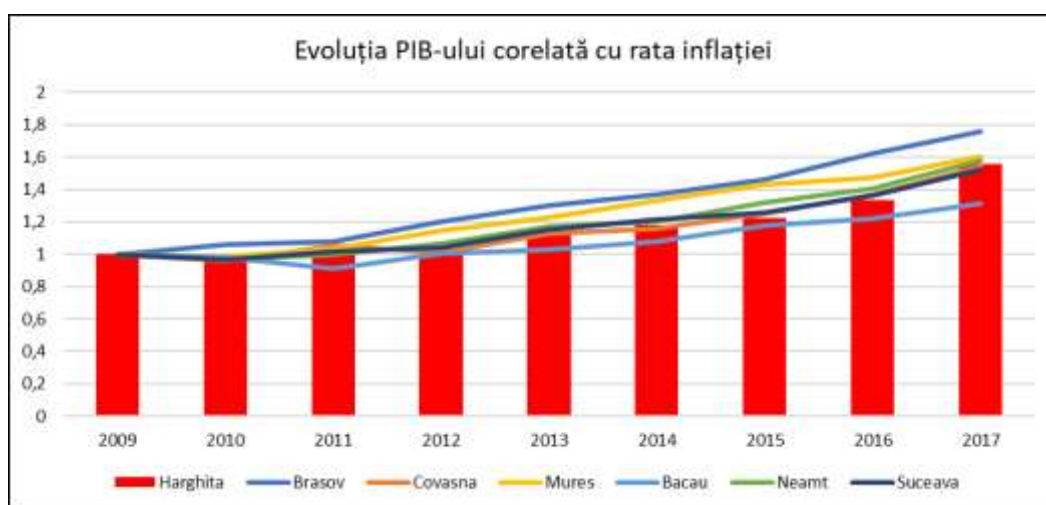
141. Fig. – Evoluția PIB în 2009-2017 în județul Harghita și județele limitrofe



Sursa: Eurostat, Planificatio 2020

În perioada 2009-2017 PIB-ul total al județului Brașov ș-a dublat, de la 2801,998. la 5737,863 mii de euro. PIB-ul județului Harghita în a aceeași perioadă a crescut de la 1044,54 la 1894,53 mii de euro., creșterea fiind mai modestă (figura 141).

142. Fig. – Evoluția PIB corelată cu rata inflației 2009-2017, România, județul Harghita și județele limitrofe



Sursa: Eurostat, Planificatio 2020



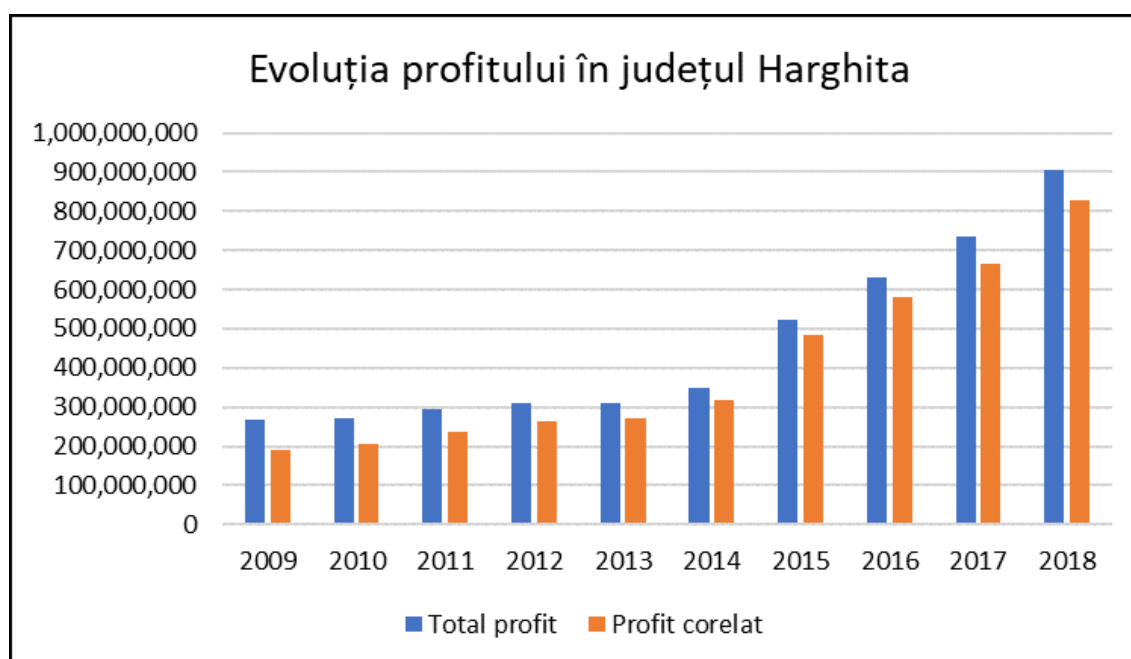
În 2017 clasamentul județelor după mărimea produsului intern brut / locuitor este prezentat în Tabelul 68 împreună cu PIB/locuitor la nivel de țară. Primele trei județe sunt: Brașov, peste media pe țară, urmat de Mureș și Harghita.

143. Tabel – PIB/locuitor în România, județul harghita și județele limitrofe 2017

	România	Harghita	Brașov	Covasna	Mureș	Bacău	Neamț	Suceava
PIB/locuitor (2017) RON	38620,32	28748,76	45738,82	28154,56	30281,66	21578,74	20948,78	21076,18

Sursa: Eurostat, Planificatio 2020

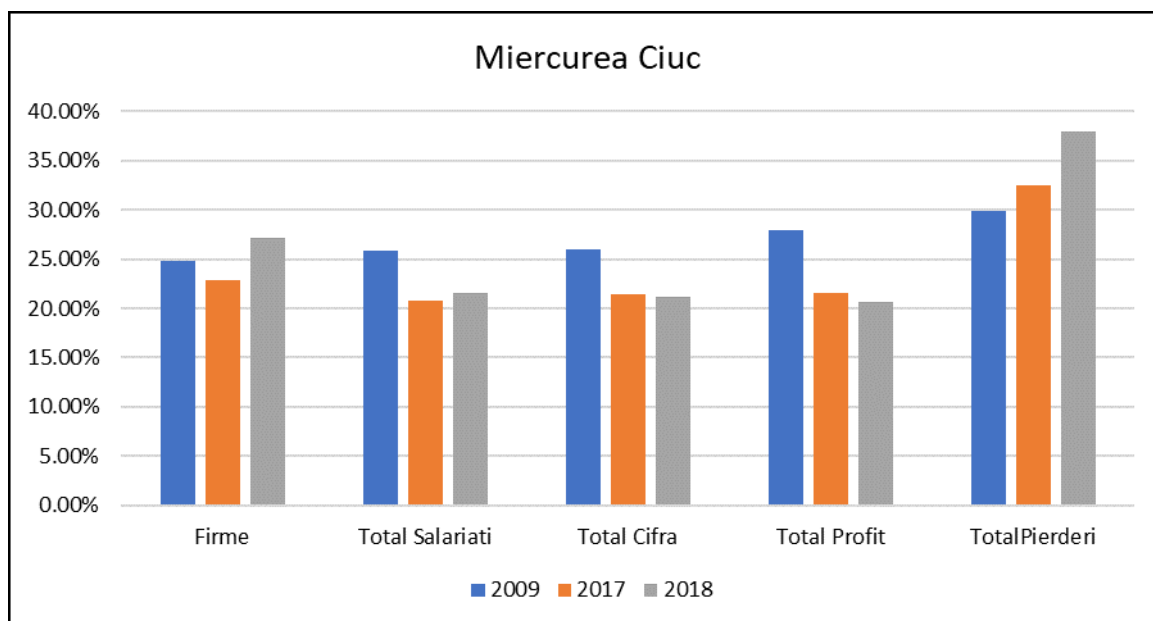
144. Fig. – Evoluția profitului firmelor din județul Harghita



Sursa: Lista Firme, Planificatio 2020

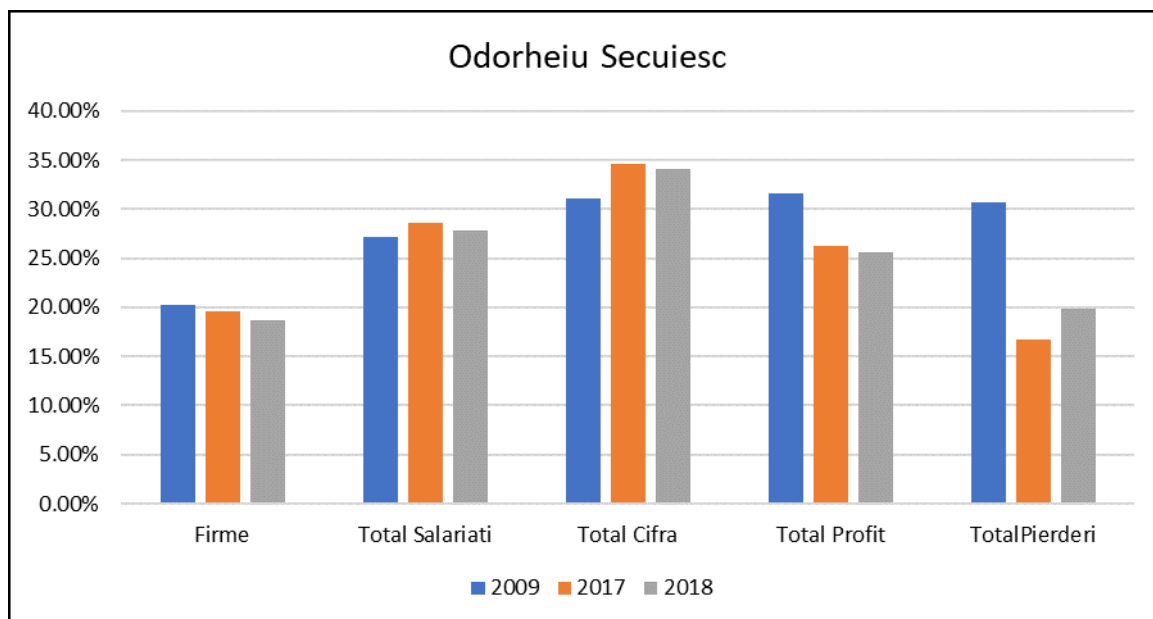
Sectorul antreprenorial al județului Harghita se concentrează în principal în două municipii, Miercurea Ciuc reședința de județ și Odorheiu Secuiesc. Municipiul Gheorgheni, odată un centru industrial important în județ, în ultimii 30 de ani a cunoscut un declin uriaș, pierzând rolul în economia județului. Figurile 145, 146 și 147 prezintă ponderea firmelor înregistrate în municipiile mai sus amintite în numărul total al firmelor din județ, ponderea numărului salariaților în totalul salariaților la nivel de județ, respectiv ponderea cifrei de afaceri, a profitului și a pierderii realizate de către firmele înregistrate în municipii în totalul realizărilor pe anii 2009, 2017 și 2018.

145. Fig. – Miercurea Ciuc



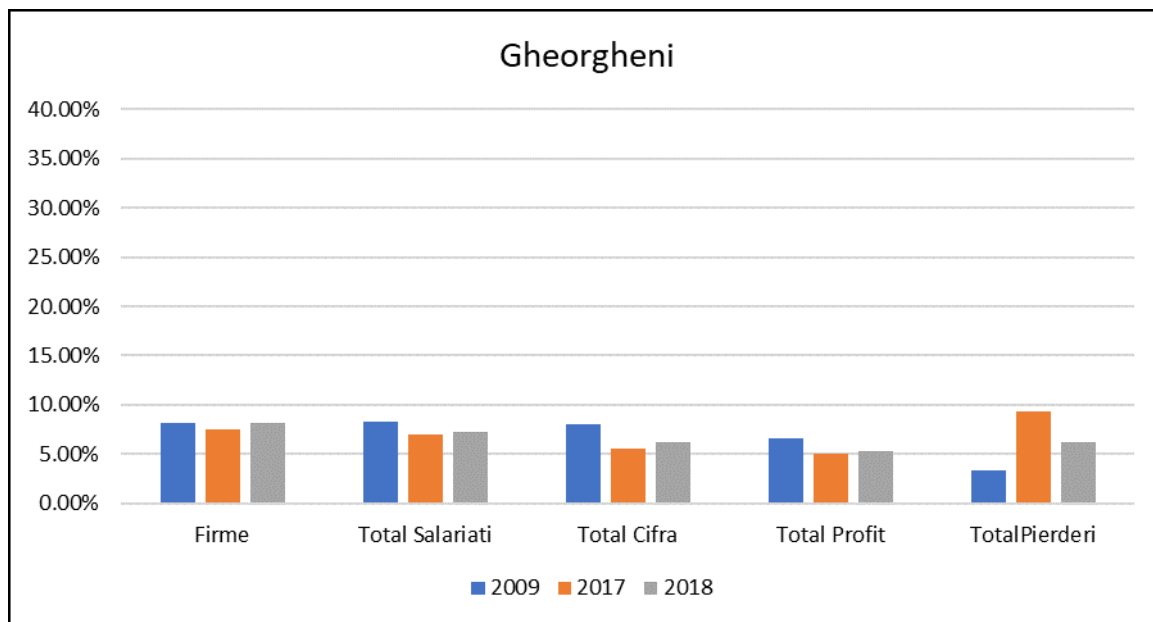
Sursa: Lista Firme, Planificatio 2020

146. Fig. – Odorheiu Secuiesc



Sursa: Lista Firme, Planificatio 2020

147. Fig. - Gheorgheni



Sursa: Lista Firme, Planificatio 2020

**Odorheiu Secuiesc** este orașul cel mai viabil din județ, cu o contribuție de 34,10% la cifra de afaceri per județ și 19,8% pierderi din totalul pierderilor per județ.

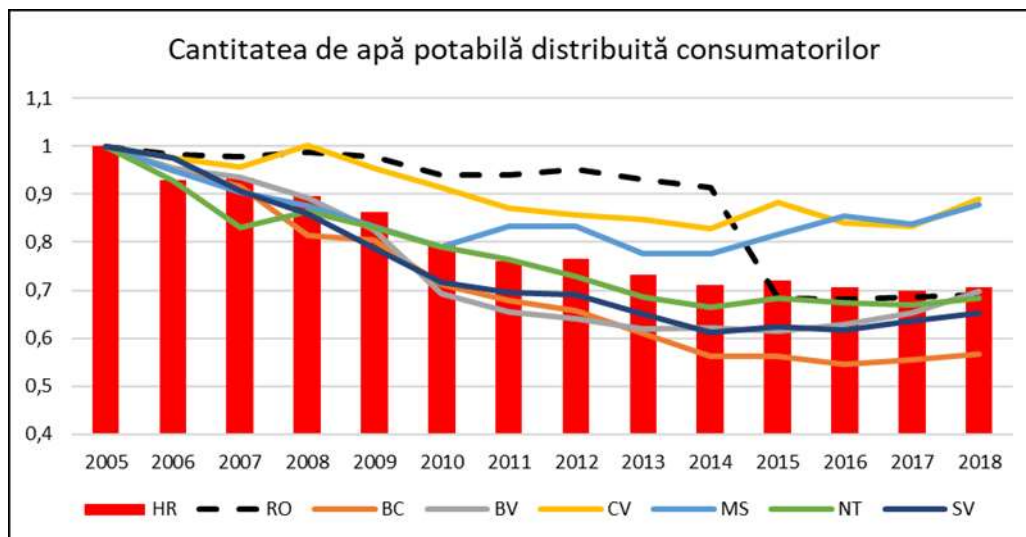
Ponderea cifrei de afaceri a firmelor din **Miercurea Ciuc** în totalul județean este de 21,2%, iar pierderea de 37,89%.

În **Gheorgheni** economia stagnează, iar contribuția la cifra de afaceri județean rămâne sub 10%, cu 6,17% și pierderi de 6,19%.

Servicii publice, utilități, transport

Utilități publice de interes local

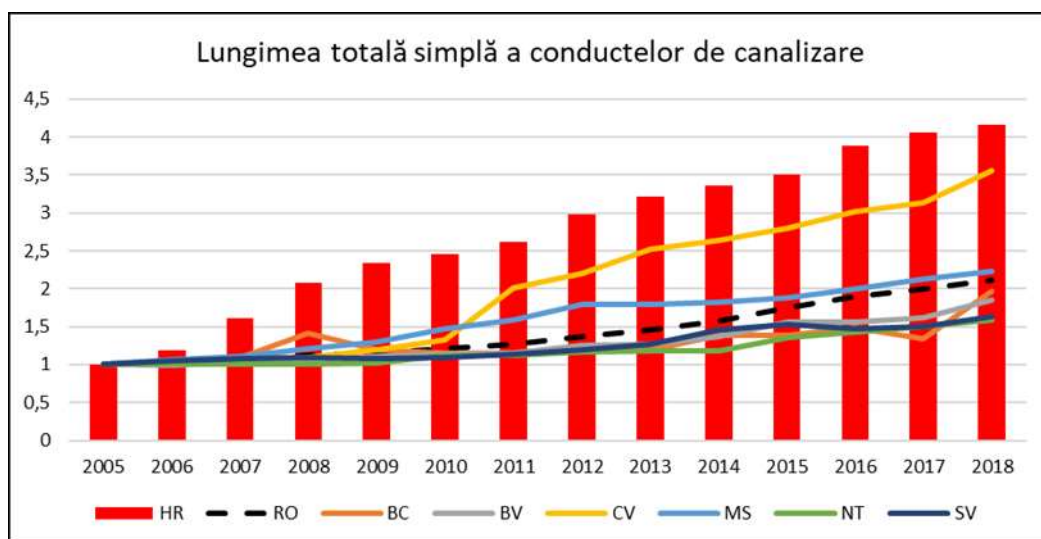
148. Fig. – Cantitatea de apă potabilă distribuită consumatorilor, România, județul Harghita și județele limitrofe



Sursa: INS TEMPO, Planificatio 2020

La sfârșitul anului 2018 cantitatea de apă potabilă distribuită consumatorilor în județul Harghita a fost de 10067 mii mc, cu 4175 mii mc mai puțin față de anul 2005.

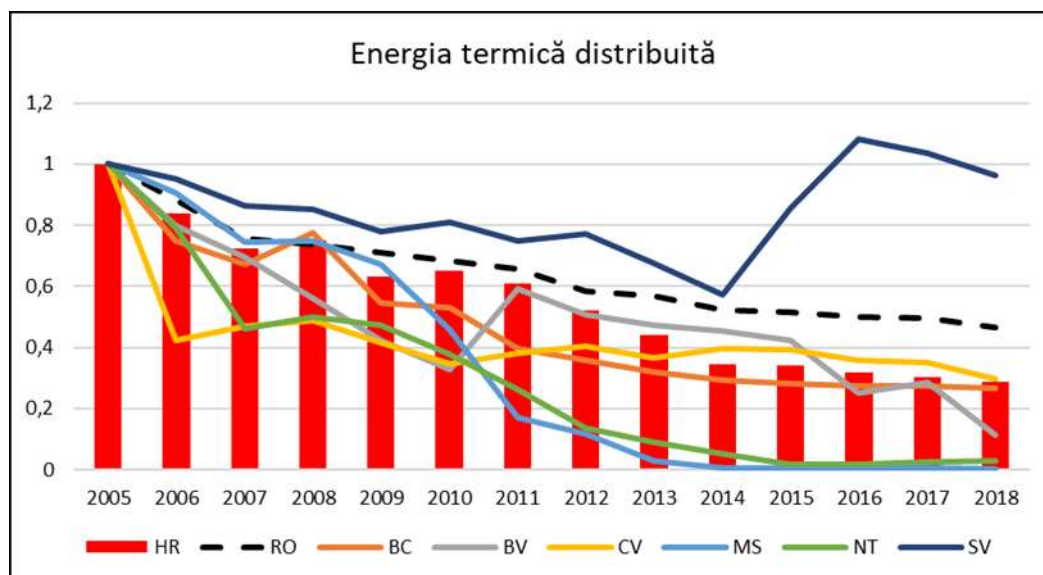
149. Fig. – Lungimea totală simplă a conductelor de canalizare, România, județul Harghita și județele limitrofe



Sursa: INS TEMPO, Planificatio 2020

La sfârșitul anului 2018 lungimea totală a conductelor de canalizare în județul Harghita a fost de 1024.9 km, cu 778,8 km mai mult față de 2005.

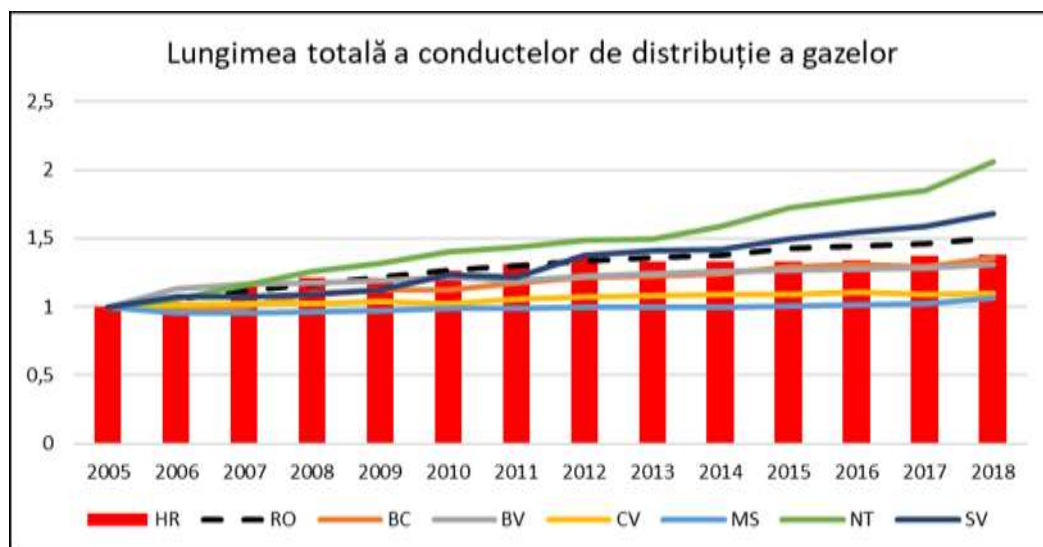
150. Fig. – Energia termică distribuită, România, județul Harghita și județele limitrofe



Sursa: INS TEMPO, Planificatio 2020

La nivel de țară energia termică distribuită în anul 2018 a fost de 8764793 Gcal (cu 10004922 Gcal mai puțin față de anul 2005) (figura 150). În județul Harghita energia termică distribuită în anul 2018 a fost de 56743 Gcal (cu 139938 Gcal mai puțin față de anul 2005)

151. Fig. – Lungimea totală a conductelor de distribuție a gazelor, România, județul Harghita și județele limitrofe

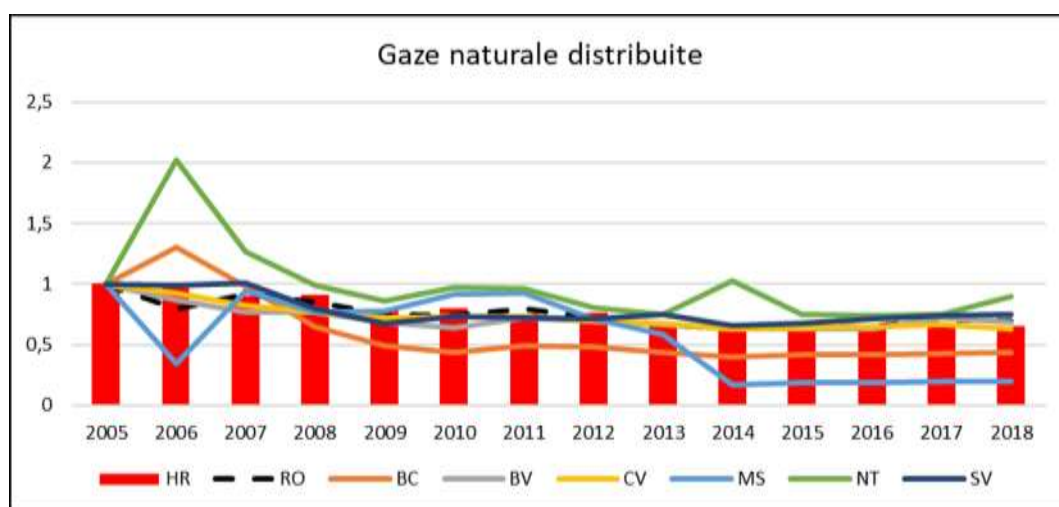


Sursa: INS TEMPO, Planificatio 2020

Lungimea totală a conductelor de distribuție a gazelor naturale era, la finalul anului 2018, de 41413,3 km, din care 559,2 km în județul Harghita (figura 151). Comparativ cu anul 2005, lungimea conductelor de distribuție a gazelor naturale în județul Harghita s-a extins cu 153,3 km.

Volumul gazelor naturale distribuite la sfârșitul anului 2018 a fost de 9042775 mii mc la nivel de țară, cu 3920509 mii mc mai puțin față de anul 2005. Din totalul volumului gazelor naturale distribuite în anul 2018, 63463 mii mc au fost destinate județului Harghita. În Harghita volumul gazelor naturale distribuite a scăzut cu 33287 mii mc față de 2005.

152. Fig. – Gaze naturale distribuite, România, județul Harghita și județele limitrofe



Sursa: INS TEMPO, Planificatio 2020

#### Construcții, locuințe și utilități publice

În privința construcțiilor în județul Harghita numărul autorizațiilor de construire, atât al clădirilor rezidențiale, cât și cele nerezidențiale a scăzut. În 2018 cererea de locuințe este mai mare decât oferta, prețurile de pe piața imobiliară devenind foarte mari.

În mediul rural județul se poziționează în fața județelor vecine, dar și peste media pe țară în ceea ce privește lungimea totală a conductelor de canalizare. De asemenea în majoritatea comunelor rețeaua de apă potabilă a fost realizată. În satele izolate apa potabilă este asigurată de fântâni proprii, puțuri, iar încălzirea este asigurată de arderea lemnului de foc. Sursele de energie regenerabilă reprezintă o soluție de viitor pentru dezvoltarea de sisteme energetice eco-eficiente, cu impact minim asupra mediului. Principalele surse de energie regenerabilă în zonă sunt: energia solară, energia hidroelectrică, biomasa.

Provocări



- i. Reabilitarea clădirilor rezidențiale
- ii. Încălzirea prin termocentrale pe bază de biomasă
- iii. Mentalitatea învechită a populației
- iv. Inovare

Analizele efectuate referitoare la situația economică a județului Harghita au condus la identificarea a 6 sectoare economice cu potențial competitiv având în vedere specificitățile județului. Este foarte important însă convergența politicilor și inițiativelor publice și private în direcția dezvoltării acestor domenii.

Domeniile identificate sunt:

- a. Turism și eco-turism
- b. Prelucrarea lemnului (mobilă)
- c. Industrii creative
- d. TIC
- e. Energie și management de mediu
- f. Bioeconomie (agricultură, silvicultură), biofarmaceutică și biotehnologii

Sectoarele prioritare pentru dezvoltarea competitivă listate mai sus, nu înseamnă că alte ramuri de activitate vor fi defavorizate sau că nu vor fi inițiate acțiuni de dezvoltare pentru dezvoltarea lor, ci doar că, pe baza informațiilor disponibile, opțiunile alese reprezintă alegeri strategice, care vor viza operaționalizarea.

Provocări

- i. Reglementarea mediului de afaceri
- ii. Lipsa încrederii și colaborării între actorii de pe piață (firme, instituții, autorități)
- iii. Antreprenoriatul (demografia, mentalitatea, structura, reziliența mediului de afaceri)
- iv. Resursele umane și educația (masa critică, calitatea forței de muncă)
- v. Emigrarea forței de muncă în străinătate
- vi. Inovarea



- vii. Creativitatea (cultura antreprenorială, comunitatea de inovare)
- viii. Eficiența (utilizarea resurselor)
- ix. Excelența (sectoare prioritare și competitivitate internațională)
- x. Lipsa pieței de desfacere și valorificare a produselor agricole
- xi. Lipsa parteneriatelor strategice

#### Transport și comunicații

Domeniul transportului public, prin autobuze cu eficiență energetică ridicată și reprezintă o alternativă sectorului public în preocuparea acestuia de a reduce costurile aferente utilităților.

Intensificarea traficului în general și cel al transporturilor de mărfuri în special este o problemă de rezolvat, în special în zonele urbane unde situația parcărilor a devenit problematică. Transportul rutier în județul Harghita va trebui să fie capabilă să preia un trafic în creștere rapidă, să asigure condițiile pentru dezvoltarea economică și socială a tuturor zonelor regiunii. Este importantă și diminuarea efectelor negative ale transportului asupra mediului înconjurător. Atingerea obiectivelor de mediu implică realizarea de investiții semnificative atât în extinderea rețelei rutiere cât și în reabilitarea și modernizarea infrastructurii rutiere actuale.

#### Servicii sociale și relații de muncă

În județul Harghita serviciile sociale sunt concentrate în sau în jurul centrelor urbane. Un sector non-profit important s-a dezvoltat în acest domeniu care este un partener important al sectorului public. Serviciile private dezvoltate pentru diferite categorii de beneficiari (copiii aflați în dificultate, persoanele cu dizabilități, vârstnici și alte categorii) vin în completarea serviciilor publice.

Cea mai mare problemă rămâne **lipsa serviciilor sociale primare la nivelul comunităților locale** (cantine sociale, centre de zi pentru vârstnici, locuințe protejate) pentru grupurile dezavantajate, persoane cu handicap, săraci, romi. Îmbătrânirea populației și lipsa personalului calificat pentru îngrijirea vârstnicilor este una dintre cele mai mari provocări în domeniu, iar problema vârstnicilor dezavantajați social este complet nesoluționată. O altă prioritate este situația copiilor și adulților cu handicap sever.

#### Provocări

- i. Îmbătrânirea populației
- ii. Sărăcia și excluziunea socială





- iii. Sate fără servicii de bază (centre de zi, cantine sociale etc.)
- iv. Numărul redus de cămine pentru bătrâni
- v. Lipsa personalului calificat în servicii sociale
- vi. Situația copiilor și adulților cu handicap sever
- vii. Locuințe protejate pentru copii și tineri cu handicap

## Concluzii

### Aspecte demografice și sociale

Datele statistice utilizate în analiza dinamicii societății și a economiei județului Harghita se referă la perioada 2005 – 2018. Concluziile analizei socio-economice prezentate în continuare are rolul de a fundamenta procesul de planificare strategică, prin identificarea problemelor cheie care trebuie rezolvate și a direcțiilor de acțiune cele mai relevante având în vedere nevoile și resursele disponibile.

Analiza figurilor prezentate evidențiază punctele forte și slabe ale societății și economiei județului Harghita.

În perioada analizată tendința negativă a creșterii populației județului a fost mai accentuată decât media pe țară (figura 84 și 85). Aceasta, împreună cu îmbătrânirea populației, și în lipsa unei îmbunătățiri a natalității poate conduce la efecte economice majore, cum ar fi scăderea produsului intern brut potențial (PIB) datorită scăderii forței de muncă activă. Odată cu creșterea populației vârstnice, cresc și cheltuielile legate de serviciile sociale și de sănătate. Deoarece o mare parte a populației este ocupată în agricultură, îmbătrânirea va avea efect negativ și asupra acestui sector economic.

Procentul mamelor adolescente (sub 19 ani) în județ comparativ cu totalul mămicilor pe plan național este mai scăzut, însă numărul născuților vii ale căror mame au vârsta sub 15 ani este mai mare decât media națională. Aceste cifre sunt importante deoarece pot fi și indicatoare ale sărăciei și ale nivelului de educație (figura 87 și 88).

Comparativ cu județele vecine unde numărul deceselor crește, în județul Harghita numărul stagnează, ceea ce poate însemna pe de o parte creșterea duratei medii de viață a populației, creșterea nivelului de trai, iar pe de altă parte migrarea populației din Județ (figura 89).



Mortalitatea infantilă (0 – 1 an) este un indicator al dezvoltării sistemului de sănătate publică. Județul Harghita se situează peste media națională în ceea ce privește numărul deceselor sub 1 an la 1000 de născuți vii (figura 90).

Analiza mișcării naturale a populației județului Harghita în perioada 2005 – 2018 arată atractivitatea modestă a județului ca reședință sau domiciliu ales pentru populație. Comparativ cu județele Brașov și Suceava, județul Harghita este mult în urmă, chiar dacă tendința stabilirilor este ușor pozitivă. Este de remarcat însă faptul că plecările cu reședința este în descreștere, iar plecările cu domiciliu stagnează, județul Harghita aflându-se sub media națională și într-o situație mai favorabilă decât majoritatea județelor vecine. Cele mai multe plecări s-au înregistrat în perioada 2009-2010, ceea ce s-a datorat crizei economice (figurile 91 – 94).

Din 2011 creșterea fondului locativ, respectiv a suprafeței existente este ne semnificativă atât la nivel de țară, cât și la nivelul județelor vecine, însă creșterea în județul Harghita este cea mai mică față de anul de referință 2005 și față de celelalte județe analizate (figura 95 și 96).

Numărul locuințelor noi a crescut până în 2009, după care se observă o tendință de scădere ajungând sub media pe țară. Lider în numărul construcțiilor noi terminate este județul Brașov cu o creștere exponențială (figura 97).

Rețeaua școlară preuniversitară este bine dezvoltată în județ, cu o populație școlară descrescândă și un număr relativ stabil de cadre didactice (figura 98 și 99).

Numărul cabinetelor de medicină de familie este în scădere și județul se situează sub media pe țară (figura 103), în schimb numărul total al medicilor este în creștere, peste media pe țară (figura 104).

Numărul consumatorilor de cultură are o tendință de scădere. Atât numărul cititorilor cât și a vizitatorilor de muzee este sub media națională (Figura 100-102). Numărul vizitatorilor de muzee poate indica numărul relativ scăzut al turiștilor, însă putem considera ca oportunitate de dezvoltare a acestui sector prin promovare, marketing etc.

#### Aspecte economice

Numărul șomerilor înregistrați în județ este mult sub media pe țară și are o tendință de scădere semnificativă (figura 105). Paralel cu scăderea șomajului se observă o creștere a numărului de angajați raportat la anul de referință 2005 (figura 107).



Până în 2008 numărul autorizațiilor de construire în scop rezidențial a crescut continuu, ca după 2009 această tendință să fie una descrescătoare. Și în cazul autorizațiilor în scop nerezidențial numărul este în scădere, iar în ambele cazuri județul Harghita este sub media pe țară (figura 108, 110).

Turismul este în dezvoltare, însă cu toate că numărul turiștilor sosiți a crescut mult, peste media pe țară și a județelor limitrofe, numărul structurilor de primire turistică și capacitatea de primire turistică nu au crescut într-o măsură egală și semnificativă, în special dacă comparăm cifrele cu cele ale județelor limitrofe și media pe țară (figura 111 și 112). Doar 2 județe sunt mai atractive din punct de vedere turistic: Mureș și Brașov (figura 113). În această perioadă o dată cu creșterea numărului de turiști a crescut și numărul înnoptărilor (figura 114).

Alimentarea cu apă potabilă a populației se situează peste media pe țară (figura 148), iar lungimea rețelei de canalizare a crescut cel mai mult în județul Harghita, în mod special după 2005 (figura 149). Rețeaua de gaze naturale are o tendință de creștere, puțin sub media națională (figura 151).

Agricultura, ramură tradițională în județ, este neproductivă activitatea desfășurându-se pe parcele mici. Peste 75% din suprafața arabilă a județului este în proprietate privată (figura 117). Cele mai multe exploatații agricole sunt de mărimea 0,1-0,3 ha, doar 18 la număr sunt mai mari decât 100 ha (figura 118). Comunele din zonele periferice ale județului sunt preponderent crescătoare de animale, cele mai mai efective de ovine, bovine și porcine au fost înregistrate în aceste zone.

Majoritatea firmelor din județ se găsesc în Miercurea Ciuc (aproape 25% în 2009) și Odorheiu Secuiesc (20%). În celelalte două municipii din județ, Gheorgheni și Toplița procentul firmelor înregistrate este sub 10%, respectiv sub 5%. Datele din 2017 arată o ușoară scădere a numărului firmelor din Miercurea Ciuc, acesta ajungând sub 25% (figura 125).

Cea mai mare cifră de afaceri este realizat de firmele de comerț cu ridicata și amănuntul. Acest sector contribuie cu peste 40% la cifra de afaceri realizat la nivel de județ, fiind urmat de firmele producătoare de băuturi cu 25% (figura 126 și 127).

Cele mai productive firme sunt înregistrate în municipiul Odorheiu Secuiesc (cu o contribuție de 30% la cifra de afaceri totală pe județ în 2009), urmat de firmele din Miercurea Ciuc, Borsec și Gheorgheni (figura 128). Până în 2017 firmele din Odorheiu Secuiesc au realizat o creștere și mai semnificativă în ceea ce privește contribuția la cifra de afaceri al județului, ajungând la aproape 35% din total, pe când firmele din Miercurea Ciuc au contribuit cu mai puțin decât în 2009, aproximativ 20% (figura 129).



Sectorul cel mai productiv, cel al comerțului este în același timp și cel mai mare angajator după cod CAEN, urmat de fimele producătoare de băuturi (figura 132). Figura 130 și 131 prezintă numărul angajaților firmelor în 2009 și 2017 în localitățile județului.

Productivitatea în raport cu numărul angajaților este prezentat în figura 54. În 2017 cele mai productive firme a fost cele înregistrate în domeniul comerțului cu amănuntul (cod CAEN 46\*\*), depozitare și activități auxiliare pentru transporturi (cod CAEN 52\*\*) și fabricarea băuturilor (cod CAEN 11\*\*).

Figura 55 prezintă evoluția cifrei de afaceri a domeniilor cu potențial competitiv după cod de activitate CAEN, cea mai mare cifră de afaceri realizat de către firmele din domeniul fabricării de mobilă (cod CAEN 31\*\*).

În 2017 jumătate din cifra de afaceri realizat revine sectorului comercial (figura 139).

**Odorheiu Secuiesc** este orașul cel mai viabil din județ, cu o contribuție de 34,10% la cifra de afaceri per județ și 19,8% pierderi din totalul pierderilor per județ.

Ponderea cifrei de afaceri a firmelor din **Miercurea Ciuc** contribuie în totalul județean cu 21,2%, iar pierderea este de 37,89% din total.

În **Gheorgheni** economia stagnează, iar contribuția la cifra de afaceri județean rămâne sub 10%, cu 6,17% și pierderi de 6,19% (Figurile 145 – 147).

Suma valorii de piață a tuturor mărfurilor și serviciilor destinate consumului final, adică produsul intern brut (PIB) al județului Harghita în 2017 a fost 1998,99 milioane euro, adică 6594,75 euro/cap de locuitor. Dintre județele limitrofe cel mai mare PIB/locuitor a avut județul Brașov cu 10991,3 euro/locuitor (tab. 143). PIB-ul este un indicator și al nivelului de trai al populației dintr-o anumită țară, regiune, județ, municipiu.

	România	Harghita	Brașov	Covasna	Mureș	Bacău	Neamț	Suceava
PIB/locuitor (2017) RON	38620,32	28748,76	45738,82	28154,56	30281,66	21578,74	20948,78	21076,18

Populația	<ul style="list-style-type: none"><li>➤ Tendință de scădere ușoară a populației:<ul style="list-style-type: none"><li>• 2005 – 339320</li><li>• 2018 – 331947</li></ul></li><li>➤ Scade numărul nașcuților vii</li><li>➤ Crește numărul deceselor</li></ul>
-----------	---

		<ul style="list-style-type: none"> <li>➤ Mișcarea naturală a populației – plecările cu reședință și domiciliu au scăzut în ultimii 5 ani (sub media pe țară), iar stabilirile stagnează sau scad ușor după a creștere în 2010.</li> </ul> <p>Trend de îmbătrânire</p>
Sănătate publică		<ul style="list-style-type: none"> <li>➤ Numărul deceselor sub 1 an - mortalitatea sub 1 an este puțin peste media pe țară, dar rămâne sub 1% (0,979%)</li> <li>➤ Numărul cabinetelor de medicină a familiei – au scăzut de la 171 la 163 și este sub media pe țară</li> <li>➤ Numărul medicilor – a crescut de la 423 la 579 , dar sub media pe țară</li> </ul>
Educația		<ul style="list-style-type: none"> <li>➤ Personal didactic stabil</li> <li>➤ Populația școlară în scădere – de la 62488 în 2005 la 52090 în 2018</li> </ul>
Economie	sector primar	➤ în declin - neproductiv
	sector secundar	➤ în creștere - coduri CAEN 11, 16
	sector terțiar	<ul style="list-style-type: none"> <li>➤ comerțul în creștere <b>dominant în județ</b>, turismul în creștere – neperformant, neproductiv</li> <li>➤ servicii sociale insuficiente</li> </ul>
	sector cuaternar	➤ în creștere
		<ul style="list-style-type: none"> <li>➤ Ponderea <b>industrii</b> în economia județului în perioada analizată a evoluat descendent. Ponderea cea mai însemnată din producția industrială a județului revine <b>fabricării băuturilor</b> și a <b>prelucrării lemnului</b> (fără mobilier) pe baza resurselor de materii prime existente în teritoriu. Cote mai mici sunt deținute de ramura extractivă, de metalurgie, industria produselor electrotehnice, electronice și de mecanică fină, a produselor chimice și petrochimice și altele.</li> <li>➤ Cu toate că <b>agricultura</b> este o ramură de tradiție în județ, nu contribuie în mod semnificativ la dezvoltarea economică a județului.</li> <li>➤ <b>Comerțul</b> este sectorul cel mai viabil din județ, atât în ceea ce privește numărul firmelor, numărul angajaților, cifrei de afaceri cât și a productivității.</li> <li>➤ <b>Turismul</b> este în creștere însă cu productivitate scăzută.</li> <li>➤ <b>Industria creativă</b> evoluează ascendent, fiind o ramură nouă.</li> </ul>



- **Sectorul cuaternar** prezintă o creștere, fiind și el un potențial pentru viitor.



### III. Priorități strategice



## Obiectivul strategiei

Obiectivul general: Creșterea competitivității economiei, creșterea calității vieții, creșterea nivelului de trai al populației, gestionarea durabilă și rațională a resurselor (materiale, financiare, umane, naturale), reducerea disparităților existente între mediul urban și rural.

### Obiective specifice de dezvoltare

1. Extinderea, reabilitarea și modernizarea infrastructurii de bază din mediul urban și rural, ca suport pentru dezvoltarea economică a județului
2. Sprijinirea afacerilor, susținerea transferului tehnologic și de cunoștințe, sprijinirea cercetării aplicate în sectoare cu potențial de creștere
3. Îmbunătățirea competitivității economiei și creare de noi locuri de muncă
4. Dezvoltarea zonelor rurale pentru reducerea decalajelor economice și sociale majore față de mediul urban
5. Dezvoltarea serviciilor medicale de specialitate pentru zonele rurale
6. Dezvoltarea sectorului turistic și a industriei creative
7. Valorificarea potențialului pentru producerea resurselor de energie regenerabile
8. Dezvoltarea resurselor umane, factor cheie pentru creșterea competitivității economice
9. Dezvoltarea serviciilor sociale în special celor destinate vârstnicilor și persoanelor cu handicap
10. Dezvoltarea capacității administrative a autorităților publice locale.





### Priorități strategice

După analiza datelor statistice și a informațiilor culese din teren (întâlniri și consultări on-line) Am concluzionat următoarele domenii prioritare de dezvoltare economică a județului Harghita:

1. **Asigurarea unei administrații digitale publice locale eficiente** – prin crearea un sistem unic, bine coordonat, în rețea, interogabil, clar pentru fiecare sector (sănătate, transport, gestiune de înregistrări, cultură, valori de mediu etc.), interoperabilitatea cu alte sisteme municipale.

Crearea de instituții stabile și predictibile la nivel de județ crește considerabil nivelul de trai al locuitorilor prin faptul că aceste instituții sunt credibile și suficient de flexibile în fața provocărilor provenite din societate și sunt în permanență deschise la dialog cu publicul. Instituțiile publice eficiente sunt în măsură să furnizeze servicii mai bune și investesc în mod permanent în eficientizarea proceselor organizaționale, în modernizarea procedurilor de lucru. Eficiența instituțiilor publice depinde în mare măsură și de capitalul uman angajat.

Obiectivul e-administrație la toate nivelurile și domeniile presupune instruirea funcționarilor publici și personalului contractual în domeniile respective. Investiții în consolidarea capacității instituționale, precum și în eficiența serviciilor publice va fi prioritară pentru județul Harghita în vederea descreșterii birocrăției excesive și de creștere a accesibilității serviciilor online.

Sistemele informative *open source* crează un sistem unic pe care diferitele instituții pot folosi în mod eficient și totodată crează un sistem transparent de proceduri.

Deoarece cetățenii devin din ce în ce mai exigenți în ceea ce privește performanța administrației publice locale atât în mediul urban cât și cel rural și doresc servicii de calitate și diversificate, serviciile publice trebuie să fie *eficiente, transparente și responsabile*.

Prioritățile administrației publice sunt:

- Crearea de instituții stabile și credibile
- Eficientizarea serviciilor publice
- Creșterea calității și transparenței serviciilor
- Digitalizarea administrației
- Crearea unui sistem performant care este corelat cu alte sisteme municipale



- Crearea unor modele care pot fi folosite pentru simplificarea și eficientizarea proceselor administrative

## 2. Servicii de sănătate publică bazate pe soluții de sănătate digitală și tehnologie avansată

Instituțiile de sănătate, bunurile și serviciile trebuie să fie accesibile tuturor, fără discriminare. Pe baza datelor statistice analizate în județul Harghita numărul deceselor sub 1 an este puțin peste media pe țară, dar rămâne sub 1‰ (0,979‰), numărul cabinetelor de medicină a familiei în perioada 2005 – 2018 a scăzut de la 171 la 163 și este sub media pe țară, iar numărul medicilor a crescut de la 423 la 579 , dar este sub media pe țară.

Prioritățile județului Harghita în acest domeniu sunt:

- Creșterea accesibilității serviciilor medicale pentru grupurile defavorizate și populația zonelor izolate
- Eficientizarea serviciilor de sănătate publică
- Crearea unei rețele județene funcționale de cabinete de medicină de familie cu specializare în pediatrie

## 3. Servicii sociale adecvate pentru populația în vârstă și persoane cu handicap, incluziune socială – prin soluții inovatoare, orientate către persoană, cu accent pe prevenire, îngrijire ulterioară, reabilitare și integrare comunitară.

Sistemul serviciilor sociale din județul Harghita necesită modernizarea infrastructurii sociale. Actualele servicii sociale sunt insuficiente și nu pot răspunde nevoilor existente mai ales în ceea ce privește situația persoanelor vârstnice, a persoanelor cu handicap și a grupurilor vulnerabile cu risc de excluziune socială.

Prioritățile județului pentru perioada 2021-2030 sunt:

- dezvoltarea serviciilor medicale și a serviciilor specializate de îngrijire și recuperare pentru persoanele cu dizabilități
- înființarea de servicii rezidențiale de tip adăposturi sau locuințe protejate pentru adulți cu handicap



- dezvoltarea centrelor de zi și a serviciilor care oferă consiliere psihologică persoanelor în situații de dificultate
- servicii de îngrijire la domiciliu pentru persoanele vârstnice,
- înființarea de cămine pentru bătrâni cu servicii de găzduire, cantine sociale, centre de zi pentru bătrâni
- Creșterea numărului de asistenți maternali profesioniști
- Facilitarea angajării asistate a persoanelor cu dizabilități
- Reducerea riscului de sărăcie și excluziune socială
- Diversificarea serviciilor oferite pentru copii și adulți cu handicap sever, construirea de noi centre
- Dezvoltarea infrastructurii de asistență și servicii sociale: înființarea /extinderea serviciilor sociale primare și specializate în mediul rural și localități izolate
- Oferirea de servicii sociale integrate, de înaltă calitate pentru persoanele dezavantajate, în scopul evitării excluziunii sociale, marginalizării sociale și riscului de sărăcie.

4. **Creșterea competitivității economice, stimularea cercetării și inovării** – prin inovare și transfer de cunoștințe cu implicarea activă a universităților, cu un accent deosebit pe diseminarea noilor tehnologii, a industriei 4.0 și a exploatarea economică a inițiativelor creative, artistice și artisanale existente, sprijinirea tinerilor în inițiative inovative.

Economia județului Harghita depinde de existența și performanța firmelor producătoare de bunuri și prestatoare de servicii. În momentul de față performanța firmelor din județul Harghita este modestă, nu putem vorbi de o economie puternică. Din analizele noastre și din consultările avute cu diverși actori economici una dintre cauzele stagnării economiei județene este lipsa resursei umane calificate la toate nivelurile economiei, care este în strânsă legătură cu lipsa pregătirii adecvate a forței de muncă, educația neadaptată la nevoile pieței și lipsa cercetării, inovării în domeniu.

Astfel prioritățile principale în creșterea competitivității economice sunt:

- Stimularea cercetării - inovării
- Dezvoltarea resurselor umane
- Susținerea inițiativelor creative



- Diseminarea noilor tehnologii
  - Sprijinirea de start-upuri și spin-off-uri
5. Protecția mediului înconjurător, eficiență energetică, utilizarea surselor alternative de energie

Responsabilitatea față de mediu capătă o importanță din ce în ce mai mare. Protejarea mediului înconjurător este responsabilitatea fiecăruia dintre noi și implicit responsabilitatea instituțiilor, actorilor economici. La nivel de județ prioritățile strategice sunt următoarele:

- Administrarea corespunzătoare a resurselor minerale
- Îmbunătățirea calității aerului, apelor, solului
- Prevenirea și protecția față de riscurile naturale
- Realizarea unui sistem integrat de colectare și transport al deșeurilor
- Modernizarea și dezvoltarea infrastructurii rutiere
- Realizarea rețelei județene de piste pentru cicliști
- Realizarea, extinderea și reabilitarea sistemelor de canalizare în mediul urban și rural
- Adaptarea sistemului educațional cerințelor actuale ale pieței forței de muncă
- Restructurarea serviciilor publice pentru a face față schimbărilor

6. **Dezvoltarea turismului** - trecerea de la abordarea restrictivă, regulativă, contravențională la o abordare favorabilă, de susținere, de creare a valorilor (mediul, resursele naturale, tradițiile, moștenirile construite)

În județul Harghita turismul beneficiază de un potențial important, reprezentat de cadrul natural și de obiective cultural-antropice de valoare deosebită. În perioada 2005-2018 numărul turiștilor și a înnopțărilor în județul Harghita a crescut, însă deocamdată contribuția turismului la creșterea economică a județului este modestă (sub 3%).

Formele de turism care se practică în județul Harghita sunt:

- turismul cultural, județul dispunând de o valoroasă moștenire arhitecturală și culturală
- turismul balnear
- turismul verde, în zonele montane



- turismul religios

Turismul este caracterizat printr-un un dinamism foarte mare. Așteptările turiștilor cresc cu rapiditate, interesul pentru vacanțe cât mai personalizate, bazate pe experiențe unice devin din ce în ce mai căutate. Ofertele turistice trebuie să fie alternative, care răspund la nevoile, cerințele și preferințele turiștilor. În vederea creșterii și dezvoltării turismului în județul Harghita, prioritățile sunt următoarele:

- Amenajarea și valorificarea resurselor naturale și antropice
- Stimularea dezvoltării structurilor de primire turistică și a altor infrastructuri conexe
- Dezvoltarea sistemului organizatoric al turismului , îmbunătățirea managementului destinației turistice
- Îmbunătățirea condițiilor formării capitalului uman angajat în turism
- Marketingul destinației Harghita

7. **Dezvoltarea durabilă a zonelor rurale, sprijinirea agriculturii și a silviculturii** – prin asigurarea cunoștințelor și încurajarea antreprenoriatului, prin servicii de învățământ superior sau programe de formare oferite de învățământ superior. Asigurarea de resurse (teren, sisteme de irigații, protecție împotriva inundațiilor și eroziunii) pentru fermele inovatoare, regenerabile.

Agricultura și silvicultura din județul Harghita trebuie dezvoltat în mod echilibrat și durabil, păstrând biodiversitatea regiunii. Pentru creșterea competitivității sectorului sunt necesare următoarele acțiuni prioritare:

- Îmbunătățirea sistemului de consultanță specializată
- Construirea de ferme model
- Creșterea calității educației vocaționale
- Sprijinirea inovării în agricultură
- Sprijinirea înființării formelor asociative pentru prelucrarea și valorificarea produselor agricole
- Sprijinirea creșterii competitivității agroalimentare și a dezvoltării durabile
- Îmbunătățirea laturii sociale a agriculturii
- Sprijinirea culturilor de plante medicinale și aromatice



8. Dezvoltarea resurselor umane, creșterea incluziunii sociale și ocupării forței de muncă – prin ofertă educațională adaptată la nevoile pieței și la standarde ridicate

Competitivitatea firmelor, pregătirea profesională a angajaților, sistemul educațional sunt factori interdependenți în creșterea economică. Adaptarea sistemului educațional la cerințele pieței și centrat pe dezvoltare personală și socială trebuie să fie obiectivul principal în acest domeniu.

Prioritățile județene în acest sens sunt:

- Promovarea, creșterea și eficientizarea colaborării dintre angajați și angajatori în vederea dezvoltării învățământului vocațional tehnic conform necesităților pieței muncii.
- Asigurarea accesului egal la educație
- Digitalizarea educației
- Deschiderea sistemului de educație și formare profesională pentru grupurile cu riscuri particulare
- Adaptarea învățământului la cerințele pieței muncii
- Crearea unui sistem de stagii de practică profesională pentru tineri
- Sprijinirea îmbunătățirii condițiilor de angajare a tinerilor

9. **Mobilitate sustenabilă** – prin promovarea mobilității alternative, sustenabile. Promovarea deplasării cu transport public local cu orare flexibile, aplicații online, frecvență mai bună de curse.

Eliminarea carbonului din sistemul transporturilor este cea mai mare provocare când vorbim de mobilitate sustenabilă. Prioritățile în vederea atingerii obiectivelor în ceea ce privește mobilitatea durabilă și modernă sunt:

- Modernizarea și dezvoltarea infrastructurii rutiere
- Realizarea rețelei județene de piste pentru cicliști
- Realizare de sisteme multimodale
- Promovarea mijloacelor alternative de transport
- Organizarea de activități educaționale despre beneficiile pe care mobilitatea sustenabilă le are asupra mediului, ci și despre cele pentru sănătate



10. **Promovarea cooperării și parteneriatelor** – fără parteneriate strategice nu putem vorbi de dezvoltare intergrată. Exemplele de bună practică, ghiduri și modele pot ajuta municipalitățile și orașele să implementeze mai bine programele.



## IV. Măsuri și intervenții prioritare

Măsurile propuse în Strategia de dezvoltare au caracter inovativ și contribuie la implicit la creșterea economică a județului.

Pentru creșterea competitivității firmelor

Măsuri:

- Extinderea infrastructurii pentru afaceri
- Reducerea birocrăției la nivelul autorităților județene
- Creșterea nivelului de pregătire profesională a absolvenților și a populației active
- Dezvoltarea capacității de cercetare, inovare și transfer tehnologic
- Extinderea capacității de producție
- Soluții inovatoare pentru eficientizarea producției
- Extinderea și modernizarea rețelelor de transport
- Sprijin pentru start-upuri și spin-offuri și întreprinderi familiale
- Asigurarea cadrului legislativ favorabil pentru dezvoltarea IMM-urilor
- Crearea de parcuri industriale și centre de incubare pentru firme





Pentru dezvoltarea economiei rurale

Măsuri:

- Creșterea gradului de conștientizare cu privire la calitățile produselor agricole având în vedere și standardele înalte impuse la nivel național și la nivel UE
- Creșterea competitivității produselor agricole și a anumitor produse alimentare, a consumului acestor produse, precum și a vizibilității lor pe piață
- Calificarea, recalificarea și perfecționarea angajaților și antreprenorilor din agricultură
- Promovarea agriculturii ecologice pentru o dezvoltare sustenabilă
- Asigurarea de schimburi comerciale și de bune practici în domeniu
- Atragerea investițiilor inovatoare în agricultură
- Corelarea agriculturii cu servicii conexe (turism, agricultura sustenabilă etc.)



Pentru dezvoltarea serviciilor publice de sănătate

Măsuri:

- Asigurarea echipamentelor medicale mobile
- Crearea unei rețele județene de cabinete de medicină de familie cu specializare în pediatrie
- Crearea unei rețele de asistenți medicali în județ
- Creșterea capacității de asistență medicală prin crearea de parteneriate strategice
- Dezvoltarea spitalului județean de urgență în spital regional, prin dezvoltarea serviciilor oferite de secții de *chirurgie*, de terapie de *cardiologie invazivă, imagistică*
- Crearea sistemului de e-sănătate la nivel județean, integrat pentru fiecare spital și ambulatoriu



Pentru dezvoltarea sistemului serviciilor sociale pentru oamenii în vârstă

Măsuri:

- Modernizarea sistemului social
- Promovarea îmbătrânirii active și protecția persoanelor vârstnice
- Dezvoltarea serviciilor sociale
- Programe de incluziune socială
- Crearea locurilor de muncă favorabile vârstnicilor



Pentru dezvoltarea turismului

Măsuri:

- Amenajarea și valorificarea resurselor naturale și antropice
- Stimularea dezvoltării structurilor de primire turistică și a altor infrastructuri conexe
- Dezvoltarea sistemului organizatoric al turismului , îmbunătățirea managementului destinației turistice
- Îmbunătățirea condițiilor formării capitalului uman angajat în turism
- Marketing-ul destinației Harghita



## Prioritizarea proiectelor

Prioritizarea proiectelor se va face pe baza următoarelor principii:

### Principiul 1

Obiectivele proiectului trebuie să fie relevante și trebuie să răspundă la nevoi reale. Totodată el trebuie să fie o prioritate în contextul strategiilor sectoriale.

### Principiul 2

Proiectul trebuie să fie inovator și justificat economic și social.

### Principiul 3

Proiectul trebuie să fie adaptat la schimbările climatice.

### Principiul 4

Proiectul trebuie să fie eficient, cu impact pozitiv măsurabil.

### Principiul 5

Bugetul proiectului trebuie să fie realist și sustenabil financiar.

### Principiul 6

Proiectul trebuie să fie transferabil în diferitele zone ale județului, să fie în sinergie cu alte proiecte.

## Exemple de proiecte pentru județul Harghita

### **Pro1.** Construirea de parcuri industriale și înființarea centrelor de incubare

În vederea revigorării industriei locale se propune crearea unor parcuri industriale în scopul dezvoltării industriale cu infrastructură, hale de producție, condiții administrative și juridice, facilități energetice, în zone special amenajate. Obiectivul acestor parcuri industriale ar fi crearea de valori adăugate comune și împărțirea serviciilor de infrastructură comune furnizate de parc. Una dintre căile importante de îmbunătățire a mediului de afaceri în județul Harghita este crearea acestor parcuri industriale, care ar putea stimula creșterea investițiilor de capital românești și cele străine.



Zonele vizate pentru parcurile industriale sunt zonele mai îndepărtate de aglomerația urbană, unde populația este între 15-20.000: Cristur, Valea Ghimeșului, Gheorgheni.

Centrele de incubare inovative, creative vor crea mediu favorabil pentru IMM-urile nou înființate. Acordarea de asistență tehnică, administrativă sau de consultanță în afaceri oferă posibilitatea IMM-urilor un cadru susținut de dezvoltare în primii ani de funcționare. Incubatoarele tehnologice și de afaceri inovatoare vor sprijini firmele cu domenii de activitate specifice și necesare dezvoltării economiei locale.

**Pro2. Produs secuiesc 2.0**

Produsele ecologice, locale, de calitate sunt din ce în ce mai căutate atât pe piața internă, cât și cea externă. Consumatorii sunt nu doar populația locală, ci și turiștii care vizitează județul și caută specificitățile și gusturile locale autentice, dar de calitate excepțională. Propunem acordarea de asistență și sprijin producătorilor locali, care doresc să se implice și să dezvolte brandul „Székely termék” și care se conformează anumitor standarde și criterii de calitate. Promovarea produselor, respectiv găsirea piețelor de desfacere fac parte din proiectul propus.

**Pro3. Sprijinirea înființării și lansării unor ferme model cu tehnologii și soluții inovatoare în agricultură**

**Pro4. Mediu de afaceri favorabil pentru tineri sau familii care vor să se întoarcă în țară, oferirea de pachete de facilități pentru pornirea unor afaceri împreună cu centrele de incubare**

**Pro5. Dezvoltarea domeniului IT și a industriei creative**

Din analiza economică a județului Harghita s-a conturat trendul de creștere a firmelor de IT și cele din industria creativă. Dezvoltarea acestor firme are putea avea impact pozitiv asupra mai multor domenii: turism, cultură, marketing, vânzări on-line etc.

**Pro6. Rețea județeană de în mediul rural**

În majoritatea comunelor servicii medicale de specialitate nu există, iar în zonele montane izolate nici medic de familie nu este. Pentru locuitorii zonelor rurale serviciile medicale de specialitate ar putea fi asigurate printr-o rețea de cabinete de medicină de familie cu specializare în pediatrie, după un program stabilit prealabil.

**Pro7. Puncte de deservire complexe în zonele, satele izolate (servicii de sănătate, administrație, sociale, culturale) cu centre zonale**



Pentru satele izolate, departe de satul de reședință a comunei, și departe de oraș propunem realizarea unor puncte de deservire complexe unde locuitorii ar beneficia de servicii primare de sănătate, de servicii publice de natură administrativă, sociale, culturale etc.

**Pro8.** Dezvoltarea vieții culturale la sate prin responsabilizarea UAT-rilor sau crearea unui post de manager cultural cu responsabilități privind organizarea de evenimente culturale săptămânale, pe baza unor criterii stabilite.

**Pro9.** Repornirea sistemului de încălzire centrală pe bază de surse regenerabile

**Pro10.** Înființarea unei instituții de învățământ superior la distanță / filiale în domeniul agricol pentru facilitarea oportunităților de studii de calitate pentru tinerii fermieri

**Pro11.** Dezvoltarea / incluziunea socială a comunităților rome prin metoda participativă în colaborare cu CR Harghita

**Pro12.** Înființarea unui centru pentru sprijinirea copiilor talentați care provin din grupurile sociale defavorizate și cu acces la activități sportive, culturale etc.

**Pro13.** Program județean pentru formarea continuă a asistenților sociali în servicii de bază și servicii specializate.



## Programe cheie

### I. IMM Harghita

Sprijin județean pentru asocierea diferiților actori economici în vederea relansării economiei locale (producători de băuturi, fabrici de mobilă, composesorate, firme de construcții) în parteneriat cu universități și catalizatori externi. Direcționarea întreprinderilor către inovare în toate domeniile cu potențial economic (IT, industria creativă, gastronomie, firme spin-off)

Armonizarea dezvoltării firmelor în așa fel încât să se realizeze o politică locativă flexibilă, de calitate, care să corespundă diferitelor nevoi ale tinerilor și vârstnicilor deopotrivă.

160

### II. Mediul de afaceri rural

Obiectivul acestui program este de a crea condiții de viață ca la oraș pentru stoparea migrației populației către centrele urbane, respectiv pentru atragerea tinerilor plecați în străinătate oferindu-i un mediu performant, eficient și competitiv în toate domeniile.

Crearea de parcuri industriale mici și centre de inovare în zone mai îndepărtate de aglomerația urbană: zona Cristur, Valea Ghimeșului, Gheorgheni.

Programul „Satul întreprinzător” care oferă transfer de cunoștințe, loc de incubare, sprijin profesional pentru afacerile de la sate.

### III. Servicii de calitate pentru părinți cu copii mici

Acest program vizează crearea unei rețele funcționale de cabinete de medicină de familie cu specializare în pediatrie pentru populația zonelor izolate (zone montane, cătune, comunelor la distanțe mari de orașe. Prin centrele de sănătate create, serviciile medicale de specialitate devin astfel accesibile în aceste zone. Pe lângă serviciile medicale pentru copii acest program susține construirea creșelor, unde există o cerere și necesitate reală pentru acest tip de serviciu.

### IV. Reînnoirea educației

Acest program va susține pe de-o parte renovarea infrastructurilor școlare în vederea creșterii eficienței energetice, iar pe de altă parte pregătirea unităților de învățământ pentru provocările secolului XXI, în care digitalizarea devine obligatorie, pentru a asigura modalități de predare/învățare mixtă, sau exclusiv online. În acest sens asigurarea unei rețele în bandă largă de foarte mare capacitate este esențială pentru creșterea accesibilității la educație a tuturor copiilor și totodată dezvoltarea de





competențe digitale atât a cadrelor didactice cât și a elevilor la toate nivelurile, mai ales în zonele rurale.

Școala digitală: modernizarea a cel puțin 47 de școli până în 2030.

Asigurarea conexiunii de internet și echipamentelor necesare pentru predare digitală. Laboratoare STEM și aplicare de noi metodologii de predare. Asigurarea perfecționării cadrelor didactice și pregătirea lor pentru blended-learning.

Modernizarea și îmbunătățirea confortului clădirilor de școală din punct de vedere PSI, calitatea aerului și accesibilitate.

#### V. Silver economy

Crearea condițiilor decente de viață pentru seniorii județului, promovarea îmbătrânirii active și asistarea profesională a vârstnicilor în nevoie este o prioritate pentru județ. Înființarea centrelor de îngrijire a vârstnicilor, a centrelor de zi pentru bătrâni cu servicii de înaltă calitate, a centrelor de Alzheimer sunt câteva dintre obiectivele de atins în acest domeniu.

Prin reabilitarea caselor părăsite în sate îmbătrânite, amenajarea de sate special pentru pensionari cu toate condițiile și facilitățile necesare ar putea fi, pe deo parte, o alternativă viabilă pentru pensionari, iar, pe de altă parte, o afacere profitabilă pentru întreprinzători. Voluntariatul în rândul seniorilor în programe comunitare ar contribui la sănătatea fizică și mintală a vârstnicilor.

Silver economy este un termen utilizat larg și în Uniunea Europeană și acoperă domeniile de creare, promovare și comercializare a unor produse și servicii care îmbunătățesc traiul populației în vârstă și care contribuie la o viață mai activă și mai independentă. În afara componentei legate de calitatea vieții există și una comercială prin dezvoltarea unor piețe noi, deci este o oportunitate crescândă pentru antreprenori. Domenii cuprinse de silver economy sunt de ex. viața independentă în interiorul locuinței, independență în mediul exterior, asistență specializată specifică vârstei.

#### VI. Produs secuiesc 2.0 – direcție de premium, de calitate înaltă a produselor locale

Propunem acordarea de asistență și sprijin producătorilor locali, care doresc să se implice și să dezvolte brandul Székely termék și care se conformează anumitor standarde și criterii de calitate. Promovarea produselor, respectiv găsirea piețelor de desfacere fac parte din programul propus.



Calitatea premium al produselor secuiești trebuie să fie o prioritate pentru asigurarea competitivității produselor atât pe piața internă cât și pe cea externă. În același timp, toate serviciile conexe acestui domeniu necesită introducerea unor standarde de calitate.

#### VII. Programul zonelor montane

Pentru satele izolate, departe de localitatea reședință a comunei și departe de oraș propunem realizarea unor puncte de deservire complexe unde locuitorii beneficiază de servicii primare de sănătate, de servicii publice de natură administrativă, sociale, culturale etc. Amenajarea acestor puncte de servicii în clădiri abandonate, școli rămase fără elevi ar crește semnificativ accesibilitatea serviciilor și ar rezulta îmbunătățirea nivelului de trai al populației din zonă.

162

#### VIII. Inovare în agricultură

Lansarea fermelor mari județene (50-150 ha) după modele de succes din Europa pentru tineri calificați, pe bază de criterii bine stabilite (producție organică, angajare de forță de muncă locală, nivel de calificare cât mai mare). Integrare verticală pentru lanțurile scurte de aprovizionare cu alimente, ceea ce înseamnă vânzarea de la un fermier la un consumator prin implicarea unui număr cât mai redus de intermediari. Promovarea agriculturii ecologice. Sprijinirea înființării și lansării unor ferme model cu tehnologii și soluții inovatoare în agricultură.

Înființarea unei instituții de învățământ superior / filiale în domeniul agricol la distanță pentru facilitarea oportunităților de studii de calitate pentru tineri.

Sprijinirea digitalizării agriculturii.

#### IX. Acțiuni coordonate local pentru grupuri defavorizate

Acest program vizează acțiuni de sprijin pentru învățământul primar și secundar, incluziunea socială în cadrul comunității, promovarea integrării sociale a persoanelor expuse riscului de sărăcie sau de excluziune socială, combaterea deprivării materiale prin asistență alimentară și/sau materială pentru persoanele cele mai defavorizate.

Grupurile vulnerabile, romii, persoanele cu dizabilități, comunitățile sărace au nevoie de servicii sociale de bază și servicii specializate, bine coordonate, accesibile în toate localitățile județului. Astfel, crearea unei rețele județene a instituțiilor specializate și a experților în diferite probleme ale grupurilor defavorizate este de importanță strategică. La nivelul fiecărei UAT din județ trebuie să existe o echipă de specialiști. Pe lângă consilier expert local pe probleme de romi să existe și un asistent social, un asistent în sănătate publică, iar fiecare școală să aparțină de un psihopedagog căruia să-i revină



responsabilitatea de a oferi servicii specializate. Acelor specialiști să li se ofere cursuri de perfecționare continuă și o platformă online care servește ca instrument pentru cooperare între instituții și experți, pentru transfer de cunoștințe, împărtășire de exemple de bună practică transferabile.

#### X. Energia verde

Programul susține reinstalarea sistemului de încălzire centrală pe bază de surse regenerabile, cogenerare (biomasă), modernizarea sistemului (eficientizare și calitate înaltă de deservire a populației). În mediul rural asigurarea apei calde în instituții publice, școli prin instalații de biogaz. Îmbunătățirea calității aerului din sălile de curs ale școlilor din mediul rural prin sisteme de ventilație cu recuperare de căldură.

#### XI. Dezvoltare comunitară

O modalitate de implicare activă în viața unei comunități este voluntariatul. Este adevărat că voluntariatul este răspândit mai mult în rândul tinerilor, iar acțiunile organizate sunt focalizate preponderent în domenii ca plantare de copaci, colectare selectivă a deșeurilor, tendința și disponibilitatea de a face voluntariat crește în mod continuu. Această atitudine pozitivă a populației ar putea crește solidaritatea între generații, participare comunitară, mobilizare de resurse. Promovarea voluntariatului în rândul vârstnicilor ar crește încrederea în sine a acestei generații, ar contribui la îmbunătățirea sănătății mintale și nu în ultimul rând ar fi o oportunitate excelentă de transfer de cunoștințe și de experiențe către generațiile mai tinere.

Asigurarea de infrastructură sportivă accesibilă pentru toți, organizarea și managementul infrastructurii existente.



## Metodologie propusă pentru armonizarea proiectelor sectoriale

Armonizarea proiectelor sectoriale este foarte importantă în planificarea strategică din mai multe considerente. Pe de-o parte din punctul de vedere al finanțării proiectelor care poate fi de la bugetul de stat și/sau din fonduri europene sau din surse private, iar pe de altă parte din perspectiva necesităților reale identificate și inițiativele de proiecte propuse spre finanțare.

Pentru a putea răspunde la provocările din diferitele domenii și implicit pentru atingerea obiectivelor de dezvoltare propuse, planificarea strategică și acțiunile propuse trebuie să se desfășoare într-un mediu:

- care permite și sprijină coordonarea prin încredere și responsabilitate și sunt asigurate condițiile și capacitățile administrative și sistemele informatice interconectate
- unde schimbul de bune practici este la ordinea de zi
- în care există criteriile de selecție obiective și transparente pentru programele propuse
- unde rolul și responsabilitățile sunt clar definite

Metodologia propusă pentru armonizarea proiectelor sectoriale este valabilă nu doar pentru cele 11 programe cheie, dar și pentru programele conexe care sunt indispensabile pentru atingerea obiectivelor. Orice inițiativă, propunere, proiect însă trebuie să corespundă unor criterii de performanță.

Indicatorii de performanță permit măsurarea performanței pentru fiecare acțiune întreprinsă, în vederea atingerii obiectivelor propuse. Astfel toate proiectele cheie trebuie să fie:

- a. inovatoare
- b. să ofere siguranță (economică, socială)
- c. să fie adaptate la schimbările climatice
- d. eficiente și cu impact pozitiv
- e. centrat pe om, să aibă la bază nevoile reale ale beneficiarilor
- f. să contribuie la conceptul județ inteligent, să fie transferabil în diferitele zone ale județului, să fie în sinergie cu alte proiecte



a. Proiectele să fie **inovatoare** – adică să introducă noutăți în domeniu îmbunătățindu-l. Inovația adusă trebuie să fie transferabilă și trebuie să aducă o schimbare pozitivă. Aceste proiecte trebuie să răspundă anumitor condiții, provocări și oportunități locale specifice.

b. Proiectele trebuie să ofere **siguranță** economică și socială – adică prin rezultatele atinse să contribuie la creșterea sau întărirea sentimentului de siguranță a oamenilor, fie că este vorba de creșterea siguranței la locul de muncă, sau a garantării locului de muncă, fie că este vorba de siguranța în trafic (în cadrul proiectelor de dezvoltare de infrastructură rutieră) sau a siguranței serviciilor publice locale (prin proiecte de investiții în servicii publice). Fiecare proiect trebuie să corespundă și acestui criteriu de performanță.

c. Proiectele să fie adaptate la **schimbările climatice** – adică să sprijine eforturile de prevenire a riscurilor în vederea adaptării la efectele prezente și viitoare ale schimbărilor climatice. Promovarea abordărilor bazate pe ecosisteme, dezvoltarea de infrastructuri noi sau modernizarea infrastructurilor existente în așa fel încât să consolideze rezistența în fața dezastrelor la nivel regional și local. de ajustare la Diversele efecte ale schimbărilor climatice se resimt și în județul Harghita, ceea ce afectează calitatea vieții cetățenilor.

d. Proiectele să fie **eficiente** și cu impact pozitiv - adică să producă un efect pozitiv, folositor. Să fie concepute după criteriul SMART: specific, măsurabil, accesibil, relevant și încadrat în timp.

e. Proiectele să fie **centrate pe om**, să aibă la bază nevoile reale ale beneficiarilor – adică orice inițiativă să fie precedată de o analiză a nevoilor care să reflecte realitățile economice locale, la care se caută și se propune soluționare.

f. Proiectele să contribuie la conceptul **județ inteligent**, să fie transferabile în diferitele zone ale județului, să fie în sinergie cu alte proiecte – adică într-un cadru unic, bine stabilit să se realizeze cât mai multe sinergii între proiecte (coordonarea mai multor acțiuni) pentru atingerea rezultatului comun. Sinergia înseamnă că rezultatul comun (întregul) obținut în urma sinergiei este mai important decât părțile individuale componente. Adică un proiect este doar un proiect dacă nu acționează în sinergie cu alte proiecte. Pentru sinergie este nevoie de deschidere, creativitate, spontaneitate, brainstorming.

Proiectele de dezvoltare elaborate și depuse spre finanțare vor fi evaluate de către autoritățile județene, iar prioritate vor avea acele programe care corespund tuturor principiilor și indicatorilor de performanță mai sus descrise. Bugetele locale ale UAT-urilor cu proiecte inovatoare vor fi completate din bugetul Consiliului Județean.



Instituțiile județene vor elabora un ghid al solicitantului care va cuprinde și exemple de bune practici pentru a veni în ajutorul aplicanților.

În județ există multe **exemple de bună practică** din perioada precedentă, care pot fi sursă de **inspirație** pentru alții și chiar **know-how** pentru cei care de acum încolo se vor implica în dezvoltare economică locală. Aceste exemple pot fi proiecte singulare, implementate de primării comunale, dar există comune întregi care pot fi considerate exemple bune ca atare prin multitudinea realizărilor în beneficiul comunităților.

În perioada 2021-2030 dezvoltarea economică a fiecărei zone a județului trebuie să aibă la bază punctele forte și oportunitățile zonei respective, având în vedere și tradițiile acesteia, iar țintele propuse trebuie să fie stabilite și asumate în consens de către toți actorii relevanți la nivel local.



## V. Guvernanța strategică

Guvernanța strategică constă în crearea forurilor necesare pentru funcționarea parteneriatelor, la următoarele nivele:

- Nivel județean
- Nivel zonal/microregional
- Nivel ZFU
- Nivel local

### Nivel județean

- Să fie identificat un **actor** județean cu responsabilitate de
  - Comunicarea rezultatelor
  - Monitorizarea inițiativelor
  - Sprijinirea actori de la alte nivele
  - Realizarea concursurilor pentru școli, comune
  - Sprijinirea activității locale și zonale
  - Crearea parteneriatelor internaționale, participare în proiecte transnaționale
  - Reprezentarea județului la târguri și expoziții naționale și internaționale
  - Organizarea concursurilor pentru comune și școli ”pro dezvoltare economică”:  
”comuna antreprenorială”, ”școala antreprenorială”
- Trebuie format un **parteneriat** între reprezentanți CJ Harghita, composesorate, asociații întreprinzătorilor, IȘJ Harghita, având ca scop de coordonare activității actorului responsabil și armonizarea activităților în domeniul economic, cu ședințe și discuții semestriale.
- Fiecare proiect județean (inițiat de UAT Județul Harghita, sau de instituții subordonate) să fie consultate de parteneriatul județean pentru dezvoltare economică.
- **Raporturile de progres** anuale trebuie prezentate consiliului județean spre luare de cunoștința, de elaborat de actoru responsabil, însoțit de avizul și recomandări din partea parteneriatului.
- Susținerea obiectivelor din prezenta strategia este sarcina UAT Județul Harghita în contextul programării naționale pentru Fonduri UE sau în contextul inițiativelor, planurilor și programelor naționale, guvernamentale.



### **Nivel zonal**

ADI sau o asociația existentă, cu scop de cooperare în domeniul economic: sprijinirea și coordonarea activităților și inițiativelor economice, turistice, și pentru infrastructură necesară

- Mobilitate intrazonală
- Crearea fondului necesar pentru cursuri de formare
- Marketing turistic comun
- Înființarea parteneriatului întreprinzătorilor pentru cooperare, acces la bune practici și organizarea evenimentelor
- Coordonarea și premizarea activităților de voluntariat

168

### **Nivel ZFU**

- Trebuie creat un ADI pentru fiecare ZFU în parte în concordanța cu prevederile pentru zone metropolitane
- Crearea piețelor agroalimentare distincte, dedicate strict pentru fermieri din ZFU (piețe mici, minim 2 locații în fiecare municipiu în parte)
- Cele mai importante probleme de rezolvat în comun:
  - Mobilitate urbană
    - Linii de autobuz periurban
    - Piste de bicicletă zonale pentru naveta
  - Cooperare pentru învățământ vocațional, tehnologic și tehnic între unități școlare și firme din zona
  - Marketing antreprenorial și de investiții

### **Nivel local**

- Parteneriat între unități de învățământ, primăria și firme locale pentru inițiative în cadrul
- Soluții de prioritizare (fast tracking) pentru proiecte, cereri primite, inițiate de actori economici rezidenți din localitate și investitori noi, prin desemnarea personal (referent și un membru consiliului local)
- Crearea posibilități de incluziune, de participare pentru vârstnici/pensionări





- Identificarea zonelor pentru
  - Firme rezidente (locale, existente și noi) inclusiv în scopul sprijinirii activități de microintreprineri, de meșteșuguri, agroalimentar,
  - Firme noi și investitori nerezidenți prin identificarea zonelor industriale, și crearea infrastructurii necesareprin activități urbanistice (PUG-RLU sau PUZ).